

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI**

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
BAŞLANGIÇ DÜZEY ÇOCUK HİKÂYELERİNE
KURAMSAL BİR YAKLAŞIM: MEVLÂNA İDRİS
ZENGİN “BAŞKA ÇOCUKLAR” SETİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BAHAR ŞEN

İSTANBUL, 2023

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI**

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
BAŞLANGIÇ DÜZEY ÇOCUK HİKÂYELERİNE
KURAMSAL BİR YAKLAŞIM: MEVLÂNA İDRİS
ZENGİN “BAŞKA ÇOCUKLAR” SETİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**BAHAR ŞEN
(190521006)**

**Danışman
(Dr. Öğr. Üyesi Şaban Çobanoğlu)**

İSTANBUL, 2023

11/01/2023

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Yabancılara Türkçe Öğretimi Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi 190521006 numaralı Bahar ŞEN'in hazırladığı "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Başlangıç Düzey Çocuk Hikâyelerine Kuramsal Bir Yaklaşım: Mevlâna İdris Zengin'in Başka Çocuklar Set Örneği" konulu Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 11/01/2023 Çarşamba günü saat 16:00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Çokluğu/Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının .....
.....
şeklinde değiştirilmesi uygundur.

	Jüri Üyesi	Karar
1. (Danışman)	Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Cebanoğlu	Olumlu
2.	Dr. Öğr. Üyesi İsmail Ferit Özsoy	Olumlu
3.	Doç. Dr. Muhammet Sami Adıgüzel	Olumlu
4.		
5.		
6. (İkinci Danışman)*		

*2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Bahar Şen

TEŞEKKÜR

Bu alıőmamım gerçekleőmesinde üzerimde en büyük emeği olan, bana her zaman yol gösteren, zorlandığım her noktada desteğini esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Şaban OBANOğLU'na, yüksek lisans eğitimimde bilgi ve deneyimleriyle bana çok Şey katan, ihtiyaım olduğunda tüm sorularımı cevaplayan Doç. Dr. Gökçen GEN ÖZDEMİREL'e, çalıőmam boyunca desteklerini esirgemeyen mesai arkadaőlarıma, her zaman bana güç ve destek veren arkadaőlarıım Damla KAYA ve Cansu ZENGİN'e sonsuz teőekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalıőmam boyunca her an yanımda olan, huzurlu bir çalışma ortamı tanıyan ve beni her zaman destekleyip motive eden annem Binnaz ŞEN, babam Mücahit ŞEN ve ağabeyim Bünyamin ŞEN'e sevgi ve teőekkürlerimi sunarım.

Bahar Şen

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ÇOCUK HİKÂYELERİNE KURAMSAL BİR YAKLAŞIM: MEVLÂNA İDRİS ZENGİN “BAŞKA ÇOCUKLAR” SETİ ÖRNEĞİ

Bahar Şen

ÖZET

İletişimin hızla artmaya başladığı günümüz dünyasında yabancı dil öğrenme yaşı da hızla düşmeye başlamıştır. Artık sadece yetişkinler değil erken yaştaki çocuklar için de bir yabancı dil öğrenmek ihtiyaç haline gelmiştir. Ancak bu yabancı öğrenci sayısındaki yoğun artışa rağmen yabancılara Türkçe öğretimi alanı ülkemizde daha yeni yeni gelişmeler göstermektedir. Yapılan çalışmaların da yetişkinler üzerine olduğu görülmektedir. Bu sebeple de yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çocuklara yönelik bir kurumsal alt yapı eksikliği vardır. Bu eksikliklerden bir tanesi de çocuklar için ilgi çekici, kültürü yansıtan ve dil gelişimine yardımcı olan hikâye kitaplarıdır.

Bu çalışmada ana dili Türkçe olan çocuklar için Mevlâna İdris Zengin tarafından yazılan “Başka Çocuklar” setinden 7-12 yaş aralığındaki çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hikâye kitabı olarak nasıl yararlanılabilir, hikâye kitaplarının özellikleri nelerdir gibi sorulara yanıt aranmıştır. Bu bağlamda çalışmanın birinci bölümünde çocuk kitaplarından nasıl faydalanabileceğimize dair ilk önce, çocuğun tanımı ve çocuğun gelişimsel özellikleri incelenmiştir. Daha sonra çocuklara yabancı dil öğretiminin nasıl olması gerektiği araştırılmış ve yabancı dil öğretiminde materyalin öneminden bahsedilmiştir. Çocuk hikâyelerinin özellikleri incelenmiş ve çocuklara yabancı dil öğretiminde sahip olması gereken özellikler belirlenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde yazar Mevlâna İdris Zengin’in hayatı, edebi kişiliği, eserleri ve Başka Çocuklar adlı setinden bahsedilmiştir. Son olarak hikâye kitapları için belirlenen özelliklere göre çalışmada kullanılacak hikâye kitapları incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Çocuklara Türkçe Öğretimi, Materyal, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Çocuk Kitapları

A THEORETICAL APPROACH TO CHILD STORIES IN TEACHING TURKISH TO FOREIGNERS: THE SAMPLE OF MEVLÂNA İDRİS ZENGİN “OTHER CHILDREN” SET

Bahar Şen

ABSTRACT

In today’s world which the communication increases rapidly, the age of learning a foreign language has dropped drastically. It is an obligation to learn a foreign language not only for the adults but also for children. In spite of the number of foreign student, the field of Teaching Turkish for foreign students has just started to grow. It is also can be seen that most of the study is mostly concentrated on the adults. For this reason, there is a significant deficiency on the foundation of Teaching Turkish for children. One of the deficiency that can be talked is the lack of story books that are interesting and attractive to the young learners.

In this research, the most common question such as how to benefit from the book “Başka Çocuklar” from Mevlâna İdris Zengin which is specifically written for the Turkish speaking children aged 7-12 have been discussed briefly. In this case, for the first part of the study focuses on firstly the definition of child and his/her developmental characteristics. After that it has been researched that how to teach a foreign language to children and what materials to use. For the latter part of the study, it has been mentioned about the author Mevlâna İdris Zengin’s biography, literary personality, his works and his set of books called “Başka Çocuklar”. Finally the story books that will be used in the research are examined thoroughly.

Key words: Teaching Turkish as a foreign language, Teaching Turkish to kids, Material, Children Books to teach Turkish.

ÖNSÖZ

Çocuklara yabancı dil öğretimi son zamanlarda ilgi duyulup araştırılan alanlardan biri olmuştur. Yaşadığımız çağda bir ya da birden fazla yabancı dil bilmek ihtiyaç haline gelmiştir. Bu alanda yapılan birçok araştırma bir yabancı dili ileri seviyede öğrenebilmek için erken yaşta yabancı dil öğrenmeye başlanması gerektiğini söylemiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi her geçen gün artan taleplerle ilgi duyulan bir alan olmaya başlamıştır. Özellikle Suriye'deki iç karışıklardan sonra Türkiye'ye sığınmacı olarak birçok çocuğun gelmesi çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretimini daha önemli kılmıştır. Bu durumdan dolayı çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi daha popüler olmaya başlamıştır. Bu alana yönelik çalışmalara ve materyallere ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Ancak yapılan araştırmalar çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde eksikler olduğunu, bu alana yeteri kadar yer verilmediğini göstermektedir. Çocuklara yabancı dil öğretiminde en önemli problemlerin ise alt yapı ve materyal eksikliği olduğu tespit edilmiştir. Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe eğitimi verilirken hedef kültürü, o kültürün dilini, dildeki kelime ve dilbilgisi yapılarını sezdirmek ve doğru kullanmalarına yönelik çeşitli süreçler planlamak kilit noktalardır. Bu noktaları bünyesinde toplamakla beraber çocuk gerçekliğini de yansıtmaları açısından hikâye kitapları çocukların hedef dili edinmelerinde çok önemli materyallerdir. Ancak alan araştırması yapıldığında çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hazırlanmış hikâye kitaplarının yeterli sayıda olmadığı tespit edilmiştir. Bu sebeple çalışmamızda çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve materyal olarak hikâyeler konusuna dikkat çekilerek hikâye kitaplarının dil öğretimindeki faydalarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda önce çocukların yaş aralığı ve ana dili Türkçe olan çocuklar için yazılmış hikâye kitapları belirlenmiş daha sonra belirlenen hikâye kitaplarının çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bu yaş aralığında kullanılıp kullanılmayacağı incelenmiştir.

Ocak, 2023

Bahar Şen

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiii
TABLO LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	4
1.1. ÇOCUĞUN TANIMI.....	4
1.2. ÇOCUĞUN GELİŞİMİ.....	4
1.2.1. Çocuğun Bilişsel Gelişimi.....	5
1.2.2. Çocuğun Sosyal Gelişimi	8
1.2.3. Çocuğun Kişisel Gelişimi	9
1.2.4. Çocuğun Dilsel Gelişimi	10
1.3. ÇOCUKTA DİL EDİNİMİ	10
1.4. ÇOCUKLARA YABANCI DİL ÖĞRETİMİ.....	12
1.4.1. Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi.....	14
1.4.1.1. Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Kullanımı 14	
1.4.1.1.1. Materyal Olarak Çocuk Hikâyeleri	15
1.4.1.1.2. Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Hikâye Kullanımına Yönelik Hedeflerin Belirlenmesi	17
1.4.1.1.3. Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Hikâye Kitaplarında Olması Gereken Özellikler	19
İKİNCİ BÖLÜM	21
2. MEVLÂNA İDRİS ZENGİN VE BAŞKA ÇOCUKLAR SETİ	21

2.1. MEVLÂNA İDRİS ZENGİN'İN HAYATI.....	21
2.2. MEVLÂNA İDRİS ZENGİN'İN EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	22
2.3. MEVLÂNA İDRİS ZENGİN'İN ESERLERİ	24
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	26
3. YÖNTEM.....	26
3.1. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	26
3.2. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	26
3.3. EVREN VE ÖRNEKLEM	26
3.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	26
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	28
4. BULGULAR	28
4.1. BAŞKA ÇOCUKLAR SETİNİN YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE METİNSEL OLARAK KULLANILABİLİRLİĞİNE YÖNELİK BULGULAR	28
4.1.1. “Behram Geri Dön” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği	28
4.1.2. “Bir Çuval Gözlük” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği.....	30
4.1.3. “Bulut Çocuk” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği	32
4.1.4. “Çocuk Kırmızı” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği.....	35
4.1.5. “Dünyayı Kurtaran Çocuk” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği.....	37
4.1.6. “Halepli Zeynep” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği.....	39
4.1.7. “Havuç Havuç Havuç” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği	42
4.1.8. “ Küçük Süpermen” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği....	44
4.1.9. “Mavi Çocuk” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği	47
4.1.10. “Sarı Telefon Sokağında Rüya” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği.....	49
4.1.11. “Sessizlik Torbası” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği	51
4.1.12. “Tuz” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği	53
4.2. BAŞKA ÇOCUKLAR SETİNİN YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ÇOCUĞUN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN KULLANILABİLİRLİĞİNE YÖNELİK BULGULAR.....	55
4.2.1. Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi	55

4.2.1.1. “Behram Geri Dön” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi	55
4.2.1.2. “Bir Çuval Gözlük” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi	56
4.2.1.3. “Bulut Çocuk” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi	57
4.2.1.4. “Çocuk Kırmızı” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi	58
4.2.1.5. “Dünyayı Kurtaran Çocuk” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi	58
4.2.1.6. “Halepli Zeynep” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi	59
4.2.1.7. “Havuç Havuç Havuç” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi.....	59
4.2.1.8. “Küçük Süpermen” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi	60
4.2.1.9. “Mavi Çocuk” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi	61
4.2.1.10. “Sarı Telefon Sokağında Rüya” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi	62
4.2.1.11. “Sessizlik Torbası” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi	62
4.2.1.12. “Tuz” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi	63
4.2.2. Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi.....	63
4.2.2.1. “Behram Geri Dön” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi	64
4.2.2.2. “Bir Çuval Gözlük” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi	64
4.2.2.3. “Bulut Çocuk” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi	65
4.2.2.4. “Çocuk Kırmızı” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi	67
4.2.2.5. “Dünyayı Kurtaran Çocuk” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi.....	67

4.2.2.6. “Halepli Zeynep” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi	68
4.2.2.7. “Havuç Havuç Havuç” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi.....	70
4.2.2.8. “Küçük Süpermen” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi	71
4.2.2.9. “Mavi Çocuk” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi	72
4.2.2.10. “Sarı Telefon Sokağında Rüya” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi	73
4.2.2.11. “Sessizlik Torbası” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi	74
4.2.2.12. “Tuz” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi..	75
4.2.3. Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi	76
4.2.3.1. “Behram Geri Dön” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi	76
4.2.3.2. “Bir Çuval Gözlük” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi	77
4.2.3.3. “Bulut Çocuk” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi.....	78
4.2.3.4. “Çocuk Kırmızı” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi.....	79
4.2.3.5. “Dünyayı Kurtaran Çocuk” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi	79
4.2.3.6. “Halepli Zeynep” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi	80
4.2.3.7. “Havuç Havuç Havuç” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi	81
4.2.3.8. “Küçük Süpermen” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi	82
4.2.3.9. “Mavi Çocuk” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi.....	83
4.2.3.10. “Sarı Telefon Sokağında Rüya” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi	84

4.2.3.11. “Sessizlik Torbası” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi	85
4.2.3.12. “Tuz” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi	85
4.3. BAŞKA ÇOCUKLAR SETİNİN YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YABANCI DİL HEDEFLERİ AÇISINDAN KULLANILABİLİRLİĞİNE YÖNELİK BULGULAR.....	86
4.3.1. “Behram Geri Dön” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği.....	86
4.3.2. “Bir Çuval Gözlük” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği.....	88
4.3.3. “Bulut Çocuk” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği.....	89
4.3.4. “Çocuk Kırmızı” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği.....	91
4.3.5. “Dünyayı Kurtaran Çocuk” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği.....	92
4.3.6. “Halepli Zeynep” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği.....	94
4.3.7. “Havuç Havuç Havuç” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği.....	96
4.3.8. “ Küçük Süpermen” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği.....	97
4.3.9. “Mavi Çocuk” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği.....	99
4.3.10. “Sarı Telefon Sokağında Rüya” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği.....	101
4.3.11. “Sessizlik Torbası” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği.....	102
4.3.12. “Tuz” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği.....	103
TARTIŞMA, SONUÇ, ÖNERİLER.....	106
KAYNAKÇA	108
EKLER.....	113

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Yunus Emre Enstitüsü tarafından çocuklar için hazırlanan yardımcı okuma kitapları..	16
Şekil 2. Kültür ve Turizm Bakanlığının Katkılarıyla Oluşturulan Yardımcı Okuma Kitapları	17

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. “Piaget’in bilişsel gelişim dönemleri ve özellikleri” (Senemoğlu, 2018, s. 41).....	6
Tablo 2. “Yaşamının ilk beş yılında dil gelişiminde görülen temel aşamalar” (Küçükkaragöz, 2015, s. 109).	11

KISALTMALAR

Akt	Aktaran
CEFR	Ortak Avrupa Dil Referans Çerçevesi
Ed.	Editör
s.	Sayfa/sayfalar
TDK	Türk Dil Kurumu
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve diğerleri

GİRİŞ

Küreselleşen dünya ile birlikte yabancı dil öğretiminde yoğun bir artış görülmektedir. Türkiye'nin siyasi ve jeopolitik konumundan dolayı her yıl birçok yabancı öğrenci Türkçe öğrenmek istemektedir. “Son yıllarda bu artış önem kazanmıştır. Bugün yurt dışında aktif bir şekilde Türkçe öğretim faaliyetleri gerçekleştiren Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı, üniversitelerin Türkoloji bölümleri ile Türkiye'deki üniversiteler bünyesinde kurulan TÖMER-DİLMER vb. merkezlerin sayısı dikkate alındığında Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesine yönelik ciddi bir talebin olduğu söylenebilir” (Başkaya, 2019, s. 1). Ancak bu yabancı öğrenci sayısındaki yoğun artışa ve Türkçe öğretim merkezlerinin sayısının artmasına rağmen yabancılara Türkçe öğretimi alanı ülkemizde daha yeni yeni gelişmeler göstermektedir. Yapılan çalışmalar da yetişkinler üzerinedir. Bu sebeple yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çocuklara yönelik bir kurumsal alt yapı eksikliği vardır. Bu eksikliklerin en önemlilerinden bir tanesi de çocuklar için ilgi çekici ve söz varlığının gelişmesine yardımcı olan hikâye kitaplarıdır. Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak hikâye kitapları belirlenirken çocukların yaşlarının, bilişsel, dilsel, kişisel ve sosyal gelişim düzeylerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bunların arka plana atıldığı çalışmalar olumlu sonuçlar vermeyecektir.

Gün ve Şimşek'e göre (2017), hikâye kitabı setleri aracılığı ile yabancı dil öğrenen kişilerin kelime haznesi, iletişim becerileri, hedef dil ile ilgili altyapı bilgisi pekişecektir (s. 502).

Yapılan alan yazın taramasında çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sınırlı sayıda hikâye kitabı olduğu görülmüştür. Bu sebeple tezimizde ana dil olarak Türkçe öğretiminde çocuğun yaşını, fiziksel, sosyal ve bilişsel gelişimini dikkate alarak yazan ve kitaplarında ilgi çekici unsurların çok olduğunu gördüğümüz Mevlâna İdris Zengin'in “Başka Çocuklar” adlı hikâye seti incelenmiştir. Bu amaçla tezimizde “Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Mevlâna İdris Zengin'e

ait ‘Başka Çocuklar’ hikâye setinden nasıl yararlanılabilir?” sorusunun cevabı aranacaktır.

Problem Durumu

Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde materyallerin, dil öğretim ve öğrenim sürecine büyük katkıları olduğu bilinmektedir. Soyut halleri somutlaştırmada önemli etkisi olan görsel anlamda zengin hikâyelerin başarıyı arttırdığı söylenebilir. Bunun yanı sıra hedef dilin yapısı ve kültürünü öğretmek için ders kitaplarının yanında hikâye kitaplarının da kullanılması gerekmektedir. Ancak yapılan alan yazın taramasında çocuklar için kullanılacak hikâye kitaplarının yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. Bu sebeple çalışmamızda, ana dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Mevlâna İdris Zengin’e ait olan “Başka Çocuklar” setinin çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hikâye kitabı problemine çözüm olup olmayacağı çalışılacaktır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı 7-12 yaş arasında Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklara dil öğrenirken kullanabilecekleri hikâyeleri bulmaktır, bu bulunan hikâyelerin çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilirliğini tespit etmektir. Böylece ana dilde yazılan hikâyelerin çocuklara Türkçe öğretiminde kullanılıp kullanılmayacağı gözlemlenmiş olacak ve çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi araştırmalarına katkı sağlayacaktır.

Problem Cümlesi Ve Alt Problemler

Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Mevlâna İdris Zengin’e ait “Başka Çocuklar” hikâye setinin kullanılabilirliğinin incelenmesi şeklinde belirlenmiştir. Belirlenen araştırma problemine aşağıdaki alt sorularla cevap aranmıştır:

Hikâye kitaplarının kullanılabilirliği

- Metinsel Olarak
- Çocuğun Gelişim Özellikleri Açısından
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Hedefleri Açısından

Araştırmanın Önemi

Yabancı dil öğrenimi sadece kelime ya da kurallarının öğrenilmesi değildir. O dile ait olan kültürel öğelerin öğretilmesi de dil öğreniminin önemli parçalarından biridir. Bir dilin kültür aktarıcısı olarak akla ilk gelen materyallerden biri de hikâyeye kitaplarıdır. Ancak çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde materyal eksikliğinden söz edilebilir. Bu sebeple çalışmamızda öncelikle ana dilde önemli çocuk yazarlarından biri olan Mevlâna İdris Zengin'in "Başka Çocuklar" adlı setinin seçilmesine karar verilmiştir. Bu seti seçmemizin sebeplerinden biri isminden anlaşılacağı ve Mevlâna İdris Zengin'in bir röportajında bahsettiği üzere hikâyelerde yer alan çocukların hepsinin farklı özelliklere sahip olmasıdır. Bu sebepten dolayı çocuklar hikâyeye karakterleri ile özdeşim kurabilecektir. Bu özelliğin yanı sıra bu kitapların ana dilde de çocuklara hitap ettiği düşünüldüğünde çocuğun gelişimsel özelliklerine göre yazıldığını varsaymaktayız. Bununla birlikte çocuk hikâyeleri, çocukların eleştirel düşünmesine, bilişsel faaliyetleri yürütmesine, sözcük dağarcığının gelişmesine yardımcı olmaktadır. Bu açıdan bu çalışma, alanda materyal eksikliğinin yarattığı problemin çözümüne katkıda bulunması bakımından önemlidir.

Varsayımlar

- Çocukların ana dillerinde okuma yazmayı bildiği,
- Araştırmanın asıl konusu olmadığından uygulama için seçilen metinlerin çocuk gerçekliliği ve çocuğa görelilik bağlamında edebî nitelik taşıdıkları var sayılmıştır.

Sınırlılıklar

- Çocuğun gelişim alanları bilişsel, dilsel ve kişilik, sosyal alan,
- Araştırmada ele alınan çocuklar ilköğretim 1. kademe yaş grubu (7-12),
- İncelenen kitaplar Mevlâna İdris Zengin'in Başka Çocuklar seti ile sınırlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, litaretür taraması sonucu elde edilen bilgiler kapsamında araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Bu bağlamda çocuk, çocuğun gelişimi, çocuğun yabancı dil öğrenimi, çocukların yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi gibi kavramlara değinilmiştir. Daha sonra yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çocuk kitapları hakkında bilgi verilmiştir.

1.1. ÇOCUĞUN TANIMI

Geçmişten günümüze çocuk kavramını açıklamak için birçok farklı tanım yapılmıştır. Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü'nde "bebeklik ve ergenlik arasındaki gelişim döneminde yer alan birey" olarak tanımlanan çocuk kavramı; Yalçın ve Aytaş'ın (2002) çalışmasında bedensel ve zihinsel gelişimi bakımından insanoğlunun 0-16 yaş grubu için kullanılan temel kavram olarak açıklanmıştır (s. 1). Şirin'e göre (2011), Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde erken yaşta reşit olma durumu hariç on sekiz yaşına kadar her insan çocuk olarak tanımlanmaktadır (s. 1,2). Çocuk birçok kaynakta biyolojik, sosyolojik ya da hukukî açıdan farklı tanımlarla açıklanmıştır.

Çocuk gelişim süreci içinde olan, henüz yeterli olgunluğa ulaşmamış, yaşı küçük olduğu için sorumsuz ve tüm işler için yetisi bulunmayan insandır (Çelik, 2005; Reid, 2011, s. 2,3). Yapılan bütün tanımlarda çocuğun yetişkinden farklı bir yapıda olduğunu ve dolayısıyla ona karşı gösterilecek davranış ve uygulamaların da yetişkinlerden farklı olması gerektiği bildirilmektedir (Bağlı, 2003'ten akt. Sağlam ve Aral, 2016, s. 46).

1.2. ÇOCUĞUN GELİŞİMİ

Çocuğun gelişim alanlarını genel olarak bilişsel gelişim, sosyal gelişim, kişilik gelişimi ve dilsel gelişim olarak ayırabilmekteyiz. Bunlardan hariç alanyazında çocuğun

farklı gelişim alanlarına yönelik başlıklar bulunmaktadır. Bu başlıklar her ne kadar ayrı gibi gözükseler de çocukların gelişimleri birbirleriyle bağlantılıdır. Çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüebilmesi için bu gelişim alanlarının birbirleriyle eşzamanlı olarak ilerlemesi elzem bir durumdur. Bu bağlamda çocuklara ikinci bir dil öğretim sürecinde yaş gruplarına göre eğitim-öğretim faaliyetleri hazırlanmalıdır.

1.2.1. Çocuğun Bilişsel Gelişimi

Bilişsel gelişim, çocukların doğumdan itibaren dünyayı algılamaya başladıkları, bilgi edinip kullandıkları, düşünme gibi bütün zihinsel süreçleri içine alan gelişimdir.

Bu kadar önemli olan bu gelişim alanını dünyada birçok bilim adamı farklı kuramlarla açıklamaya çalışmıştır. Bunların içinde en çok etkisi olan ve en çok bilinen Piaget'in bilişsel gelişim aşamaları ve özellikleridir.

Piaget'e göre çocuk, bir yetişkinin numunesi, minyatürü değildir. Çocukların kendilerine özgü zihin yapıları olduğu için zihin yapısı, algılama gücü ve düşünceleri büyüklerden nicelik bakımından değil nitelik bakımından farklılık göstermektedir (Keklik, 2015, s. 88).

Piaget, bilişsel gelişim aşamalarını dörde ayırmıştır. Çocuğun bu dönemleri sırayla geçmesi gerektiğini, birini atlayıp diğerine geçemeyeceğini söylemektedir. Aşağıdaki tabloda bu dönemler gösterilmiştir. Buna ek olarak bu dönemlerin başlangıç ve bitiş zamanlarının kültürden kültüre değişebileceğini de ekler.

Evreler	Tahmini Yaşlar	Erişilen Temel Özellikler
Duyusal-motor	0-2 yaş	-Kendini dış dünyadan ayırt etme -Refleks davranışlardan amaçlı davranışlara gelme -Nesnenin sürekliliğini kazanma
İşlem öncesi dönem	2-7 yaş	-Çevresindeki olay ve nesnelere çeşitli sembollerle ifade etme -Tek yönlü sınıflandırmalar yapma -Başlangıçtaki ben merkezlikte giderek azalma
Somut işlemler dönemi	7-11 yaş	-Mantıksal düşünme yeteneğinde gelişme -Korunum kazanma -Üst düzeyde sınıflama yapma -Ben merkezlikten uzaklaşma -Somut yollarla problem çözme
Soyut işlemler dönemi	11 yaş ve +	-Soyut düşünme -Bilimsel yöntemlerle problem çözme -Değer ve inanç sistemini yapılandırma -Fikir dünyasıyla aktif olarak ilgilenme ve düşüncesini etkinliklerle yansıtmaya

Tablo 1. "Piaget'in bilişsel gelişim dönemleri ve özellikleri" (Senemoğlu, 2018, s. 41).

Bu aşamalarda dönemler arası geçiş yavaş olmakla birlikte, çocuğun sahip olduğu bütün fonksiyonlar etkilenmez. Çocuk her bir aşamada yatay ve dikey olarak da gelişim gösterebilir. Dikey gelişim çocuğu bir üst seviyeye yaklaştırırken, yatay gelişim çocuğun davranışlarında yaygınlığa neden olur ve çocukta içselleştirme meydana gelebilir.

0-2 yaş arasındaki "Duyusal Motor" döneminin ilk iki ayı tamamen refleks şemaları ile örülüdür. Dönemin ilerleyen zamanlarında bebekler bu refleksleri alışkanlık haline getirmeye başlamaktadır. 1-4 ay arasındaki dönemde bebeklerin davranışları tamamen kendi bedeni ile çevrilidir. Kendi ayağını, parmağını ağzına götürmesi gibi. Dışsal uyaranlarla etkileşime geçmemiştir. Aynı dönemde bebek

davranışlarının sonuçları hakkında da net bir bilgiye sahip değildir. Örneğin topa güç uygulaması durumunda topun hareket edebileceğini bilemez. 4-8 ay arasındaki dönemde bebeğin bellek kullanımı aktif hale gelir. Bebek artık kendi bedeni ile sınırlı değildir. Bu dönemde bebek annesine bakar ve dil çıkarabilir. Annesinin gülümsediğini görünce de aynı şekilde dil çıkarmaya devam edebilir. Bebek bu evrede nesne kavramını da kazanır. Nesnenin hep aynı kaldığı bilgisini kazanabilir. 8-12 ay arasındaki dönemde, nesnelerin sürekliliği kazanımı elde edilir. Bir nesne gözünün önünde kaybolduğunda başka bir yerde varlığını sürdürdüğünü anlayabilir. 12-18 ay arasındaki dönem çocukların merak ve yeniliğe olan ilgisinin başladığı dönemdir. Piaget, bu dönem ile beraber çocukları adeta küçük birer bilim insanına benzetiyor. Bunun sebebi, çocuklar bu dönemde kendisini aynı sonuca ulaştırabilecek farklı deneyler yapmaya başlarlar. 18-24 ay arasındaki dönemde, çocuğun zihninde nesnelerin temsil edilme yeteneği bir ölçüde gelişmiştir.

Piaget'in İşlem öncesi olarak adlandırdığı dönem, kendi içinde kavramsal dönem (2-4 yaş) ve sezgisel dönem (4-7 yaş) olmak üzere iki başlıkta değerlendirilir (Aydın, 2005, s. 61). Bu dönemdeki çocukların en belirgin özelliği benmerkezci dil kullanması ve düşünmesidir. Bu benmerkezci bakış açısı çocuklarda monolog tarzı konuşmalara ve paralel oyuna yol açar. Bu dönemde çocuk hep kendinden bahseder, olaylara başkasının gözünden bakamazlar. Onlar için başkası tarafından anlaşılma ya da anlamak önemsizdir (Keklik, 2015, s. 92). Olaylara sadece kendi açısından bakar, empati kuramaz. Aynı zamanda bu dönemdeki çocuklar çevresinde gerçekleşen her şeyin nedenini kendinde ararlar. Çocuk herkesin kendi gibi düşündüğünü zanneder. Bu yüzden karşı tarafa bir şey anlatmak, anlattığına inandırmak vb. gibi işlerde bir çaba içine girmez (Keklik, 2015, s. 92,98).

Bu dönemin diğer önemli özelliği çocuğun gerçek ile hayalî ayırt edebilmesidir. Çünkü bilinçleri az gelişmiş ancak hayal güçleri çok gelişmiştir. Bunun sonucu olarak da çocuk rüyalarını gerçek zannedebilir. Masal ya da film kahramanlarının gerçek hayatta var olduğunu düşünebilir.

7-11 yaş arasındaki "Somut İşlemler" dönemi, çocuğun zihinsel işlem yapma yeteneğinin henüz gelişmediği işlem öncesi dönemle mantık yürütmeyi mümkün kılan soyut işlemler dönemi arasında bir geçiş dönemi olarak adlandırılabilir (Erden ve

Akman; akt. Güteryüz, s. 9). Bu dönemde çocuklar şekil değişimini hayal edebilir, dönüştürme işlemleri yapabilir. Buna “Tersine Çevirme İlkesi” denir. Bununla birlikte çocuk artık korunumu kazanır. Bir madde görsel olarak ya da mekânda değişikliğe uğrasa bile yine aynıdır der. Çocuklar bu dönemde parça-bütün ilişkisi kurabilir. Çocuğun bu dönemde anlama ve kavrama kapasitesi artar, çoklu sınıflandırma yapabilir yani birden fazla nesneyi farklı özelliklere göre gruplandırabilir (Bekleyen, 2016, s. 20).

7 yaşından itibaren çocuğun dikkat süresi genişler, dikkatini farklı yöne verebilir. 8-10 yaşlarında neden-sonuç ilişkisini kavramaya başlarlar. Zaman kavramı gelişmiştir, geleceğe yönelik planlar yapabilirler. Çözülmesi zor olmayan problemler karşısında mantıklı öneriler ileri sürülebilir. İki nesne arasındaki benzerlikleri görebilir. 8-10 yaşlarında konuşmak ve tartışmaktan hoşlandığı için fikir alışverişinde bulunur, argo kelimeler kullanmaya başlarlar (Şahin, 2010, s.14).

12-17 yaş arasındaki soyut işlemler dönemindeki çocuk, bilişsel düşünme gücüne ulaşmıştır. Düşünürken tümevarım ve tümdengelim yöntemlerini kullanır. Bu dönemde varsayımsal akıl yürütme ortaya çıkar. Birleştirici düşünme de bu dönemde ortaya çıkar. Bu dönemde döneme adını veren soyut düşünme yetisi ortaya çıkar. Bu dönemden önceki dönemde soyut kavramlar soyutlaştırılarak anlatılır. Bu dönemde göreceli olarak düşünebilir yani olayın altındaki görünmeyen nedenler hakkında düşünebilir. Bir olay-olgu hakkında mantık yürütebilmesi için ona birebir sahip olması gerekmez.

1.2.2. Çocuğun Sosyal Gelişimi

Sosyal gelişim bireyin toplumsal beklentilere uygun davranışları kazanarak sosyal ilişkiler kurması ve uyum sağlaması olarak söylenebilir.

İlkokul çağındaki çocukların yer aldığı döneme Erikson, “Başarıya Karşı Aşağılık Duygusu” adını verir ya da “Yeterliliğe Karşı Yetersizlik” de denir. Bu dönem “Çalışkanlık” dönemi olarak da adlandırılır. Bu dönemdeki çocuklar, sosyal ortamları sever ve çevreyle iletişim kurmaya isteklidirler. Bir önceki gelişim dönemine göre daha çok işbirlikçi, meraklı, ciddi olurlar (Kıbrıs, 2010, s. 29).

Bu dönemde çocuğun başarılı olması, okul hayatının iyi gitmesi, çalışkanlık ve yeterlilik duygusunu kazanması isteniyorsa çocuğu asla bir başkasıyla kıyaslamamak ve çocuğun eksikliğini ön plana çıkarmamak gerekiyor.

Bu yaş döneminde kızlar v erkekler arasındaki farklar belirgin olmaya başlar ve kendi cinsleriyle arkadaş grubu oluştururlar. Kız çocukları ve erkek çocukları arasında ilgi alanlarının farklı olmasına bağlı olarak tartışmalar oluşmaktadır.

Bu dönemde çocuğun öğretmeni, ailesi ve özellikle arkadaşlarıyla kurduğu ilişkiler onu güçlü hissettirir (Çılgın, 2007, s. 24,25). Ayrıca bu dönemde çocuklar bazı sorumlulukların farkına varır ve bu sorumlulukların yerine getirerek özgüvenini arttırır. Bu güven duygusuna rağmen bu dönemde eleştirilmekten ve alay edilmesinden çekinirler (Şahin, 2010, s. 10,11).

1.2.3. Çocuğun Kişisel Gelişimi

Kişilik, bir insanın doğuştan getirdiği ve yaşantı ile edindiği değişen ve değişmeyen özellikleriyle huy ve karakterin toplamıdır.

Kişilik gelişimi üzerine birçok çalışma yapılmış ve kuram geliştirilmiştir. Freud, Psikoseksüel Gelişim kuramına göre, çocuğun psikolojik ve cinsel gelişimini 5 dönemde incelemiştir. Bu dönemler “Oral Dönem (0-1,5 yaş)”, “Aral Dönem (1,5-3 yaş)”, “Faillik Dönemi (3-6 yaş)”, “Latent Dönem (6-12 yaş)”, “Genital Dönem (12-18 yaş)”dir. Çocuğun her dönemde farklı ihtiyaçları bulunmaktadır ve bu ihtiyaçlar gerektiği kadar karşılanmalıdır. Yoksa birey o döneme saplanır kalır. Yani birey, ergenlikten sonra yetişkinlik döneminde saplandığı dönemin özelliklerini sergilemeye devam eder (Can, 2002, s. 114,115).

Bu çalışma 7-12 yaş arasındaki çocukları inceleme üzerine olduğu için Freud’un Latent dönemine bakılmıştır. 6-12 yaş arasındaki Latent dönemde çocukta cinsel dürtü birden bastırılmıştır. Bu bastırılmış geriliminden dolayı çocuk kendini oyuna verir. Bu oyun grupları incelendiğinde cinsiyete dayalı kutuplaşmalar da görülür. Bu durumda cinsiyete uygun sosyal rollerin pekişmesini sağlar. Ayrıca çocuklar bu dönemde öğretmenini ve çevresindeki insanları rol model alarak onlar gibi davranmaya başlar. Çocuğun bu dönemde elde ettiği başarılar onun özerklik duygularını geliştirir (Can, 2002, s. 117,118).

1.2.4. Çocuğun Dilsel Gelişimi

Dil, insanların duygu ve düşüncelerini iletebilmek için sesli ya da işaretler aracılığıyla gerçekleşen bir anlama şeklidir. Dil edinimi doğumdan ölüme kadar durmadan devam eder. Dil, düşünce ve belleği geliştirmesinin yanı sıra problem çözme, plan yapma gibi bilişsel süreçlere de katkı sağlamaktadır (Şahin, 2010, s. 5).

1.3. ÇOCUKTA DİL EDİNİMİ

Birey, yaşam boyu sürekli bir gelişim içindedir. Bebeklik ve çocukluk çağları gelişimin en hızlı olduğu zamanlardır. Birçok gelişim alanında olduğu gibi çocuğun dil gelişimi de gerçekleşmektedir. “Dil edinimi ve gelişimi doğumla birlikte başlayan ve hayat boyu devam eden bir süreçtir. Bebekler doğumdan itibaren çevrelerindeki sesleri algılamaya, sesler çıkarmaya ve içinde yaşadıkları dilin yapısını kazanmaya başlamaktadırlar” (Keklik, 2015, s. 6).

Çocuğun dil gelişimi, “Agulama (0-12 ay), Tek Sözcük (12-18 ay), Telegrafik (18-24 ay) ve İlk Gramer (24-60 ay)” olmak üzere dört dönemden oluşmaktadır.

0-12 ay arasındaki “Agulama” döneminde çocuğun ağlaması her zaman bir ihtiyaç bildirmez. Bebekler bu dönemde tamamen refleks olarak ağlarlar. 3-6 ay arasında çocuklar sesli ve sessiz harfleri bir araya getirerek belli sesler çıkarır. 7-11 ay arasındaki dönemde çocuk yöreselleşir. Bu dönemde çocuğun çıkardığı tüm sesler anlamsızdır.

12-18 ay arasındaki “Tek Sözcük” döneminde çocuk ilk anlamlı kelimelerini kullanır. Aynı zamanda tek bir kelimeyle pek çok şey anlatmaya çalışır. Bu tek kelimeler çocuğa özgü olabilir. Önemli olan çocuğun bunu anlamlı şekilde kullanmasıdır. Örneğin, çocuk “Baba!” dediği zaman, “Ben babamın omzuna binip onunla parka gezmeye gitmek istiyorum!” düşüncesini belirtmek isteyebilir. “Hav” kelimesi, “Ben sıkıldım, komşunun köpeğini buraya getirin, oynamak istiyorum!” anlamına gelebilir (Cüceloğlu, 2005, s. 209,211).

18-24 ay arasındaki “Telegrafik” konuşma döneminde çocuk, birkaç sözcüğü yan yana getirerek konuşur. Ancak henüz dilin gramer yapısının farkında değildir.

24-60 ay arasındaki “İlk Gramer” döneminde çocuk, dildeki gramerin farkına varır ve ilk kurallı cümlelerini oluşturur. Çocuk bu dönemin sonunda bir yetişkin gibi konuşabilir.

Bu dönemdeki dil sürecinin, göz önüne alınması gereken üç yönü vardır (Cüceloğlu, 2005, s. 209,211).

-Bu aşamada çocuklar arasında bireysel farklılıklar belirginleşir.

-Bu bireysel farklılıklara rağmen, her çocuk aynı tür gramatik gelişimi benzer bir sıra içinde yaşar,

-Çocukların cümlelerindeki gramer kuralları farklı aşamalardan geçerek yetişkinlere benzemeye çalışır.

Küçükkaragöz dil gelişiminin ilk beş yılını şu şekilde özetlemiştir:

Doğumdan 1 aya kadar	Ağlama dışında başka sese rastlanmaz.
2-5 ay	Bebek “agu” sesi çıkarır.
6-12 ay	Bebek sesleri kendi kendine tekrar eder.
12 ay	İlk kelime. Bir sesi, bir nesneyi veya olayı belirtmek için tutarlı ve düzenli biçimde ilk defa kullanır.
12-18 ay	Cümle yerine tek kelime. İki heceli/kelimesi ifadeyi ilk defa kullanır.
18-24 ay	İki kelimeyi bir cümle içinde sık sık kullanır.
24-60 ay	Kelime hazinesi artar, cümlelerde kullanılan kelime sayısı artar. Fiillerin zamanlarında değişiklik yaparak, kelimelere yeni ekler getirerek daha karmaşık gramer kurallarına uygun yapılar kullanmaya başlar.

Tablo 2. “Yaşamının ilk beş yılında dil gelişiminde görülen temel aşamalar” (Küçükkaragöz, 2015, s. 109).

7-12 yaş arası yer alan dönem çocuklar için okul çağı olarak isimlendirilir. Sever (2003), 6-8 yaşındaki çocukların bu dönemde sözcük dağarcıklarının geliştiğini ve bu sebeple her yapıdaki cümleyi rahatlıkla kurabileceğini, 8-10 yaş arasındaki çocukların kendilerini rahat bir şekilde ifade edip arkadaşları arasında kabul görmelerinin gelişimlerini olumlu etkileyeceğini, ayrıca bu yaş grubundaki çocukların

cümlelerini benzetme ve deyimler kullanarak zenginleştirdiklerini, 10-12 yaş arasındaki çocukların ise girişik cümlelerde başarılı olabileceklerini, cümlelerinde olumlu-olumsuz yargıların olduğunu ya da bu tarz cümleler kurabileceklerini söylemektedir (s.43,46).

1.4. ÇOCUKLARA YABANCI DİL ÖĞRETİMİ

Küreselleşen dünyanın ihtiyaçları gereği, bir veya birden fazla yabancı dili kullanabilen bireyler yetiştirmek eğitimin esaslarından biri haline gelmiştir. Bireyin yabancı bir dili ana dili gibi kullanması ise yabancı dil öğretiminin erken yaşta başlamasından geçmektedir (Hafız, 2015, s. 13). Çocukların erken yaşta yabancı dil öğrenmesi için birçok sebep vardır. Anşin'e göre (2006) yabancı dil öğrenme olgusunun çocuk üzerinde düşüngüsel gelişim olarak olumlu sonuçlar vermesi, çocuğun zihinsel gelişimini düzenlemesi, düşünmeye yönelik kıvraklık oluşturması, dinleme yetisini ve hassasiyetini geliştirmesi, insanlarla daha kolay iletişim sağlaması, çocuğun zihnini diğer kültürlerle açması, diğer ülkedeki insanları anlaması ve değerlendirmesine gibi sebeplerle çocuklara erken yaşta dil öğretilir (s. 9,10). Başkaya'ya göre (2019), yabancı dil öğretiminin erken yaşlarda başlanmasının çokdillilik, kültürlerarası yeterlik ve bilişsel- gelişimsel yönden avantaj olmak üzere üç temel gerekçesinden bahsedilebilir (s. 24,25).

Erken yaşta dil öğrenimine başlayan çocuk, o dili sevmeli ve istekli olmalıdır. Bu sebeple çocuklara dil öğretiminde onların ihtiyaçları ve isteklerine yönelik gelişimlerini destekleyecek programlar oluşturulmalıdır. Bu durum da çocuklara dil öğretimi ve yetişkinlere dil öğretiminin farklı olduğunu göstermektedir.

Nilüfer Bekleyen, yabancı dil öğrenirken çocukların yetişkinlerden farklı olduğu özellikleri şu şekilde sıralamıştır;

- Çocuklar enerjik ve aktiftir.
- Çocukların ilgileri kısa sürelidir.
- Çocuklar yeniliklere açıktır.
- Çocukların hayal gücü çok kuvvetlidir.
- Çocuklar hata yapmaktan çekinmezler.

- Çocuklar renkli ortamlardan hoşlanırlar.
- Çocuklar davranışlarını kontrol etme konusunda henüz ustalaşmamışlardır.
- Çocuklar için neden dil öğrendiklerinin bir önemi yoktur.
- Grup çalışmaları belli bir yaştan sonra başlamalıdır.
- Çocuklarla yapılan derslerde sadece sözlü anlatım yeterli değildir.
- Çocuklar cümle yapılarına değil anlama önem verirler (Bekleyen, 2016, s. 7,12).

Brewster vd ise, yabancı dil öğrenirken çocukların yetişkinlerden farklı olduğu özellikleri şu şekilde sıralamıştır;

Fiziksel enerjilerinin yetişkinler göre fazla olması,

Duygusal ihtiyaçlarının çok çeşitli olması,

Heyecanlı olmaları,

Anadilindeki gelişimlerini tamamlamamış olmaları,

Bilgilerin yavaş öğrenilip kolay unutulması,

Kendi dünyasıyla meşgul olma eğiliminde olmaları,

Kolay bir şekilde ilgilerinin dağılması ve sıkılmaları,

Taklitçi olmaları,

Dikkatlerinin kolayca dağılması ve çok hevesli olmaları. (Brewster vd., 2008, s. 27,28)

Hata yapmaktan çekinmemeleri, yeniliklere açık olmaları, hayal güçleri, cümle yapısından ziyade anlama önem vermeleri, fiziksel enerjilerinin yetişkinlere göre fazla olması, heyecanlı olmaları, taklitçi olmaları ve hevesli olmaları çocukların dil öğrenmedeki olumlu taraflarındandır. Ancak ilgilerinin kısa süreli olması, davranışlarını tam olarak kontrol edememeleri, grup çalışmalarına hemen uyum sağlayamamaları, duygusal ihtiyaçlarının çok çeşitli olması, anadilindeki gelişimleri tam tamamlayamamış olmaları, bilgileri yavaş öğrenip kolay unutulmaları, kolay bir

şekilde ilgilerinin dağılıp sıkılmaları ve sözlü anlatımın yetersiz olması çocukların dil öğreniminde olumsuz taraflarındandır.

1.4.1. Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Kişilerin kendini ifade edebilmesi için ilk kural bir dili etkin şekilde kullanmasıdır. Küreselleşen dünyada etkileşimin artması ve çok kültürlü ortamlar sayesinde ana dili haricinde başka dile maruz kalanların olması ayrıca o dili kültürel, ekonomik, eğitim vb. sebeplerle bilinçli olarak öğrenen insanların sayısının da fazla olması insanları ikinci bir dil öğrenimine yönlendirmiştir. Bu dillerden bir tanesi de coğrafi olarak stratejik öneme sahip olan Türkiye’de konuşulan Türkçedir. Bu sebeplerin yanında son yıllarda aldığımız göçle birlikte Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyenlerin oranında da bir artış görülmektedir.

Artan Türkçe öğrenme talebi sadece yetişkinlerde değil, aynı zamanda çocuklar için de geçerlidir. Ancak yetişkinler dil öğrenirken yurt dışında eğitim isteği, başka bir ülkede iş bulma isteği, seyahat gibi motive edici unsurlar varken çocuklar ön öğrenmenin olmaması ve deneyimlerinin bilinçli olmaması gibi sebeplerle bu tür motivasyonlarla hareket edemezler. Başutku ve Demir’e göre (2021), onları motive eden kaynaklar aile, akran etkisi ve popüler eğilimlerdir. Çünkü çocuklar eğitim hayatlarında aldığı kararlarda bağımsız değillerdir. Bu yüzden çocuklarda artan talep oranları ebeveynler ya da okul yöneticisi tarafından oluşmaktadır (s. 121).

1.4.1.1. Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Kullanımı

Çocukların yetişkinlerden farklı özelliklere sahip olması dolayısıyla oluşturulacak materyallerde farklılık göstermektedir. Çocuklara yönelik oluşturulacak materyaller çocuğun dünyasına hitap etmelidir. Başutku ve Demir’e göre (2021) “Ders araç-gereçlerini hazırlayanlar kendi bakış açılarından ziyade çocukların dünyasını, onların bakış açılarını empati yoluyla yakalamaya özen göstermek durumundadır” (s. 122).

Yabancı dil öğretim sürecinde tek yöntemle öğrencilere güvenle uygulanabilecek bir materyal geliştirmek alanyazında yapılan çalışmalara göre pek mümkün görünmemektedir.

1.4.1.1.1. Materyal Olarak Çocuk Hikâyeleri

Çocuklar küçük yaşlardan itibaren hikâyelere ilgi duyar ve anlatılan hikâyeleri dikkatle dinler. Bu nedenle çocukların eğitiminde sıklıkla hikâye ve masallardan yararlanır (Çakır, 2021, s. 183).

Yabancı dil öğretiminde de hikâyeler sözlü, işitsel ve görsel olarak çocukların yaşlarına uygun roman, çizgi film gibi şekillerde sunulmaktadır. Ayrıca hikâyelerin eğitici ve etkilerinin uzun sürmesi gibi sebeplerle de yabancı dil sınıflarında kullanılır.

Hikâyeler çocukların sadece dilsel değil sosyal ve bilişsel gelişimini de destekler. Çocuklar hikâye okurken ve dinlerken kendini hikâye kahramanının yerine koyar ve kendi hayatıyla karşılaştırır. Bu durumda hayal güçlerini ve yaratıcı düşünme becerisini geliştirir. Bunların yanı sıra Çakır'a göre (2021), herhangi bir konu, hikâye veya hikâyeleştirilerek bağlamında çocuklara kolaylıkla öğretebilir. Bu yüzden yabancı dil öğretmenleri çocuklara yabancı dil öğretme sürecinde aracılığıyla dinleme, konuşma, yazma ve okuma becerilerini kazandırılması dışında yeni kelime, doğru sesletim, vurgu ve tonlama, kavram, kültür, yapı gibi önemli dilsel unsurları farkında olmadan örtük olarak öğretebilirler (s. 184). Başar ve İnal (2020) da çocuklar için hikâye kitaplarını yaratıcılıklarını geliştiren, estetik zevk veren, yaşam deneyimleri kazanmasında rehberlik eden, toplumsal ve kültürel nitelikleri sezdiren, çocuğun bulunduğu sosyal çevrede bilgi veren önemli kültürel araçlar olarak görmektedir (s. 79). Kurt (2021), çocukların ikinci dil edinirken komutlarla öğrenmektense aktif katılımlı öğrenmeyi tercih ettiklerini söylemektedir (s. 145). Bunun için özgün yardımcı okuma kitapları hazırlanabileceği gibi edebî metinlerden de faydalanılabilir. Çünkü Türkçenin zenginliğini temsil eden en iyi metinler, edebî metinlerdir (Gültekin, 2016, s. 402).

Türkçenin çocuklara yabancı dil olarak öğretiminde hikâye kitapları kullanılmasının başka bir faydası da Türk kültürünü yansıtmasıdır. Hikâye kitapları sayesinde öğrenciler Türk kültürünü, Türklerin yaşayış tarzını görerek hedef kültür ile kaynak kültür arasında etkileşim sağlamaktadır.

Bu kadar önemli olan hikâye kitaplarının alan incelemesi yaptığımızda yok denecek kadar az olduğu tespit edilmiştir. Özellikle batı dillerinde yabancı dil öğretimi

için kullanılan hikâye kitaplarına baktığımızda uzun yıllardır kullanıldığını göstermektedir.

Türkçenin çocuklara yabancı dil olarak öğretiminde ise Yunus Emre Enstitüsü alandaki eksikliği fark ederek toplam 14 kitaptan oluşan bir dizi yayınlamıştır. Bunun yanı sıra Kültür ve Turizm Bakanlığının katkılarıyla mülteci öğrenciler için otuz adet hikâye kitabı hazırlanmıştır. Ancak bu sayı, her geçen gün önemi artan bir alan için azdır.

Şekil 1. Yunus Emre Enstitüsü tarafından çocuklar için hazırlanan yardımcı okuma kitapları

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ HİKÂYE SETİ

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞININ KATKILARIYLA
EDİTÖR: DOÇ. DR. MAHİR KALFA

Şekil 2. Kültür ve Turizm Bakanlığının Katkılarıyla Oluşturulan Yardımcı Okuma Kitapları

1.4.1.1.2. Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Hikâye Kullanımına Yönelik Hedeflerin Belirlenmesi

Yabancı dil derslerinde çok sık kullanılan metinler gelişigüzel olarak seçilmez. Her metin her öğrenciye, her derse uygun olmayabilir. Bunun için seçilecek olan hikâyelerde belirli ölçütler olmalıdır.

Bölükbaş ve Keskin' e göre (2010) yabancı dil olarak Türkçe derslerinde kullanılan metinlerin işlenişinde, kültürler arası bildirişimi sağlama amacı yoksa bu metinler işlevini gerçekleştiremeyecektir. İçerik olarak sadece metinlerin işlevi değil aynı zamanda öğrencilerin ihtiyaçlarına da dikkat edilmelidir (s.230). Bilindiği gibi her öğrencinin hedef dile karşı ilgisi, ihtiyacı farklıdır (Çangal, 2013). Bu sebeple tüm öğrenciler için aynı materyaller kullanılmamalıdır. Bu bağlamda öğrencilerin ihtiyaçları analiz edilmeli ve bu ihtiyaçlara yönelik tematik kitaplar hazırlanmalı (Gültekin, 2016, s. 407).

Şimşek (2013) “Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak metinlerin hangi özelliklere sahip olması gerektiğini araştırmıştır. Şimşek'e göre metinler, okunabilir olmalı, bilgilendirici ve

amaçsal olmalı, seviyeye uygun olmalı, kültürel özellikler bakımından öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamalıdır.

Songören (2011) “Yabancı Dil Öğretiminde Çocuk Edebiyatı” adlı çalışmasında yabancı dil öğretiminde metinlerin hangi ölçütlere göre seçilmesi gerektiğini belirtmiştir. Songören’e göre metinler, yaş grubuna ve dil seviyesine uygun olmalı, dört temel beceriyi desteklemeli, düşüncelerine hitap etmeli, evrensel ve güncel olmalıdır. Ayrıca sade ve kısa bir dille yazılmalıdır.

Dilidüzgün (1995) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinler” adlı çalışmasında yazınsal metinlerin nelere uyması gerektiğini belirtmiştir. Çalışmasında 4 konu üzerine yoğunlaşmıştır. Bu konular, dilsel uygunluk, konuya uygunluk, kültürlerarası karşılaştırmaya uygunluk ve çalışma-alıştırma yapmaya uygunluk olarak belirtmiştir.

Kudat (1994) “Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Yazınsal Metinlerin Kullanımı” adlı çalışmasında “öğrenmeye bağlı ölçütler”, “metinle ilgili ölçütler” ve “hedef ve yöntemle ilgili ölçütler” olarak ölçütlerini üç başlık altında toplamıştır.

Özdemir (2010) “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Halk Hikâyelerinden Yararlanma” adlı çalışmasında Kudat’ın ve Nuttal’ın ölçütlerini dikkate alarak yazınsal metinlerin kullanım ölçütlerini ele almıştır.

Kurt (2021) “Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Hikâye Kullanımı” adlı çalışmasında Ellis ve Brewster’in hikâye kullanım gerekçelerini söylemiş ve buna bağlı olarak da doğru hikâye seçimini açıklamıştır. Kurt’a göre hikâyeler, evrensel olmalı, çocukların ilgisini çekmeli, gelişimini desteklemeli, dil gelişimine uygun olmalı, dört temel beceriyi desteklemelidir.

İnal ve Başar’ın (2020) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin C1 Düzeyi Hikâye Setinin Çeşitli Ölçütler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında Sever tarafından geliştirilen “Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği”nden yararlanmışlar ve bu ölçeği yabancı öğrencilere Türkçe öğretimi konusunda yapılandırmışlardır.

Başkaya (2019) “Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Çocuk Yazını Metinlerinin Kullanımına Yönelik Uygulamalı Yaklaşım” adlı çalışmasında

Kudat ve Dilidüzgün'ün belirlediği ölçütlerden yola çıkıp çocuğun gelişim özellikleri ve yabancı dil öğrenme hedeflerini de göz önünde bulundurarak çocuk yazını özelliklerini belirlemiştir.

Görüldüğü üzere yabancı dil öğretiminde ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebi metinlerin kullanımına yönelik yapılan çalışmalarda metin seçiminde dikkat edilmesi gereken unsurlardan bahsedilmiştir. Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik yapılan çalışmalar ise durumu farklı boyutuyla ele almıştır. Çocuk metinlerinin kullanımı ya da kullanılacak olan edebi metinlerin sahip olması gereken özelliklerin belirlenmesine dair yapılan bir çalışma yok denilebilir.

Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebi metinlerin kullanımına yönelik çalışmaların az olması bu alandaki eksikliği göz önüne sermektedir. Bu konuda alana faydalı olması için Kurt (2021), Başkaya (2019), Songören'in (2011) belirlemiş olduğu ölçütlerden yola çıkarak çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak olan edebi metinlerin sahip olması gereken özellikler belirlenmiştir.

1.4.1.1.3. Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Hikâye Kitaplarında Olması Gereken Özellikler

Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak olan hikâyelerin sahip olması gerek özellikler üç ana başlık altında toplanmıştır.

“Çocuğun Gelişimsel Özellikleri Açısından İncelenmesi” başlığı altında çocukların sahip olmaları gereken özellikler araştırılmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki başlıkların öne çıktığı görülmektedir.

Çocuğun Bilişsel Gelişimi

Çocuğun Dilsel Gelişimi

Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimi

"Metinsel Olarak İncelenmesi" başlığı altında hikâyelerin konusu, türü, içeriği, dili yönünden uygunluğu gibi özellikler bulunmaktadır. Yani hikâyeler iç yapı özellikleri bakımından incelenecektir. Metinsel özellikler şunlardır;

Karakter

Konu-tema

Dil ve anlatım/Tekrar

Olay ve çatışma

“Yabancı Dil Öğretim Hedefleri Açısından İncelenmesi” başlığı altında seçilen hikâyelerin o dil seviyesindeki dil bilgisi, kelime kullanımına uygunluğu incelenecektir. Seçilen hikâyelerdeki konu, tema, dil bilgisi ve kelimelerin CEFR kazanımları baz alınarak Maarif Vakfı tarafından hazırlanan “Türkçe Öğretimi Programı”na, dil seviyesine ve çocuğun yaşına uygun olması gerekmektedir. Ayrıca hikâyelerin dört temel beceriyi destekler şekilde etkinliklere uygun olup olmadığına bakılmalıdır. Aynı zamanda hikâyeler hem hedef kültürde malzemeye sahip olmalı hem de çocuğun karşılaştırma yapabileceği özellikler bulunmalıdır. Yabancı dil öğretim hedeflerine ait özellikler şunlardır;

Dil seviyesine uygunluğu

Kültür aktarımı

İKİNCİ BÖLÜM

2. MEVLÂNA İDRİS ZENGİN VE BAŞKA ÇOCUKLAR SETİ

Bu bölümde Mevlâna İdris Zengin'in hayatı, edebi kişiliği, eserleri ve “Başka Çocuklar” seti incelenmiştir.

2.1. MEVLÂNA İDRİS ZENGİN'İN HAYATI

1966 yılında Kahramanmaraş'ın Andıran ilçesinde dünyaya gelen Mevlâna İdris, dokuz çocuğun üçüncüsüdür.

İlkolulu Andıran'da tamamlayan Mevlâna İdris ortaolul ve liseyi Kahramanmaraş'ta tamamlamıştır. Yazmaya orta ikinci sınıfta başlayan Mevlâna İdris Zengin'in ilk yazısı Yeni Devir gazetesinde yayınlanmıştır. Bu ilk yayın ona yazının gücünü göstermiştir. Çünkü o gazetede yazısını gören büyükler onunla tanışmak isteyip kendi yazdıkları hakkında onun fikirlerini merak etmişlerdir (Uludağ, 2012).¹Edebiyatla asıl tanışması lise yıllarında olmuştur ve lise yıllarında da başarılı bir öğrenci olmuştur. Mevlâna Celâleddin Rumi ile ilgili hazırladığı sunum öğrenciler ve öğretmenler tarafından çok beğenilince kendisine “Mevlâna” diye hitap edilmeye başlanmıştır. Mevlâna İdris, Maraş'ta lise eğitimini tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni kazanmış, 1989 yılında bu bölümden mezun olmuştur ancak hiçbir zaman avukatlık mesleğini yapmamıştır.

İlk kitabı “Kuş Renkli Çocukluğum” adlı şiir kitabıdır. Mevlâna İdris, yazmış olduğu bu şiir kitabı ile 1987'de Gökyüzü Yayınları Çocuk Edebiyatı Ödülü'nü almıştır. İkinci Yazıları, Diriliş, Dergâh, Albatros, Geniş Zamanlar ve Gerçek Hayatlar gibi birçok dergi ve gazetede şiir, hikâye ve denemeler yayımlamıştır.

Edebî hayatına şiir ile başlayan Mevlâna İdris Zengin, şiirin yanında hikâye ve masallarda yazmaya başlamıştır. Hatta bazı eserleri televizyonda çizgi film olarak

---

¹ <https://www.xing.com/communities/posts/gercek-teneffuescue-mevlana-idris-1005255340>

yayımlanmıştır. Bazıları da amatör tiyatrolarda oyuna çevrilmiştir. Masalları “Beyaz Kargadan Mavi Masallar” adıyla, öyküleri ise “Sufi ile Pufi” adıyla televizyonda çizgi film olarak yayımlanmıştır (Çalışkan, 2001, s. 428).

Tuhaf Adamlar serisindeki 10 kitap, Almanya’da bir yayınevi tarafından 9 dünya diline (Almanca, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Arapça, Rusça, İspanyolca, Farsça ve Lehçe) çevrilmiştir. Ayrıca “İyi Geceler Bayım” adlı şiir kitabı 2006 yılında Farsçaya çevrilerek İran’da, “Dondurmalı Matematik” isimli şiir kitabı ise Arapçaya çevrilerek çeşitli Arap ülkelerinde yayımlanmıştır (Emeksiz, 2008, s. 16).

Çeşitli gazete ve dergilerde şiir, deneme ve masallar yayımlayan yazar, çeşitli ödüller kazanmıştır. . 1998 yılında Korku Dükkânı adlı kitabı ile Türkiye Yazarlar Birliği Çocuk Edebiyatı Ödülü’nü almıştır. 2007’de Kosova/Prizren’de Türkçeye katkı yapanlarla ilgili uluslararası bir ödül kazanmıştır. 2011’de Birikim Eğitim Kurumları tarafından “En Başarılı Çocuk Yazarı” seçilmiştir. Bunlarla birlikte TRT’de yayınlanan “Asla ve Daima Nuri Pakdil” isimli belgeselin metnini yazmış ve konsept danışmanlığını yapmıştır. Bu belgesel 2010 yılında yayınlanmıştır.

Edebiyatımıza bu kadar katkısı olan yazarımız 7 Haziran 2022’de tedavi gördüğü hastanede, Kahramanmaraş’ta vefat etmiştir.

2.2. MEVLÂNA İDRİS ZENGİN’İN EDEBİ KİŞİLİĞİ

Ülkemizde çok geç başlamış ve yeterince nitelikli eser verilmeyen çocuk edebiyatında çocuklar bir şeyler yapmayı tercih eden Mevlâna İdris, bir röportajında “Çocuklar için yazıyor olmaktan mutluyum. Başladığımız herhangi bir yazıyı bitirdiğiniz zaman şöyle bir mutlu olursunuz. Bu yazı çocuklar için olunca iki defa mutlu olduğumu hissediyorum” demektedir (Yasa, 2012, s. 163).

Tüm insanların çocukluk döneminden geçtiğini söyleyen Mevlâna İdris insan olmanın da çocuklukta öğrenildiğini ifade ederek bir röportajında şunları söylemektedir;

“Çocuksuluk ölçüp biçmeden, spontane ve içten yaşama durumu biraz ve işte dünyamızın, dünyalılarının kaybettiği de bu. Bir bakın, bireyselden küresele kadar her ölçekte hesaplar kitaplar yapılıyor, ellerde muhtelif cetveller var, herkes herkesi biçimleme çabasıyla meşgul. Oysa bir çocuğa bakın! Ne kadar da azadedir

hesaplarınızdan. Siz petrol için kafanızda sırtlanlarla yeryüzünde bombalar, işgaller, ölümler planlarken çocuk sadece bir dondurma, bir gazoz, bir oyuncak düşünmektedir.” (Mezararkalı, 2007).²

Mevlâna İdris’in eserlerinin bu kadar başarılı olmasının sebebi çocukları yakından tanınmasıdır. Çocukların karşılaştığı sorunları görmezden gelmemiştir.

Mevlâna İdris, eserlerinde olağanüstü, tuhaf olarak söyleyebileceğimiz karakterleri ele almıştır. Bundaki amacının da dünyanın herhangi bir yerinde bu eserleri okuyan çocukların yabancılaşma çekmemesi olduğunu ifade etmiştir. (Emeksiz, 2014, s. 271) ile yaptığı sohbette bu konuya şu şekilde değinmiştir:

“Normal olacak kadar anormal değilim. Çocuklar için normali tekrarlamayı anlamsız buluyorum. Kaldı ki çocukları, büyüklerin dünyasına ait normallerden biri olarak hiç düşünmüyorum. Sıra dışı bir varlık olan çocuğa sıradan bir anlatı sunmak iyi bir şey değil. Dolayısıyla masallarında da, çocuklar için yazdığım şiirlerimde de gerçeği, “normalin”, ezberin biraz dışında bir şey söylemek istiyorum. Verili dünyanın artık sıradanlaşan vandalizminin, diktasının, propagandasının, ideolojisinin, kurumsal faşizmasının, yoğun kapital dizgesinin, çok uluslu tüketim kuramlarının biraz dışında bir şey. İstiyorum ki söylemeye çalıştığım, yer yer mantık dışılıklardan da beslenerek anlatmak istediğim şeyle, biçimlenmemiş saf çocuk mantığı arasında mümkünse bir tetabukiyet oluşsun. Çok şey mi istiyorum? Hiç sanmam.”

Hitap ettiği kitle hakkında ise “Genel olarak 9-13 yaş arası çocuklara hitap ediyorum. Hedef kitlem, afallamayan, zeki, espriyi hemen anlayan, espri üretme ve algılama sınırı yüksek ve belirli bir romantizmden uzak olmayan çocuklar. Bazen daha küçük yaşlarda da bu özelliklere sahip çocuklar çıkabiliyor.” diyor (Kılınç, 2014, s. 13).

Mevlâna İdris, eserlerinde bozulan dünyada büyüklerin ve çocukların karşılaştığı problemleri ele alır. Güncel konulardan yola çıkarak dünyadaki ızdırabı çocukların gözünden bakarak ve onlardan çözüm umarak vermeye çalışır. Eserlerinin

---

² <https://www.yenisafak.com/yenisafakpazar/ilk-orucum-ilk-ucusum-73342>

isimlerinde de bunu yansıtır: Halepli Zeynep, Çocuk Kırmızı, Dünyayı Kurtaran Çocuk vb.

2.3. MEVLÂNA İDRİS ZENGİN'İN ESERLERİ

Mevlâna İdris Zengin'in yayımlanmış kitaplarını beş türde ele almak mümkündür. Bunlar: Masal kitapları, Tuhaf Adamlar Serisi, Acayip Hayvanlar Serisi, hikâye kitabı, şiir kitapları, deneme kitapları, duvar yazıları kitaplarıdır

Mevlâna İdris Zengin'in Masal Kitapları

Çınçınlı Masal Sokağı

Kirpiler Şapka Giymez

Ütüsüz Ayakkabılar

Başka Çocuklar Serisi

Sessizlik Torbası, Behram Geri Dön, Tuz, Havuç Havuç Havuç, Bir Çuval Gözlük, Sarı Telefon Sokağında Rüya, Dünyayı Kurtaran Çocuk, Çocuk Kırmızı, Küçük Süpermen, Bulut Çocuk, Mavi Çocuk ve Halepli Zeynep.

Hayvanlar İş Başında Serisi

Öğretmen Öküz, Öğrenci Eşek, Trafik Polisi Kurbağa, Doktor Tilki, Kasap Köpek, Bakkal Kaplan, Diş Hekimi Timsah, Baloncu Kirpi, Şoför Tavşan, Asker Fil, Davulcu Ayı, ve Cankurtaran Yunus Balığı.

Acayip Hayvanlar Masal Serisi

Kirpinin Bahar Konseri, Filozof Köpek, Kuşkucu Horoz, Hipnozcu Kedi, Vejetaryen Aslan, Uçan Eşek, Kardan Tavşan, Gazoz Çeşmesi, Romantik Tilki, Dünyayı Delen Köstebek, Kuyruğu Dumanlı Kedi ve Dünyanın En Uğurböceği.

Tuhaf Adamlar Masal Serisi

Para Dağıtan Adam, Masal Alan Adam, Saçları Dökülen Adam, Tersine Adam, Yağmurlu Şehirdeki Adam, Televizyonları Bozulan Şehir, Düşünen Adam, Kuş Adam, Profesör Haşır Huşur ve Dokuz Düğmeli Adam.

Mevlâna İdris Zengin'in Hikâyeleri

Sufi ile Pufi

Mevlâna İdris Zengin'in Şiirleri

Kuş Renkli Çocukluğum

Dondurmalı Matematik

İyi Geceler Bayım

Mevlâna İdris Zengin'in Denemeleri

Vay Canına

Behram'ın Defteri

Mevlâna İdris Zengin'in Duvar Yazısı Kitapları

Hayal Dükkanı

Korku Dükkanı

Sinir Dükkanı

İyilik Dükkan

Tehlikeli Bir Kipat

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Günümüzde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan basılı ve teknoloji tabanlı materyalleri diğer dillerle karşılaştırdığımızda alanda materyal eksikliği olduğu görülmektedir. Bu sebeple alana faydalı olması için ana dilde yazılan Başka Çocuklar adlı seti çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilirliğini incelemek amaçlanmıştır.

Bu bölümde araştırmanın modelinden, evren ve örnekleminden, veri toplama araçlarından ve veri analizlerinden bahsedilecektir.

3.2. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde gelişimsel özellikleri esas alınmış olan ve düzeye uygun dil öğretiminde kullanılması amaçlanan hikâye kitaplarını incelemek için nitel araştırma yöntemi temel alınmıştır. Nitel araştırma, “Gözlem, görüşme doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma”dır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39). Araştırmadaki hedef doğrultusunda doküman analizi esas alınmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 140).

3.3. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini, Türkçe edebî metinler, örneklemine ise Mevlâna İdris Zengin’e ait Başka Çocuklar hikâye seti oluşturmaktadır.

3.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmanın verilerinin toplanması ve çözümlenmesi aşağıda belirtilmiştir.

Türkçenin yabancı dil olarak çocuklara öğretiminde hikâye kullanımında çocuğun gelişimsel özellikleri ve dil öğrenimi arka plana atılmamalıdır. Bu yüzden bu çalışmada ilk olarak aşağıdaki alanlarda literatür taraması yapılmıştır;

Çocuğun gelişimsel özellikleri

Çocuklarda dil edinimi

Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi

Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yardımcı okuma kitapları

Çocuk hikâyelerinin özellikleri

Çocuklara yabancı dil öğretiminde metin seçim ölçütleri

Çalışmada kullanılan hikâye kitapları elde edilen ölçütlere bağlı olarak çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde doküman analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

4.1. BAŞKA ÇOCUKLAR SETİNİN YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE METİNSEL OLARAK KULLANILABİLİRLİĞİNE YÖNELİK BULGULAR

4.1.1. “Behram Geri Dön” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği

Hikâye bir babanın çocuğunu ekmek almaya göndermesiyle başlar. Baba ekmek almaya giden çocuğunu caddedeki yoldan gitmesi için uyarır. Behram adındaki çocuk ekmek almaya giderken babasını dinlemez ve farklı bir yoldan ekmek almaya gider. Yolda yaşlı bir adamla karşılaşır ve yaşlı adam ona “Behram geri dön!” der. Behram’da bunun sonucunda kronolojik olarak geriye gitmeye başlar. Önce saati geriye doğru gitmeye başlar. Sonra günler, aylar ve yıllarda geriye doğru gitmeye başlar. Behram bu geri dönüşte ilk önce kendini İkinci Dünya Savaşı’nda bulur. Oradakilerle konuşur ve sonra Birinci Dünya Savaşı’na gider. Oradakilerle de savaşla ilgili konuşur. Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Fransız İhtilali’ne rastlar. Oradaki insanlarla da konuşur. Oradan çıkıp Fatih Sultan Mehmet’in yanına gelir. Onunla konuşur. Biraz daha geriye gider İstanbul’un Fethi’ni görür ve tekrar Fatih ile konuşur. Biraz daha geriye gider ve peygamber dönemine gelir. Hasan ve Hüseyin’i görür. En son Hz. Adem dönemine gelir ve onunla konuşur. Bu konuşmadan sonra ters yönde geri dönmeye başlar. Aynı yollardan bir kez daha geçer. Geçerken babasının gençliği ile karşılaşır ve onunla konuşur. Daha da ileriye gitmeye başlar ve en son şimdiki zamana kadar gelir. Ekmeğini alır ve eve girer. Her şey bıraktığı gibidir. Annesi mutfakta yemek hazırlamaktadır o da babasıyla beraber yemeğin hazır olmasını bekler.

Konu-tema olarak bakıldığında, hikâyenin başlığı konu hakkında kısmî de olsa bilgi vermektedir. Ancak çocuklarda ‘geri dön’ denilmesi böyle bir konuyu çağrıştırmayabilir. Yani çocukların böyle bir geri dönüş beklemesi pek mümkün değildir. Hikâyenin konusu fantastiktir. Hikâyedeki konular demokratik toplum yaşayışıyla ilgili davranışları yaşama geçirmek, tarihin unutulmaz dönem ve

şahsiyetlerinin tanıtılması, cesurluk, sorumluluk duygusu, aile olarak sıralanabilir. Bu konular, her çocuğun başından geçebilecek olayları içermektedir ancak yazar, bu konuları hikâyede fantastik olarak ele almıştır. 7-12 yaş arasındaki çocuklar kendisi ya da ailesi ile ilgili olan konulara ilgi duymaktadır. Ülkesi ile ilgili olan konular bu dönemdeki çocukların ilgisini çekmemektedir. Ancak yazar böyle bir konuyu çocuk gerçekliği ile ele alarak onları hikâyenin içine çeker ve onlarda merak duygusunu pekiştirerek ülke, vatan, millet konularını anlatır.

Edebî metinlerin öğreticilik, yeni bilgiye hazırlama işlevi vardır. Okur, hikâye vasıtası ile İstanbul'u Fatih Sultan Mehmet'in fethettiğini, Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nı öğrenmektedir. Ayrıca bütün tarihi bilgiler kronolojik olarak çocuğa sunulmaktadır. Bu bilgiler bu yaş dönemindeki çocuklara okullarda verilmektedir.

Hikâye, çocuğun evinde, İstanbul'da ve tam olarak neresi olduğunu bilmediğimiz tarihi dönemlerde geçmektedir. Hikâyedeki olaylar, babasının çocuğu ekmek almaya göndermesi, ekmek almaya giden çocuğun babasını dinlememesi ve yaşlı bir adamla karşılaşması, adamın ona geri dön demesi, kronolojik olarak geriye dönmesi, daha sonra ileriye dönmesi, babasıyla karşılaşması, ilerlemeye devam etmesi, ekmek alıp eve geri dönmesi olarak sıralanabilir.

Hikâyedeki karakterler: Behram, baba, anne, yaşlı adam, asker, çok bağıran adam, Fatih Sultan Mehmet, Peygamber, Hasan ve Hüseyin, Âdem Aleyhisselamdır.

Hikâyede Behram'ın fiziki özellikleri hakkında bir bilgi yer almamaktadır. Behram karakter özellikleri bakımında ise, sorgulayıcı, akıllı, saygılı, barış yanlısı, sorumluluk sahibi bir karakterdir.

Hikâyede baba hakkında sadece akşamları eve ekmek aldığı bilgisi vardır. Anne hakkında mutfakta yemek pişirdiği bilgisi vardır. Anne ve Behram arasında hikâyede hiçbir diyalogda bulunmamaktadır. Yaşlı adam gizemli bir karakter olarak ele alınmıştır. Asker sinirli bir karakter olarak ele alınmıştır. Fatih Sultan Mehmet mutlu, sevilen bir karakter olarak ele alınmıştır. Peygamber şefkatli bir karakter olarak ele alınmıştır.

Hikâyedeki karakterler kendi statüsüne, yaşına göre konuşmaktadır.

Hikâye, dil ve anlatım özellikleri bakımından incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılabilir;

Hikâye yer yer betimlemeli anlatımların bulunduğu paragraflardan yer yer karşılıklı konuşmalardan oluşmaktadır. Bu nedenle paragrafların bazıları uzun bazıları da kısadır. En uzun paragraf 14 satırdır. Genel olarak paragraflar 7-8 satırlardan oluşmaktadır.

Hikâyede cümleler genellikle uzundur. Ancak karşılıklı konuşma bölümlerinin olduğu yerlerde kısa cümlelerde bulunmaktadır.

Hikâyedeki cümleler genellikle düz olsa da 29 tane devrik cümle bulunmaktadır. Ayrıca eksilteli cümleler de vardır. Bu durum anlatımı tekdüzelikten çıkarmaktadır ve konuşma diline yaklaştırmaktadır.

Hikâyede “hayrola, haydi, hiiç, ne olsun, naber, amma” gibi konuşma diline ait unsurlar bulunmaktadır.

Hikâyede somut ve soyut ifadeler beraber yer almaktadır. “Kafaya koymak, canı sıkılmak, göz göze gelmek, geriye dönmek, yere yıkılmak, kafa karıştırmak” gibi deyimler bulunmaktadır.

Hikâyenin adında ve içerisinde de çok sık geçen “geri dön” ifadesinde mecazlı bir anlatım olsa da bu dönemdeki çocuklar bunu gerçek anlamıyla anlayacaklardır. Bu da somutta soyuta düşünmede çocuklara köprü oluşturacaktır.

Hikâye, çocuğun ekmek almaya gitmesi gibi günlük ve basit bir konu üzerine kurulmuştur. Hikâyedeki olay ve kişi sayısı çok fazla değildir. Olay örgüsünün ilk başlarda kronolojik olarak ilerlemesi çocuk açısından olumludur. Hikâye çocuğun anlayabileceği düzeydedir ancak bazen karmaşık olaylar da olmaktadır. Okulda öğrenebileceği konular yer almaktadır. Dil ve anlatım yönünden bakıldığında hem konuşma dili hem de özgün dil kullanılmıştır, paragraf ve cümlelerin bazılarının çok uzun olması, deyimlere yer verilmiş olması bakımından bu yaş grubundaki çocukların düzeyine çok uygun olduğu söylenemez. Ancak diğer özellikler olumlu olduğu için bu yaş grubunda kullanılabilir.

4.1.2. “Bir Çuval Gözlük” Metnin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği

“Bir Çuval Gözlük” hikâyesinin ana karakteri olan çocuk güneşli bir günde güneş gözlüğü takar. Sonra bu çocuk ay gözlüğü, meyve gözlüğü, matematik gözlüğü, müzik gözlüğü, ağaç gözlüğü, pazartesi günü gözlüğü vb. her işi için gözlük icat eder. Çocuk bu kadar gözlüğü taşıyamaz ve terziye gidip çuval diktirir. Her geçen gün gözlük sayısı artar. Sonunda çocuk o gözlükler olmadan hiçbir şey göremez ve yaşayamaz. Bu sebeple yeni şeyler görmek ve öğrenmek istemez.

Konu-tema olarak bakıldığında, hikâyenin başlığı içerik hakkında bir fikir vermektedir. Hikâyedeki konular, çocukların kendi hayatlarında karşı karşıya kaldıkları problemler, bu zorlukların üstesinden gelme ve problem çözüme, çocuğun şahsi teşebbüsleri ve önemi gibi konular olarak sıralanabilir. Bu konular, her çocuğun başından geçebilecek olaylar değildir. 7-12 yaş arasındaki çocuklar için bu gibi konular dikkat çekici olabilir.

Çocukların güneşte güneş gözlüğü takması, diğer günlük yaptıkları işler için gözlük olup olmayacağını araştırması, kendince bunlara bir çözüm bulması çocuk gerçekliğini yansıtır. Hiçbir yetişkin ay gözlüğü, meyve gözlüğü, pazartesi gözlüğü vb. gözlüklerin neden olmadığını sorgulamaz. Hikâyedeki çocuk bunu sorgular ve çözüm arar tıpkı gerçek hayatta çocukların da her şeyi sorgulaması gibi.

Hikâye, çocuğun evinde geçmektedir. Hikâyedeki olaylar, çocuğun güneş gözlüğü takması, neden ay gözlüğü olmadığını sorgulaması, çeşit çeşit gözlükler yapması, terziye gidip çuval diktirmesi ve gözlük yapmaktan yorulması olarak sıralanabilir. Hikâyedeki çatışma ise çocuğun sürekli gözlük yapması ve yönelmesi sebebiyle kendi-kendine olarak nitelendirilebilir.

Hikâyedeki karakter sadece çocuktur. Çocuğun ismi verilmemiştir ancak resimlerden bir erkek çocuğu olduğunu anlamaktayız. Ayrıca çocuğun fizikî özellikleri hakkında da hiçbir bilgi yoktur. Kişilik özellikleri olarak çocuk sorgulayan, yetenekli, kararlı ve araştıran biridir. Hikâyede çocuktan başka hiçbir karakter bulunmamaktadır.

Hikâye, dil ve anlatım özellikleri bakımından incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılabilir;

Hikâyede karşılıklı konuşma hiç yoktur. Betimlemeli anlatımla yazılmıştır. Ancak betimlemeli anlatım olmasına rağmen çok uzun paragraflar yoktur. En uzun paragraf 10 satırdır. Genellikle 5-6 satırlık paragraflardan oluşmaktadır.

Hikâyedeki bazı cümleler çok kısa bazı cümleler ise uzundur. Ancak cümleler ortalama 14-15 kelimeliktir. En uzun cümle 20 kelimedenden oluşmaktadır.

Hikâyedeki bütün cümleler düzenlidir. Devrik cümle yoktur çünkü hikâyede hiç karşılıklı konuşma yoktur ancak eksilteli cümleler yer almaktadır. Bu durum anlatımı tekdüzelikten kurtarır.

Hikâyede karşılıklı konuşma yer almadığı için konuşma diline ait unsurlar da yer almamaktadır.

Hikâye genel olarak somut ifadelerle yer vermiştir ancak “canı sıkılmak, değer vermek” gibi deyimlere de yer vermiştir.

Hikâyede ayrı ayrı ikilemesi iki defa anlatımı zenginleştirmek için kullanılmıştır.

Hikâye, çocuğun havanın güneşli olduğu bir gün güneş gözlüğü takması ve bunun sonucunda diğer yaptığı bütün işler için de gözlük kullanmak istemesi gibi günlük ve basit bir olayı fantastik, düşündürücü şekilde anlatmıştır. Olay ve kişi sayısının az olması, olayların açık olması, olay örgüsünün çocuğun anlayabileceği seviyede olması çocuğun kitabı okumasını kolaylaştıracaktır. Dil ve anlatım yönündense paragraf ve cümlelerin çok uzun olmaması, deyim ve atasözlerine çok yer verilmemesi çocuğun yaş seviyesine uygun olduğunu gösterir. Ancak konuşma diline ait unsurların olmaması olumsuz özellik olarak değerlendirilebilir.

4.1.3. “Bulut Çocuk” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği

“Bulut Çocuk” hikâyesinin ana karakteri olan çocuk, gökyüzündeki bulutlara bakıp neye benzediklerini tahmin etmeye çalışır. O sırada parmağına bir uğurböceği konar ve onunla konuşur. Uğurböceği ona “Benden bir şey ister misin?” diye sorar. Çocuk isteklerini söyler ve uğurböceği gerçekleştirir. Bu durum birkaç defa tekrar eder. Uğurböceği çocuğun isteklerini gerçekleştirdiğinde gökyüzünde renkli kuşaklar belirir. Gökyüzündeki renkli kuşakların tamamlanması ile çocuğun da istekleri biter.

Artık çocuğun gözünde dünya mükemmel bir yer olur. Uğurböceği ile birlikte ata benzettiği bulutun üstüne biner ve gökyüzündeki renkli kuşakların altından geçerek giderler.

Hikâye tam bir şekilde bitmemektedir. Okuyucunun kafasında sorularla bitmektedir. Okuyucu, sadece uğurböceği ve çocuğun ata benzettikleri buluta binerek gittiklerini bilmektedir. Nereye gittiklerini, nasıl döneceklerini, dünyanın bu halde mi kalacağını yoksa eski haline mi döneceğini bilmemektedir. Yazar, hikâyeyi bu şekilde bitirerek bu soruları okuyucunun kendi hayal gücünü kullanarak tamamlamasını istemektedir.

Konu-tema olarak baktığımızda, hikâyenin başlığının ve kapağındaki resimlerin konu hakkında bilgi verdiği söylenebilir. Duyarlılık, savaşların acımasızlığı, doğa sevgisi gibi temalar üzerine kurulan hikâyedeki konular ise doğa olaylarına ilişkin gökkuşağının oluşması, hayvanlara ilişkin uğurböceği ile tanışıp konuşması, yardımlaşma ve işbirliğine ilişkin uğurböceğine isteklerini söylemesi ve onun da gerçekleştirmesi olarak sıralanabilir.

Bu konulardan sadece bulutlara bakıp benzetme yapımları çocukların başlarından geçebilecek bir olaydır. 7-12 yaş arasındaki çocuklar kendileri, yakın çevreleriyle ilgili, doğa olayları ve hayvanlarla ilgili olan konulara ilgi duymaktadır. Dolayısıyla hikâyenin konusu yaş grubu için uygundur. Ancak yazar, bu konuyu kitapta çok fazla fantastik işlemiştir. Bu durumda çocukların hayal gücünün gelişmesini sağlamaktadır.

Çocukların bulutları başka bir şeye benzetmesi, hayvanlar ile konuşması, bir hayvanın isteklerini gerçekleştirebileceğine inanması gibi konular çocuk gerçekliğini yansıtmaktadır.

Edebî metinlerin yeni bilgiye hazırlama ya da varolan bilgiyi pekiştirme gibi bir işlevi vardır. Okur, hikâye vasıtasıyla gökkuşağındaki renkleri, köpeklerin havladığını, maymunların muz sevdiğini öğrenmektedir ya da bildiği konuyu hikâye vasıtasıyla pekiştirmektedir.

Hikâye, gökdelenlerin arasında kalmış küçük bir bahçede geçmektedir. Hikâyedeki olaylar, çocuğun bulutlara bakıp bir şeylere benzetmesi, uğurböceği ile

tanışması, uğurböceğinden bir şeyler dilemesi ve uğurböceğinin de gerçekleştirmesi, her dileği gerçekleştirmesi sonucunda gökyüzünde gökkuşağının bir renginin oluşması, gökkuşağının tamamlanması, çocuk ve uğurböceğinin buluttan ata binip uzaklaşması olarak sıralanabilir. Hikâyedeki çatışma gökdelenlerin ağaca dönüşmesi, sellerin olmaması bakımından insan-doğa, savaşların, açlığın, adaletsizliğin, yoksulluğun bitmesi gibi konularla insan-insan, insan-toplum çatışması olduğu söylenebilir.

Hikâyede çocuk ve uğurböceği olmak üzere iki karakter bulunmaktadır. Hikâyedeki çocuk kendi statüsüne, yaşına uygun şekilde konuşmaktadır.

Çocuk, hikâyenin ana karakterini oluşturmaktadır. Çocuğun ismi verilmemiştir ancak hikâyedeki resimlerden bir erkek çocuğu olduğu anlaşılmaktadır. Hikâyedeki ana karakter olan çocuk, hayal gücü geniş, doğayı seven, barış yanlısı, insana değer veren, sorgulayan bir karakter olarak ele alınmıştır. Diğer bir karakter olan uğurböceği hikâyede olağanüstü yetenekleri olan ve adaletli olması bakımından ele alınmıştır.

Yazarın, hikâyede seçmiş olduğu ana karakter çocuktur çünkü yazar dünyanın çocukların eliyle değişebileceğine inanmaktadır. Eserinde de çocuğa bu sorumluluğu yüklemiş ve başarmıştır. Eser bu yönüyle çocukta yaşama dair duyarlılık oluşturabilir.

Hikâyeye, dil ve anlatım özellikleri bakımından incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılabilir;

Hikâyeye yer yer betimlemeli anlatımların bulunduğu paragraflardan yer yer karşılıklı konuşmalardan oluşmaktadır. Bu nedenle paragrafların bazıları uzun bazıları da kısadır. En uzun paragraf 17 satırdır. Paragraflar genellikle 11-12 satır arasındadır.

Diyalogların olduğu cümleler ortalama 7-8 kelimedenden oluşmaktadır. Ancak betimlemeli anlatımların olduğu cümleler uzundur.

Hikâyedeki cümleler kurallı ve devrik karışık olarak verilmiştir. Ayrıca eksiltili cümleler de yer almaktadır. Bu da anlatımı tekdüzelikten çıkarmış ve konuşma diline yaklaştırmıştır.

Hikâyede “gerçekten mi?, tabii ki, yani, acaba” gibi konuşma diline ait unsurlar bulunmaktadır.

Hikâyede genellikle somut ifadeler yer verilmiştir ancak “kafa karıştırmak, aklına gelmek, dehşete düşürmek, göz ucuyla görmek, düşünceye dalmak, çıt çıkmamak, kendinden geçmek, içinden geçmek, işe yaramak gibi deyimler kullanılmıştır.

Hikâyede “yavaş yavaş, sessiz sakin, irili ufaklı, pırl pırl, milyonlarca, binlerce” gibi ikileme ve pekiştirme kelimeleri kullanılmıştır. Bunlar da anlamı zenginleştirmiştir.

Hikâyenin başından sonuna kadar uğurböceğinin konuşması, dans etmesi gibi özellikler kişileştirmeye örnektir. Ayrıca buluttan atın keman çalması, muz yemesi gibi örnekler de kişileştirmedir.

Hikâye bir çocuğun bulutlara bakıp bazı şekillere benzetmesi gibi günlük ve basit bir olayla başlamıştır ancak olayların gelişme ve sonuç bölümü aynı şekilde devam etmemiştir. Gelişme ve sonuç bölümü olağanüstü özelliklere sahip olan uğurböceğinin çocuğun her istediğini yapması ile devam eder. Bu bölümlerde okuyucunun hayal gücünün gelişmesine katkı sağlayabilir. Hikâyede olaylar çoktur ve açık değildir, olay örgüsü basittir ancak çocuğun üzerinde durup düşünmesi gereken karmaşık olayların yaşandığı bölümlerde bulunmaktadır. Dil ve anlatım yönünden de konuşma diline hakim değildir, paragraf ve cümleler bol betimlemeli ve uzundur, atasözü yoktur ancak deyimlere yer verilmiştir. Bu sebeplerden dolayı bu hikâyenin bu yaş grubu çocukların seviyesine uygun olmadığı söylenebilir.

4.1.4. “Çocuk Kırmızı” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği

Bir çocuğun sabah kalkıp kırmızı elbiselerini giymesiyle hikâye başlar. Bu çocuk sokakta yürürken düşen bombaları, savaşın sonucunda oluşan tahribatı ve insanları anlatır. Hikâyenin en sonunda da çocuğun tüm insanlar adına vücudunun kanaması anlatılmaktadır. Hikâyenin sonunun soru ile bitmesi okuyucunun da kafasında bir soru işareti bırakacak ve bu konu hakkında düşünüp araştırma yapmasını sağlayacaktır.

Konu-tema olarak baktığımızda, hikâyenin başlığının konu hakkında bir çağrışım yaptığını söyleyebiliriz. Savaşın çirkinliğinin tema olarak işlendiği hikâyede konu olarak yurt, hayvan sevgisi, çevre bilinci, başkalarına karşı nazik, saygılı, dürüst

ve hoşgörölü olmak gerekliliği, sorumluluk duygusu, cesurluk/cesaret işlenmiştir. Bu konular her çocuğun başından geçebilecek olayları içermektedir. 7-12 yaş arasındaki çocukların kendi ve yakın çevresiyle ilgili olan konular, hayvanlarla ilgili konular dikkatini çekmektedir.

Hikâyenin geçtiği mekân tam olarak bilinmemektedir. Ancak çocuğun mahallesinde geçtiğini söyleyebiliriz. Hikâyedeki olaylar, çocuğun uyanması, pijamalarını çıkartıp kırmızı gömlek, pantolon ve ayakkabı giymesi, sokağa çıkması, sokakta yürürken olanları betimlemesi, tüm insanlar adına vücudunun kanaması olarak sıralanabilir. Hikâyedeki çatışma ise savaşan kişileri anlatması sebebiyle kişi-kişi olarak söylenebilir.

Hikâyedeki karakterler çocuk, pilotlar ve diğer canlılardır. Çocuk, hikâyenin asıl kahramanıdır. Çocuğun fizikî olarak pijamalı, kırmızı pantolonlu, kırmızı gömleklili, kırmızı çoraplı ve kırmızı ayakkabılı olduğunu söyleyebiliriz. Karakter özellikleri üzđün, duyarlı biri olduğu söylenebilir.

Diğer karakterler hakkında hikâyede fazla bilgi yer almamaktadır. Sadece savaştan olumsuz etkilendiklerini bilmekteyiz. Pilotlar hakkında ise insanların üzerine bomba yağdıran kötü karakterler olduğunu söyleyebiliriz.

Hikâye, dil ve anlatım özellikleri bakımından incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılabilir:

Hikâyede hiç karşılıklı konuşma yoktur, betimlemeli anlatımla yazılmıştır. Bu yüzden bazı paragraflar uzundur. En uzun paragraf 9 satırdan oluşmaktadır. Genellikle 4-5 satırlık paragraflar vardır.

Betimlemeli anlatım olduğu için cümleler genellikle uzundur. En uzun cümle 38 kelimedenden oluşmaktadır. Genellikle cümleler 12-14 kelime arasındadır.

Hikâyedeki cümleler genellikle devriktir. Çok az düz cümle vardır. Ayrıca eksilteli cümleler de yer almaktadır. Bu da anlatımı tekdüzelikten çıkarmaktadır.

Hikâyede karşılıklı konuşma olmadığı için konuşma diline ait unsurlarda bulunmamaktadır.

Hikâyede somut ifadelere yer verilmiştir. Deyim ve atasözü bulunmamaktadır.

Hikâyede “incecik, kıpkırmızı” gibi pekiştirme kelimelerine yer verilmiştir. Bu kelimeler anlatımı zenginleştirmektedir.

Hikâye, bir çocuğun pijamalarını çıkartıp kırmızı elbiseler giymesi ve sokakta yürümesi gibi basit bir olayı betimlemelerle anlatmıştır. Hikâyede olay ve kişi sayısının az olması, atasözü ve deyimleri kullanmaması bu yaş grubuna uygun olduğunu göstermektedir. Ancak olay örgüsünün karmaşık olması, dil ve anlatım yönünden konuşma dilini yansıtmaması, cümle ve paragrafların çok uzun olması, ikilemelere yer verilmemiş olması bu yaş grubunun seviyesine uygun olmadığını göstermektedir.

4.1.5. “Dünyayı Kurtaran Çocuk” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği

Hikâye insanların tuhaf rüyalar görmesiyle başlar. Gün içerisinde insanların gece gördükleri tuhaf rüyalar gerçek olmaya başlar. Dünya çok kötü bir yer olur. İnsanlar bundan kurtulmaya çalışır ama bir türlü çözüm bulamazlar. Bir adam son çözüm olarak yaşlı bilge bir adamın yanına gider. Adam bu olaydan kurtulmak için onlara çözüm yolu sunar. Çözüm ise çocuktur. Dünyada hiç yalan söylemeyen bu çocuk insanları bu durumdan kurtarır.

Konu-tema olarak baktığımızda, hikâyenin başlığı konu hakkında bilgi vermektedir. Hikâyedeki konular insanların ilginç rüya görmesi, bu rüyaların gerçek olması, rüyaların gerçek olmasını engellemek için arayışta bulunmaları ve çocuğu bulmaları, çocuğun dünyadaki tüm insanları böyle bir dertten kurtarması olarak sıralanabilir. Bu konular fantastiktir. Bu konulardan sadece insanların rüya görmesi başımızdan geçebilecek bir olaydır.

Hikâye çok farklı mekânlarda geçmektedir. Hikâyedeki olaylar insanların garip rüyalar görmesi, rüyalarının gerçekleşmesi, insanların buna bir çözüm araması, çözüm için yaşlı bir adama gitmeleri, yaşlı adamın çözüm olarak çocuğu önermesi, çocuğun anne ve babasından izin alarak insanlara yardım etmesi ve her şeyin normale dönmesi olarak sıralanabilir.

Hikâyede çocuk, yaşlı bilge adam ve yaşlı bilge adamın yanına giden bir adam olmak üzere üç kişi bulunmaktadır. Çocuk hikâyenin asıl kahramanıdır. Çocuğun ismi

verilmemiştir ancak hikâyedeki resimlerden bir erkek çocuğu olduğunu anlamaktayız. Kişilik özellikleri bakımından ise hayatında yalan söylemeyen, kitap okumayı ve denizi seyretmeyi seven, yardımsever bir karakterdir. Diğer bir karakter olan yaşlı bilge hakkında da fazla bir bilgi yoktur. Sadece çok yaşlı olduğunu, bir köyde yaşadığını, hiç uyumadığını, misafirperver ve yardımsever olduğunu bilmekteyiz. Hikâyede hakkında fazla bilgi yer almayan bir karakterde bulunmaktadır. Adamın fizikî özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Kişilik özellikleri bakımından, saygılı, nazik, kibar bir karakterdir.

Hikâye, dil ve anlatım özellikleri bakımından incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılabilir:

Hikâye genellikle betimlemeli anlatımla oluşturulmuştur. Hikâyedeki en uzun paragraf 9 satırdır. Genellikle 3-4 satırlık paragraflardan oluşmaktadır.

Betimlemeli anlatım olduğu için cümleler genellikle uzundur.

Hikâyede cümleler genellikle düz olsa da devrik ve eksilteli cümleler de yer almaktadır. Bu da anlatımı tekdüzelikten kurtarmaktadır.

Hikâyede “n’oluyoruz, canım, vah vah” gibi konuşma diline ait unsurlar bulunmaktadır.

Hikâyede somut ve soyut ifadeler karışık olarak verilmiştir. “Canına okumak, gözden kaybolmak, kafa yormak, uykuya dalmak, rüyaya yatmak” gibi soyut ifadeler bunlardan bazılarıdır.

“Zaman zaman, tıpatıp, düpedüz, güpegündüz, sık sık, uzun uzun, derin derin” gibi ikileme ve pekiştirmelere yer verilmiştir. Bu da anlatımı zenginleştirmektedir.

Hikâyede canavarın kolonya dökmesi, bileklerini ovması, bıçağın şarkı söylemesi, köpeğin lunaparktaki tüm oyuncakları kullanması, adamın sakız tarafından kovalanması gibi olaylar kişileştirmeye örnektir.

Hikâye insanların rüya görmesi gibi günlük ve basit bir olayı fantastik bir şekilde anlatmaktadır. Olay ve kişilerin sayısının fazla olması, olay örgüsünün karışık olması, dil ve anlatım yönünden çok uzun cümlelerin yer alması, soyut ifadelerin

kullanılması gibi sebeplerden dolayı bu yaş grubundaki çocukların seviyesine uygun değildir.

4.1.6. “Halepli Zeynep” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği

Hikâyenin ana kahramanı olan Zeynep ve ailesi Halep’te bir sabah kahvaltı yapacakları vakit garip bir ses duyarlar ve herkes korkar. Daha sonra babası ailesini de alıp Gaziantep’e gelir. Burada bir ev alırlar. Zeynep Gaziantep’teki evi ile Halep’teki evini karşılaştırır. Gaziantep’teki Türkçe kelimeler ile Halep’teki Arapça kelimeler karşılaştırır ve bazı kelimelerin ortak olduğu sonucuna varır. Zeynep bir gün evlerinin bahçesindeki kiraz ağacının dibine oturup kitap okurken Halep’teki köstebek arkadaşı Matkap gelir ve ona Halep’teki insanların çok zor durumda olduğunu söyler. Zeynep, beyaz tavuğu ve tavşanı ile beraber düşünür ve köstebeklerin açtığı tünelden Halep’teki arkadaşlarına yardım gönderir. Bu yardımlar gittikçe büyür. Zeynep’te köstebek arkadaşından Halep’te özlediklerini ister ama bir gün tünelden her şeyin gelebileceğini gören Zeynep devlet başkanlarını ister. Onlara neden bu durumda olduklarına dair hesap sormak ister. En sonda Zeynep köstebek arkadaşlarıyla beraber tünele girer ve nereye gittiklerini bilemeyiz. Hikâyenin tam bir şekilde bitmemesi, bir soru ile bitmesi okuyucunun da kafasında aynı soruyu bırakacak ve durup düşünmesine fırsat verecektir.

Konu-tema olarak bakıldığında, hikâyenin başlığının biraz da olsa konu hakkında bilgi verdiği söylenebilir. Hikâyedeki konular Zeynep’in anne, baba ve arkadaşlarıyla olan ilişkisi, hayvan sevgisine ilişkin beyaz tavuğu, tavşanı ve köstebek Matkap ile olan arkadaşlığı, yardımlaşma, iş birliğine ilişkin tünel kazıp Halep’e yardım etmeleri, problem çözmeye yönelik devlet başkanlarıyla konuşması, gelenek ve göreneklere karşı bağlılık ve duyarlılığa ilişkin Halep ve Gaziantep’i karşılaştırması olarak sıralanabilir. Bu konuların bazıları her çocuğun başından geçebilir ancak bazıları çocukların başından geçebilecek olaylar değildir. Dolayısıyla hikâyenin konusu bu yaş grubu için hem uygundur hem de uygun değildir.

Çocukların bol bol soru sorması, hayvanlarla ilişkilerinin çok iyi olması ve onlarla konuşabilmeleri, bilmediği şeyler hakkında kendince yorum yapmaları gibi konular çocuk gerçekliğini yansıtmaktadır.

Edebî metinlerin yeni bilgiye hazırlama işlevi vardır. Hikâyede, köstebeklerin toprak altında yaşadıkları ve tünel kazdıkları, tavukların yumurtladıkları, Arapça ve Türkçe ortak kelimelerin olduğu gibi konular çocuklara öğretilmektedir. Bu bilgiler çocukları okul döneminde öğrenecekleri derslere hazırlamaktadır.

Zeynep'in Halep'teki evinde başlayan olay örgüsü Gaziantep'teki evinde devam etmektedir. Hikâyedeki olaylar, Zeynep'in Halep'teki evine bomba düşmesi, tüm eşyalarını alarak Gaziantep'e taşınmaları, burada Halep ve Gaziantep'i karşılaştırması, köstebek Matkap ile karşılaşp Halep'e yardım etmesi, tünel kazmaları, devlet başkanları ile konuşması ve tünelden Zeynep'in de Halep'e gitmesi olarak sıralanabilir.

Halepli Zeynep hikâyesinde asıl kahraman Zeynep'tir. Zeynep karakterinin yanında yardımcı karakterler olarak annesi, babası, köstebek, tavşan ve tavuk, Suriye Başkanı, Amerika Başkanı, Rusya Başkanı ve Türkiye'nin Başkanı vardır. Hikâyedeki karakterler kendi statüsüne ve yaşına uygun olarak konuşmaktadır.

Olay tamamen Zeynep karakteri üzerinde gelişmektedir. Zeynep'in fizikî özellikleriyle ilgili bir bilgi yer almamaktadır. Yedi yaşında olduğu ve okula yeni gittiğinden bahsedilmiştir Kişilik ve karakter özellikleri bakımından korkmuş, sorgulayan, hayvanları seven, üzgün, arkadaşlarını ve okulunu özleyen, duyarlı, yardımsever, hesap soran, cesur bir karakterdir. Ayrıca hayal gücü yüksek olan bu karakter çocuklar açısından önemlidir. Onların da hayal gücünün gelişmesine katkı sağlar.

Baba ve anne karakteri hakkında eserde fazla bilgi yer almamaktadır. İkisinin de fizikî özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Babanın mesleğinin avukat olduğunu ve yaşadığı şehri terk ettiği için üzgün olduğunu bilmekteyiz. Tavuk ve Tavşan karakterleri ise Zeynep'in hayvan arkadaşlarıdır. Haklarında bilgi yer almamaktadır.

Köstebek Matkap, Zeynep'in Halep'teki bahçelerine gelen köstebektir. Yardımsever bir karakterdir.

Suriye Başkanı hakkında eserde fazla bilgi yer almamaktadır. Fiziki özellikleri bakımından uzun boylu ve yeşil gözlü olduğunu bilmekteyiz. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından insanlara eziyet eden bir karakter olarak eserde ele alınmıştır.

Amerika Başkanı hakkında eserde fazla bilgi yer almamaktadır. Fiziki özellikleri bakımından uzun boylu, oldukça esmer olduğunu bilmekteyiz. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından duyarsız bir karakterdir.

Rusya'nın başkanı hakkında eserde fazla bilgi yer almamaktadır. Fiziki özellikleri bakımından orta boylu, sarışın ve mavi gözlü olduğunu bilmekteyiz. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından duyarsız bir karakterdir.

Türkiye'nin başkanı karakteri hakkında eserde fazla bilgi yer almamaktadır. Fiziki özellikleri bakımından uzun boylu ve kumral bir karakter olduğunu bilmekteyiz. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından duyarlı, merhametli, çocukları seven, üzgün bir karakter olarak ele alınmıştır:

Hikâye, dil ve anlatım özellikleri bakımından incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılabilir;

Hikâye genellikle betimlemeli anlatımlardan oluşmaktadır. Arada karşılıklı konuşmaların olduğu bölümler de vardır. Karşılıklı konuşmalar Zeynep'in hayvan arkadaşları ve devlet başkanlarıyla arasındadır. Karşılıklı konuşmaların yer aldığı bölümlerde paragraflar çok uzun değildir. Betimlemeli anlatımlarda da çok uzun paragraflar yoktur. Öğrencinin okurken sıkılacağı bir paragraf bulunmamaktadır. Hikâyede en uzun paragraf 16 satırdır. Paragraflar genellikle 9-10 arasındadır.

Karşılıklı konuşmaların olduğu bölümde 6-7 kelimelik cümleler vardır. Ancak betimlemeli anlatımlı cümlelerde daha uzun kelimelik cümleler vardır.

Betimlemeler genellikle kısa ve canlıdır. Öğrenci betimleme olan paragrafı okuduğunda zihninde bir canlandırma yapabilir. Ayrıca metinde ruh çözümlemelerine de yer verilmiştir. Zeynep Halep'ten Türkiye'ye gelirken arabalarında babası ve annesinin ruh çözümlemesini yapmıştır

Hikâyede hem düz hem de devrik cümle karışık olarak verilmiştir. Bu da anlatımı tekdüzelikten kurtarmıştır.

Hikâyede genellikle somut ifadeler yer verilmiş olsa da “aklından geçmek, akıp gitmek, dalıp gitmek, nabzını tutmak” gibi deyimlerde yer almaktadır.

“Sonraki günleri ve haftaları bir çorap söküğü gibi hatırlıyordu Zeynep” ifadesinin mecazlı bir anlatımı vardır. Ancak somut işlemler dönemindeki çocuklar bu ifadeyi gerçek anlamıyla anlayacaktır. Bu ifade, somuttan soyuta düşünmede bir köprü görevi gerçekleştirebilir.

Hikâyede “cıvıl cıvıl, sık sık, incecik, zaman zaman, oraya buraya” gibi ikileme ve pekiştirmeler bulunmaktadır. Bunlar hikâyenin anlamını zenginleştirmektedir.

Hikâyede, köstebeğin konuşması, devlet başkanlarını getirmesi kişileştirmeye örnektir.

Hikâye, günümüzde yaşanan mülteci olaylarını ele almaktadır. Olayların ve kişilerin sayı bakımından az olması, olay örgüsünün çocuğun anlayabileceği düzeyde olması, hayal gücünün yüksek olması bakımından bu yaş grubundaki çocuklara uygundur. Ancak hikâyenin karmaşık bir yapıya sahip olması, dil ve anlatım yönünden konuşma diline ait unsurların az olması, çocukların bilemeyeceği kelimelerin ve deyimlerin fazla olması gibi özelliklerden dolayı bu yaş grubundaki çocuklara göre değildir.

4.1.7. “Havuç Havuç Havuç” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği

Hikâyenin ana karakteri olan çocuk annesinden bir havuç ister ve o havucun üstüne binerek uzaya çıkar. Annesi, babası ve kardeşi uzun süre onu ararlar ama bulmazlar. Aradan uzun zaman geçer ve bir gün Hindistan’da bir köye gökyüzünden havuç yağar. Bütün dünya bu duruma şaşırır ve nasıl olduğunu araştırmaya başlarlar. Uzayda bir çocuğun havuç yetiştirdiğini öğrenirler ve çocukla iletişime geçip bu durumu nasıl yaptığını omlara da öğretmesini isterler. Çocuk onlara nasıl yaptığını anlatmaz ama tohum gönderirlerse onların da istediklerini uzayda yetiştirebileceğini söyler. Bunun üzerine devlet başkanları çocuğa tohumlar gönderirler ve çocuk uzayda meyve, sebze ve çiçekler yetiştirir. Dünyada açlık çeken insanlara dağıtır. Çocuğun kardeşi de bir gün annesinden yeraltına inmek için sivribiber ister ancak annesi ona kızar ve sivribiber vermez.

Konu-tema olarak baktığımızda, hikâyenin başlığının çağrışım yaptığını söyleyebiliriz. Dünya barışı ve iyilik temaları üzerine yazılmıştır. Hikâyedeki konular, çocuğun anne, baba ve arkadaşlarıyla olan ilişkisi, yardımlaşma, iş birliğine ilişkin uzayda havuç yetiştirip dünyanın aç yerlerine dağıtması, problem çözmeye yönelik devlet başkanlarıyla konuşması olarak sıralanabilir.

Çocukların havuca binip uzaya çıkması, uzayda sebze, meyve yetiştirebilme düşüncesi, gibi örnekler çocuk gerçekliğini yansıtmaktadır.

Hikâye, çocuğun evinde başlar ve uzayda devam eder. Hikâyedeki olaylar, çocuğun annesinden havuç istemesi, havuçla uzaya gitmesi, uzayda sebze ve meyve yetiştirmesi, insanların bu durumu merak edip ondan yardım istemeleri, uzaya tohumlar gönderilmesi, çocuğun uzayda tohumlardan meyve sebze yetiştirip yoksul ülkelere göndermesi, küçük kardeşinin de annesinden sivribiber isteyip yeraltına inmesi olarak sıralanabilir. Hikâyedeki çatışma ise çocuğun uzayda havuç yetiştirmesi ve devlet başkanlarına güvenmemesi gibi sebeplerle insan-toplum olarak nitelendirilebilir.

Hikâyede çocuk, anne, kardeş ve devlet başkanları olmak üzere dört karakter bulunmaktadır. Çocuk karakterinin fizikî özellikleri hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Hikâyenin girişinde 11 yaşında olduğundan bahsedilmektedir. Kişilik özellikleri bakımından maceracı, meraklı, yardımsever, akıllı, kararlı, yetenekli, duyarlı, barış yanlısı bir karakterdir. Anne karakterinin fizikî özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Kişilik özellikleri bakımından ise anne; güzel yemek yapan bir karakter olarak ele alınmıştır. Devlet başkanları ise çocuğun havucu nasıl yetiştirdiğini öğrenmek için çalışan karakter olarak ele alınmıştır. Küçük kardeş, hikâyenin sonunda görülmektedir. Yeraltına inmek için annesinden sivribiber ister.

Hikâye, dil ve anlatım özellikleri bakımından incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılabilir:

Hikâyede karşılıklı konuşma sadece başında ve sonunda yer almaktadır geri kalan kısımlarda betimlemeli anlatım kullanılmıştır. En uzun paragraf 14 satırdan oluşmaktadır. Paragraflar genellikle 8-9 arası değişmektedir.

Hikâyede betimlemeli anlatım olduğu için cümleler biraz uzundur. Hikâyedeki en uzun cümle 36 kelimedenden oluşmaktadır. Genel olarak cümleler 12-15 arasında değişmektedir.

Hikâyede karşılıklı konuşma olmadığı için konuşma diline ait unsurlar da bulunmamaktadır.

Hikâyede genellikle somut ifadeler vardır ancak “sonu gelmek, aklını kaçırmak, aklı başına gelmek, gözden kaybolmak, ümidi kesmek” gibi deyimler de yer almaktadır.

Hikâyede “zaman zaman, incecik, binlerce” gibi ikileme ve pekiştirmelere yer verilmiştir. Bu durum da hikâyeyi tekdüzelikten kurtarmaktadır.

Hikâye bir çocuğun annesinden havuç istemesi gibi günlük ve basit bir olaylar başlar ancak bu olay sıradan bir şekilde devam etmez. Fantastik bir hikâye olur. Olay ve kişi sayısı azdır, olay örgüsü karmaşık değildir. Bu özellikler bu yaş grubu için olumlu özelliklerindedir. Hikâyenin konuşma dilini yansıtmaması, mecazlı ifadelerin biraz fazla olması, cümlelerin biraz uzun olması gibi özellikler bu yaş seviyesi için uygun olmadığını göstermektedir. Ancak diğer özellikler olumlu olduğu için bu yaş grubunda kullanılabilir.

4.1.8. “ Küçük Süpermen” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği

Dünyadaki mutsuz ve acı çeken insanlar hiçbir şey yapılmadığını düşünen çocuk, insanların acılarını dindirmek ister ve Süpermen olmaya karar verir. Bunun üzerine çocuk insanlara yardım etmek için kendine bir Süpermen elbisesi diktirir. Uzun süre birçok telefon kulübesine girip çıkar ama bir türlü bunu başaramaz. Sonra düşünür ve hatasını bulur. Bunun üzerine arkadaşlarının da yardımıyla beş bin pire yakalar ve pireleri eğitir. Bir süre sonra pireler çocuğun komutlarına uymaya başlar. Çocuk eğitimlerden sonra pirelerle alıştırmaya yapar. Çocuk günlerce bu şekilde çalışır. En son çalışmasında bazı pireler komutuna uymaz ve uykuları gelir. Çocuk neredeyse düşecek duruma gelir. O sırada asıl Süpermen gelir. Çocuğa yardım eder. Asıl Süpermen ile el ele tutuşup hızla dondurmacıya doğru uçarlar.

Hikâye tam bir şekilde bitmiyor. Sadece küçük Süpermen ve büyük Süpermen’in gözden kaybolduğunu bilmekteyiz. Nereye gittiklerini, nasıl

döneceklerini, çocuğun daha sonra kangurularla uçmayı deneyip denemediğini bilmiyoruz. Hikâye kitabı bu soruları çocuğun kendisinin tamamlamasını istiyor.

Konu-tema olarak bakıldığında, hikâyenin başlığının konusu hakkında bilgi verdiği söylenebilir. Hikâyedeki konular kahramanlık, cesurluğa ilişkin çocuğun Süpermen olmak istemesi, hayvanlara ilişkin pireler ve kangurular, problem çözmeye ilişkin çocuğun uçmak isteğine karşı elbise diktirip pireleri eğitmesi gibi konular sıralanabilir. Ayrıca hikâyede yardımlaşma, işbirliği ve sorumluluk duygusu gibi konular da işlenmiştir. Çocuğun insanların acılarını dindirmek için Süpermen olmak istemesi sorumluluk duygusuna örnektir. Yardımlaşma ve işbirliği olarak da küçük Süpermen ve büyük Süpermen arasındaki diyaloglar gösterilebilir. Ayrıca küçük Süpermen'in pire bulmasına arkadaşlarının yardım etmesi de gösterilebilir.

Bu konular her çocuğun başından ya da hayal dünyasından geçebilecek konulardır. Ancak konuların hikâyede ele alınış şekli her çocuğun hayatında yer almaz. Hikâye kitabında konuların ele alınışı fantastiktir. 7-12 yaş arasındaki çocuklar kendileri, yakın çevresi ve konusu fantastik olan hikâyelere daha fazla ilgi duymaktadır dolayısıyla hikâyenin konusu yaş grubu için uygundur.

Çocukların Süpermen olmayı düşünmesi, bunun için de hayal gücünü kullanarak pire yakalaması ve onları eğitmesi, pirelerle pratik yapması, büyük Süpermen ile beraber dondurma yemek istemesi çocuk gerçekliğini yansıtmaktadır.

Edebî metinlerin yeni bilgiye hazırlama işlevi söz konusudur. Okur, hikâye vasıtası ile pirelerin zıplayabileceğinin, kanguruların ise pirelerden daha yükseğe zıplayabileceğini ve kanguruların Avustralya'da yaşadığını öğrenmektedir. Bu bilgiler çocukları ilkökul döneminde öğrenecekleri bir konu olan "hayvanlar" konusuna hazırlamaktadır ve daha fazla hayvanla ilgili bilgiyi merak etmesini sağlamaktadır.

Hikâyedeki mekânlar kesin olarak belli değildir. Sadece telefon kulübesini net olarak bilmekteyiz.

Hikâyede küçük Süpermen ve büyük Süpermen olmak üzere toplam iki karakter bulunmaktadır. Hikâyedeki karakterler kendi statüsüne, yaşına uygun şekilde konuşmaktadır.

Çocuk, hikâyenin ana karakterini oluşturmaktadır. Çocuğun ismi verilmemiştir ancak hikâye kitabındaki resimlerden bir erkek çocuğu olduğu anlaşılmaktadır.

Küçük Süpermen kişilik özellikleri bakımında; sorgulayan, araştıran, yardımsever, problem çözme becerisi olan, kararlı, sabırlı ve çalışkan bir karakterdir.

Hikâyede büyük Süpermen karakteri, çocuğun amacını dinledikten sonra onu takdir eden, çocuğa cesaret veren karakter olarak sunulmuştur.

Hikâye, dil ve anlatım özellikleri incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Hikâye, olay hikâyesidir ve öyküleyici anlatım ile yazılmıştır. Aralarda diyalog ve monolog teknikleri de kullanılmıştır. Olay hikâyesi ve karşılıklı konuşmaların az olmasına rağmen paragraflar genellikle kısadır. En uzun paragraf 7 satırdır. Genellikle 3-4 satır paragraflar bulunmaktadır.

Betimlemeli ve monolog tekniğinin kullanıldığı anlatımlarda 14-16 kelimelik cümleler bulunmaktadır. En uzun cümle 22 kelimedir. Diyalog olan cümleler daha kısadır. 5-6 kelimelik cümlelerden oluşmaktadır. Hatta tek kelimelik cümleler de yer almaktadır.

Cümleler genellikle düz olsa da 5 tane devrik cümle de bulunmaktadır. Hikâyede eksilteli cümleler de bulunmaktadır. Bu da anlatımı tekdüzelikten kurtarıp konuşma diline yakınlaştırmaktadır. Eksilteli cümlelerin olduğu yerler genellikle diyalogların olduğu bölümlerdir.

Hikâyede genellikle soyut ifadeler yer verilmiştir ancak “bit yeniği, cin gibi, gözden geçirmek, içi içine sığmamak, gurur vermek, kollarını kavuşturmak, yorgunluktan mahvolmak, gözden kaybolmak” gibi deyimler de yer almaktadır.

“Uzun uzun, incecik, olağanüstü minicik” gibi ikilemeler ve pekiştirmelerle anlam zenginleştirilmiştir.

Hikâyede, Küçük Süpermen’in pireler ile konuşması, pirelerin konutlara uyması, pirelerin uyuması, yorulmaları gibi özellikler kişileştirmeye örnektir.

Hikâye, küçük bir çocuğun Süpermen olmak istemesi üzerine kurulmuştur. Olayların ve kişilerin sayı bakımından az olması, olay örgüsünün çocuğun anlayabileceği düzeyde olması karmaşık bir yapıya sahip olmaması, dil ve anlatım

yönünden konuşma diline hâkim olması, paragraf ve cümlelerin çok uzun olmaması, atasözü ve deyimlere abartısız bir şekilde yer verilmesi, ikilemelere ve pekiştirmelere yer verilmesi bakımından çocuğun yaş düzeyine uygun olduğu söylenebilir.

4.1.9. “Mavi Çocuk” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği

Hikâye zeki bir çocuğun atlastan başını kaldırıp insanlığı düşünmesiyle başlar. İnsanların neden bu kadar duyarsızlaştığını, savaşların sebeplerini düşünüp durur, insanları inceler, notlar alır ve analiz yapar ve en sonunda insanların artık bir şeyler yapmaktan ziyade izlemeyi tercih ettiğini bulur. Bu yüzden o da bir kumanda icat eder. Bu kumandada dokuz tuş vardır. Çocuk her tuşa bastığında istediği gibi bir insanlığa rastlar. Sırasıyla mavi, beyaz, yeşil, kırmızı, sarı, eflatun, şeffaf ve siyah tuşa basar. En son siyah tuşa basmaması gerektiğin, anlar çünkü yaptığı tüm değişimler bu tuşla eski haline geri döner. Çocuk hikâyenin sonunda da neden bu kadar meraklı olduğunu sorarak bitirir. Hikâyenin soru sorarak bitmesi okuyucunun da kafasında aynı soruların olmasını sağlayacak dolayısıyla okuyucu bu konuda düşünecektir.

Konu tema olarak baktığımızda, fazla merakın zararları, savaşın kötülüğü ve yaşanabilir bir dünya gibi temalar işlenmektedir. Hikâyedeki konular, kahramanlık, cesurluk, şahsi teşebbüsün önemi ve bilimsel çalışmalara, problem çözmeye ilişkin çocuğun bir icat yapması, doğa olayları-çevre bilincine ilişkin küresel ısınma, buzulların erimesi, başkalarına karşı nazik olmaya ilişkin kavga eden insanların barışması olarak sıralanabilir. Bu konular her çocuğun başından geçebilecek olayları içermektedir. 7-12 yaş arasındaki çocuklar kendisi, yakın çevresi, doğa olayları ile ilgili olan kitaplara ilgi duymaktadır. Dolayısıyla hikâyenin konusu çocukların dikkatini çekebilir.

Çocuğun her şeyi merak etmesi, bu sorunlara kendince çözüm üretmesi çocuk gerçekliğini yansıtmaktadır.

Hikâyenin nerede geçtiğini bilmemekteyiz. Hikâyede mekân için net bir yer yoktur. Hikâyedeki olaylar, çocuğun yaşanabilir bir dünyayı düşünmesi, böyle bir dünya için icat yapması, bu icadı kullanarak istediği dünya şekline sokması ve son olarak basmaması gereken tuşa basması olarak sıralanabilir. Hikâyedeki çatışma ise yaşanabilir bir dünya istemesi sebebiyle kişi-toplum olarak nitelendirilebilir.

Hikâyede çocuk ve hikâyenin en sonunda gördüğümüz uzay kaplumbağası olmak üzere iki karakter bulunmaktadır. Hikâyenin ana karakteri olan çocuk kendi yaşına ve statüsüne göre düşünmekte ve hareket etmektedir.

Çocuk hikâyenin ana karakterini oluşturmaktadır. Çocuğun ismi verilmemiştir ancak hikâyedeki resimlerden bir erkek çocuğu olduğu anlaşılmaktadır. Ana karakter olan çocuk karakter özellikleri bakımından araştırmacı, zeki, analiz yapan, çalışkan, sabırlı, yardım etmeyi seven, mucit, meraklı biridir.

Hikâyenin diğer bir karakteri olan uzay kaplumbağası en sonda yer almaktadır ve hakkında hiçbir bilgi yoktur.

Hikâye, dil ve anlatım özellikleri bakımından incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılabilir:

Hikâyede hiç karşılıklı konuşma yoktur, betimlemeli anlatımla yazılmıştır. Bu yüzden bazı paragraflar uzundur. En uzun paragraf 13 satırdan oluşmaktadır. Genellikle 6-8 satırlık paragraflar vardır.

Betimlemeli anlatım olduğu için cümleler uzun ve sade değildir.

Hikâyedeki cümleler genellikle düz olsa da 36 tane devrik 25 tane eksilteli cümle bulunmaktadır. Bu da anlatımı tekdüzelikten çıkarmaktadır.

Hikâyede karşılıklı konuşma olmadığı için konuşma diline ait unsurlarda bulunmamaktadır.

Hikâyede genellikle somut ifadeler yer verilmiştir ancak “gözden geçirmek, içinden çıkamamak, çekip gitmek, yok etmek, sarmaş dolaş olmak, yer yarılıp içine girmek” gibi deyimler de yer almaktadır.

Hikâyede “uzun uzun, tek tek, inceden inceye, onlarca, binlerce, yüzlerce, milyonlarca, uzun uzun, kanal kanal, yavaş yavaş, başka başka” gibi ikileme ve pekiştirmelere yer verilmiştir.

Hikâyede olay ve kişi sayısının az olması, atasözü kullanılmaması bu yaş grubuna uygun olduğunu göstermektedir. Ancak günlük ve basit bir olay üzerine kurulmaması, olay örgüsünün karmaşık olması, dil ve anlatım yönünden konuşma

dilini yansıtmaması, cümle ve paragrafların çok uzun olması bu yaş grubunun seviyesine uygun olmadığını göstermektedir.

4.1.10. “Sarı Telefon Sokağında Rüya” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği

Hikâye adını bilmediğimiz bir çocuğun her sabah uykusundan uyanamayıp okula geç kalmasıyla başlar. Daha sonra uykusunda gördüğü hayvanlar kapısının önüne gelip onu okula götürür. Bu durum çocuğun çok hoşuna gider. Artık hiçbir derse geç kalmaz. Ancak bir gün rüyasında gördüğü ve daha sonra kapısının önüne gelen köpek tarafından ısırılır. O günden sonra rüya görmek istemez.

Konu-tema olarak bakıldığında, her şeye güvenmemek gerektiği ve tembellik temalarının işlendiği görülmektedir. Bu konular her çocuğun başından geçen ya da geçmesi mümkün olan konulardır. Yazar, bu konuları seçerken ve işlerken çocuk gerçekliğine uygun olmasına dikkat etmiştir. 7-12 yaş arasındaki çocuklar kendileri ve yakın çevresiyle ilgili olan, hayvanlarla ilgili kitaplara ilgi duymaktadır. Dolayısıyla hikâyenin konusu yaş grubuna uygundur. Çocuğun tembelliği ve sorumsuzluğundan bahsedilmesi yine çocuğun yaşantısında var olan bir durumdur.

Çocukların hayvanları sevmesi, rüyalarındaki olayların gerçeğe döneceğini düşünmesi, hayvanların üzerine çıkıp okula gitmesindeki hayal gücü çocuk gerçekliğini yansıtmaktadır.

Edebî metinlerin yeni bilgiye hazırlama işlevi söz konusudur. Çocuklar hikâye aracılığı ile timsahın filden daha küçük olduğunu ve köpeklerin ısırabileceğini öğrenmektedir. . Bu bilgiler çocukları ilkökul döneminde öğrenecekleri bir konu olan “hayvanlar” konusuna hazırlamaktadır ve daha fazla hayvanla ilgili bilgiyi merak etmesini sağlamaktadır.

Hikâye, çocuğun evinde, okulunda geçmektedir. Hikâyedeki olaylar, çocuğun okula geç kalması, rüya görmesi, rüyasındaki hayvanlarla okula zamanında gitmesi, köpeğin çocuğu ısırması ve hastaneye gidip hiçbir şeye güvenmemesi gerektiğini anlaması olarak sıralanabilir. Hikâyedeki çatışma ise köpeğin çocuğu ısırması sebebiyle insan-hayvan ve çocuğun kendisi ile çatışması olarak gösterilebilir.

Hikâyede çocuk, öğretmeni, timsah, fil ve köpek olmak üzere 5 karakter bulunmaktadır. Ancak hiçbir karakter arasında bir diyalog geçmemektedir. Hikâyedeki karakterler kendi statüsüne, yaşına uygun şekilde anlatılmaktadır.

Ana karakter olan çocuğun fiziksel özellikleri hakkında hikâyede bilgi yer almamaktadır. Ancak hikâyeye kitabındaki resimlerden sarı saçlı bir erkek çocuğu olduğunu anlamaktayız. Kişilik özellik bakımından tembel, uykucu, çaresiz, üzgün bir karakterdir.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuk, olumsuz karakter özelliklerine sahiptir. Uykuya yenik düşmesi, sorumsuz bir kişi olması gibi özellikler çocuklara olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlardandır.

Öğretmen, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan karakterden biridir. Öğretmen, çocuk her sabah okula geç kaldığı için ona kızar Timsah, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan diğer karakterden biridir. Olay örgüsüne bir yerde dâhil olan timsah hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Çocuğun rüyasında gördüğü, sabahleyin de kapıda karşılaştığı, çocuğu okula vaktinde yetiştiren karakterdir. Fil, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan bir diğer karakterdir. Olay örgüsüne bir yerde dâhil olan filin hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Çocuğun rüyasında gördüğü, sabahleyin de kapıda karşılaştığı, çocuğu okula vaktinde yetiştiren bir diğer karakterdir.

Köpek, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan karakterden biridir. Olay örgüsüne bir yerde dâhil olan köpek hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Çocuğun rüyasında gördüğü, sabahleyin de kapıda karşılaştığı, çocuğun kendisine yaklaştığı zaman onu bacağından ısırın karakterdir.

Hikâyeye, dil ve anlatım özellikleri bakımından incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılabilir:

Hikâyeye öyküleme tarzında yazılmıştır. Paragraflar kısadır. En uzun paragraf 9 satırdır. Genellikle 4-5 satırlık paragraflar bulunmaktadır.

Cümleler genellikle 10-12 kelimeliktir ancak betimlemelerin ve fiilimsiler olduğu cümleler daha uzundur. En uzun cümle 22 kelimeliktir.

Cümler genellikle düz olsa da 5 tane devrik cümle bulunmaktadır. Hikâyede eksilteli cümleler de mevcuttur.

Hikâyede konuşma unsuruna ait sadece “haydi” kelimesi bulunmaktadır.

Hikâyede genellikle somut ifadeler bulunmaktadır ancak “göz kırpmak, eli ayağına dolaşmak, geç kalmak” gibi deyimler de yer almaktadır.

Hikâyede timsahın, filin ve köpeğin konuşması kişileştirmeye örnektir.

Hikâye bir çocuğun uyanamaması sebebiyle okula geç kalması gibi günlük ve basit bir konuyu ele almaktadır. Olay ve kişilerin az olması, açık ve net olması, olay örgüsünün çocuğun anlayabileceği düzeyde olması hikâyenin karmaşık olmadığını göstermektedir. Dil ve anlatım yönünden ise paragraf ve cümlelerin uzun olmaması, atasözü ve deyimlerin az olması bakımından bu yaş seviyesine uygun olduğu söylenebilir.

4.1.11. “Sessizlik Torbası” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği

Hikâye adını bilmediğimiz bir çocuğun her akşam odasında sokaktan gelen sesleri dinlemesi ile başlar. Bu çocuk sokaktan gelen sesleri ayırır, gruplandırır ve analiz eder. Bir gece çocuk sokaktan kötü bir kelime duyar ve ertesi gün sokağa çıkıp insanların neler konuştuklarını dinler. Akşam eve döner ve duyduğu bütün kelimeleri tekrar tekrar düşünür. Çocuk bunları düşünürken sokaktan bir adamın “Heyy” diye sesi gelir ve bu kelime artık çocuğun odasındadır. Bu duruma çocuk çok şaşırır ve kelimeyi eline alır. Bu kelimeyi kaybetmemek için bir torbaya koyar. Günler bu şekilde devam eder. Çocuk her geçen gün torbasına farklı kelimeler koyar. Hatta bir süre sonra torbasına kitapları ve ansiklopedileri de atar. Başka bir gün dışarı çıkınca fark eder ki insanlar bu kelimeleri kullanamaz. Dünya derin bir sessizliğe bürünür. Artık hiç kimse konuşmuyor hatta çalışmıyordur. Günler bu şekilde geçerken çocuk bir gün torbasını açar ve torbadan özenle bir kelime sokağa fırlatır. Tüm insanlar artık sadece o kelimeyi söylerler. Başka bir gün farklı kelime başka gün bir başka kelime derken günler bu şekilde devam eder. Çocuğun evde olmadığı bir gün Babil adında aç ve burnu çok iyi koku alan köpek torbadaki kemik kelimesinin kokusunu alır ve pencereden içeri girer. Torbadaki kemik kelimesini alır ve kaçar. Tabii kemik

kelimesini alırken bütün torba parçalanır ve tüm kelimeler etrafa saçılır. Artık olanlar olur ve dünya bu duruma gelir.

Konu-tema olarak bakıldığında hikâyenin başlığının konu hakkında bir çağrışım yaptığı görülmektedir. Hikâyedeki konular iyilik yapma arzusu, iletişimdir. Hikâyedeki konunun el alınış tarzı fantastiktir. Çocuklar kelimelerle ilgilenebilir ancak kelimeleri ellemesi, bir torbaya toplaması, tüm kelimelerinin kullanımına izin vermemesi gibi ögeler kitapta fantastik ögelerdir. Amaç dünya üzerinde kimsenin kötü kelime kullanmasını istememektir. Bu amaç için böyle bir konu seçilmiş ve fantastik olarak okuyucuya aktarılmıştır. Okuyucu bunun gerçek hayatta olmayacak olağanüstü bir şey olduğunu anlar ve amaca uygun olarak kendini ve dünyasını sorgular. Acaba ben de bu kötü kelimeleri kullanıyor muyum ya da etrafımda bu kötü kelimeleri duyuyor muyum, gibi. Bunun bilincinde olan okuyucu artık kendi dünyasını güzelleştirebilir ve dünyasından o kötü kelimeleri çıkarır. Yazarın da asıl amacı gerçekleşmiş olur. Bu konu çocuk gerçekliğine pek uygun olmayabilir ancak yazar bunu öyle güzel bir şekilde çocuklara uyarlayarak yazmıştır ki bu hikâyeye çocuklar için kullanılabilir. Hikâyenin sonunda da bir ders, nasihat olması çocuk kitaplarındaki en önemli özelliklerden bir tanesidir.

Hikâyeye çocuğun evinde ve mahallesinde geçmektedir. Hikâyede bu mekânlar tam olarak anlatılmamıştır ancak biz anlıyoruz ki bu mahallede çok fazla insan var. Hikâyedeki olaylar, çocuğun her akşam odasında sokaktan geçen insanların kelimelerini dinlemesi, bir gün küfür duyması ve çok üzülmesi, sokaklara çıkıp insanların ağzından çıkan kelimeleri dinlemesi ve bu kelimeleri sürekli düşünmesi, bir gün odasında duyduğu sesin harflerini görmesi, bunları bir torbaya koyması, başka kelimelerde söyleyip bunları da torbaya koyması, torbadaki kelimelerin kimsenin kullanmadığını görmesi, tüm kötü sözleri bu torbaya koyması, tüm kitap-dergi-gazeteleri de bu torbaya koyması, dünyada hiç kimsenin konuşmaması, çocuğun yavaş yavaş torbadan güzel kelimeleri atarak insanların konuşmalarını istemesi, Babil adındaki köpeğin torbadaki kemik kelimesinin kokusunu alıp torbayı parçalaması ve tüm kelimelerin saçılıp bu güne gelmemiz olarak sıralanabilir.

Metindeki karakterler çocuk ve Babil'dir. Çocuk hikâyenin ana karakteridir. Çocuğun ismi verilmemiştir ancak resimlerden bir erkek çocuğu olduğu

anlaşılmaktadır. Hikâyenin ana karakteri olan çocuk kişilik özellikleri bakımından kararlı, kötü söz söylemeyen, sorgulayan, araştırmayı seven, iyi niyetli, argo ve kötü sözlerden kaçınan bir karakterdir.

Hikâyede hakkında fazla bilgi yer almayan bir de Babil karakteri vardır. Babil’le ilgili çok fazla ayrıntıya yer verilmemiştir. Babil, burnu çok iyi koku alan, sokaklarda aç dolaşan, kemiği çok seven bir köpektir.

Hikâye, dil ve anlatım özellikleri bakımından incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılabilir;

Hikâyede hiç karşılıklı konuşma yoktur. Betimlemeli anlatımla oluşturulmuştur. En uzun paragraf 17 satırdır. Paragraflar genellikle 7-8 arasındadır.

Cümleler bazen çok uzun bazen de kısadır.

Cümleler genellikle düz olsa da devrik ve eksilteli cümleler de hikâyede bulunmaktadır. Bu da anlatımı tekdüzelikten çıkartmaktadır.

Hikâyede “hey!, haydaaa, aman yarabbi!” gibi konuşma diline ait unsurlar bulunmaktadır.

Yazar, hikâyede genel olarak somut ifadelere yer vermiş olsa da “uykuya dalmak, canını sıkmak, yoksun kalmak ve ipleri koparmak” gibi deyimler de bulunmaktadır.

Hikâyede çeşitli çeşitli, yavaş yavaş, zaman zaman, yüzlerce, binlerce, tek tek, irili ufaklı, saf saf, tek tek” gibi ikileme ve pekiştirmeler yer almaktadır. Bu durum hikâyede anlamı zenginleştirmektedir.

Hikâye, çocuğun dışarıdan gelen sesleri dinlemesi ve düşünmesi gibi basit ve günlük bir olay üzerine başlar ancak sonrası fantastik olarak devam etmektedir. Kişi sayısının az olması ve olay örgüsünün karışık olmaması bu yaş grubundaki çocuklara göre uygun olduğunu göstermektedir. Dil ve anlatım yönünden uzun paragrafların olması bu yaş grubu için uygun olmadığını göstermektedir. Ancak diğer özellikler olumlu olduğu için bu yaş grubunda kullanılabilir.

4.1.12. “Tuz” Metninin Metinsel Olarak Kullanılabilirliği

Hikâye sarı saçlı, beyaz ayakkabılı Esra adındaki ana karakter olan çocuğun annesi ile konuşmasıyla başlar. Annesinin tadı gelsin diye yemeğe tuz eklemesinden yola çıkarak hayatında gördüğü her tatsızlığa tuz dökmeye başlar. İlk olarak çamur sıçratan arabaya tuz serper. Daha sonra kavga eden iki arkadaşına, matematik problemine, yere tüküren ve yalan söyleyen insanlara, asfaltta duran trafik lambasının direğine hatta istemeyerek de hata yapsa da kendi üzerine tuz serper. Hayatı bu şekilde devam eder. Bir gün horlayan babasının üzerine de tuz serper ancak babası bu durumdan hiç hoşlanmaz ve ona ceza olarak tuzluğunu elinden alır.

Konu-tema olarak bakıldığında, hikâyenin başlığının konu hakkında bilgi verdiği söylenebilir. Hikâyedeki konular iyilik yapma arzusu, kötülüklerle mücadele, zorlukların üstesinden gelme, problem çözme olarak söylenebilir. Hikâyenin konusu çocukların başlarından geçen ya da geçmesi mümkün olan konulardır. 7-12 yaş arasındaki çocuklar kendi ve yakın çevresi ile ilgili olan konulara ilgi duymaktadır. Dolayısıyla hikâyenin konusu 7-12 yaş grubu için uygundur. Yazar hikâyede bu konuları çocuk gerçekliğine dikkat ederek işlemiştir.

Çocukların yemeğe neden tuz atıldığını merak ederek annesine sorması, tatsız her şeyin üzerine tuz serpilerek tadının yerine gelmesi gibi konular çocuk gerçekliğini yansıtmaktadır. Ayrıca hikâyede konu olarak çevre bilinci konusu ele alınmıştır.

Hikâye, çocuğun evinde, okulunda ve sokakta geçmektedir. Hikâyedeki olaylar, Esra'nın annesi ile konuşması ve bunun sonucunda yanında tuzluk taşıması, tatsızlıkların üzerine tuz dökmesi, horlayan babasının üzerine tuz dökmesi ve babasının elinden tuzluğunu alması olarak sıralanabilir. Hikâyedeki çatışma ise çocuğun tatsızlıklarının kişinin ve toplumun yaptığını gördüğü için kişi-kişi ve kişi-toplum olarak nitelendirilebilir.

Hikâyede Esra, anne ve baba olmak üzere 3 kişi bulunmaktadır. Hikâyede Esra'nın fiziksel özellikleri olarak sarı saçlı, beyaz ayakkabılı olması verilmiştir. Esra karakter özellikleri bakımından ise meraklı, yardımsever, duyarlı bir karakterdir.

Hikâyede hakkında fazla bilgi yer almayan anne ve baba karakterine çok az yer verilmiştir. Anne karakterinden hikâyenin başında bahsedilmiştir. Baba karakteri de hikâyenin sonunda yer almış ve horladığından bahsedilmiştir.

Hikâyedeki kişiler kendi yaş ve statülerine göre konuşmaktadırlar.

Hikâye, dil ve anlatım özellikleri bakımından incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılabilir;

Hikâye betimlemeli anlatımla yazılmıştır. Sadece en başında çocuk ve annenin birer cümlelik karşılıklı konuşmaları vardır. Hikâyede en uzun paragraf 8 satırdır. Genellikle 4-5 satır paragraflardan oluşmaktadır.

Hikâyede bazı cümleler uzun bazı cümleler ise kısadır. En uzun cümle 25 kelimedenden oluşmaktadır. Ancak cümleler genellikle 10-14 kelimedenden oluşmaktadır.

Hikâyede genellikle düz cümleler olsa da 6 tane devrik cümle de vardır. Ayrıca eksilteli cümleler de yer almaktadır. Bu durumda anlatımı tekdüzelikten kurtarmaktadır.

Hikâyede “ah!, haydi” gibi konuşma diline ait unsurlar bulunmaktadır.

Hikâyede genellikle somut ifadeler yer verilmiştir ancak “tadı gelmek, kafasında şimşek çakmak, hoşuna gitmek, dik dik bakmak, ciddiye almak” gibi deyimler de hikâyede yer almaktadır.

Hikâye yemeğin tadı gelmesi için annenin yemeğe tuz atması gibi basit ve günlük bir olayla başlayıp fantastik olarak devam etmektedir. Olaylar ve kişiler azdır, olay açık bir şekilde anlatılmıştır, olay örgüsü çocuğun anlayabileceği tarzdadır. Dil ve anlatım yönünden konuşma dili çok kullanılmamıştır ama paragraf ve cümleler kısa ve deyim, atasözleri abartılmadan verilmiştir. Bu sebeplerden çocuğun yaş seviyesine uygun olduğu söylenebilir.

4.2. BAŞKA ÇOCUKLAR SETİNİN YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ÇOCUĞUN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN KULLANILABİLİRLİĞİNE YÖNELİK BULGULAR

4.2.1. Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi

4.2.1.1. “Behram Geri Dön” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâyede mecazlı anlatımın olduğu birçok cümle bulunmaktadır. Bu yaş grubundaki çocuklar somut işlemler döneminde. Bu sebeple mecaz anlatım olan

cümleri gerçek anlamlarıyla anlayacaklardır. Bu durumda çocukta hem somut hem de soyut düşünce gelişecektir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun her gittiği dönemde karşılaştığı insanlara soru sorması ve bunları düşünüp bazıları hakkında yorum yapması merakın ve sorgulamanın başladığını gösterir. Bu dönemdeki çocukların meraklı ve sorgulayıcı olması da bilişsel özelliklerindedir.

Hikâyede Behram'ın kronolojik olarak geriye gitmesi sonra da oradan tekrar geri dönmesi okuyucunun tersinebilirlik ilkesini geliştirir.

Hikâyenin ana kahramanı olan Behram'ın kronolojik olarak geri gitmesi sırasında Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nda savaşan insanları gördüğünde onlara sorduğu sorular ana karakterin eleştirel düşündüğünün göstermektedir. Dolayısıyla okuyucu da hikâyeyi okurken eleştirel düşünme becerisi gelişecektir.

4.2.1.2. “Bir Çuval Gözlük” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâye genel olarak somut ifadelerden oluşmaktadır. Ancak “Çocuk gözlüklerinin her birini ayrı ayrı seviyor ve kendi eseri olduğu için onlara değer veriyordu.” ifadesini bu dönemdeki çocuklar gerçek anlamıyla anlayacaklardır. Bu da çocuklarda hem somut hem de soyut düşünceyi geliştirecektir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun neden güneşli havalarda güneş gözlüğümüz var ama geceleri ay gözlüğümüz yok diye merak edip sorgulamaya başlaması bu dönemdeki çocukların bilişsel özelliklerindedir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğa göre bir iş yaparken gözlüklerinin olmaması bir problemdir. Çocuk da bu problemi çözmek için her işine bir gözlük üretir. Ayrıca gözlüklerinin sayısının fazlalığından dolayı taşıyamamaktadır bunun için de terziye gidip bir çuval diktirir. Hikâyede yer alan bu iki özellik çocuğun bilişsel gelişimin özelliklerinden biri olan problem çözme yeteneğini gösterir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuk, güneşli havada güneş gözlüğü takılmasından hareketle geceleri ay varken neden ay gözlüğü takmadığımızı

sorgulayarak akıl yürütmeye çalışmaktadır. Bu durum da okuyucuda akıl yürütme becerisini geliştirecektir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun her işi için gözlük üretmesi okuyucunun da hayal edip başka şeyler de düşünüp hayal kurmasına yardımcı olacaktır.

4.2.1.3. “Bulut Çocuk” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâyede birçok mecazlı anlatımın olduğu cümle vardır. Bu yaş grubundaki çocuklar somut işlemler dönemindedir. Bu sebeple mecaz anlatım olan cümleleri gerçek anlamlarıyla anlayacaklardır. Bu durumda çocukta hem somut hem de soyut düşünce gelişecektir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun, uğurböceğinden istedikleri genellikle toplumsal şeylerdir. Çocuk kendisi ile ilgili hiçbir şey istememektedir. Bu dönemdeki çocuklar benmerkezcilikten çıkıp çevreyle ilişkisinin artırmaktadır. Bu da çocuğun bilişsel gelişim özelliklerindedir.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuğun uğurböceğinden istediklerini önce kendi içinde düşünmesi, dünyanın neden böyle olduğunu düşünmesi, insanların neden birbirlerine zarar verdiği gibi durumları merak eder ve kendi içinde sorgular. Bu dönemdeki çocukların da merak edip araştırma yapması onların bilişsel özelliklerindedir.

Hikâyenin başından sonuna kadar çocuğun uğurböceğinden istekleri hep mantıklı ve toplumsal sorunları çözmeye yöneliktir. Bu dönemde çocukların problem çözmesi bilişsel özelliklerindedir.

Hikâyede çocuğun her isteğinden sonra gökyüzünde bir renk belirmesinin sonucunda çocuk da daha önce bildiği bir bilgiyle akıl yürüterek onun gökkuşağı olduğunu anlar. Bu durum okuyucunun da akıl yürütme becerisini geliştirir.

Çocuğun bulutları bir şeylere benzetmesi okuyucunun da hayal gücünü geliştirecektir.

4.2.1.4. “Çocuk Kırmızı” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâye kitabında hiçbir mecaz ifade yoktur, tüm ifadeler somuttur. Bu dönemdeki çocuklar da somut işlemler döneminde yer almaktadır.

Hikâyede çocuk üzerinden toplumsal bir konu anlatılmıştır. Çocuk kendi benliğinden çıkıp çevresini anlatmaya başlar ve tekrar kendine döner. Bu dönemde çocuklar benmerkezcilikten çıkıp çevreyle ilgilenmeye başlar. Bu da çocukların bilişsel gelişim özelliklerindedir.

Hikâyede çocuğun yürürken etrafında olanları merak etmesi bunların cevaplarını kendi tecrübesiyle yorumlaması sorgulamaya başlamasının örneğidir. Bu dönemdeki çocukların meraklı ve sorgulayıcı olması bilişsel özelliklerindedir.

4.2.1.5. “Dünyayı Kurtaran Çocuk” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâyede birçok mecazlı anlatımın olduğu cümle vardır. Bu yaş grubundaki çocuklar somut işlemler döneminde. Bu sebeple mecaz anlatım olan cümleleri gerçek anlamlarıyla anlayacaklardır. Bu durumda çocukta hem somut hem de soyut düşünce gelişecektir.

Hikâyenin başından sonuna kadar insanların rüyasında garip şeyler görüp uyandıktan sonra gerçekleşmesinin sebebini sorgulayıp merak etmeleri hakimdir. Bu dönemdeki çocukların meraklı ve sorgulayıcı olmaları bilişsel gelişim özelliklerindedir.

İnsanlar, rüyalarında gördüklerinin gerçek olmasının sebebini sorgulayarak akıl yürütmektedirler. Bu durumda çocukların akıl yürütme becerisini geliştirecektir.

Metinde insanların problemini çözen yaşlı adam önce mantıklı düşünür ve daha sonra insanların bu problemini çözmek için çocuğa yönlendirir. Çocuk da insanların problemini çözer ve her şey yoluna girer. Bu da çocukların bilişsel özelliklerinden biri olan mantıklı düşünme ve problem çözme yeteneğini geliştirir.

Hikâyede çocuğun insanlara ve tüm dünyaya yardım etmesi, onlar için uyuması, rüya görmesi gibi özellikler çocuğun çevreyle ilişkisini güçlendirir. Bu

dönemde çocuklar benmerkezcilikten çıkıp çevreyle ilgilenmeye başlar. Bu da çocukların bilişsel gelişim özelliklerindedir.

4.2.1.6. “Halepli Zeynep” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâyede birçok mecazlı anlatımın olduğu cümle vardır. Bu yaş grubundaki çocuklar somut işlemler dönemindedir. Bu sebeple mecaz anlatım olan cümleleri gerçek anlamlarıyla anlayacaklardır. Bu durumda çocukta hem somut hem de soyut düşünce gelişecektir.

Hikâyenin başından sonuna kadar ana karakter olan Zeynep, meraklı ve sorgulayan taraftadır. Bu dönemdeki çocukların meraklı ve sorgulayıcı olmaları bilişsel özelliklerindedir.

Hikâyede Zeynep’in tüm olayları düşünüp sentezleyip eleştirel bakış açısıyla yorumlaması okuyucunun da eleştirel düşünmesine yardımcı olacaktır.

Zeynep ‘in hikâyede bazı Türkçe kelimelerin Arapça, bazı Arapça kelimelerin de Türkçe olduğunu düşündüğü kısımda akıl yürütme becerisi vardır. Bu durum okuyucunun da akıl yürütme becerisini geliştirecektir.

Hikâyede tünel kazıp tünelden hayvanların patenle geçmesi, Zeynep’in hayvanlarla konuşması, devlet başkanlarının tünelden geçip Antep’e gelmeleri gibi konular okuyucun hayal gücünü devreye sokacak ve hayal kurmalarını sağlayacaktır.

4.2.1.7. “Havuç Havuç Havuç” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâyede birçok mecazlı anlatımın olduğu cümle vardır. Bu yaş grubundaki çocuklar somut işlemler dönemindedir. Bu sebeple mecaz anlatım olan cümleleri gerçek anlamlarıyla anlayacaklardır. Bu durumda çocukta hem somut hem de soyut düşünce gelişecektir.

Hikâye kitabı bu yaş grubundaki çocukların gelişimi için uygundur. Çocuklar 8 yaşından sonra mantıksal ve çok yönlü düşünmeye başlar. 11-12 yaşlarında analiz ve sentez yaparlar. Hikâyedeki ana karakter olan çocuk, artık ben merkezli düşünmeden çıkıp mantıksal ve çok yönlü düşünmeye başlar. Aç insanları, masum

insanları ve başka zor durumdaki tüm insanları düşünür. Bu çocukların bilişsel gelişim özelliklerindedir.

Çocukların 6-7 yaşından sonra iş birliği ve tartışma yetileri gelişir. Havuç Havuç Havuç metnindeki ana karakterde de iş birliği yapma özelliği vardır. Devlet büyükleri ile mektuplaşır ve iş birliği içine girmeye çalışır. Ayrıca bu dönemdeki çocuklar konuşmak ve tartışmaktan hoşlandığı için fikir alışverişinde bulunur. Bu da çocukların bilişsel özelliklerindedir.

Hikâyede ana karakterin havuca binerek uzaya çıkma durumu okuyucunun da hayal gücünü güçlendirir ve hayal kurmasını sağlar.

Çocuğun uzayda havuç yetiştirilip yetiştirilemeyeceğini merak edip annesinden havuç isteyerek uzaya çıkmak istemesi bu dönemdeki çocukların meraklı ve araştırmacı olmasını göstermektedir. Bu da bilişsel gelişim özelliklerindedir.

Hikâyedeki ana karakter olan çocuk, devlet adamlarının niyetlerini sorgular ve onların uzayda ne yapacağını merak eder. Bu dönemdeki çocukların merakla birlikte sorgulaması da bilişsel gelişim özelliklerindedir.

Hikâye kitabını okuyan okuyucunun da havucun uzayda nasıl yetişeceğini merak etmesi, başka nelerin yetişebileceğine dair düşünmesi hayal güçlerini geliştirecektir.

4.2.1.8. “Küçük Süpermen” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâyede birçok mecazlı anlatımın olduğu cümle vardır. Bu yaş grubundaki çocuklar somut işlemler dönemindedir. Bu sebeple mecaz anlatım olan cümleleri gerçek anlamlarıyla anlayacaklardır. Bu durumda çocukta hem somut hem de soyut düşünce gelişecektir.

Çocuğun Süpermen olmak isteyip insanlara yardım etmek istemesi benmerkezcilikten çıkıp çevreyle ilişkisinin artırmaktadır. Bu da çocuğun bilişsel gelişim özelliklerindedir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun insanlara yardım etmek için Süpermen olmak istemesi ancak yardıma ihtiyacı olan insanlara ulaşamaması sonucu uzun

geceler araştırması ve dūřünmesi onda olan merak ve sorgulama yeteneğini göstermektedir. Bu dönemdeki çocukların meraklı ve araştırmacı olması onların bilişsel özelliklerindedir.

Hikâyede insanlara yardım etmek isteyen iki Süpermen ve iki farklı bakış açısı vardır. Okuyucu, bu iki farklı bakış açısını okurken eleştirel olarak dūřünür. Bu da çocukta eleştirel dūřünmenin gelişmesine yardımcı olur.

Hikâyede çocuk, pirelerin zıplayabilmesinden hareketle Süpermen olmak için pireleri eğitir ve onları kullanır. Bu çocuğun akıl yürütme becerisini gösterir. Okuyucunun da hikâye kitabını okurken akıl yürütme becerisi gelişir.

Hikâyede Süpermen olmak isteyen çocuğun hayal gücünü kullanarak pirelerle işbirliği yapması, hikâyenin sonundaki büyük Süpermen'in de kanguruları kullanması çocukların hayal gücünü geliştirir ve hayal kurmalarını sağlar.

4.2.1.9. "Mavi Çocuk" Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâyede birçok mecazlı anlatımın olduğu cümle vardır. Bu yař grubundaki çocuklar somut işlemler dönemindedir. Bu sebeple mecaz anlatım olan cümleleri gerçek anlamlarıyla anlayacaklardır. Bu durumda çocukta hem somut hem de soyut dūřünce gelişecektir.

Hikâye kitabı bu yař grubundaki çocukların geliřimi için uygundur. Çocuklar 8 yařından sonra mantıksal ve çok yönlü dūřünmeye bařlar. 11-12 yařlarında analiz ve sentez yaparlar. Hikâyedeki ana karakter olan çocuk, artık ben merkezli dūřünmeden çıkıp mantıksal ve çok yönlü dūřünmeye bařlar. Ayrıca problem çözmeye yetileri de geliřmiştir. Aç insanları, masum insanları ve bařka zor durumdaki tüm insanları dūřünür, onların problemlerini çözmeye uğrařır. Bu çocukların biliřsel geliřim özelliklerindedir.

Hikâye kitabında çocuğun insanların neden bu kadar mutsuz olduğunu merak edip araştırması ve sorgulaması bunun sonucunda da bir çözümlenmesi çocukların bilişsel gelişim özelliklerindedir.

4.2.1.10. “Sarı Telefon Sokağında Rüya” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâye genel olarak somut ifadelerden oluşmaktadır. Ancak bazı cümlelerde mecazlı anlatıma da yer verilmiştir. Fakat bu dönemdeki çocuklar mecazlı cümleleri gerçek anlamıyla anlayacaklardır. Bu dönemde çocuklarda hem somut hem soyut düşünce gelişecektir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun rüyasında gördüğü hayvanları sabah kalktığında karşısında gördüğünde merak edip sorgulamaması bu dönem çocuklarının bilişsel gelişim özelliklerinden değildir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun sabahları kalkamayıp okula geç kalması problemdir. Nacak çocuk bu problemi çözmek için hiçbir şey yapmaz. Bu dönemde yer alan çocuğun bilişsel gelişim özelliklerinde biri problem çözmedir. Bununla birlikte bu dönemdeki çocuklarda sorgulama vardır. Hikâyenin ana kahramanı olan çocuk okula neden geç kaldığını sorgulamaz. Bu durum okuyucu da akıl yürütme becerisini geliştirmez.

Hikâyede çocuğun rüyasında her gün farklı hayvanlar görüp ertesi sabah karşısında görmesi durumunu, okuyucu kitabı okurken bu kısımda durup düşünebilir ve hayal kurabilir. Bu durumda çocuğun bilişsel gelişim özelliklerindedir.

Hikâyede yer alan ana kahramanın problemleri kişiseldir. Çocuk benmerkezci olarak davranır. Bu dönem çocuklarında benmerkezcilikten çıkıp çevreyle ilgilenme vardır.

4.2.1.11. “Sessizlik Torbası” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâyede mecazlı anlatımın olduğu birçok cümle bulunmaktadır. Bu yaş grubundaki çocuklar hâlâ somut işlemler dönemindedir. Bu sebeple mecaz anlatımın olduğu cümleleri gerçek anlamıyla anlayacaklardır. Bu durumda çocukta hem somut hem soyut düşünce gelişecektir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun insanların neden kötü kelimeler kullandığını, kelimeler olmazsa ne yapılacağını merak etmesi ve sorgulaması bu dönem çocuklarının bilişsel gelişim özelliklerindedir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğa göre insanların kötü kelimeler kullanması büyük bir problemdir. Çocuk da bu problemi çözmek için duyduğu, kullandığı tüm kelimeleri ve kitapları bir torbanın içine atar ve insanlar artık bu kelimeleri kullanamazlar. Bu durum çocuğun bilişsel gelişim özelliklerinden biri olan problem çözme yeteneğini gösterir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuk, insanların kötü kelimeler kullanmasını istemez. Bu yüzden akıl yürüterek kelimelerin hepsinin bir torbaya koyar. Bu çocukların bilişsel gelişim özelliklerindedir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun kötü kelimeler kullanılmaması için çözüm üretmesi okuyucunun da hayal gücünü geliştirmesine yardımcı olur.

4.2.1.12. “Tuz” Metninin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâye genel olarak somut ifadelerden oluşmaktadır. Ancak bazı cümlelerde mecazlı anlatıma da yer verilmiştir. Fakat bu dönemdeki çocuklar mecazlı cümleleri gerçek anlamıyla anlamayacaklardır. Bu durumda çocuklarda hem soyut hem de somut düşünce gelişecektir.

Hikâyenin ana kahramanı olan Esra'nın annesi yemek yaparken onun neden yemeğe tuz attığını merak edip sorgulaması bu dönem çocuklarının bilişsel gelişim özelliklerindedir.

Hikâyenin ana kahramanı olan Esra, annesinden öğrendiği bilgiyi etrafında gördüğü olumsuz davranışlar karşısında kullanır ve kendince ortadaki problemi çözmüş olur.

Hikâyenin ana kahramanı olan Esra'nın annesinin söylediklerini merak edip sorgulaması ve bu durumdan yola çıkarak akıl yürütmesi bu dönem çocuklarının bilişsel gelişim özelliklerindedir.

Hikâyenin ana kahramanı olan Esra'nın hikâye boyunca yaptıkları çocuklarında tatsızlıklar için başka şeyler hayal etmesine yardımcı olur.

4.2.2. Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi

4.2.2.1. “Behram Geri Dön” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Çocuklar 8 yaşından sonra birine bağlı olmadan okuma yapabildikleri için hikâyeyi okudukları sırada durup konu hakkında düşünebilir daha sonra da bu düşündüklerini sözlü olarak ifade edebilir. Bu da çocuğun dili kullanmasına olanak sağlayacaktır.

Hikâye, kesin bir sonuçla bitmemekte, okuyucunun kitap hakkında düşünmesine fırsat vermektedir. Bu da okuyucunun düşünce ve hislerini sözlü veya yazı yoluyla paylaşma isteği uyandırmasıyla dili kullanımına olanak sağlayacaktır.

Hikâyede çok çeşitli dil bilgisi yapıları, ikilemeler ve mecazlı kullanım vardır. Dolayısıyla okuyucunun değişik yapılarla karşılaşmasını sağlayan bir hikâyedir.

Hikâye kitabında çok az diyalog vardır. Bu yüzden konuşma diline ait unsurlar da azdır. Okuyucu hikâye kitabında hem konuşma dilini hem de ölçünlü dili görmüş olacaktır.

Hikâyede kullanılan farklı kelimeler çocuğun kelime dağarcığını geliştirmektedir.

Hikâyede nokta, virgül, tırnak işareti, soru işareti, üç nokta gibi noktalama işaretleri doğru ve yerinde kullanılmıştır. Bu sebeple okuyucu noktalama işaretlerinin doğru kullanımını görmüş olacaktır. Konuşma sırasında da bunlara dikkat edecektir.

Hikâyede düz ve devrik cümleler karışık olarak verilmiştir. Bu da okuyucuya Türkçenin söz dizimi ve cümle kurulumu hakkında fikir vermektedir.

Hikâyede kullanılan doğrudan ve dolaylı anlatım cümleleri okuyucunun anlatım gücünü arttırmaktadır.

Hikâye tamamen ilginç olaylarla doludur. Hikâyeyi okuyan okuyucu bu olaylar üzerine düşünür ve başka nasıl ilginçlikler olacağını hayal eder ya da bu olayların gerçek hayatta olup olamayacağı hakkında düşünüp konuşur. Bu da okuyucunun dil gelişimini olumlu yönde etkiler.

4.2.2.2. “Bir Çuval Gözlük” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Çocuklar 8 yaşından sonra birine bağlı olmadan okuma yapabildikleri için hikâyeyi okudukları sırada durup konu hakkında düşünebilir daha sonra da bu düşündüklerini sözlü olarak ifade edebilir. Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun her şey için gözlük üretmesi çocuklarda da gözlük üretilmesinin gerekli olup olmadığını düşünüp başka ne gözlükleri üretilbileceği gibi konularda düşüncelerini aktarabilir. Bu da çocuğun dili kullanmasına olanak sağlayacaktır.

Hikâye, kesin bir sonuçla bitmemekte, okuyucunun kitap hakkında düşünmesine fırsat vermektedir. Bu da okuyucunun düşünce ve hislerini sözlü veya yazı yoluyla paylaşma isteği uyandırmasıyla dili kullanımına olanak sağlayacaktır.

Hikâyede çok çeşitli dil bilgisi yapıları, ikilemeler ve mecazlı kullanım vardır. Dolayısıyla okuyucunun değişik yapılarla karşılaşmasını sağlayan bir hikâyedir.

Hikâye kitabında diyalog olmadığı için konuşma diline ait unsurlar bulunmamaktadır. Hikâyede ölçünlü dil kullanılmıştır. Okuyucu bu hikâyede konuşma kültürü hakkında fikir edinemez.

Hikâyede kullanılan farklı kelimeler çocuğun kelime dağarcığını geliştirmektedir.

Hikâyede nokta, virgül, tırnak işareti, soru işareti, üç nokta gibi noktalama işaretleri doğru ve yerinde kullanılmıştır. Bu sebeple okuyucu noktalama işaretlerinin doğru kullanımını görmüş olacaktır. Konuşma sırasında da bunlara dikkat edecektir.

Hikâyede düz ve devrik cümleler karışık olarak verilmiştir. Bu da okuyucuya Türkçenin söz dizimi ve cümle kurulumu hakkında fikir vermektedir.

Hikâyede kullanılan doğrudan ve dolaylı anlatım cümleleri okuyucunun anlatım gücünü arttırmaktadır.

Hikâye tamamen ilginç olaylarla doludur. Hikâyeyi okuyan okuyucu bu olaylar üzerine düşünür ve başka nasıl ilginçlikler olacağını hayal eder ya da bu olayların gerçek hayatta olup olamayacağı hakkında düşünüp konuşur. Bu da okuyucunun dil gelişimini olumlu yönde etkiler.

4.2.2.3. “Bulut Çocuk” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Çocuklar 8 yaşından sonra birine bağlı olmadan okuma yapabildikleri için hikâyeyi okudukları sırada durup konu hakkında düşünebilir daha sonra da bu düşüncelerini sözlü olarak ifade edebilir. Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun bulutları farklı şekillere benzettiği bölümlerde, uğurböceği ile konuşmasının olduğu bölümlerde okuyucu da durup bu konular hakkında düşünebilir ve konuşabilir. Bu da çocuğun dili kullanmasına olanak sağlayacaktır.

Hikâye, kesin bir sonuçla bitmemekte, okuyucunun kitap hakkında düşünmesine fırsat vermektedir. Bu da okuyucunun düşünce ve hislerini sözlü veya yazı yoluyla paylaşma isteği uyandırmasıyla dili kullanımına olanak sağlayacaktır.

Hikâyede çok çeşitli dil bilgisi yapıları, ikilemeler ve mecazlı kullanım vardır. Dolayısıyla okuyucunun değişik yapılarla karşılaşmasını sağlayan bir hikâyedir.

Hikâyede diyaloglar vardır. Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun yaşadığı duygular diyaloglar sayesinde ele alınmıştır. Bu durum okuyucunun kelimeleri doğru şekilde okumasını ve sesletimini geliştirecektir.

Hikâye kitabında diyaloglar vardır. Bu yüzden konuşma diline ait unsurlar da vardır. Okuyucu hikâye kitabında hem konuşma dilini hem de ölçünlü dili görmüş olacaktır.

Hikâyede kullanılan farklı kelimeler çocuğun kelime dağarcığını geliştirmektedir.

Hikâyede nokta, virgül, tırnak işareti, soru işareti, üç nokta gibi noktalama işaretleri doğru ve yerinde kullanılmıştır. Bu sebeple okuyucu noktalama işaretlerinin doğru kullanımını görmüş olacaktır. Konuşma sırasında da bunlara dikkat edecektir.

Hikâyede düz ve devrik cümleler karışık olarak verilmiştir. Bu da okuyucuya Türkçenin söz dizimi ve cümle kurulumu hakkında fikir vermektedir.

Hikâye tamamen ilginç olaylarla doludur. Hikâyeyi okuyan okuyucu bu olaylar üzerine düşünür ve başka nasıl ilginçlikler olacağını hayal eder ya da bu olayların gerçek hayatta olup olmayacağı hakkında düşünüp konuşur. Bu da okuyucunun dil gelişimini olumlu yönde etkiler.

4.2.2.4. “Çocuk Kırmızı” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Çocuklar 8 yaşından sonra birine bağlı olmadan okuma yapabildikleri için hikâyeyi okudukları sırada durup konu hakkında düşünebilir daha sonra da bu düşüncelerini sözlü olarak ifade edebilir. Bu da çocuğun dili kullanmasına olanak sağlayacaktır.

Hikâye, kesin bir sonuçla bitmemekte, okuyucunun kitap hakkında düşünmesine fırsat vermektedir. Bu da okuyucunun düşünce ve hislerini sözlü veya yazı yoluyla paylaşma isteği uyandırmasıyla dili kullanımına olanak sağlayacaktır.

Hikâyede çok çeşitli dil bilgisi yapıları vardır. Dolayısıyla okuyucunun değişik yapılarla karşılaşmasını sağlayan bir hikâyedir.

Hikâye kitabında diyalog olmadığı için konuşma diline ait unsurlar bulunmamaktadır. Hikâyede ölçünlü dil kullanılmıştır. Okuyucu bu hikâyede konuşma kültürü hakkında fikir edinemez.

Hikâyede kullanılan farklı kelimeler çocuğun kelime dağarcığını geliştirmektedir.

Hikâyede nokta, virgül, tırnak işareti, soru işareti, üç nokta gibi noktalama işaretleri doğru ve yerinde kullanılmıştır. Bu sebeple okuyucu noktalama işaretlerinin doğru kullanımını görmüş olacaktır. Konuşma sırasında da bunlara dikkat edecektir.

Hikâyede düz ve devrik cümleler karışık olarak verilmiştir. Bu da okuyucuya Türkçenin söz dizimi ve cümle kurulumu hakkında fikir vermektedir.

Hikâyede kullanılan doğrudan ve dolaylı anlatım cümleleri okuyucunun anlatım gücünü arttırmaktadır.

Hikâyeyi okuyan okuyucu bu olaylar üzerine düşünür ve başka nasıl ilginçlikler olacağını hayal eder ya da bu olayların gerçek hayatta olup olmayacağı hakkında düşünüp konuşur. Bu da okuyucunun dil gelişimini olumlu yönde etkiler.

4.2.2.5. “Dünyayı Kurtaran Çocuk” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Çocuklar 8 yaşından sonra birine bağlı olmadan okuma yapabildikleri için hikâyeyi okudukları sırada durup konu hakkında düşünebilir daha sonra da bu düşüncelerini sözlü olarak ifade edebilir. Bu da çocuğun dili kullanmasına olanak sağlayacaktır.

Hikâye, kesin bir sonuçla bitmemekte, okuyucuya sorular sorarak bitmektedir. Okuyucunun bu sorular, bu son hakkında düşünmesine fırsat vermektedir. Böylece okuyucu da düşüncelerini paylaşma isteği doğacak ve dili kullanacaktır.

Hikâyede çok çeşitli dil bilgisi yapıları ve mecazlı kullanım vardır. Dolayısıyla okuyucunun değişik yapılarla karşılaşmasını sağlayan bir hikâyedir.

Hikâye kitabında çok az diyalog vardır. Bu yüzden konuşma diline ait unsurlar da azdır. Okuyucu hikâye kitabında hem konuşma dilini hem de ölçünlü dili görmüş olacaktır.

Hikâyede kullanılan farklı kelimeler çocuğun kelime dağarcığını geliştirmektedir.

Hikâyede nokta, virgül, tırnak işareti, soru işareti, üç nokta gibi noktalama işaretleri doğru ve yerinde kullanılmıştır. Bu sebeple okuyucu noktalama işaretlerinin doğru kullanımını görmüş olacaktır. Konuşma sırasında da bunlara dikkat edecektir.

Hikâyede düz ve devrik cümleler karışık olarak verilmiştir. Bu da okuyucuya Türkçenin söz dizimi ve cümle kurulumu hakkında fikir vermektedir.

Hikâyede kullanılan doğrudan ve dolaylı anlatım cümleleri okuyucunun anlatım gücünü arttırmaktadır.

Hikâye tamamen ilginç olaylarla doludur. Hikâyeyi okuyan okuyucu bu olaylar üzerine düşünür ve başka nasıl ilginçlikler olacağını hayal eder ya da bu olayların gerçek hayatta olup olamayacağı hakkında düşünüp konuşur. Bu da okuyucunun dil gelişimini olumlu yönde etkiler.

Hikâyede çocuğun ses çıkarmasına yardımcı olacak birkaç kelime de bulunmaktadır. Bunlar da çocuğun dil gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.

4.2.2.6. “Halepli Zeynep” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Çocuklar 8 yaşından sonra birine bağlı olmadan okuma yapabildikleri için hikâyeyi okudukları sırada durup konu hakkında düşünebilir daha sonra da bu düşündüklerini sözlü olarak ifade edebilir. Bu da çocuğun dili kullanmasına olanak sağlayacaktır.

Hikâyenin içinde birçok soru bulunmaktadır ve bazı sorular Zeynep tarafından cevaplanmaktadır. Hikâye kitabını okuyan okuyucu da durup bu soruları cevaplayabilir.

Hikâyede ayrıca çocuğun tamamen hayal gücüne kalmış olan sorular da var. “Her şey saçlarının altında mı olup bitiyordu?, tavşan havuçları Arapça mı yiyordu yoksa Türkçe mi? gibi. Okuyucu da burada kendi hayal gücünden hareketle cevap verebilir. Bu da dili kullanmasına olanak sağlayacaktır.

Hikâye, kesin bir sonuçla bitmemekte, okuyucuya sorular sorarak bitmektedir. Okuyucunun bu sorular, bu son hakkında düşünmesine fırsat vermektedir. Böylece okuyucu da düşüncelerini paylaşma isteği olacak ve dili kullanacaktır.

Hikâyede çok çeşitli dil bilgisi yapıları ve mecazlı kullanım vardır. Dolayısıyla okuyucunun bu değişik yapılarla karşılaşmasını sağlayan bir hikâyedir.

Hikâye kitabında nadiren diyalog olduğu için konuşma diline ait unsurlar bulunmamaktadır. Hikâyede ölçünlü dil kullanılmıştır. Okuyucu bu hikâyede konuşma kültürü hakkında fikir edinemez.

Hikâyede kullanılan farklı kelimeler çocuğun kelime dağarcığını geliştirmektedir.

Hikâyede nokta, virgül, tırnak işareti, soru işareti gibi noktalama işaretleri doğru ve yerinde kullanılmıştır. Bu sebeple okuyucu noktalama işaretlerinin doğru kullanımını görmüş olacaktır. Konuşma sırasında da bunlara dikkat edecektir.

Hikâyede düz ve devrik cümleler karışık olarak verilmiştir. Bu da okuyucuya Türkçenin söz dizimi ve cümle kurulumu hakkında fikir vermektedir.

Hikâyede kullanılan doğrudan ve dolaylı anlatım cümleleri okuyucunun anlatım gücünü arttırmaktadır.

Son olarak hikâye tamamen çocukları soru sormaya ve cevap vermeye yönlendirmektedir. Bu da çocuğun dil gelişiminde en önemli etkenlerden biri olacaktır.

4.2.2.7. “Havuç Havuç Havuç” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Çocuklar 8 yaşından sonra birine bağlı olmadan okuma yapabildikleri için hikâyeyi okudukları sırada durup konu hakkında düşünebilir daha sonra da bu düşündüklerini sözlü olarak ifade edebilir. Bu da çocuğun dili kullanmasına olanak sağlayacaktır.

Hikâyede çok çeşitli dil bilgisi yapıları, ikilemeler, olağanüstülük ve mecazlı kullanım az da olsa ikilemeler vardır. Dolayısıyla okuyucunun değişik yapılarla karşılaşmasını sağlayan bir hikâyedir.

Hikâye kitabı kesin bir sonuçla bitmemektedir. Okuyucunun bu son hakkında düşünmesine fırsat vermektedir. Bu da çocuğun düşünce ve hislerini sözlü veya yazı yoluyla paylaşma isteği uyandıracak ve dili kullanmasına olanak sağlayacaktır.

Hikâyede, anne ve çocukların konuşmasının yer aldığı diyaloglarda konuşma diline ait ifadeler vardır. Günlük anne-çocuk cümleleri yer almaktadır. Buna bağlı olarak da okuyucu, hem ölçünlü dille hem de konuşma diliyle karşılaşmaktadır. Bu durum okuyucuya konuşma diline ait fikirler vermektedir.

Hikâyede kullanılan farklı kelimeler çocuğun kelime dağarcığını geliştirmektedir.

Hikâyede nokta, virgül, tırnak işareti, soru işareti, üç nokta gibi noktalama işaretleri doğru ve yerinde kullanılmıştır. Bu sebeple okuyucu noktalama işaretlerinin doğru kullanımını görmüş olacaktır. Konuşma sırasında da bunlara dikkat edecektir.

Hikâyede genellikle düz cümleler kullanılmıştır az da olsa birkaç tane devrik cümle de yer almaktadır. Bu da okuyucuya Türkçenin söz dizimi ve cümle kurulumu hakkında fikir vermektedir.

Hikâyede kullanılan doğrudan ve dolaylı anlatım cümleleri okuyucunun anlatım gücünü arttırmaktadır.

Hikâyenin geneli ilginç olaylarla doludur. Hikâyeyi okuyan okuyucu bu olaylar üzerine düşünür ve başka nasıl ilginçlikler olacağını hayal eder ya da bu olayların gerçek hayatta olup olamayacağı hakkında düşünüp konuşur. Bu da okuyucunun dil gelişimini olumlu yönde etkiler.

4.2.2.8. “Küçük Süpermen” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Çocuklar 8 yaşından sonra birine bağlı olmadan okuma yapabildikleri için hikâyeyi okudukları sırada durup konu hakkında düşünebilir daha sonra da bu düşüncelerini sözlü olarak ifade edebilir. Bu da çocuğun dili kullanmasına olanak sağlayacaktır.

Hikâye, kesin bir sonuçla bitmemekte, okuyucuya sorular sorarak bitmektedir. Okuyucunun bu sorular, bu son hakkında düşünmesine fırsat vermektedir. Böylece okuyucu da düşüncelerini paylaşma isteği doğacak ve dili kullanacaktır.

Hikâyede çok çeşitli dil bilgisi yapıları ve mecazlı kullanım vardır. Dolayısıyla okuyucunun değişik yapılarla karşılaşmasını sağlayan bir hikâyedir.

Hikâye kitabında çok az diyalog vardır. Bu yüzden konuşma diline ait unsurlar da azdır. Okuyucu hikâye kitabında hem konuşma dilini hem de ölçünlü dili görmüş olacaktır.

Hikâyede kullanılan farklı kelimeler çocuğun kelime dağarcığını geliştirmektedir.

Hikâyede nokta, virgül, tırnak işareti, soru işareti, üç nokta gibi noktalama işaretleri doğru ve yerinde kullanılmıştır. Bu sebeple okuyucu noktalama işaretlerinin doğru kullanımını görmüş olacaktır. Konuşma sırasında da bunlara dikkat edecektir.

Hikâyede düz ve devrik cümleler karışık olarak verilmiştir. Bu da okuyucuya Türkçenin söz dizimi ve cümle kurulumu hakkında fikir vermektedir.

Hikâyede kullanılan doğrudan ve dolaylı anlatım cümleleri okuyucunun anlatım gücünü arttırmaktadır.

Hikâyenin geneli ilginç olaylarla doludur. Hikâyeyi okuyan okuyucu bu olaylar üzerine düşünür ve başka nasıl ilginçlikler olacağını hayal eder ya da bu olayların

gerçek hayatta olup olamayacağı hakkında düşünüp konuşur. Bu da okuyucunun dil gelişimini olumlu yönde etkiler.

Hikâyede çocuğun ses çıkarmasına yardımcı olacak birkaç kelime de bulunmaktadır. Bunlar da çocuğun dil gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.

4.2.2.9. “Mavi Çocuk” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Çocuklar 8 yaşından sonra birine bağlı olmadan okuma yapabildikleri için hikâyeyi okudukları sırada durup konu hakkında düşünebilir daha sonra da bu düşündüklerini sözlü olarak ifade edebilir. Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun insanlar için siber bir kumanda üretmesi çocuklarda da böyle bir kumandanın üretilmesinin gerekli olup olmadığını düşünüp başka ne üretilebileceği gibi konularda düşüncelerini aktarabilir. Bu da çocuğun dili kullanmasına olanak sağlayacaktır.

Hikâye, kesin bir sonuçla bitmemekte, okuyucunun kitap hakkında düşünmesine fırsat vermektedir. Bu da okuyucunun düşünce ve hislerini sözlü veya yazı yoluyla paylaşma isteği uyandırmasıyla dili kullanımına olanak sağlayacaktır.

Hikâyede çok çeşitli dil bilgisi yapıları, ikilemeler ve mecazlı kullanım vardır. Dolayısıyla okuyucunun değişik yapılarla karşılaşmasını sağlayan bir hikâyedir.

Hikâye kitabında diyalog olmadığı için konuşma diline ait unsurlar bulunmamaktadır. Hikâyede ölçünlü dil kullanılmıştır. Okuyucu bu hikâyede konuşma kültürü hakkında fikir edinemez.

Hikâyede kullanılan farklı kelimeler çocuğun kelime dağarcığını geliştirmektedir.

Hikâyede nokta, virgül, tırnak işareti, soru işareti, üç nokta gibi noktalama işaretleri doğru ve yerinde kullanılmıştır. Bu sebeple okuyucu noktalama işaretlerinin doğru kullanımını görmüş olacaktır. Konuşma sırasında da bunlara dikkat edecektir.

Hikâyede düz ve devrik cümleler karışık olarak verilmiştir. Bu da okuyucuya Türkçenin söz dizimi ve cümle kurulumu hakkında fikir vermektedir.

Hikâyede kullanılan doğrudan ve dolaylı anlatım cümleleri okuyucunun anlatım gücünü arttırmaktadır.

Hikâye tamamen ilginç olaylarla doludur. Hikâyeyi okuyan okuyucu bu olaylar üzerine düşünür ve başka nasıl ilginçlikler olacağını hayal eder ya da bu olayların gerçek hayatta olup olamayacağı hakkında düşünüp konuşur. Bu da okuyucunun dil gelişimini olumlu yönde etkiler.

4.2.2.10. “Sarı Telefon Sokağında Rüya” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Çocuklar 8 yaşından sonra birine bağlı olmadan okuma yapabildikleri için hikâyeyi okudukları sırada durup konu hakkında düşünebilir daha sonra da bu düşündüklerini sözlü olarak ifade edebilir. Bu da çocuğun dili kullanmasına olanak sağlayacaktır.

Hikâyede çok çeşitli dil bilgisi yapıları, ikilemeler, olağanüstülük ve mecazlı kullanım vardır. Dolayısıyla okuyucunun değişik yapılarla karşılaşmasını sağlayan bir hikâyedir.

Hikâye kitabında çok az diyalog vardır. Bu yüzden konuşma diline ait unsurlar da azdır. Okuyucu hikâye kitabında hem konuşma dilini hem de ölçünlü dili görmüş olacaktır.

Hikâyede kullanılan farklı kelimeler çocuğun kelime dağarcığını geliştirmektedir.

Hikâyede nokta, virgül, tırnak işareti, soru işareti, üç nokta gibi noktalama işaretleri doğru ve yerinde kullanılmıştır. Bu sebeple okuyucu noktalama işaretlerinin doğru kullanımını görmüş olacaktır. Konuşma sırasında da bunlara dikkat edecektir.

Hikâyede düz ve devrik cümleler karışık olarak verilmiştir. Bu da okuyucuya Türkçenin söz dizimi ve cümle kurulumu hakkında fikir vermektedir.

Hikâyede kullanılan doğrudan ve dolaylı anlatım cümleleri okuyucunun anlatım gücünü arttırmaktadır.

Hikâyenin geneli ilginç olaylarla doludur. Hikâyeyi okuyan okuyucu bu olaylar üzerine düşünür ve başka nasıl ilginçlikler olacağını hayal eder ya da bu olayların gerçek hayatta olup olamayacağı hakkında düşünüp konuşur. Bu da okuyucunun dil gelişimini olumlu yönde etkiler.

Hikâyede çocuğun ses çıkarmasına yardımcı olacak birkaç kelime de bulunmaktadır. Bunlar da çocuğun dil gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.

4.2.2.11. “Sessizlik Torbası” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Çocuklar 8 yaşından sonra birine bağlı olmadan okuma yapabildikleri için hikâyeyi okudukları sırada durup konu hakkında düşünebilir daha sonra da bu düşündüklerini sözlü olarak ifade edebilir. Bu da çocuğun dili kullanmasına olanak sağlayacaktır.

Hikâye, kesin bir sonuçla bitmemekte, okuyucunun kitap hakkında düşünmesine fırsat vermektedir. Bu da okuyucunun düşünce ve hislerini sözlü veya yazı yoluyla paylaşma isteği uyandırmasıyla dili kullanımına olanak sağlayacaktır.

Hikâyede çok çeşitli dil bilgisi yapıları ve mecazlı kullanım vardır. Dolayısıyla okuyucunun değişik yapılarla karşılaşmasını sağlayan bir hikâyedir.

Hikâye kitabında hiç diyalog yoktur. Bu sebeple okuyucu konuşma diline ait unsurları kitapta göremeyecektir.

Hikâyede kullanılan farklı kelimeler çocuğun kelime dağarcığını geliştirmektedir.

Hikâyede nokta, virgül, tırnak işareti, soru işareti, üç nokta gibi noktalama işaretleri doğru ve yerinde kullanılmıştır. Bu sebeple okuyucu noktalama işaretlerinin doğru kullanımını görmüş olacaktır. Konuşma sırasında da bunlara dikkat edecektir.

Hikâyede düz ve devrik cümleler karışık olarak verilmiştir. Bu da okuyucuya Türkçenin söz dizimi ve cümle kurulumu hakkında fikir vermektedir.

Hikâyede kullanılan doğrudan ve dolaylı anlatım cümleleri okuyucunun anlatım gücünü arttırmaktadır.

Hikâye tamamen ilginç olaylarla doludur. Hikâyeyi okuyan okuyucu bu olaylar üzerine düşünür ve başka nasıl ilginçlikler olacağını hayal eder ya da bu olayların gerçek hayatta olup olamayacağı hakkında düşünüp konuşur. Bu da okuyucunun dil gelişimini olumlu yönde etkiler.

Hikâyede çocuğun ses çıkarmasına yardımcı olacak birkaç kelime de bulunmaktadır. Bunlar da çocuğun dil gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.

4.2.2.12. “Tuz” Metninin Çocuğun Dilsel Gelişimine Göre İncelenmesi

Çocuklar 8 yaşından sonra birine bağlı olmadan okuma yapabildikleri için hikâyeyi okudukları sırada durup konu hakkında düşünebilir daha sonra da bu düşündüklerini sözlü olarak ifade edebilir. Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun tüm olumsuzluklara karşı tuz dökmesi ve her şeyin tadının yerine geleceğini düşünmesi gibi bölümlerde okuyucuda burada bu konuda durup düşünebilir ve düşüncelerini aktarabilir. Bu da çocuğun dili kullanmasına olanak sağlayacaktır.

Hikâye, kesin bir sonuçla bitmemekte, okuyucunun kitap hakkında düşünmesine fırsat vermektedir. Bu da okuyucunun düşünce ve hislerini sözlü veya yazı yoluyla paylaşma isteği uyandırmasıyla dili kullanımına olanak sağlayacaktır.

Hikâyede çok çeşitli dil bilgisi yapıları, ikilemeler ve mecazlı kullanım vardır. Dolayısıyla okuyucunun değişik yapılarla karşılaşmasını sağlayan bir hikâyedir.

Hikâyede diyalog sadece başında ve sonunda bulunduğu için konuşma diline ait unsurlar nadiren bulunmaktadır. Kitap ölçünlü dil ile yazılmıştır. Bu durum da çocuğun konuşma sırasında ölçünlü dili kullanmasına fayda sağlayacaktır.

Hikâyede kullanılan farklı kelimeler çocuğun kelime dağarcığını geliştirmektedir.

Hikâyede nokta, virgül, tırnak işareti, soru işareti, üç nokta gibi noktalama işaretleri doğru ve yerinde kullanılmıştır. Bu sebeple okuyucu noktalama işaretlerinin doğru kullanımını görmüş olacaktır. Konuşma sırasında da bunlara dikkat edecektir.

Hikâyede düz ve devrik cümleler karışık olarak verilmiştir. Bu da okuyucuya Türkçenin söz dizimi ve cümle kurulumu hakkında fikir vermektedir.

Hikâyede kullanılan doğrudan ve dolaylı anlatım cümleleri okuyucunun anlatım gücünü arttırmaktadır.

Hikâye tamamen ilginç olaylarla doludur. Hikâyeyi okuyan okuyucu bu olaylar üzerine düşünür ve başka nasıl ilginçlikler olacağını hayal eder ya da bu olayların

gerçek hayatta olup olamayacağı hakkında düşünüp konuşur. Bu da okuyucunun dil gelişimini olumlu yönde etkiler.

4.2.3. Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi

4.2.3.1. “Behram Geri Dön” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi

Büyük sözü dinlemek üzerine kurulan bu hikâyede, çocukların yetişkinlerle ilişkisi yer almaktadır. Böyle bir konuyu ele almasından dolayı çocuğun kişilik ve sosyal gelişimine katkı sağlayacaktır.

Hikâyede babasının dili kullanarak ana karakter olan Behram’dan bir ricada bulunmaları, Behram’ın kronolojik olarak geriye dönerken gördüğü insanlarla iletişime geçmesi toplumsallaşmış olduğunu gösterir. Bu durumdan bakılırsa hikâyeye, çocuğun sosyal-toplumsal gelişimine katkı sağlayacaktır.

Çocuğun kronolojik olarak geriye dönerken karşılaştığı insanlarla olan ilişkisi ve ekmek almaya giderken babasını dinlemeyip başına gelenlerden dolayı hissettiği üzüntü, geçmişteki babasıyla konuşurken hissettiği merak duygusu okuyucuya da aynı duyguları hissettirebilir. Okuyucu kendinde olan bu duyguları keşfedebilir dolayısıyla çocuk kendini daha iyi hissedebilir.

Hikâyede ana karakter sorgulayan, akıllı, saygılı, barışçıl, saygılı, sorumluluk sahibi bir karakterdir. Okuyucu, ana karakter ile özdeşim kurarak bu özellikleri kendinde bulabilir.

Hikâyede Behram’ın ekmek almaya giderken babasını dinlemeyip başka bir sokaktan gitmesi sonucu yaşlı adamla karşılaşması durumuna Behram çok üzülür. Ancak bu üzüntüsü uzun sürmez, hemen geriye dönüp babasının dediği yerden gitmeye, onun istediği ekmeği almak ister. Yaşlı adamın ona “Behram geri dön!” demesiyle de kronolojik macerası başlar ve Behram’ın hissettiği üzüntü yerini merak duygusuna bırakır. Bu durumda ana karakter olan çocuğun üzüntüyle nasıl başa çıktığını göstermektedir. Okuyucu bu durumdan hareketle üzüntüyle başa çıkmayı öğrenebilir veya bu durumun doğal olduğunu uzun sürmemesi gerektiğini düşünebilir.

Hikâyede tüm bu olup bitenler okuyucunun da merak duygusunu tetikler. Okuyucu kitap bittikten sonra böyle bir durumun gerçekte olup olmayacağını, savaşları, Fatih Sultan Mehmet'in hayatını, peygamberlerin hayatını araştırabilir.

Hikâyenin ana karakteri olan Behram'ın özellikleri, çocukların özdeşim kurabileceği niteliktedir. Yazar tarafından Behram karakterine kötü özellikler verilmemiştir. Tarihte kronolojik olarak yolculuk yapan Behram karakteri, çocuklarda tarih bilincinin gelişmesine ve çocuklarda tarih merakı oluşturması açısından da önemli bir rol üstlenmiştir. Bu durumda kişilik gelişlerini olumlu yönde etkileyecektir.

4.2.3.2. “Bir Çuval Gözlük” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâye kitabı ön yargının yanlışlığı gibi hem kişisel hem de toplumsal bir konuyu ele almıştır.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun sadece güneş gözlüğü olmasından başka işleri için gözlüğü olmamasından dolayı yaşadığı üzüntü, tüm yaşadıklarından dolayı hissettiği merak okuyucuya da aynı duyguları hissettirebilir ya da okuyucu kendinde olan bu duyguları keşfedebilir. Dolayısıyla çocuğun kişiliği gelişir ve kendini daha iyi hisseder.

Hikâyede merak, üzüntü, şaşırma ve sevinme gibi birçok duygu vardır. Bu duyguları hikâyenin tek ve ana karakteri olan çocuk yaşamaktadır. Okuyucu da çocuk karakteri ile özdeşim kurarak bu duyguları yaşayabilir.

Hikâyede çocuk, bir ay gözlüğü olmadığı için çok üzülse de bu üzüntüsü çok uzun sürmez, nasıl ay gözlüğü yapabileceği, başka hangi gözlükleri yapabileceğine dair merak duygusunu daha yoğun yaşamaktadır. Bu durum ana karakter olan çocuğun üzüntüyle başa çıkmasını göstermektedir. Okuyucu da bu durumdan hareketle üzüntüyle başa çıkmayı öğrenebilir veya bu durumun doğal olduğunu, uzun sürmemesi gerektiğini düşünebilir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun, tüm bu yaptıklarını merak ettiği için yapması okuyucuyu da merak ettirir. Okuyucu da kitap bittikten sonra bu konuda araştırma yapabilir.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuğa hikâyede olumlu karakter özellikleri yüklenmiştir. Ayrıca karakterin kendi gözlüklerini kendisinin yapması çocuklarda keşif isteği uyandırabilir. Ancak çocuğun isteklerini kontrol edememesi ve kendinde olan donanımın farkında olmaması olumsuz özellikleridir. Bu bakımdan hikâyedeki ana karakter çocukların özdeşim kurabileceği bir karakter değildir.

4.2.3.3. “Bulut Çocuk” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâye kitabı duyarlılık ve doğa sevgisi gibi insan gerçekliğini anlatan konulardan bahsetmektedir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun uğurböceğinden bir şeyler istemesi, iletişime geçmesi sosyalleşmiş olduğunu gösterir. Bu durumdan bakınca hikâye, çocuğun sosyal-toplumsal gelişimine katkı sunmaktadır.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun, aç insanlara, kanser olanlara, savaşlara, doğanın zarar görmesi sonucu yaşadığı üzüntü, tüm yaşadıklarından dolayı hissettiği merak okuyucuya da aynı duyguları hissettirebilir ya da okuyucu kendinde olan bu duyguları keşfedebilir. Dolayısıyla çocuğun kişiliği gelişir ve kendini daha iyi hisseder.

Hikâyede merak, üzüntü, şaşırma ve sevinme gibi birçok duygu vardır. Bu duyguları hikâyenin ana karakteri olan çocuk yaşamaktadır. Okuyucu da çocuk ile özdeşim kurarak bu duyguları yaşayabilir.

Hikâyede çocuk, uğurböceğinden bir şeyler istemedenden önce düşünür ve bu düşünme sırasında çok üzülür ancak bu duygusu çok uzun sürmez, uğurböceğinin isteğini gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceği, nasıl yaptığına dair merak duygusunu daha yoğun yaşamaktadır. Bu durum çocuk karakterinin üzüntüyle başa çıkmasını göstermektedir. Okuyucu da bu durumdan hareketle üzüntüyle başa çıkmayı öğrenebilir veya bu durumun doğal olduğunu, uzun sürmemesi gerektiğini düşünebilir.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuğun tüm bu olup bitenleri merak etmesi okuyucuyu da merak ettirir. Okuyucu da kitap bittikten sonra böyle bir şeyin olup olamayacağını araştırma yapabilir.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuk, okuyucunun özdeşim kurabileceği özelliklere sahiptir. Hikâyedeki ana karakter olan çocuk, bir çocuğun hemen isteyeceği oyuncak, şeker, çikolata gibi istekler söylemek yerine dünyadaki olumsuzlukları düzeltmek isteyen, insana ve doğaya önem veren isteklerde bulunmuştur. Bu açıdan karakterin sahip olduğu özellikler çocuğun gelişimine katkı sağlayacaktır.

4.2.3.4. “Çocuk Kırmızı” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâye kitabı savaşın çirkinliği, duyarlılık gibi insan gerçekliğini anlatan konulardan bahsetmektedir.

Hikâyede hiçbir iletişim unsuru, sosyalleşme yoktur.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuğun dışarıdaki insanları görünce hissettiği üzüntü, tüm yaşadıklarından dolayı hissettiği merak okuyucuya da aynı duyguları hissettirebilir ya da okuyucu kendinde olan bu duyguları keşfedebilir. Dolayısıyla çocuğun kişiliği gelişir ve kendini daha iyi hisseder.

Hikâyede üzüntü, umutsuzluk gibi olumsuz duygular vardır. Bu duyguları hikâyenin ana karakteri olan çocuk yaşamaktadır.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun üzüntü ve umutsuzluğu başından sonuna kadar devam etmektedir. Çocuk üzüntüyle başa çıkmayı bilmemektedir. Bu durum okuyucunun gelişimini desteklemez.

Hikâyenin ana karakter olan çocuk, öldürülen insanların durumundan çok fazla etkilenmiştir. Ana karakterin toplumsal ve güncel sorun olan savaşa duyarsız kalmaması çocuk için olumlu bir özelliktir. Ancak hikâyede sadece bu durumdan etkilenmiştir bunun için hiçbir şey yapmamaktadır. Bu sebeple çocukların özdeşim kurabileceği olumlu nitelikler taşımadığı görülmüştür.

4.2.3.5. “Dünyayı Kurtaran Çocuk” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâye, yardımlaşma teması üzerine kurulmuştur. Toplumsal, sosyal bir konuyu ele almasından dolayı çocuğun kişilik ve sosyal gelişimine katkı sağlayacaktır.

Hikâyede insanların dili kullanarak ana karakter olan çocuktan bir ricada bulunmaları, iletişime geçmeleri toplumsallaşmış olduğunu gösterir. Bu durumdan bakılırsa hikâyeye, çocuğun sosyal-toplumsal gelişimine katkı sağlayacaktır.

Hikâyede ana karakter olan çocuğun ailesiyle, ondan yardım isteyen insanlarla olan ilişkisi ve bu ilginç olaylar yaşanırken insanların hissettiği korku, karamsarlık, üzüntü, ne olacağına dair merak duygusu okuyucuda da aynı duyguları hissettirebilir. Okuyucu kendinde olan bu duyguları keşfedebilir dolayısıyla çocuk kendini daha iyi hissedebilir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun doğrucu, sevimli, yardımsever gibi özellikleri vardır. Okuyucu da kendini ana kahraman ile özdeşim kurarak bu özellikleri kendinde bulabilir.

Hikâyede insanların rüyasında gördüklerini gerçek hayatta yaşaması gibi ilginçliklere üzülseler de, insanların bunu nasıl bitirebileceği, kimin bitirebileceği gibi konularda merak duygusu yoğun olarak yaşanmaktadır. Bu durum onların üzüntüyle başa çıkmasını mümkün kılmaktadır. Okuyucu da bu durumdan hareketle üzüntüyle başa çıkmayı öğrenebilir veya bu durumun doğal olduğunu, uzun sürmemesi gerektiğini düşünebilir.

Hikâyede bu tüm olup bitenler okuyucuda merak duygusunu tetikler. Okuyucu da kitap bittikten sonra böyle bir durumun gerçekte olup olmayacağını araştırabilir.

Bu yaş grubundaki çocuklar anne ve babalarını çok önemserler. Hikâyenin ana kahramanı olan çocuğun anne ve babası hakkında hiçbir bilgisi yoktur. Ancak çocuk insanlara yardım etmeden önce anne ve babasından onay almaktadır. Bu da çocuğun anne ve babasına verdiği değeri göstermektedir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuk, özgüvenli, yardımsever ve yazar tarafından kahraman gibi özelliklere sahip bir çocuktur. Okuyucu da bu özgüven farkındalığını artar ve ana karakter ile özdeşim kurar. Bu da kişilik gelişimini olumlu yönde etkiler.

4.2.3.6. “Halepli Zeynep” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâye kitabı insan, insanlık, yardımlaşma gibi insan gerçekliğini anlatan konulardan bahsetmektedir.

Zeynep'in dili kullanarak köstebek Matkap'tan bir ricada bulunması, iletişime geçmesi sosyalleşmiş olduğunu gösterir. Bu durumdan bakınca hikâye, çocuğun sosyal-toplumsal gelişimine katkı sunmaktadır.

Zeynep'in ailesiyle, arkadaşlarıyla olan ilişkisi ve Halep'te olanlar, Halep'ten ayrıldıklarında yaşadığı üzüntü, tüm yaşadıklarından dolayı hissettiği merak okuyucuya da aynı duyguları hissettirebilir ya da okuyucu kendinde olan bu duyguları keşfedebilir. Dolayısıyla çocuğun kişiliği gelişir ve kendini daha iyi hisseder.

Hikâyede merak, üzüntü, şaşırma ve sevinme gibi birçok duygu vardır. Bu duyguları Zeynep yaşamaktadır. Okuyucu da Zeynep karakteri ile özdeşim kurarak bu duyguları yaşayabilir.

Hikâyede Zeynep, Halep'ten ayrıldıkları ve yaşadığı olaylar için üzülse de bu duygusu çok uzun sürmez, bu olayların neden olduğuna, kim tarafından yaşatıldığına dair merak duygusunu daha yoğun yaşamaktadır. Bu durum Zeynep'in üzüntüyle başa çıkmasını göstermektedir. Okuyucu da bu durumdan hareketle üzüntüyle başa çıkmayı öğrenebilir veya bu durumun doğal olduğunu, uzun sürmemesi gerektiğini düşünebilir.

Zeynep'in tüm bu olup bitenleri merak etmesi okuyucuyu da merak ettirir. Okuyucu da kitap bittikten sonra bu konuda araştırma yapabilir.

Bu dönem çocukları Zeynep gibi çok merak etmektedir. Aynı zaman da anne ve babaları da onlar için çok önemlidir. Zeynep, hem annesinden hem de babasından çok iyi bahsetmektedir. Ona ettikleri yardımdan bahsetmesi de anne ve babasına verdiği değeri göstermektedir.

Hikâyenin ana kahramanı olan Zeynep, özgüvenli ve yazar tarafından kahraman gibi özelliklere sahip bir çocuktur. Okuyucu da bu özgüven farkındalığını anlar ve Zeynep karakteri ile özdeşim kurar. Bu da kişilik gelişimini olumlu yönde etkiler.

4.2.3.7. “Havuç Havuç Havuç” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâye kitabı insan, insanlık, yardımlaşma, duyarlılık gibi insan gerçekliğini anlatan konulardan bahsetmektedir.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuğun dili kullanarak annesinden bir ricada bulunması, iletişime geçmesi sosyalleşmiş olduğunu gösterir. Bu durumdan bakınca hikâye, çocuğun sosyal-toplumsal gelişimine katkı sunmaktadır.

Hikâyede merak, duyarlılık, yardımseverlik gibi birçok duygu vardır. Bu duyguları hikâyenin ana karakteri olan çocuk yaşamaktadır. Okuyucu da çocuk karakteri ile özdeşim kurarak aynı duyguları hissettirebilir ya da okuyucu kendinde olan bu duyguları keşfedebilir. Dolayısıyla çocuğun kişiliği gelişir ve kendini daha iyi hisseder.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuğun uzayda bir şeyler yetiştirilip yetiştirilemeyeceğini merak etmesi okuyucuyu da merak ettirir. Okuyucu da kitap bittikten sonra bu konuda araştırma yapabilir.

Bu dönem çocukları hikâyenin ana karakteri gibi çok merak etmektedir. Aynı zaman da anne ve babaları da onlar için çok önemlidir. Çocuk hem annesinden hem de babasından çok iyi bahsetmektedir. Ona dolaylı olarak da olsa ettikleri yardımdan bahsetmesi de anne ve babasına verdiği değeri göstermektedir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuk, meraklı, barışçıl, toplumsal olarak duyarlı ve yazar tarafından kahraman gibi özelliklere sahip bir çocuktur. Bu bakımından çocukların özdeşim kurabileceği olumlu karakter özellikleri taşımaktadır. Bu da kişilik gelişimini olumlu yönde etkiler.

4.2.3.8. “Küçük Süpermen” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâye kitabı yardımseverlik ve duyarlı olma temaları üzerine kurulmuştur. Toplumsal, sosyal bir konuyu ele almasından dolayı okuyucunun kişilik ve sosyal gelişimine katkı sağlayacaktır.

Hikâyede çocuğun dili kullanarak büyük Süpermen'den ricada bulunması, iletişime geçmesi toplumsallaşmış olduğunu gösterir. Bu durumdan bakılırsa hikâye çocuğun toplumsal gelişimine katkı sunmaktadır.

Çocuğun arkadaşlarıyla ve büyük Süpermen ile olan ilişkisi ve Süpermen olmak isterken yaşadığı başarısızlıktan duyduğu üzüntü, ne yapacağı, nasıl yapacağına dair merak duygusu okuyucuya da aynı duyguları hissettirebilir. Okuyucu kendinde olan bu duyguları keşfedebilir dolayısıyla çocuk kendini daha iyi hissedebilir.

Hikâyede ana karakter merak, üzüntü, sabırlı olma, kararlılık gibi birçok duygu yaşamaktadır. Okuyucu kendini ana karakter ile özdeşim kurarak bu özellikleri kendinde bulabilir.

Hikâyede çocuğun pirelerle yaptığı ilk deneme başarısızlıkla sonuçlanır ve çocuk üzülür. Ancak bu üzüntüsü uzun sürmez, bu durumun neden olduğu, nasıl başaracağına dair merak duygusunu daha yoğun yaşamaya başlar. Bu durumda ana karakter olan çocuğun üzüntüyle nasıl başa çıktığını göstermektedir. Okuyucu bu durumdan hareketle üzüntüyle başa çıkmayı öğrenebilir veya bu durumun doğal olduğunu uzun sürmemesi gerektiğini düşünebilir.

Hikâyede tüm bu olup bitenler okuyucunun da merak duygusunu tetikler. Okuyucu kitap bittikten sonra böyle bir durumun gerçekte olup olmayacağını, Süpermen'in hayatını araştırabilir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuk, duyarlı, yardımsever, problem çözen, araştırmacı, sabırlı, kararlı ve yazar tarafından kahraman gibi özelliklere sahip bir çocuktur. Okuyucu da bu özgüven farkındalığını anlar ve ana karakter ile özdeşim kurar. Bu da kişilik gelişimini olumlu yönde etkiler.

4.2.3.9. “Mavi Çocuk” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâye kitabı savaşın kötülüğü, yaşanabilir bir dünya gibi insan gerçekliğini anlatan konulardan bahsetmektedir.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuğun tüm insanların neden bu kadar duyarsız olduğunu düşünerek yaşadığı üzüntü, insanlar için ne yapabileceğini merak etmesi gibi duyguları okuyucuya da hissedebilir ya da okuyucu kendinde olan bu duyguları keşfedebilir. Dolayısıyla çocuğun kişiliği gelişir ve kendini daha iyi hisseder.

Hikâyede ana karakter olan çocuğun, insanların neden bu kadar duyarsız olduğunu düşünerek üzülmeye çok uzun sürmez, çocuk bu insanlar için nasıl bir icat yapabileceğini dâir düşünür ve merak eder. Bu durum ana karakter olan çocuğun üzüntüyle başa çıkmasını göstermektedir. Okuyucu da bu durumdan hareketle üzüntüyle başa çıkmayı öğrenebilir veya bu durumun doğal olduğunu, uzun sürmemesi gerektiğini düşünebilir.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuğun tüm bu olup bitenleri merak etmesi okuyucuyu da merak ettirir. Okuyucu da kitap bittikten sonra bu konuda araştırma yapabilir.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuk, akıllı, araştıran, duyarlı ve yazar tarafından kahraman gibi özelliklere sahip bir çocuktur. Okuyucu da bu karaktere ilgi duyar ve karakter ile özdeşim kurar.

4.2.3.10. “Sarı Telefon Sokağında Rüya” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâye kitabı herkese güvenmemek ve tembellik gibi insan gerçekliğini anlatan konulardan bahsetmektedir.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuğun, her sabah okula gitmek için hayvanlarla iletişime geçmesi sosyalleşmiş olduğunu gösterir. Bu durumdan bakınca hikâye, çocuğun sosyal-toplumsal gelişimine katkı sunmaktadır.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuğun, her gün okula geç kalmasından dolayı yaşadığı üzüntü, rüyasında gördüğü hayvanların her gün kapısının önüne gelip gelmeyeceğini merak etmesi gibi duyguları okuyucu da hissedebilir ya da okuyucu kendinde olan bu duyguları keşfedebilir. Dolayısıyla çocuğun kişiliği gelişir ve kendini daha iyi hisseder.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuğun, her gün okula geç kalmasından dolayı yaşadığı üzüntü de bu duygu çok uzun sürmez, çocuğun her gün hayvanların gelip gelmeyeceğini merak etme duygusu daha yoğun yaşamaktadır. Bu durum çocuğun üzüntüyle başa çıkmasını göstermektedir. Okuyucu da bu durumdan hareketle üzüntüyle başa çıkmayı öğrenebilir veya bu durumun doğal olduğunu, uzun sürmemesi gerektiğini düşünebilir.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuğun, tüm bu olup bitenleri merak etmesi okuyucuyu da merak ettirir. Okuyucu da kitap bittikten sonra bu konuda araştırma yapabilir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuk, uykuya yenik düşmesi, sorumsuz oluşu, kolaylıklara çabuk alışması gibi özelliklere sahiptir. Bu olumsuz özellikler çocuğun özdeşim kuramayacağı özelliklerindedir.

4.2.3.11. “Sessizlik Torbası” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâye kitabı iletişim gibi insan gerçekliğini anlatan konulardan bahsetmektedir.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuğun insanların kötü kelimeler kullanmasından dolayı yaşadığı üzüntü, bu insanlar için ne yapabileceğine dair hissettiği merak okuyucuya da aynı duyguları hissettirebilir ya da okuyucu kendinde olan bu duyguları keşfedebilir. Dolayısıyla çocuğun kişiliği gelişir ve kendini daha iyi hisseder.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuk, insanların kötü kelimeler kullanmasından dolayı üzülse de duygusu çok uzun sürmez, bu olayların neden olduğuna, bu insanlar için ne yapabileceğine dair merak duygusunu daha yoğun yaşamaktadır. Bu durum çocuğun üzüntüyle başa çıkmasını göstermektedir. Okuyucu da bu durumdan hareketle üzüntüyle başa çıkmayı öğrenebilir veya bu durumun doğal olduğunu, uzun sürmemesi gerektiğini düşünebilir.

Hikâyenin ana karakteri olan çocuğun, tüm bu olup bitenleri merak etmesi okuyucuyu da merak ettirir. Okuyucu da kitap bittikten sonra bu konuda araştırma yapabilir.

Hikâyenin ana kahramanı olan çocuk, özgüvenli ve yazar tarafından kahraman gibi özelliklere sahip bir çocuktur. Okuyucu da bu özgüven farkındalığını anlar ve çocuk karakteri ile özdeşim kurar. Bu da kişilik gelişimini olumlu yönde etkiler.

4.2.3.12. “Tuz” Metninin Çocuğun Kişilik ve Sosyal Gelişimine Göre İncelenmesi

Hikâye kitabı iyilik yapma gibi insan gerçekliğini anlatan konulardan bahsetmektedir.

Esra'nın dili kullanarak annesinden bir ricada bulunması, iletişime geçmesi sosyalleşmiş olduğunu gösterir. Bu durumdan bakınca hikâye, çocuğun sosyal-toplumsal gelişimine katkı sunmaktadır.

Esra'nın kötü davranışlar karşısında yaşadığı üzüntü, annesinin yemeğe neden tuz attığını merak etmesi gibi duyguları okuyucu da hissedebilir ya da okuyucu kendinde olan bu duyguları keşfedebilir. Dolayısıyla çocuğun kişiliği gelişir ve kendini daha iyi hisseder.

Hikâyede Esra, insanların kötü davranışlar yapmasına üzülse de bu duygusu çok uzun sürmez, bu olayların neden olduğuna, tuz dökmesinin fayda edip etmeyeceğine dair merak duygusunu daha yoğun yaşamaktadır. Bu durum Esra'nın üzüntüyle başa çıkmasını göstermektedir. Okuyucu da bu durumdan hareketle üzüntüyle başa çıkmayı öğrenebilir veya bu durumun doğal olduğunu, uzun sürmemesi gerektiğini düşünebilir.

Bu dönem çocukları Esra gibi çok merak etmektedir. Aynı zaman da anne ve babaları da onlar için çok önemlidir. Zeynep, annesinden çok iyi bahsetmektedir. Ancak babasının horlamasından bahsetmektedir. Annesinin ona ettiği yardımdan bahsetmesi de annesine verdiği değeri göstermektedir.

Hikâyenin ana kahramanı olan Esra, kötülüklerle mücadele eden, tatsızlıklar için yöntem geliştiren yazar tarafından kahraman gibi özelliklere sahip bir çocuktur. Okuyucu da Esra karakteri ile özdeşim kurar. Bu da kişilik gelişimini olumlu yönde etkiler.

4.3. BAŞKA ÇOCUKLAR SETİNİN YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YABANCI DİL HEDEFLERİ AÇISINDAN KULLANILABİLİRLİĞİNE YÖNELİK BULGULAR

4.3.1. “Behram Geri Dön” Metnin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği

Hikâyenin konusu aile, günlük hayattaki işler bakımından A1, tarihin unutulmaz şahsiyetleri, cesurluk, sorumluluk duygusu gibi konular bakımında ise A2 ve üzeri olduğu söylenebilir.

Hikâyede karşılaşılan dil bilgisi yapıları şunlardır:

A1 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “İyelik ekleri, durum ekleri (-DA, -(y)A, -(y)I, -Dan), şimdiki zaman (-Iyor), çokluk eki (-lAr), sıfatlar, isim cümleleri, soru eki(-mI), sayılar, isim tamlamaları, önce-sonra zaman zarfları, bildirme kipi -DIr”dır.

A2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “ulaç (-Ip, -mAdAn), emir kipi, duyulan geçmiş zaman (-mIş), yeterlilik kipi (-Abil), bilinen geçmiş zaman (-DI), küçültme eki (-CA), ikileme, gelecek zaman (-AcAk), sıfat yapan -sIz, ile edatı, benzetme edatı gibi, istek kipi, yönler”dir.

Hikâyede seviyenin üzerinde çok fazla dil bilgisi yapısı bulunmaktadır. Özellikle anlatıcının cümlelerinde birleşik zamanlar çok fazla yer almaktadır. Seviyenin üzerinde yer alan dil bilgisi yapıları “ulaçlar (-ArAk, -ken, -mAk için, -IncA), isim-fiil eki (-mA, -Iş), gereklilik kipi (-mAlI), sıfat fiil eki (-An, -DIk, -AcAk, -mAz), şart kipi (-sA), ettirgen fiil (-DIr), edatlar (artık, bile), birleşik zamanlar (-IrdI, -mAlIydI, -AcAktı, -mIştI, -Abilirdi, -yordu)” gibi dil bilgisi yapıları bulunmaktadır.

Çocuğun bilemeyeceği öngörülen kelimeler ise, “aksi, garip, kestirme yol, kafasına koymak, canı sıkılmak, muhtemelen, saçmalamak, atom bombası, sallamak, rastlamak, sanmak, yıkılmak, mermi, kelle, uçuşmak, coşku, devrim, devirmek, kafa karıştırmak, okşamak, yayılmak, esenlik duygusu, çılgın, haykırmak, eşlik etmek”tir. Cümlenin bağlamından anlam çıkarmayla çocuklar bu kelimeleri öğrenebilir.

Hikâyede bulunan dil bilgisi yapıları, kelime ve kelime grupları genel olarak A1-A2 seviyesine uygun değildir. Üst seviye dil bilgisi yapısı, kelime ve kelime grupları kullanılmıştır. Ancak Bekleyen’in (2016) de söylediği gibi “Çocuklar için sözcük veya cümle yapısının bir önemi yoktur. Önemli olan bunların ne anlama geldiğidir. Anlamı çözebilmek için jestlerden, mimiklerden, önceki tecrübelerden kısaca görsel işitsel her türlü ipucundan yararlanılır.” (s. 8). Bu durumda öğretmen dersi çocuğun anlayabileceği tarzda yeniden yapılandırır. Bunun yanı sıra yabancı dil derslerindeki materyallerin “üst seviyeye hazırlama” gibi bir yol izlediğini

bilmekteyiz. Üst seviye kelime ve dil bilgisi ile karşılaşmak çocukların ileri düzeyde öğrenecekleri konuyu kolaylaştırır.

Genel bir değerlendirme ile hikâye tema ve konu bakımından çocukların seviyesine (A2) uygundur. Ancak içerisindeki dil bilgisi yapıları ve kelimeler bakımından seviyenin üzerinde özellikler barındırmaktadır. Öğretmen yardımı ve etkinliğin planlanış tarzı ile A2 seviyesinde ve üst seviyelerde kullanılabilir.

Hikâye kültür aktarımı açısından incelendiğinde, milli tarih öğelerine, kalıp ifade ve deyimlere, isimler ve hitaplara, çocuğun sosyalleşme ve hayat döngüsü içinde bazı mekânlara, kitabın son kısmında küçük bir yerde yemeğe yer verilmiştir.

4.3.2. “Bir Çuval Gözlük” Metnin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği

Hikâyenin konusu çocuğun kendi hayatında karşılaştığı problemler ve bu problemlere çözüm araması bakımından A1, bu problemlerin fantastik öğeler içermesi ise B1 ve üzeri olarak görülebilir.

Hikâyede karşılaşılan dil bilgisi yapıları şunlardır:

A1 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “İyelik ekleri, durum ekleri (-DA, -(y)A, -(y)I, -Dan), şimdiki zaman (-Iyor), çokluk eki (-lAr), isim cümleleri, soru eki(-mI), sayılar, isim tamlamaları, önce-sonra zaman zarfları, sıfat yapan ki, bildirme kipi -DIr”dır.

A2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “ulaç (-Ip, -mAdAn), emir kipi, duyulan geçmiş zaman (-mIş), bilinen geçmiş zaman (-DI), gelecek zaman (-AcAk), geniş zaman (-A/Ir), sıfat yapan -II ve -IIk, bağlaç (bu nedenle), ile edatı”dır.

Hikâyede seviyenin üzerinde çok fazla dil bilgisi yapısı bulunmaktadır. Özellikle anlatıcının cümlelerinde birleşik zamanlar çok fazla yer almaktadır. Seviyenin üzerinde yer alan dil bilgisi yapıları “ulaçlar (-ArAk, -ken, -mAk için, -DIkA, -DIğI için, DIğI zaman), isim-fiil eki (-mA, -mAk), gereklilik kipi (-mAI), sıfat fiil eki (-DIk), şart kipi (-sA), ettirgen fiil, edilgen fiil, edat (artık), bağlaçlar, birleşik zamanlar (-IrdI, -AcAktı, -mIştI, -yordu)” gibi dil bilgisi yapıları bulunmaktadır.

Çocuğun bilemeyeceği öngörülen kelimeler ise, canı sıkılmak, sevinmek, menekşe, sürekli, dolmak, sığmak, çuval, ağırlaşmak, sırt, yormak, tutum, karıştırmak, değer vermek, müthiştir. Cümlenin bağlamından anlam çıkarmayla çocuklar bu kelimeleri öğrenebilir.

Hikâyede bulunan dil bilgisi yapıları, kelime ve kelime grupları genel olarak A1-A2 seviyesine uygun değildir. Üst seviye dil bilgisi yapısı, kelime ve kelime grupları kullanılmıştır. Ancak Bekleyen'in (2016, s. 8) de söylediği gibi "Çocuklar için sözcük veya cümle yapısının bir önemi yoktur. Önemli olan bunların ne anlama geldiğidir. Anlamı çözebilmek için jestlerden, mimiklerden, önceki tecrübelerden kısaca görsel işitsel her türlü ipucundan yararlanılır." Bu durumda öğretmen dersi çocuğun anlayabileceği tarzda yeniden yapılandırır. Bunun yanı sıra yabancı dil derslerindeki materyallerin "üst seviyeye hazırlama" gibi bir yol izlediğini bilmekteyiz. Üst seviye kelime ve dil bilgisi ile karşılaşmak çocukların ileri düzeyde öğrenecekleri konuyu kolaylaştırır..

Genel bir değerlendirme ile hikâye tema ve konu bakımından çocukların seviyesine (A2) uygundur. Ancak içerisindeki dil bilgisi yapıları ve kelimeler bakımından seviyenin üzerinde özellikler barındırmaktadır. Öğretmen yardımı ve etkinliğin planlanış tarzı ile A2 seviyesinde ve üst seviyelerde kullanılabilir

Hikâye kültür aktarımı açısından incelendiğinde, bazı kalıp ifade ve deyimlere, çocuğun sosyalleşme ve hayat döngüsü için bazı mekânlara yer verilmiştir.

4.3.3. "Bulut Çocuk" Metnin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği

Hikâyenin konusu çocuğun kendi hayatında karşılaştığı problemler ve bu problemlere çözüm araması bakımından, hayal kurması, isteklerde bulunması gibi konular bakımından A1-A2, bu problemlerin fantastik öğeler içermesi ise B1 ve üzeri olarak görülebilir.

Hikâyede karşılaşılan dil bilgisi yapıları şunlardır:

A1 seviyesindeki dil bilgisi yapıları "İyelik ekleri, durum ekleri (-DA, -(y)A, -(y)I, -Dan), şimdiki zaman (-Iyor), çokluk eki (-lAr), isim cümleleri, sıfatlar, soru eki(-mI), sayılar, isim tamlamaları, önce-sonra zaman zarfları, sıfat yapan ki"dir.

A2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “ulaç (-Ip, -mAdAn), emir kipi, duyulan geçmiş zaman (-mIş), bilinen geçmiş zaman (-DI), gelecek zaman (-AcAk), geniş zaman (-A/Ir), sıfat yapan -II ve -III, bağlaç (bu nedenle, çünkü), küçültme eki (-CA), bildirme kipi (-DIr), benzetme edatı (gibi), doğrudan anlatım (diye), ikilemeler, yeterlilik kipi (-Abil), istek kipi (-A), ile edatı”dır.

Hikâyede seviyenin üzerinde çok fazla dil bilgisi yapısı bulunmaktadır. Özellikle anlatıcının cümlelerinde birleşik zamanlar çok fazla yer almaktadır. Seviyenin üzerinde yer alan dil bilgisi yapıları “ulaçlar (-ArAk, -ken, -mAk üzere, -DIğI zaman, -mIş gibi, DIğI gibi, yormuş gibi, -mIşçAsInA), isim-fiil eki (-mA, -mAk, -Iş), gereklilik kipi (-mAlI), gereklilik kipinin hikâyesi (mAlIydI), sıfat fiil eki (-DIk, -mIş, -An, -mAz), şart kipi (-sA), ettirgen fiil, edilgen fiil, işteş fiil, edatlar (sanki, artık) bağlaçlar, birleşik zamanlar (-IrdI, -AcAktı, -mIştI, -yordu, Abilirdi)” gibi dil bilgisi yapıları bulunmaktadır.

Çocuğun bilemeyeceği öngörülen kelimeler ise, “gökdelen, gömülmek, benzemek, ilginç, özgür, havlamak, silkinmek, doğrulmak, konmak, kafa karıştırmak, çözmek, çözülmek, asılı kalmak, dilemek, umutsuz, dev, dönüşmek, havalanmak, boşluk, gök, kaplı, ağaçkakan, sallanmak, uğultu, şaşkın, toparlamak, asıl, dehşete düşürmek, ağır tanklar, el bombaları, makinalı silahlar, kılıçlar, tüfekler, mancınıklar, mızraklar, oklar, denizaltılar, uçak gemileri, kaymak, çılgın, olağandışı, ölümcül araçlar, evren, sonsuzluk, konvoy, bombardıman, çatapat, algılamak, sönükleşmek, yerçekimsiz, serpmek, sersemlemek, mırıldanmak, gözucu, misket, uçuşmak, yumuşamak, yudumlamak, mahcup, sarsılmak, sürüklemek, aldanmak, yanılğı, yanılmak, sonlandırmak, biberon, yağdırmak, dalmak, yerleştirmek, obez, şaşırtmak, ayırmak, besin kaynakları, hesaplama, beslemek, şeffaf, doyabilmek, sürdürmek, çıt çıkmamak, eğilmek, ıslık çalmak, senfoni, silinmek, tuhaf, insanî, hız limiti, belirlemek, çarpışmak, yakıt deposu, karıştırılmak, sürtünmek, kat sayı yoğunlaştırılmak, havalanmak, solumak, kirlenmek, dokunulmak, berrak, değişim, sanayi atıkları, çamurlaşmak, zehir saçmak, ansızın, çoğalmak, belirlemek, erimek, atmosfer, gaz, sirküle etmek, bahsetmek, görünüm, ambalaj, muhtelif, dolaşım sistemi, yapışmak, tıkamak, plastik, dizilmek, katkı maddeleri, taşmak, yapay, dönüşmek, yaygın, ölçmek, bekletmek, kaldırım, tırmanmak, kırpmak, kımıldamak, varsaymak,

kaplamak, kızıl, nergis, orkide, şebboy, karanfil, sümbül, çevirmek, ufuk, birleşmek, kesintisiz, samanyolu, değirmen, öğütmek, boyut, nota, çıldırmak, çivit mavisi, belirmek, elektron, nötron, atomaltı parçacıkları, mahşer, kaynamak, eğilmek, belirmek”tir.

Hikâyede bulunan dil bilgisi yapıları, kelime ve kelime grupları genel olarak A1-A2 seviyesine uygun değildir. Üst seviye dil bilgisi yapısı, kelime ve kelime grupları kullanılmıştır.

Genel bir değerlendirme ile hikâyede çocukların ilgisini çeken tema ve konuların olması bakımından çocukların seviyesine (A2) uygun olabilir. Ancak içerisindeki dil bilgisi yapıları ve kelimeler bakımından seviyenin üzerinde özellikler barındırmaktadır. Özellikle kelime ve kelime gruplarında çocukların bilmeyeceğini düşündüğümüz kelimelerin fazla olması bu seviye için kullanılamayacağını göstermektedir.

Hikâye kültür aktarımı açısından incelendiğinde, kalıp ifade ve deyimlere, isimler ve hitaplara, çocuğun sosyalleşme ve hayat döngüsü içinde bazı mekânlara yer verilmiştir.

4.3.4. “Çocuk Kırmızı” Metnin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği

Hikâyenin konusu yurt, hayvan sevgisi, çevre bilinci gibi konular bakımından A1, savaşın çirkinliği, sorumluluk, başkasına yardım etme gibi konular bakımından B1 ve üzeri olarak görülebilir.

Hikâyede karşılaşılan dil bilgisi yapıları şunlardır:

A1 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “İyelik ekleri, durum ekleri (-DA, -(y)A, -(y)I, -Dan), şimdiki zaman (-Iyor), çokluk eki (-lAr), isim cümleleri, sıfatlar, soru eki(-mI), sayılar, isim tamlamaları, önce-sonra zaman zarfları, sıfat yapan ki”dir.

A2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “ulaç (-Ip, -mAdAn), bilinen geçmiş zaman (-DI), geniş zaman (-A/İr), sıfat yapan -II, -sİz ve -IIk, küçültme eki (-CA), benzetme edatı (gibi), yeterlilik kipi (-Abil), ile edatı”dır.

Hikâyede seviyenin üzerinde dil bilgisi yapıları bulunmaktadır. Özellikle anlatıcının cümlelerinde birleşik zamanlar fazla yer almaktadır. Seviyenin üzerinde yer alan dil bilgisi yapıları “ulaçlar (-ArAk, -ken, -DIĞI zaman, -DIkçA), isim-fiil eki (-mA, - mAk), sıfat fiil eki (-DIk, -mIş, -An, -AcAk), şart kipi (-sA), edilgen fiil, işteş fiil, edatlar (sanki, artık), birleşik zamanlar (-IrdI, -AcAktı, -mIştI, -yordu)” gibi dil bilgisi yapıları bulunmaktadır.

Çocuğun bilemeyeceği öngörülen kelimeler ise, “klakson, fren, hışırtı, tabela, sallamak, alınmak, puro, yanmak, kesilmek, yakılmak, alevlenmek, çekilmek, savrulmak, yakıt tankları, doldurmak, yüklemek, havalanmak, koordinat, gözetmek, buğu, yarıçap, karekök, iç açıcı, dalgınlık, laboratuvar, deney tüpü, boşaltmak, usul, sürtünmek, kat sayısı, ilerlemek, doğramak, solgunlaşmak, aktarmak, bırakılmak, dökülmek, mırıldanmak, çekilmek, parçalanmak, çukur, bomba, seyreltilmek, uranyum, misket, oluşturmak, kan sızıntısı, asfalt, korunmak, ıslanmak, çakıl taşları”dır. Cümlenin bağlamından anlam çıkarmayla çocuklar bu kelimelerin bazılarını öğrenebilir.

Hikâyede bulunan dil bilgisi yapıları, kelime ve kelime grupları genel olarak A1-A2 seviyesine uygun değildir. Üst seviye dil bilgisi yapısı, kelime ve kelime grupları kullanılmıştır.

Genel bir değerlendirme ile hikâyede çocukların ilgisini çeken tema ve konuların olması bakımından çocukların seviyesine (A2) uygun olabilir. Ancak içerisindeki dil bilgisi yapıları ve kelimeler bakımından seviyenin üzerinde özellikler barındırmaktadır. Özellikle kelime ve kelime gruplarında çocukların bilmeyeceğini düşündüğümüz kelimelerin fazla olması bu seviye için kullanılamayacağını göstermektedir.

Hikâye kültür aktarımı açısından incelendiğinde, hiçbir kültür ögesinin yer almadığı görülmüştür. Sadece bir bölümde insanların sosyal statüsü içinde yaptıklarına dair bir cümle bulunmaktadır.

4.3.5. “Dünyayı Kurtaran Çocuk” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği

Hikâyenin konusu rüya görmek gibi normal bir durum olması bakımından A1, ancak bu rüyaların çok fazla fantastik öğeler içermesi ise B1 ve üzeri olarak görülebilir.

Hikâyede karşılaşılan dil bilgisi yapıları şunlardır:

A1 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “İyelik ekleri, durum ekleri (-DA, -(y)A, -(y)I, -Dan), çokluk eki, önce-sonra zaman zarfları, -A kadar, isim tamlamaları”dır.

A2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “ulaç (-Ip, -mAdAn), emir kipi, duyulan geçmiş zaman, bilinen geçmiş zaman, gelecek zaman, geniş zaman, sıfat yapan lı ve lık, bağlaç (çünkü), ile edatı, benzetme edatı gibi, bildirme kipi Dİr”dır.

Hikâyede seviyenin üzerinde dil bilgisi yapısı bulunmaktadır. Özellikle anlatıcının cümlelerinde birleşik zamanlar çok fazla yer almaktadır. Seviyenin üzerinde yer alan dil bilgisi yapıları “ulaçlar (-ArAk, -ken, IncA), isim-fiil eki (-mA, -mAk, -Iş), sıfat fiil eki (-Dİk, -AcAk, -Ar, -An), edilgen fiil, birleşik zamanlar (-IrdI, -mİştI, -yordu)” gibi dil bilgisi yapıları bulunmaktadır.

Çocuğun bilemeyeceği öngörülen kelimeler ise, kaplamak, ilgilendirmek, tarihin akışı, çukur, tesadüf, şahit olmak, tıpatıp, evirip çevirmek, zınk, şok geçirmek, fırlamak, sırt, hamal, dörtnele gitmek, sopa, saldırı, ovmak, ayılmak, canavar, ayıltmak, imkan, boyut, kovalamak, fötr şapka, uçuş, engellemek, koşuşturmak, namlu, doldurulmak, asfalt, parçalanmak, işgal etmek, çılgınca, bağlamak, saksafon, keskin, boynuz, minare, direksiyon, zik zak, ayrıntı, dikiş iğnesi, sarılmak, anmak, karmaşa, akıl dengesi, alt-üst olmak, sahiden, trompet, canına okumak, kavgaya tutuşmak, tavır koymak, toslamak, hışırdatmak, çeşitlenmek, ruble, hayret, arşınlamak, mızrak, tüy, kızıldereli, gözden kaybolmak, fişkirmek, kurşun, külâh, leblebi, tıkladmak, karış, kafa yormak, yığın, canlanmak, uluslararası, esasen, söylenmek, bilge, sevinmek, civar, akıl vermek, cilt, klink, epey, dikmek, etkileyici, ses tonu, rüyaya yatırmak, haberdar etmek, aksaklık, ikna etmek, saçmasapan, roket, fırlatmak, denetim dışı, yanılmaktır. Cümlenin bağlamından anlam çıkarmayla çocuklar buradaki bazı kelimeleri öğrenebilir. Ancak hepsini öğrenmesi mümkün değildir.

Hikâyede bulunan dil bilgisi yapıları, kelime ve kelime grupları genel olarak A1-A2 seviyesine uygun değildir. Üst seviye dil bilgisi yapısı, kelime ve kelime grupları kullanılmıştır.

Genel bir değerlendirme ile hikâyeye tema ve konu bakımından çocukların seviyesine (A2) uygundur. Ancak içerisindeki dil bilgisi yapıları ve kelimeler bakımından seviyenin üzerinde özellikler barındırmaktadır. Özellikle kelime ve kelime gruplarında çocukların bilmeyeceğini düşündüğümüz kelimelerin fazla olması bu seviye için kullanılamayacağını göstermektedir.

Hikâyeye kültür aktarımı açısından incelendiğinde, kalıp ifade ve deyimlere, isimler ve hitaplara, çocuğun sosyalleşme ve hayat döngüsü içinde bazı mekânlara yer verilmiştir.

4.3.6. “Halepli Zeynep” Metnin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği

Hikâyenin konusu aile, yakın çevre, hayvan sevgisi, yardımlaşma gibi konular bakımından A1, gelenek ve göreneklere bağlılık konusu bakımından ise A2 seviyesine uygundur.

Hikâyede karşılaşılan dil bilgisi yapıları şunlardır:

A1 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “İyelik ekleri, durum ekleri (-DA, -(y)A, -(y)I, -Dan), şimdiki zaman, çokluk eki, isim cümleleri, sayılar, önce-sonra zaman zarfları, dır, isim tamlamaları, A kadar edatı, sıfat yapan ki”dir.

A2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “ulaç (-Ip, -mAdAn), yeterlilik (-Abil-) duyulan geçmiş zaman (-mİş), bilinen geçmiş zaman (-DI), gelecek zaman (-AcAk), sıfat yapan II, sIz ve IIk, bağlaç (bu yüzden), doğrudan anlatım (diye), küçültme ekleri (-ÇA, -cIk) ve ile edatı”dır.

Hikâyede seviyenin üzerinde çok fazla dil bilgisi yapısı bulunmaktadır. Özellikle anlatıcının cümlelerinde birleşik zamanlar çok fazla yer almaktadır. Seviyenin üzerinde yer alan dil bilgisi yapıları “ulaçlar (-ArAk, -ken, -mAk için, -DIkçA, -DIğI için, DIğI zaman,- DIğI gibi, -yor gibi, -mİş gibi, -yormuş gibi), isim-fiil eki (-mA, -mAk, -Iş), gereklilik kipi, sıfat fiil eki (-DIk, -An, -AcAk, -mİş, -mAz),

şart kipi (-sA), ettirgen fiil, edilgen fiil, edat (artık, bile), ki bağlacı, dolaylı anlatım, birleşik zamanlar (-İrdİ, -AcAktı, -mİştİ, -yordu, -yormuş, -Abilirdi, -mİş ol-)” gibi dil bilgisi yapıları bulunmaktadır.

Çocuğun bilemeyeceği öngörülen kelimeler ise, ürkütücü, sarsmak, çığlık, homurtu, dehşet, enkaza dönüşmek, bilinç, yetişmek, alçalmak, sakinleştirmek, dimdik olmak, yumurtlamak, çorap sökücü, gümbürtü, patlamak, havalanmak, toz bulutları, saçılmak, enkaz parçaları, ağıt, feryat, sinmek, hüzün, ense, tıkanmak, tedirginlik, yıkıntı, alacakaranlık, aydınlanmak, dikiz aynası, kopmak, gıdıklamak, kestirmek, dayanmak, ateşlenmek, varil bombaları, heceleme, dalıp gitmek, tümsek, yoklamak, zıplamak, tünel, durdurmak, uyandırmak, minder, dört gözle, kucak dolusu, önder, genişletmek, paten, lojistik merkezi, susturmak, harabeye dönmek, sığınmak, kırgın, yerçekimi, konfetidir. Cümlelerin bağlamından anlam çıkarmayla çocuklar buradaki bazı kelimeleri öğrenebilir.

Hikâyede bulunan dil bilgisi yapıları, kelime ve kelime grupları genel olarak A1-A2 seviyesine uygun değildir. Üst seviye dil bilgisi yapısı, kelime ve kelime grupları kullanılmıştır. Ancak Bekleyen’in (2016, s. 8) de söylediği gibi “Çocuklar için sözcük veya cümle yapısının bir önemi yoktur. Önemli olan bunların ne anlama geldiğidir. Anlamı çözebilmek için jestlerden, mimiklerden, önceki tecrübelerden kısaca görsel işitsel her türlü ipucundan yararlanır.” Bu durumda öğretmen dersi çocuğun anlayabileceği tarzda yeniden yapılandırır. Bunun yanı sıra yabancı dil derslerindeki materyallerin “üst seviyeye hazırlama” gibi bir yol izlediğini bilmekteyiz. Üst seviye kelime ve dil bilgisi ile karşılaşmak çocukların ileri düzeyde öğrenecekleri konuyu kolaylaştırır.

Genel bir değerlendirme ile hikâye tema ve konu bakımından çocukların seviyesine (A2) uygundur. Ancak içerisindeki dil bilgisi yapıları ve kelimeler bakımından seviyenin üzerinde özellikler barındırmaktadır. Öğretmen yardımı ve etkinliğin planlanış tarzı ile A2 seviyesinde ve üst seviyelerde kullanılabilir.

Hikâye kültür aktarımı açısından incelendiğinde, sosyal grup ve sosyal kimliğe, kalıp ifade ve deyimlere, isimler ve hitaplara, kamusal alanlara, çocuğun sosyalleşme

ve hayat döngüsü içinde bazı mekânlara, milli coğrafi özelliklere, adet ve geleneklere yer verilmiştir.

4.3.7. “Havuç Havuç Havuç” Metnin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği

Hikâyenin konusu iyilik yapma ve problem çözüme gibi her dil seviyesinde kullanılabilir bir konudur.

Hikâyede karşılaşılan dil bilgisi yapıları şunlardır:

A1 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “İyelik ekleri, durum ekleri (-DA, -(y)A, -(y)I, -Dan), şimdiki zaman, çokluk eki, sayılar, önce-sonra zaman zarfları, isim tamlamaları, sıfat yapan ki”dir.

A2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “ulaç (-Ip), duyulan geçmiş zaman (-mİş), bilinen geçmiş zaman (-DI), geniş zaman (-I/Ar), yeterlilik kipi (-Abil), gelecek zaman (-AcAk), sıfat yapan -II ve -Iık, bağlaç (çünkü), emir kipi, doğrudan anlatım (diye), küçültme ekleri (-ÇA, -cIk) ve ile edatı”dır.

Hikâyede seviyenin üzerinde çok fazla dil bilgisi yapısı bulunmaktadır. Özellikle anlatıcının cümlelerinde birleşik zamanlar çok fazla yer almaktadır. Seviyenin üzerinde yer alan dil bilgisi yapıları “ulaçlar (-ArAk, -DIkçA, -ken, -mAk üzere, -IncA), isim-fiil eki (-mA), sıfat fiil eki (-DIk, -An, -mİş), şart kipi (-sA), ettirgen fiil, edilgen fiil, işteş fiil, ki ve da bağlacı, birleşik zamanlar (-AcAktİ, -mİştI, -yordu)” gibi dil bilgisi yapıları bulunmaktadır.

Çocuğun bilemeyeceği öngörülen kelimeler ise, “garip, uğraş, aklını kaçırmak, havalanmak, gözden kaybolmak, görünmek, ümidini kesmek, tarla, tohum, ansızın, kaplanmak, çarpılmışa dönmek, çukur, yankı, muhabir, şaşkınlık, dehşete düşürmek, rastlanmak, inceleme, gönderilmek, gönderilmek, çalkalanmak, nihayet, belirtmek, uydu, spiker, görüntü, belirlemek, kaplamak, dikmek, baştanbaşa, eğmek, kısım, sunmak, ekran, uygulandırmak, sarılmak, bildirmek, yetiştirmek, formül, kuşku, görüş, desteklemek, gösteri, düzenlenmek, bölge, yeraltı, bağlamak”tır. Cümlenin bağlamından anlam çıkarmayla çocuklar bu kelimeleri öğrenebilir.

Hikâyede bulunan dil bilgisi yapıları, kelime ve kelime grupları genel olarak A1-A2 seviyesine uygun değildir. Üst seviye dil bilgisi yapısı, kelime ve kelime grupları kullanılmıştır. Ancak Bekleyen'in (2016, s. 8) de söylediği gibi "Çocuklar için sözcük veya cümle yapısının bir önemi yoktur. Önemli olan bunların ne anlama geldiğidir. Anlamı çözebilmek için jestlerden, mimiklerden, önceki tecrübelerden kısaca görsel işitsel her türlü ipucundan yararlanılır." Bu durumda öğretmen dersi çocuğun anlayabileceği tarzda yeniden yapılandırır. Bunun yanı sıra yabancı dil derslerindeki materyallerin "üst seviyeye hazırlama" gibi bir yol izlediğini bilmekteyiz. Üst seviye kelime ve dil bilgisi ile karşılaşmak çocukların ileri düzeyde öğrenecekleri konuyu kolaylaştırır.

Genel bir değerlendirme ile hikâye tema ve konu bakımından çocukların seviyesine (A2) uygundur. Ancak içerisindeki dil bilgisi yapıları ve kelimeler bakımından seviyenin üzerinde özellikler barındırmaktadır. Öğretmen yardımı ve etkinliğin planlanış tarzı ile A2 seviyesinde ve üst seviyelerde kullanılabilir.

Hikâye kültür aktarımı açısından incelendiğinde, kalıp ifade ve deyimlere, isimler ve hitaplara, kamusal alanlara, çocuğun sosyalleşme ve hayat döngüsü içinde bazı mekânlara, adet ve geleneklere yer verilmiştir.

4.3.8. " Küçük Süpermen" Metnin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği

Hikâyenin konusu kahramanlık, sorumluluk, problem çözme bakımından A2 seviyesine uygundur.

Hikâyede karşılaşılan dil bilgisi yapıları şunlardır:

A1 seviyesindeki dil bilgisi yapıları "İyelik ekleri, durum ekleri (-DA, -(y)A, -(y)I, -Dan), şimdiki zaman, çokluk eki, sıfatlar, isim cümleleri, soru eki, sayılar, isim tamlamaları, önce-sonra zaman zarfları, dır, geçmiş zaman"dır.

A2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları "ulaç (-Ip, -mAdAn), emir kipi, duyulan geçmiş zaman, yeterlilik kipi, bilinen geçmiş zaman, küçültme eki, ikileme, -ca eki, gelecek zaman, sıfat yapan sız, ile edatı, benzetme edatı gibi, istek kipi, yönler"dir.

Hikâyede seviyenin üzerinde çok fazla dil bilgisi yapısı bulunmaktadır. Özellikle anlatıcının cümlelerinde birleşik zamanlar çok fazla yer almaktadır. Seviyenin üzerinde yer alan dil bilgisi yapıları “ulaçlar (-ArAk, -ken, -mAk için, -IncA), isim-fiil eki (-mA, -Iş), gereklilik kipi (-mAlI), sıfat fiil eki (-An, -DIk, -AcAk, -mAz), şart kipi (-sA), ettirgen fiil (-DIr), edatlar (artık, bile), birleşik zamanlar (-IrdI, -mAlIydI, -AcAktı, -mIştI, -Abilirdi, -yordu)” gibi dil bilgisi yapıları bulunmaktadır.

Çocukların bilemeyeceği öngörülen kelimeler ise, dindir-, yumruk, telefon kulübesi, işini bitirmek, bit yeniği, ulaş-, geceler boyu, derhal, uğraşmak, pire, eğit-, komut vermek, barınma, epey, dayan-, aralıksız, sürdür-, cin, uyum, gözden geçirmek, zıpla-, gözükle-, yüksel-, asıl, roket, manevra yapabilmek, olağanüstü, takla, içi içine sığmamak, gurur vermek, kendini tutmak, beter olmak, kollarını kavuşturmak, kekeley-, ilgi, mahvol-, eğil, kanguru, dalıp gitmek, kıpırda-, gözden kaybolmak’tır. Cümlenin bağlamından anlam çıkarmayla çocuklar bu kelimeleri öğrenebilir.

Hikâyede bulunan dil bilgisi yapıları, kelime ve kelime grupları genel olarak A1-A2 seviyesine uygun değildir. Üst seviye dil bilgisi yapısı, kelime ve kelime grupları kullanılmıştır. Ancak Bekleyen’in (2016, s. 8) de söylediği gibi “Çocuklar için sözcük veya cümle yapısının bir önemi yoktur. Önemli olan bunların ne anlama geldiğidir. Anlamı çözebilmek için jestlerden, mimiklerden, önceki tecrübelerden kısaca görsel işitsel her türlü ipucundan yararlanılır.” Bu durumda öğretmen dersi çocuğun anlayabileceği tarzda yeniden yapılandırır. Bunun yanı sıra yabancı dil derslerindeki materyallerin “üst seviyeye hazırlama” gibi bir yol izlediğini bilmekteyiz. Üst seviye kelime ve dil bilgisi ile karşılaşmak çocukların ileri düzeyde öğrenecekleri konuyu kolaylaştırır.

Genel bir değerlendirme ile hikâye tema ve konu bakımından çocukların seviyesine (A2) uygundur. Ancak içerisindeki dil bilgisi yapıları ve kelimeler bakımından seviyenin üzerinde özellikler barındırmaktadır. Öğretmen yardımı ve etkinliğin planlanış tarzı ile A2 seviyesinde ve üst seviyelerde kullanılabilir.

Hikâye kültür aktarımı açısından incelendiğinde, kalıp ifade ve deyimlere, isimler ve hitaplara, çocuğun sosyalleşme ve hayat döngüsü içinde bazı mekânlara yer verilmiştir.

4.3.9. “Mavi Çocuk” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği

Hikâyenin konusu çocuğun kendi hayatında karşılaştığı problemler ve bu problemlere çözüm araması bakımından, hayal kurması, isteklerde bulunması gibi konular bakımından A1-A2, bu problemlerin fantastik öğeler içermesi ise B1 ve üzeri olarak görülebilir.

Hikâyede karşılaşılan dil bilgisi yapıları şunlardır:

A1 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “İyelik ekleri, durum ekleri (-DA, -(y)A, -(y)I, -Dan), şimdiki zaman (-Iyor), çokluk eki (-lAr), isim cümleleri, sıfatlar, soru eki(-mI), isim tamlamaları, önce-sonra zaman zarfları, sıfat yapan ki”dir.

A2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “ulaç (-Ip, -mAdAn), emir kipi, duyulan geçmiş zaman (-mİş), bilinen geçmiş zaman (-DI), gelecek zaman (-AcAk), sıfat yapan -II, -sIz ve -IIk, küçültme eki (-CA), bildirme kipi (-DIr), yeterlilik kipi (-Abil), ile edatı”dır.

Hikâyede seviyenin üzerinde çok fazla dil bilgisi yapısı bulunmaktadır. Özellikle anlatıcının cümlelerinde birleşik zamanlar çok fazla yer almaktadır. Seviyenin üzerinde yer alan dil bilgisi yapıları “ulaçlar (-ArAk, -ken, -mAk üzere, -IncAyA kadar, -DIğI zaman, -mAk için, -IncA, -mİş gibi), isim-fiil eki (-mA, -mAk), gereklilik kipi (-mAll), sıfat fiil eki (-DIk, -mİş, -An, -mAz, I/Ar), ettirgen fiil, edilgen fiil, edat (artık) bağlaçlar, birleşik zamanlar (-mİştI, -yordu)” gibi dil bilgisi yapıları bulunmaktadır.

Çocuğun bilemeyeceği öngörülen kelimeler ise, “atlas, kaldırmak, laboratuvar, çağ, uygarlık, işaretlemek, aşama, gözden geçirmek, elektronik, baş döndürücü, ayrıntı, bilişim, iletişim, sistem, çözümlenmek, sistematize, zihin, istiflemek, yorumlamak, biyolojik, siyasî, felsefî, ekonomik, tarihsel, köken, indirgemek, analiz etmek, sıradan, insanlık, aşınmak, uğramak, biçim, sonuçlanmak, silinmek, çarpılmak, asılı kalmak, öldürmek, vahşileştirmek, yabancılaştırmak, celladı kılmak, göze almak, keşif, göç, evcilleştirmek, uzay roketleri, tapınak, inşa etmek, biçim, çarpıcı, uzamak, dokunmak, açılmak, kapanmak, bulunmak, parlaklık, kurul, karart, sıska, sayılmak, incelemek, analiz yapmak, duyarsızlaştırmak, çıplak, ekonomik, katman, biçim,

kodlamak, düşünsel, ağ örmek, ayırmak, görüntü, değişmek, kanal, caz konseri, kayıtsızlık, izlenmek, naklen, algılanmak, düzenlenmek, yaymak, kaplamak, odaklamak, bulgu, sistematize etmek, kumanda, zap, yoğunlaşmak, plastik, platform, ilerletmek, durdurmak, devre, komut vermek, basılmak, bırakılmak, bilgelik, kulaç, vicdan, atmosfer, derin, damar, uçuşmak, sinyal, karmaşık, şifre, çözümlenmek, düzenek, yerel, küresel, işleyiş, gezegen, boğuşmak, kaos, işlemek, ruhsal, fiziksel, mistik, süzgeç, harmanlamak, evren, koordinatlandırmak, kurgulamak, organizma, tanımlamak, milimetrekare, reaksiyon, refleks, matris, simetrik, asimetrik, tarihsel süreç, ölçümsel, marjinal, veri, şekillenmek, ilerlemek, ötmek, disipline etmek, entegrasyon, sinyal, depolamak, yansıtmak, som gümüş, platin, uyarı, gerçekleştirilmek, volüm, pil, yayılmak, akım, sinerji, tamamlanmak, dağılmak, kodlanmak, saldırmak, ani, farklılaşmak, arena, kızgın, saplamak, matador, tutam, aşırılık, pataklamak, sarmaş dolaş olmak, üs, bencillik, tuz buz etmek, olaylar zinciri, içten, noktasal, kazanç, yetinmek, yönelmek, içirilmek, kısaltılmak, okşanmak, megavisyon, avcı, tüfek, nasibini almak, mekanik, askerî, general, bozulmak, küresel ısınmak, kutup, erimek, yükseltilmek, naturel, gen, muhtelif, hormon, anormalleşmek, aslı, yarılmak, yapılanmak, biçimlenmek, şeffaf, aksamak, masalsı, eşlik etmek, kusursuz, bilinç”tir.

Hikâyede bulunan dil bilgisi yapıları, kelime ve kelime grupları genel olarak A1-A2 seviyesine uygun değildir. Üst seviye dil bilgisi yapısı, kelime ve kelime grupları kullanılmıştır.

Genel bir değerlendirme ile hikâyede çocukların ilgisini çeken tema ve konuların olması bakımından çocukların seviyesine (A2) uygun olabilir. Ancak içerisindeki dil bilgisi yapıları ve kelimeler bakımından seviyenin üzerinde özellikler barındırmaktadır. Özellikle kelime ve kelime gruplarında çocukların bilmeyeceğini düşündüğümüz kelimelerin fazla olması bu seviye için kullanılamayacağını göstermektedir.

Hikâye kültür aktarımı açısından incelendiğinde, kalıp ifade ve deyimlere, çocuğun sosyalleşme ve hayat döngüsü içinde bazı mekânlara, adet ve geleneklere yer verilmiştir.

4.3.10. “Sarı Telefon Sokağında Rüya” Metnin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği

Hikâyenin konusu kendi ve yakın çevre, günlük hayattaki işler ve hayvanlarla ilgili olması bakımından A2 seviyesine uygundur.

Hikâyede karşılaşılan dil bilgisi yapıları şunlardır;

A1 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “isim tamlaması, durum ekleri (-DA, -(y)A, -(y)I, -Dan), şimdiki zaman, iyelik eki, -mAk istemek ve sıfat yapan ki”dir.

A2 seviyesindeki dil bilgisi “ile bağlacı, benzetme ve karşılaştırma edatları, ulaçlar (-Ip,- mAdAn), gerekçelendirme bağlacı (bu nedenle) ve yeterlilik kipi”dir.

Hikâyede düzeyin üzerinde, “İsim fiil eki (-mA, -Iş, -mAk), A rağmen, tezlik fiili (-Ar-mAz), şart kipi, ulaçlar (-ArAk, -ken, -IncA, -mAk için, dİğIndA), birleşik zamanlar (-IrdI, -yordu, -mİştI, -Abildi), dönüşlü ve edilgen fiil, sıfat fiiller (-dIk, -An, -mİş)” gibi dil bilgisi yapıları bulunmaktadır.

Çocukların bilemeyeceği öngörülen kelime ya da kelime grupları ise, “hak, çaba, yaramak, göz kırpmak, alışmak, çılgılık atmak, yanılmak, üstelik, eli ayağına dolaşmak, gayet, sırt, sayesinde, ortadan kaybolmak, zannetmek, boyunca, gecikmek, tıpkı, tereddüt etmek, atılmak, ansızın”dır. Cümlelerin bağlamından anlam çıkarmayla çocuklar bu kelimeleri öğrenebilir.

Hikâyede bulunan dil bilgisi yapıları, kelime ve kelime grupları genel olarak A1-A2 seviyesine uygun değildir. Üst seviye dil bilgisi yapısı, kelime ve kelime grupları kullanılmıştır. Ancak Bekleyen’in (2016, s. 8) de söylediği gibi “Çocuklar için sözcük veya cümle yapısının bir önemi yoktur. Önemli olan bunların ne anlama geldiğidir. Anlamı çözebilmek için jestlerden, mimiklerden, önceki tecrübelerden kısaca görsel işitsel her türlü ipucundan yararlanır.” Bu durumda öğretmen dersi çocuğun anlayabileceği tarzda yeniden yapılandırır. Bunun yanı sıra yabancı dil derslerindeki materyallerin “üst seviyeye hazırlama” gibi bir yol izlediğini bilmekteyiz. Üst seviye kelime ve dil bilgisi ile karşılaşmak çocukların ileri düzeyde öğrenecekleri konuyu kolaylaştırır.

Genel bir değerlendirme ile hikâye tema ve konu bakımından çocukların seviyesine (A2) uygundur. Ancak içerisindeki dil bilgisi yapıları ve kelimeler

bakımından seviyenin üzerinde özellikler barındırmaktadır. Öğretmen yardımı ve etkinliğin planlanış tarzı ile A2 seviyesinde ve üst seviyelerde kullanılabilir.

Hikâye kültür aktarımı açısından incelendiğinde, az da olsa kalıp ifade ve deyimlere, çocuğun sosyalleşme ve hayat döngüsü içinde bazı mekânlara, adet ve geleneklere yer verilmiştir.

4.3.11. “Sessizlik Torbası” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği

Hikâyenin konusu iyilik yapma ve iletişim gibi her dil seviyesinde kullanılabilen bir konudur.

Hikâyede karşılaşılan dil bilgisi yapıları şunlardır:

A1 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “İyelik ekleri, durum ekleri (-DA, -(y)A, -(y)I, -Dan), şimdiki zaman, çokluk eki, isim cümleleri, sayılar, önce-sonra zaman zarfları, dır, isim tamlamaları, A kadar edatı, bildirme kipi Dİr, sıfat yapan ki”dir.

A2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “ulaç (-Ip, -mAdAn), yeterlilik (-Abil-) duyulan geçmiş zaman (-mİş), bilinen geçmiş zaman (-DI), gelecek zaman (-AcAk), sıfat yapan -sIz ve -Iık, bağlaç (bu yüzden), emir kipi, benzetme edatı gibi, geniş zaman (-A/İr), doğrudan anlatım (diye), küçültme ekleri (-ÇA, -cIk) ve ile edatı”dır.

Hikâyede seviyenin üzerinde çok fazla dil bilgisi yapısı bulunmaktadır. Özellikle anlatıcının cümlelerinde birleşik zamanlar çok fazla yer almaktadır. Seviyenin üzerinde yer alan dil bilgisi yapıları “ulaçlar (-ArAk, -ken, -mAk için, -IncA, DIkçA, -DIğI için, DIğI zaman, DIğI sürece- DIğI gibi, -yor gibi, -mİş gibi, -yormuş gibi, -AcAkmlş gibi), isim-fiil eki (-mA, - mAk, -Iş), sıfat fiil eki (-DIk, -An, -mİş), şart kipi (-sA), şart kipinin hikâyesi (-sAydI), ettirgen fiil, edilgen fiil, dönüşlü fiil, işteş fiil, edat (artık, bile), ki bağlacı, birleşik zamanlar (-İrdI, -AcAktı, -mİştI, -yordu)” gibi dil bilgisi yapıları bulunmaktadır.

Çocuğun bilemeyeceği öngörülen kelimeler ise, emre uymak, söz etmek, telaş, karışmak, zihin çözümlenmek, istiflemek, tutsak, tutku, macera, gruplandırmak, belirlemek, ilginç, canını sıkmak, kıymık, atlamak, çağrışım, takılmak, kesilmek, peşine düşmek, asılı durmak, dokunmak, kayıp gitmek, şaşkınlık, mırıldanmak,

ışıldamak, sertlik, özellik, üstelik, çevirebilmek, kapılmak, önlemek, boşaltmak, düğüm atmak, sis, kaplanmak, irili-ufaklı, savrulmak, ordu, ekirge sürüsü, dağıtmak, dağılmak, birleşmek, anlaşılmak, işbirliği, esir almak, taklit yapmak, içermek, uygulamak, işitilmek, sokulmak, sis tabakası, kalınlaşmak, savunmasız, duruş, şaşırtmak, yaslanmak, tabut, gömmek, gözyaşı dökmek, hamal, gündelik, aktarmak, yoksun kalmak, saçmadır. Cümlenin bağlamından anlam çıkarmayla çocuklar buradaki bazı kelimeleri öğrenebilir. Ancak hepsini öğrenmesi mümkün değildir.

Hikâyede bulunan dil bilgisi yapıları, kelime ve kelime grupları genel olarak A1-A2 seviyesine uygun değildir. st seviye dil bilgisi yapısı, kelime ve kelime grupları kullanılmıştır.

Genel bir değerlendirme ile hikâye tema ve konu bakımından çocukların seviyesine (A2) uygundur. Ancak içerisindeki dil bilgisi yapıları ve kelimeler bakımından seviyenin üzerinde özellikler barındırmaktadır. Özellikle kelime ve kelime gruplarında çocukların bilmeyeceğini düşündüğümüz kelimelerin fazla olması bu seviye için kullanılamayacağını göstermektedir.

Hikâye kültür aktarımı açısından incelendiğinde, sosyal grup ve sosyal kimliğe, kalıp ifade ve deyimlere, isimler ve hitaplara, çocuğun sosyalleşme ve hayat döngüsü içinde bazı mekânlara, adet ve geleneklere yer verilmiştir.

4.3.12. “Tuz” Metninin Yabancı Dil Olarak Türkçe ğretiminde Kullanılabilirliği

Hikâyenin konusu iyilik yapma ve problem zme gibi her dil seviyesinde kullanılabilir bir konudur.

Hikâyede karşılaşılan dil bilgisi yapıları şunlardır:

A1 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “İyelik ekleri, durum ekleri(-DA, -(y)A, -(y)I, -Dan), şimdiki zaman, okluk eki, sayılar, önce-sonra zaman zarfları, isim tamlamaları, sıfat yapan ki”dir.

A2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları “ulaç (-Ip, -mAdAn), duyulan geçmiş zaman (-mIş), bilinen geçmiş zaman (-DI), sıfat yapan -sIz, -II ve -IIk, bağlaç (bu

nedenle, çünkü, hem...hem), emir kipi, doğrudan anlatım (diye), küçültme ekleri (-ÇA, -cIk) ve ile edatı”dır.

Hikâyede seviyenin üzerinde çok fazla dil bilgisi yapısı bulunmaktadır. Özellikle anlatıcının cümlelerinde birleşik zamanlar çok fazla yer almaktadır. Seviyenin üzerinde yer alan dil bilgisi yapıları “ulaçlar (-ArAk, -ken, -mAk için, -IncA), gereklilik kipi (-mAlI), gereklilik kipinin hikâyesi (mAlIydI), isim-fiil eki (-mA, -mAk), sıfat fiil eki (-DIk, -An, -mIş, -AcAk, -mAz), şart kipi (-sA), şart kipinin hikâyesi (-sAydI), ettirgen fiil, edilgen fiil, dönüşlü fiil, edat (artık, bile), ki ve da bağlacı, birleşik zamanlar (-IrdI, -mIştI, -yordu)” gibi dil bilgisi yapıları bulunmaktadır.

Çocuğun bilemeyeceği öngörülen kelimeler ise, cep, tadı gelmek, şimşek çakmak, sönmemek, serpmek, umur, iyice, çamur, sıçratmak, hoşuna gitmemek, tükürmek, dayanılmaz, asfalt, direk, yetişmek, dik dik, heykel, korkunç, baca, kıyı, ciddiye almamak, tanecik, akmamak, şaşırtmak, garip, atlas, sıçratmak, horlamak, mırıldanmak, gürültüdür. Cümlenin bağlamından anlam çıkarmayla çocuklar bu kelimeleri öğrenebilir.

Hikâyede bulunan dil bilgisi yapıları, kelime ve kelime grupları genel olarak A1-A2 seviyesine uygun değildir. Üst seviye dil bilgisi yapısı, kelime ve kelime grupları kullanılmıştır. Ancak Bekleyen’in (2016, s. 8) de söylediği gibi “Çocuklar için sözcük veya cümle yapısının bir önemi yoktur. Önemli olan bunların ne anlama geldiğidir. Anlamı çözebilmek için jestlerden, mimiklerden, önceki tecrübelerden kısaca görsel işitsel her türlü ipucundan yararlanılır.” Bu durumda öğretmen dersi çocuğun anlayabileceği tarzda yeniden yapılandırır. Bunun yanı sıra yabancı dil derslerindeki materyallerin “üst seviyeye hazırlama” gibi bir yol izlediğini bilmekteyiz. Üst seviye kelime ve dil bilgisi ile karşılaşmak çocukların ileri düzeyde öğrenecekleri konuyu kolaylaştırır.

Genel bir değerlendirme ile hikâye tema ve konu bakımından çocukların seviyesine (A2) uygundur. Ancak içerisindeki dil bilgisi yapıları ve kelimeler bakımından seviyenin üzerinde özellikler barındırmaktadır. Öğretmen yardımı ve etkinliğin planlanış tarzı ile A2 seviyesinde ve üst seviyelerde kullanılabilir.

Hikâye kültür aktarımı açısından incelendiğinde, kalıp ifade ve deyimlere, isimler ve hitaplara, çocuğun sosyalleşme ve hayat döngüsü içinde bazı mekânlara, milli coğrafi özelliklere, adet ve geleneklere yer verilmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ, ÖNERİLER

Türkçenin çocuklara yabancı dil olarak öğretimi yeni bir alan olmasına rağmen hem teorik hem de pratikte yapılan çalışmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle alandaki materyal eksikliğini gidermek için çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalardan bazıları çocuklar için hazırlanan hikâye kitaplarıdır.

Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak hikâyelerin öncelikle Türkçenin yapısı, söz varlığı ve Türk kültürü ile etkileşimine dikkat edilmelidir. Ayrıca çocukların gelişimsel özellikleri ve çocuk hikâyelerinde olması gereken özellikler de göz ardı edilmemelidir.

Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak olan hikâye kitapları metinsel özellikler, yabancı dil öğretim hedeflerine uygunluğu, çocuğun gelişim özelliklerine uygunluğu bakımından incelenmelidir.

Hedef dilde öğrencilerin bağımsız olduğu dil seviyesi B1'dir. Eşik olarak adlandırılan bu seviyede öğrenciler normal uzunluktaki bir hikâyeyi okuyabilir ve kendi kültürü ile karşılaştırabilir. Ancak bu çalışma 7-12 yaş arasındaki çocuklar ile sınırlandırılmış ve bu yaş grubundaki çocuklar için hazırlanmış olan kitapların A2 seviyesine kadar olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple çalışmamızda yer alan kitapların A1-A2 seviyesine uygunluğu araştırılmıştır.

Çalışmamızda Mevlâna İdris Zengin'in Başka Çocuklar setine ait olan 12 hikâye kitabı metinsel olarak, çocuğun gelişim özellikleri açısından ve yabancı dil öğretim hedefleri açısından incelenmiştir. İnceleme sonucuna göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Hikâyeler metinsel olarak incelendiğinde, "Halepli Zeynep, Bulut Çocuk, Çocuk Kırmızı, Dünyayı Kurtaran Çocuk ve Mavi Çocuk" hikâyelerinin bu yaş grubundaki çocuklara uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Hikâyeler çocuğun gelişimsel özellikleri açısından incelendiğinde, “Çocuk Kırmızı ve Sarı Telefon Sokağında Rüya” adlı hikâyelerin bu yaş grubundaki çocuklara uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Hikâyeler yabancı dil öğretim hedefleri açısından incelendiğinde, “Bulut Çocuk, Çocuk Kırmızı, Dünyayı Kurtaran Çocuk ve Sessizlik Torbası” adlı hikâyelerin bu yaş grubundaki çocuklara uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapacak ve hikâye kitabı hazırlayacak kişilere verilebilecek önerileri şu şekilde sıralayabiliriz;

Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hazırlanmış kitapların A2 seviyesine kadar olduğu tespit edilmiştir. Orta seviye kitapların bulunmaması alandaki eksikliği göz önüne sermektedir. Bu sebeple çocuklara yönelik orta seviye ders kitapları hazırlanmalıdır.

Sadece ders kitapları değil diğer yardımcı kaynaklar için de çalışmalar yapılmalıdır. Hazırlanan bu materyallerde çocuğun gelişim özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ihtiyaç analizi yapılmalı, hazırlanan materyaller bu sonuçlara göre hazırlanmalıdır.

Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerin kullanımına yönelik çalışmalar yok denecek kadar azdır. Bu alanda araştırmalar ve çalışmalar yapılmalı. Ayrıca edebî metinleri kullanmak için standart bir ölçek oluşturulmalıdır.

Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlere etkinlikler hazırlanmalı ve dil sınıflarında uygulanmalıdır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- Baştürk, M.** (2004). Dil Edinim Kuramları ve Türkçenin Anadili Olarak Edinimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Başutku, S. ve Demir, T.** (2021). Çocuklara Türkçe Öğretiminde Materyal ve İçerik Hazırlama. Önder Çangal, Mehmet Emre Çelik (Ed.), Çocuklara Türkçe Öğretimi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bekleyen, N.** (2016). Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi. Ankara: Anı.
- Brewster, J., Ellis, G., Girard, D.** (2008). The Primary English Teacher's Guide. Harlow: Penguin.
- Can, G.** (2002). Kişilik Gelişimi. Binnur Yeşilyaprak (Ed.), Öğrenme Psikolojisi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cüceloğlu, D.** (2005). İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakır, İ.** (2021). Çocuklara Yabancı Dil Öğretiminde Hikâyeler ve Hikâleştirme. Önder Çangal, Mehmet Emre Çelik (Ed.), Çocuklara Türkçe Öğretimi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Çılgin, A. S.** (2007). Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Güleryüz, H.** (2003). Yaratıcı Çocuk Edebiyatı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Gültekin, İ.** (2016). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yardımcı Okuma Kitaplarından ve Metinlerden Yararlanma. Hayati Develi vd. (Ed.), Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yöntem ve Uygulamalar. Yunus Emre Enstitüsü.
- Hanbay, O.** (2013). Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi. Ankara: Anı.
- Keklik, S.** (2015). Çocukta Dil Edinimi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kıbrıs, İ.** (2010). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Küçükkaragöz, H.** (2015). Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi. Binnur Yeşilyaprak (Ed.), Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim. Ankara: Pegem Akademi.

- Reid, A. S.** (2011). *Age of Responsibility*, Ed: J.W. Chambliss, *Juvenile Crime and Justice*, Los Angeles, s.1-11.
- Senemoğlu, N.** (2018). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kurumlarından Uygulamaya*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S.** (2003). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G.** (2002). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimsek, H.** (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

TEZLER

- Akıncılar, A.** (2018). *Türkçe öğrenen yabancılar için Dede Korkut hikâyelerinin B1 düzeyinde sadeleştirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Başkaya, K.** (2019). *Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çocuk yazını metinlerinin kullanımına yönelik uygulamalı bir yaklaşım* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çangal, Ö.** (2013). *Yabancılar Türkçe öğretiminde dil ihtiyaç analizi: Bosna-Hersek örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Günay, S.** (2019). *Mevlana İdris Zengin'in eserlerinde değerler eğitimi* (Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Hafız, H.D.** (2015). *8-12 yaş aralığındaki çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Işık, M.** (2017). *Karakter eğitimi açısından Mevlana İdris Zengin'in hikâye ve masallarında eğitsel iletiler* (Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Kılınç, B. S.** (2014). *Mevlâna İdris Zengin'in hikâye ve masallarındaki iletiler ve bu iletilerin Türkçe eğitimi açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

- Kurt, E.** (2019). *Çocukların yabancı dil olarak Türkçe öğretimi* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, A.** (2010). *Avrupa dil gelişim dosyası bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma becerisini geliştirmeye yönelik malzeme oluşturma* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şimşek, P.** (2011). *Yabancılar Türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları üzerine bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Yasa, M.** (2012). *Mevlâna İdris Zengin'in masal kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

DERGİ VE İNTERNET KAYNAKLARI

- Anşin, S.** (2006). Çocuklarda Yabancı Dil Öğretimi. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı 6.
- Başar, U. Ve İnal, E.** (2020). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi C1 Düzeyi Hikâye Setinin Çeşitli Ölçütler Açısından İncelenmesi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, s.77-92.
- Bölükbaş, F. ve Keskin, F.** (2010). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, s. 5.
- Çalışkan, A.** (2001). İslami Çocuk Edebiyatı. Ondoluz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, s. 408-436.
- Çelik, C.** (2005). Çocuk Kavramı ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk Haklarının Tarihi Gelişimi, e-akademi.
- Emeksiz, A.** (2008). Modern Dünyada Mevlâna İdris'in Tuhaf Adamları. Türk XALQARI Edebiyyatı (II) Materialler (I. Kitap), 13 (15), 16-22.
- Emeksiz, A.** (2014). Mevlâna İdris ile Çocuklar İçin Edebiyat Üzerine Söyleşi. Türk Dili Dergisi, s. 267-274.

- Gün, M. Ve Şimşek, R.** (2017). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Hikâye Kitaplarının İncelenmesi: Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretimi A1-A2 Hikâye Seti Örneği. *International Journal Of Languages Education and Teaching*, c. 5, s. 3.
- Kurt, E.** (2021). Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Hikâye Kullanımı. *RumeliDE Journal of Language and Literature Studies*, s. 144-152.
- Sağlam, M. ve Aral, N.** (2016). Tarihsel Süreç İçerisinde Çocuk ve Çocukluk Kavramı. *Çocuk ve Medeniyet 2*, s. 43-56.
- Songören, A. S.** (2011). Yabancı Dil Öğretiminde Çocuk Edebiyatı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, c. 8, s. 1.
- Şirin, T.** (2011). İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesine Göre Serbest Seçim Hakkı. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırması Dergisi*, c. 17, s. 1-2.
- Türk Dil Kurumu** (2022). Güncel Türkçe Sözlük. Web: <https://sozluk.gov.tr> (Erişim tarihi 18.09.2022)
- <https://www.xing.com/communities/posts/gercek-teneffuescue-mevlana-idris-1005255340> (Erişim tarihi 15.11.2022)
- <https://www.yenisafak.com/yenisafakpazar/ilk-orucum-ilk-ucusum-73342> (Erişim tarihi 15.11.2022)

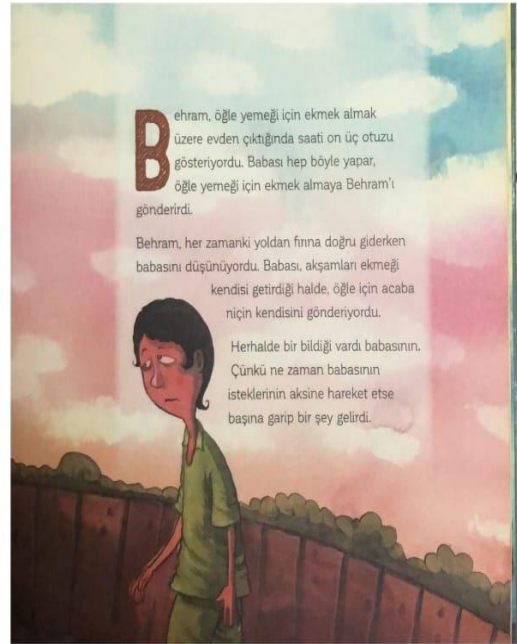
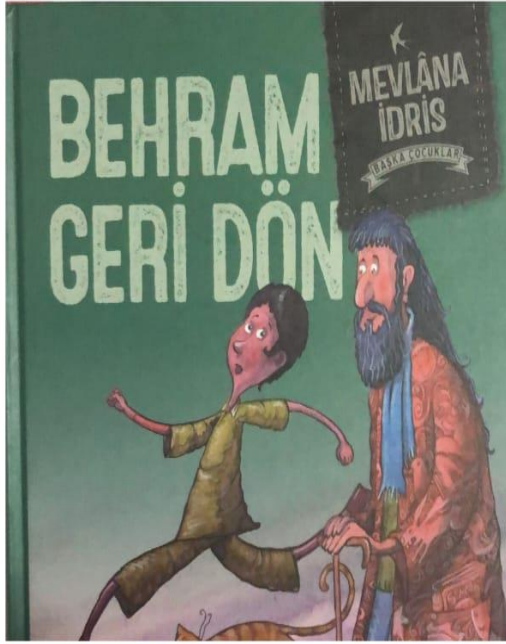
İNCELENEN KİTAPLAR

- Zengin, M. İ.** (2016). Behrem Geri Dön. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ.** (2016). Bir Çuval Gözlük. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ.** (2016). Bulut Çocuk. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ.** (2016). Çocuk Kırmızı. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ.** (2016). Dünyayı Kurtaran Çocuk. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ.** (2016). Halepli Zeynep. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ.** (2016). Havuç Havuç Havuç. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ.** (2016). Küçük Süpermen. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ.** (2016). Mavi Çocuk. İstanbul: Vakvak Yayınları.

- Zengin, M. İ.** (2016). Sarı Telefon Sokağında Rüya. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ.** (2016). Sessizlik Torbası. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ.** (2016). Tuz. İstanbul: Vakvak Yayınları.

EKLER

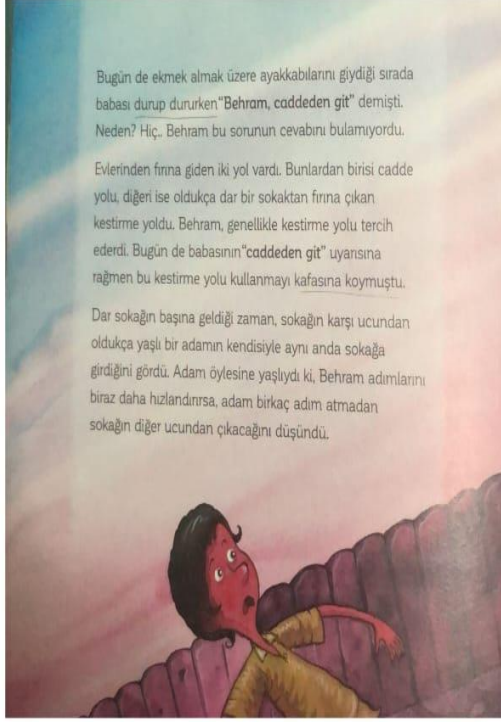
Ek 1: Behram Geri Dön Hikâyesi

Bugün de ekme almak üzere ayakkabılarını giydiği sırada babası durup dururken "Behram, caddeden git" demişti. Neden? Hiç. Behram bu sorunun cevabını bulamıyordu.

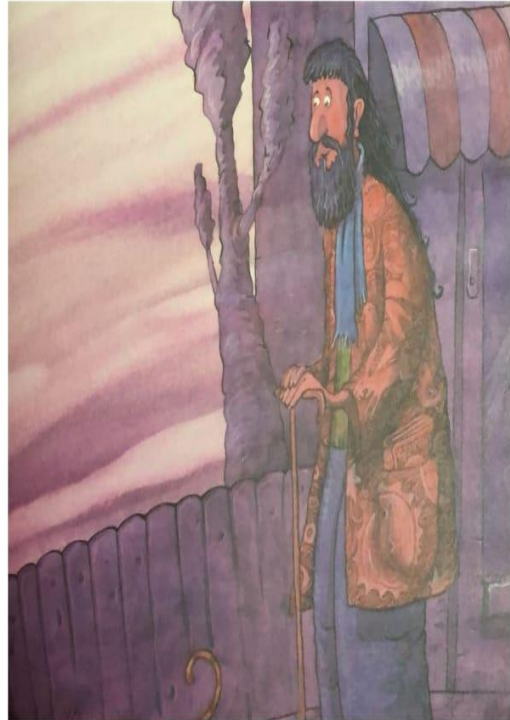
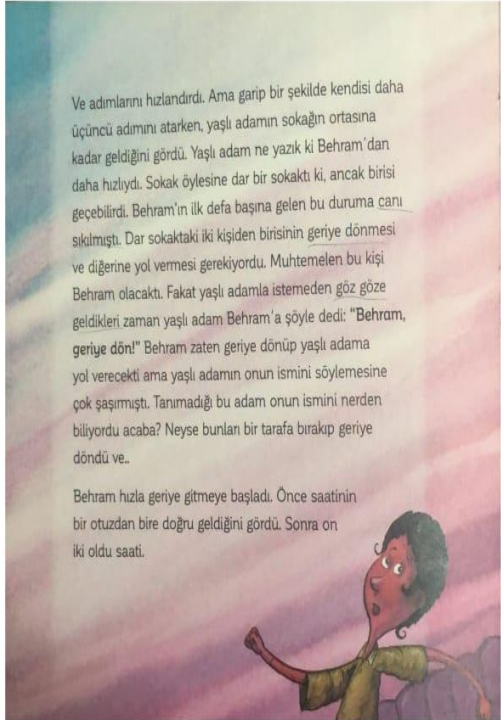
Evlerinden fırına giden iki yol vardı. Bunlardan birisi caddede yolu, diğeri ise oldukça dar bir sokaktan fırına çıkan kestirme yoldu. Behram, genellikle kestirme yolu tercih ederdi. Bugün de babasının "caddeden git" uyarısına rağmen bu kestirme yolu kullanmayı kafasına koymuştu.

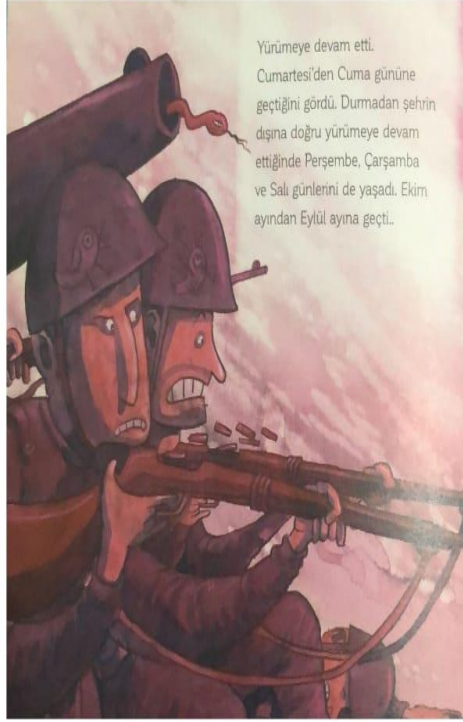
Dar sokağın başına geldiği zaman, sokağın karşı ucundan oldukça yaşlı bir adamın kendisiyle aynı anda sokağa girdiğini gördü. Adam öylesine yaşlıydı ki, Behram adımlarını biraz daha hızlandırsa, adam birkaç adım atmadan sokağın diğer ucundan çıkacağını düşündü.

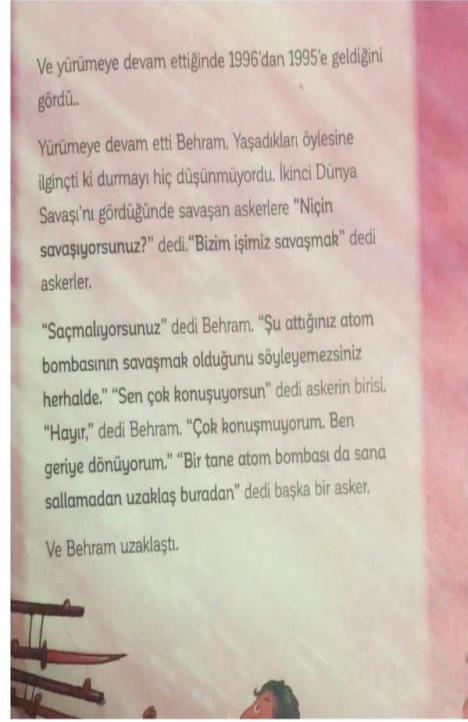
Ve adımlarını hızlandırdı. Ama garip bir şekilde kendisi daha üçüncü adımını atarken, yaşlı adamın sokağın ortasına kadar geldiğini gördü. Yaşlı adam ne yazık ki Behram'dan daha hızlıydı. Sokak öylesine dar bir sokaktı ki, ancak birisi geçebilirdi. Behram'ın ilk defa başına gelen bu duruma canı sıkılmıştı. Dar sokaktaki iki kişiden birisinin geriye dönmesi ve diğerine yol vermesi gerekiyordu. Muhtemelen bu kişi Behram olacaktı. Fakat yaşlı adamlar istemeden göz göze geldikleri zaman yaşlı adam Behram'a şöyle dedi: "Behram, geriye dön!" Behram zaten geriye dönüp yaşlı adama yol verecekti ama yaşlı adamın onun ismini söylemesine çok şaşırılmıştı. Tanımadığı bu adam onun ismini nereden biliyordu acaba? Neyse bunları bir tarafa bırakıp geriye döndü ve.

Behram hızla geriye gitmeye başladı. Önce saatinin bir otuzdan bire doğru geldiğini gördü. Sonra on iki oldu saati.

Yürümeye devam etti.
Cumartesi'den Cuma gününe
geçtiğini gördü. Durmadan şehrin
dışına doğru yürümeye devam
ettiğinde Perşembe, Çarşamba
ve Salı günlerini de yaşadı. Ekim
ayından Eylül ayına geçti..

Ve yürümeye devam ettiğinde 1996'dan 1995'e geldiğini
gördü..

Yürümeye devam etti Behram. Yaşadıkları öylesine
ilginçti ki durmayı hiç düşünmüyordu. İkinci Dünya
Savaşı'nı gördüğünde savaşan askerlere "Niçin
savaşyorsunuz?" dedi. "Bizim işimiz savaşmak" dedi
askerler.

"Saçmalıyorsunuz" dedi Behram. "Şu attığınız atom
bombasının savaşmak olduğunu söyleyemeyiz
herhalde." "Sen çok konuşuyorsun" dedi askerlerin birisi.
"Hayır," dedi Behram. "Çok konuşmuyorum. Ben
geriye dönüyorum." "Bir tane atom bombası da sana
sallamadan uzaklaş buradan" dedi başka bir asker.

Ve Behram uzaklaştı.

Yürümeye devam ediyordu.

Biraz sonra Birinci Dünya Savaşına rastladı. "Neden"
diye sordu savaşan askerlere. "Baş için" dedi
savaşan askerlerden birisi. Savaşın adını sordu
Behram. Birinci Dünya Savaşı olduğu söylenince, biraz
önce İkinci Dünya Savaşına rastladığını ve bu savaşın
baş için yapıldığına inanmadığını söyledi.

"Saçmalama, savaş" dedi, sinirli bir asker. "Sen
dünyayı, ekmek arası kaşar mı sanıyorsun?"

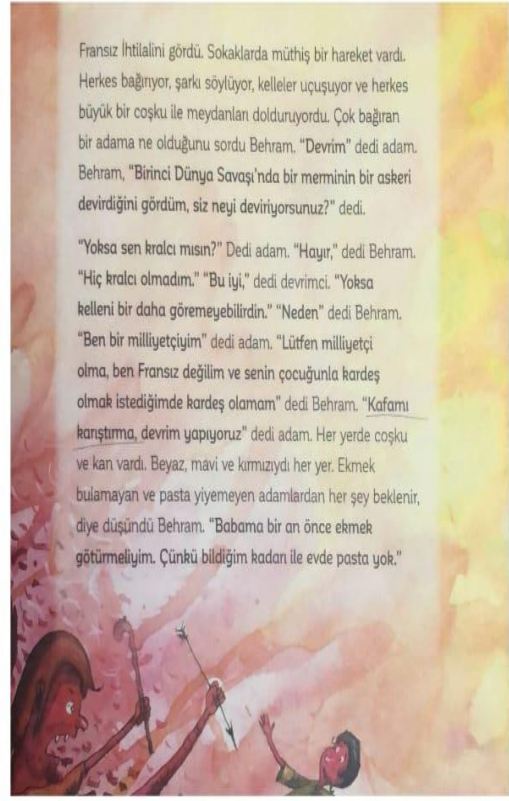
Soru ilgisiz bir soruydu. Behram cevap vermeye
hazırlanıyordu ki, askerinin birden yere yıkıldığını gördü.
Mermiler acımasızdı.

Yürüdü Behram.

Fransız İhtilalini gördü. Sokaklarda müthiş bir hareket vardı. Herkes bağırıyor, şarkı söylüyor, kelleler uçuyor ve herkes büyük bir coşku ile meydanları dolduruyordu. Çok bağırarak bir adama ne olduğunu sordu Behram. "Devrim" dedi adam. Behram, "Birinci Dünya Savaşı'nda bir merminin bir askeri devirdiğini gördüm, siz neyi deviriyorsunuz?" dedi.

"Yoksa sen kralcı mısın?" dedi adam. "Hayır," dedi Behram. "Hiç kralcı olmadım." "Bu iyi," dedi devrimci. "Yoksa helleni bir daha göremeyebilirsin." "Neden" dedi Behram. "Ben bir milliyetçiyim" dedi adam. "Lütfen milliyetçi olma, ben Fransız değilim ve senin çocuğunla kardeş olmak istediğimde kardeş olamam" dedi Behram. "Kafamı karıştırmı, devrim yapıyoruz" dedi adam. Her yerde coşku ve kan vardı. Beyaz, mavi ve kırmızıydı her yer. Ekmek bulamayan ve pasta yiyemeyen adamlardan her şey beklenir, diye düşündü Behram. "Babama bir an önce ekmek götürmeliyim. Çünkü bildiğim kadın ile evde pasta yok."

Turuda Behram.

Geriyeye doğru gidiyordu.

Biraz ilerleyince Fatih Sultan Mehmet'i gördü. İstanbul'u almış şehre giriyordu. Bir süre onunla yürüdü Behram. Ayasofya'da namaz kıldıktan sonra Behram Fatih'e sordu: "Mutlu musunuz?"

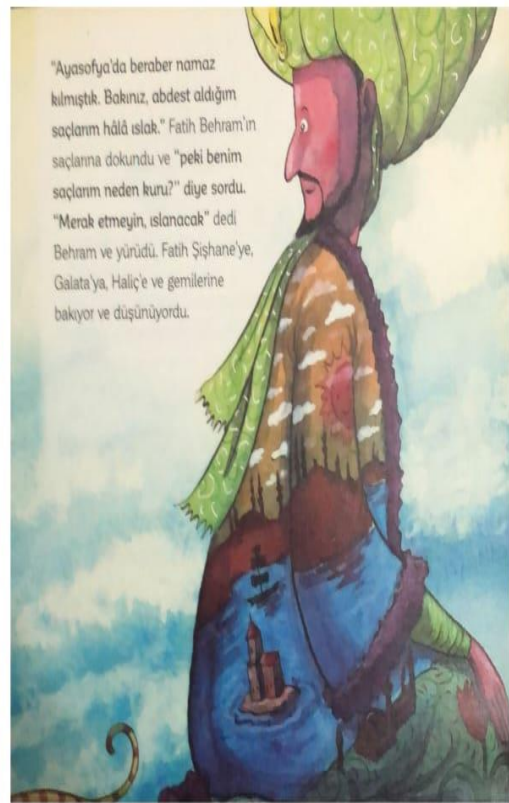
"Evet," dedi Fatih. "Sen değil misin?" "Bilmiyorum" dedi Behram, "hayatımda hiç şehir almadım ve babam ekmek bekliyor."

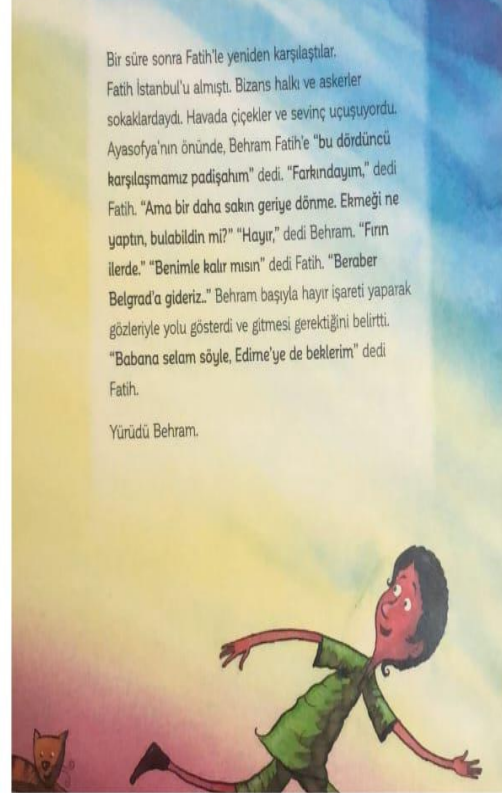
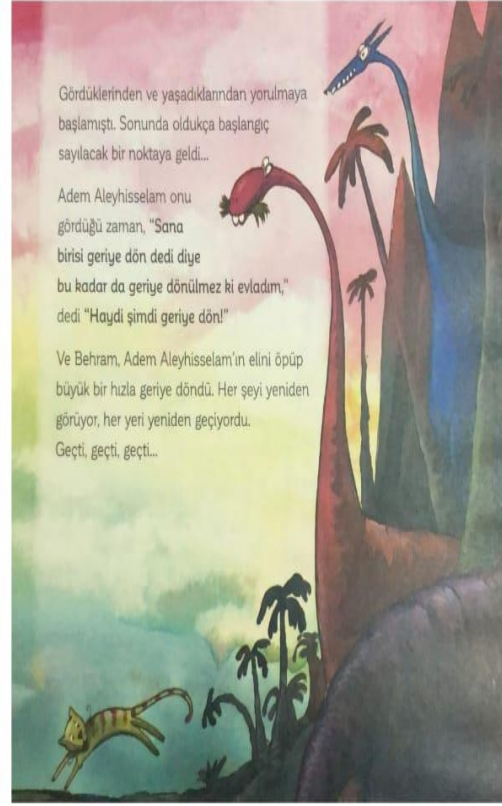
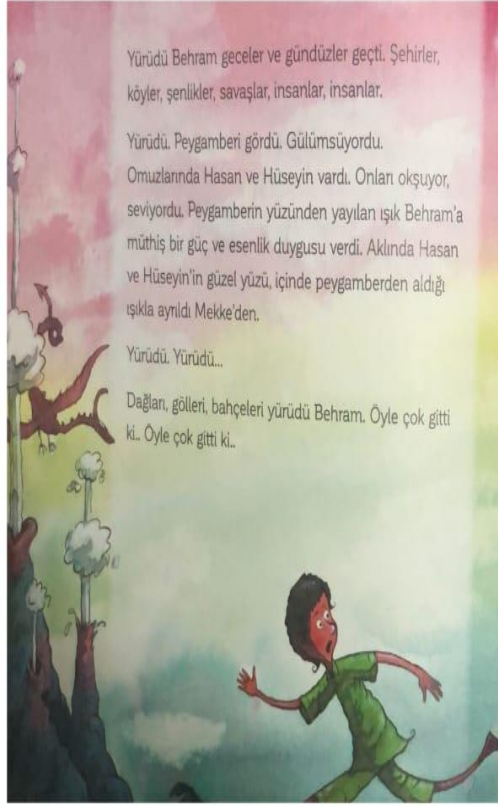
Yürüdü Behram.

Bizanslı kızların Fatih'e attığı çiçekler yollardaydı ve henüz kurumamıştı. Biraz daha yürüyünce Fatih'in İstanbul'u almak için hazırlıklar yaptığını gördü. Fatih'e yaklaşarak "İstanbul'u alacaksınız" dedi. "Seninle daha önce karşılaştık mı?" dedi Fatih. "Evet" dedi Behram.

"Ayasofya'da beraber namaz kıldık. Bakınız, abdest aldığım saçların hâli ıslak." Fatih Behram'ın saçlarına dokundu ve "peki benim saçların neden kuru?" diye sordu. "Merak etmeyin, ıslanacak" dedi Behram ve yürüdü. Fatih Şişhane'ye, Galata'ya, Haliç'e ve gemilerine bakıyor ve düşünüyordu.

Şu ekmeği alıp babasına götürse iyi olacaktı. Ama yeniden Fransız Devrimi'nin yanından geçerken gözleri yeniden çığgın kalabalığa takıldı. Kelleler amma da uçuyordu ha. Bir süre önce konuştuğu adamı aradı gözleri. Az sonra adamı buldu. Adam, "özgürlük" diye haykırıyordu. Behram, adamın yanına yaklaşarak sordu: "Kimin için?" "Yine mi sen" dedi adam.

"Herkes için"

"Peki herkes özgürlük istemiyorsa?"

"Kafamı karıştırmı," dedi adam. "Devrimden sonra gel, görüşünüz." Kan akıyordu sokaklardan. Halkta müthiş bir öfke vardı ve Paris maviler, beyazlar, kırmızılar içindeydi.

Yürüdü Behram. İleriye. Ekmeğe ve babasına doğru.

Birinci Dünya Savaşından geçti yeniden. Her yerde kan ve ölüm vardı. Gemiler, uçaklar, insanlar, silahlar. Her şey ölüm için çalışıyordu.

İkinci Dünya Savaşından geçti yeniden. Her yerde kan ve ölüm vardı. Böyle giderse yuvarlak olduğu söylenen dünya dümdüz olacaktı.

Behram yeniden Paris'teydi. Sokakta gezen bir alman askerini gördü ve ona yaklaşıp "bir zamanlar burada devrim olmuştu, siz devrimi gördünüz mü bayım?" diye sordu.

"Türkçe bilmiyorum" dedi alman asker

"Ama bana cevap veriyorsunuz"

"Paris böyledir, dedi asker. Kendinden başka her şeyle karşılaşabilir ve kendinden başka herkesi anlayabilirsin."

Yürüdü Behram ileriye..

1950. 60. 70. 80. Babasını gördü. Çok gençti babası.

"Büyük acılar mı çekiyorsunuz efendim" dedi.

Babası Behram'ı tanınamıştı.

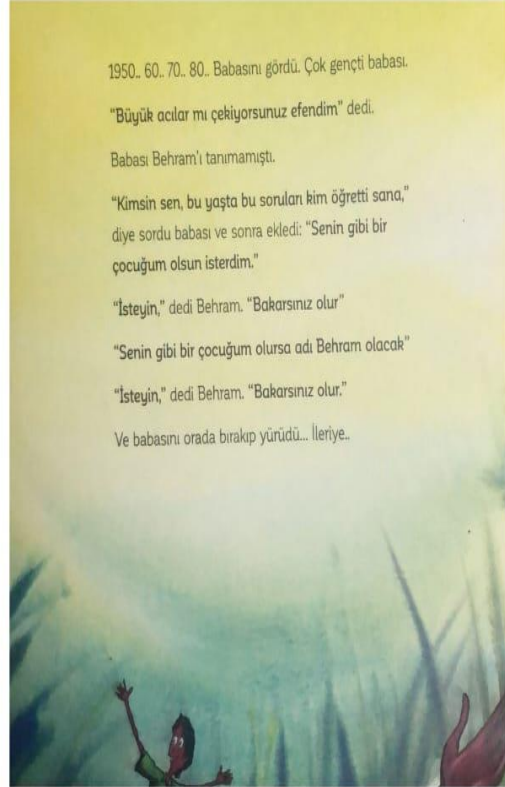
"Kimsin sen, bu yaşta bu sorular kim öğretti sana," diye sordu babası ve sonra ekledi: "Senin gibi bir çocuğum olsun isterdim."

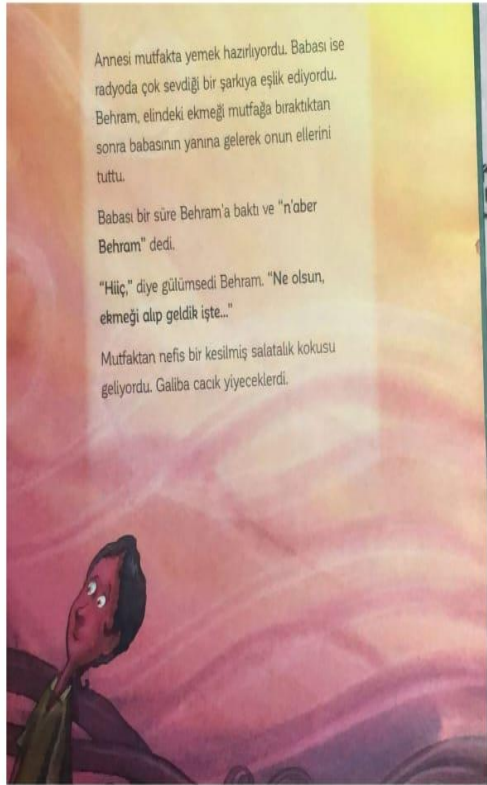
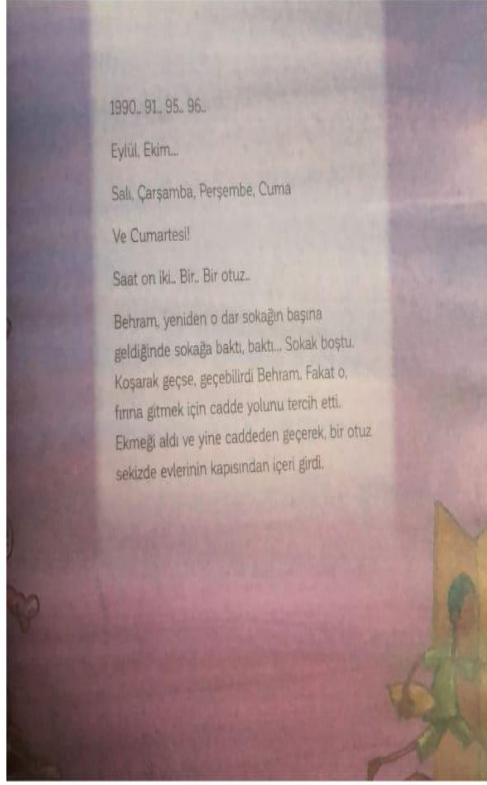
"İsteyin," dedi Behram. "Bakarsınız olur"

"Senin gibi bir çocuğum olursa adı Behram olacak"

"İsteyin," dedi Behram. "Bakarsınız olur."

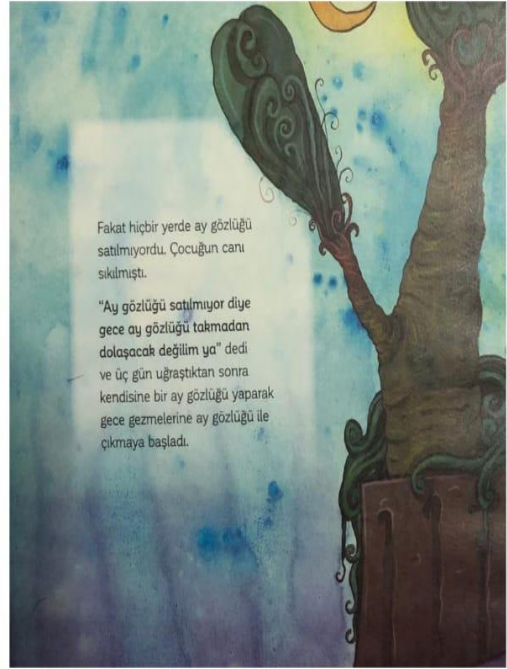
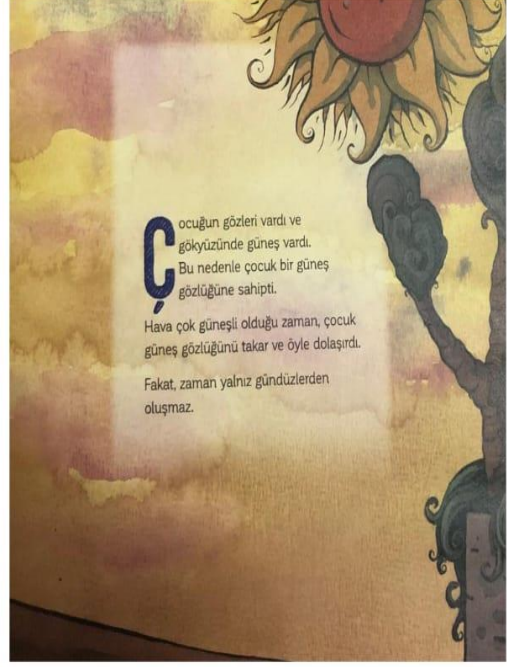
Ve babasını orada bırakıp yürüdü... İleriye..

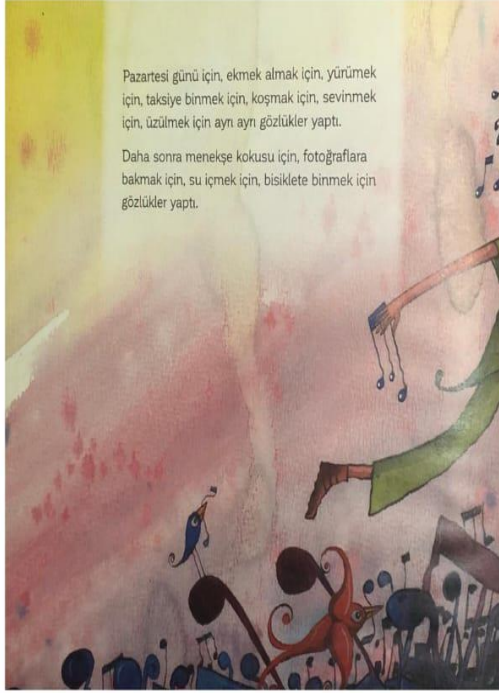

EK 2: Bir Çuval Gözlük Hikâyesi

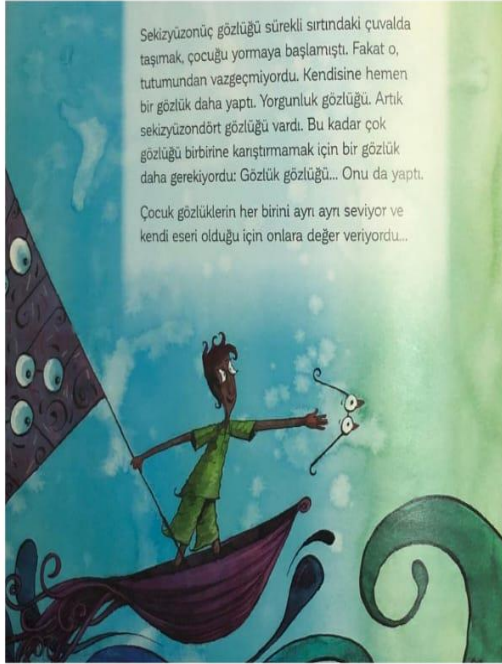

Çocuk, yaptığı bütün gözlükleri çantasında taşıyordu. Ve yeni şeyler için sürekli gözlükler yapıyordu.

Çantası gözlüklerle dolmuştu. Yeni gözlükler çantaya sığmayacaktı. Terziye gitti ve büyük bir gözlük çuvalı diktirdi. Artık bütün gözlükler bu çuvaldaydı.

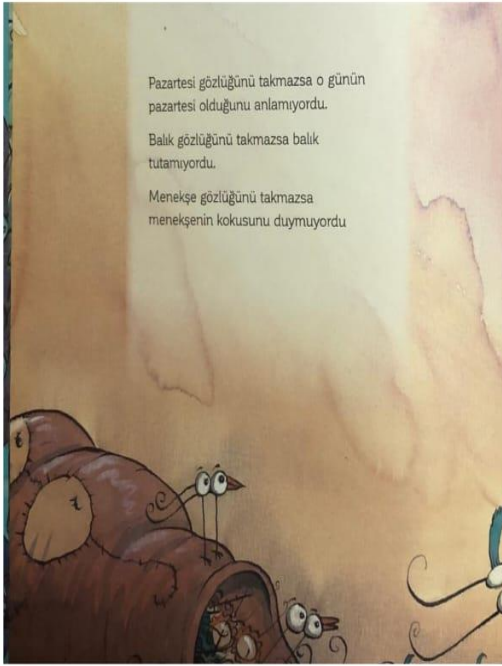
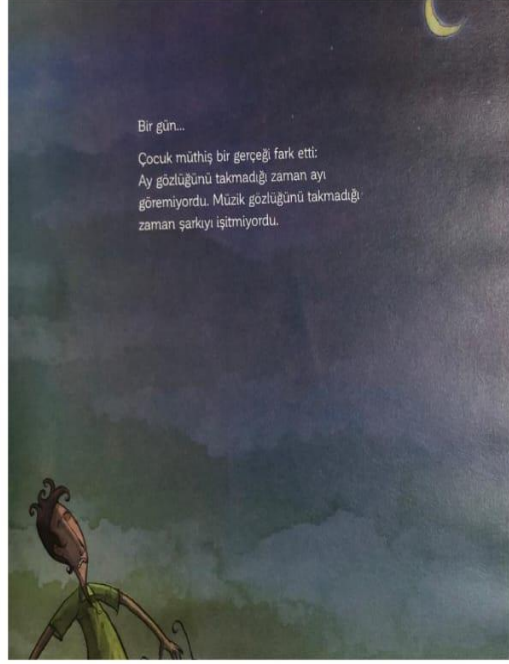
Ve çuval her geçen gün yeni gözlüklerle gittikçe ağırlaşyordu. Çocuk bir gün gözlüklerini saydı. Sekizyüzonüç tane gözlüğü olmuştu.

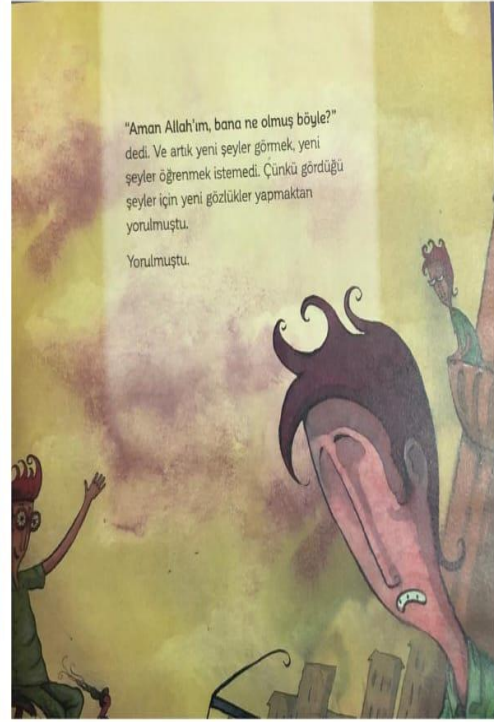

Sekizyüzonüç gözlüğü sürekli sırtındaki çuvalda taşımak, çocuğu yormaya başlamıştı. Fakat o, tutumundan vazgeçmiyordu. Kendisine hemen bir gözlük daha yaptı. Yorgunluk gözlüğü. Artık sekizyüzondört gözlüğü vardı. Bu kadar çok gözlüğü birbirine karıştırmamak için bir gözlük daha gerekiyordu: Gözlük gözlüğü... Onu da yaptı.

Çocuk gözlüklerin her birini ayrı ayrı seviyor ve kendi eseri olduğu için onlara değer veriyordu...

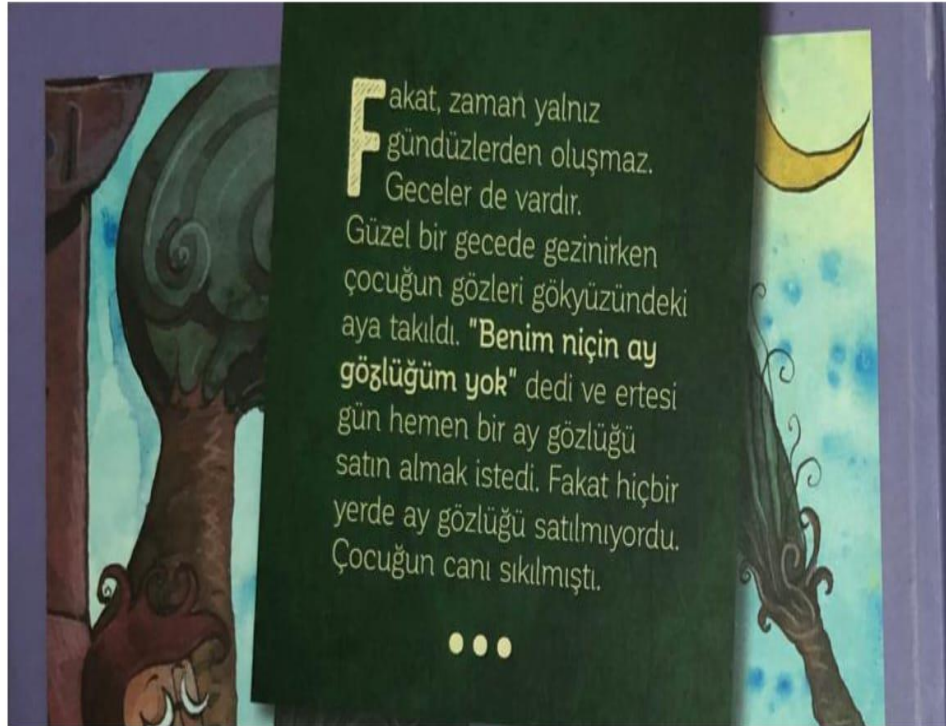

"Aman Allah'ım, bana ne olmuş böyle?" dedi. Ve artık yeni şeyler görmek, yeni şeyler öğrenmek istemedi. Çünkü gördüğü şeyler için yeni gözlükler yapmaktan yorulmuştu.

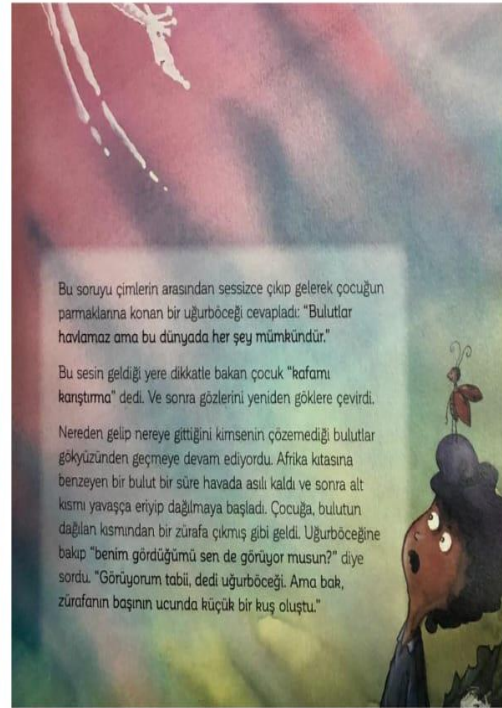
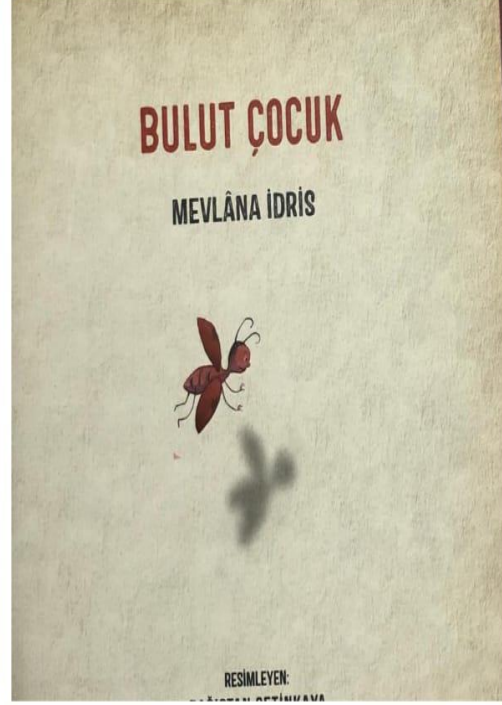
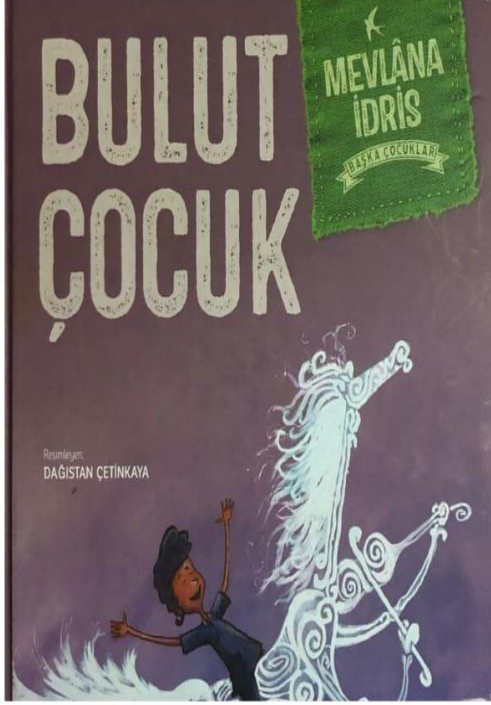
Yorulmuştu.

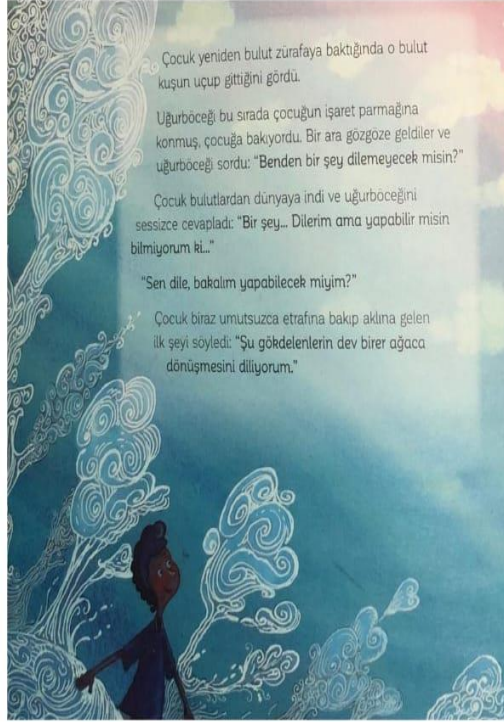

Fakat, zaman yalnız gündüzlerden oluşmaz. Geceler de vardır. Güzel bir gecede gezinirken çocuğun gözleri gökyüzündeki aya takıldı. "**Benim niçin ay gözlüğüm yok**" dedi ve ertesi gün hemen bir ay gözlüğü satın almak istedi. Fakat hiçbir yerde ay gözlüğü satılmıyordu. Çocuğun canı sıkılmıştı.

• • •

EK 3: Bulut Çocuk Hikâyesi

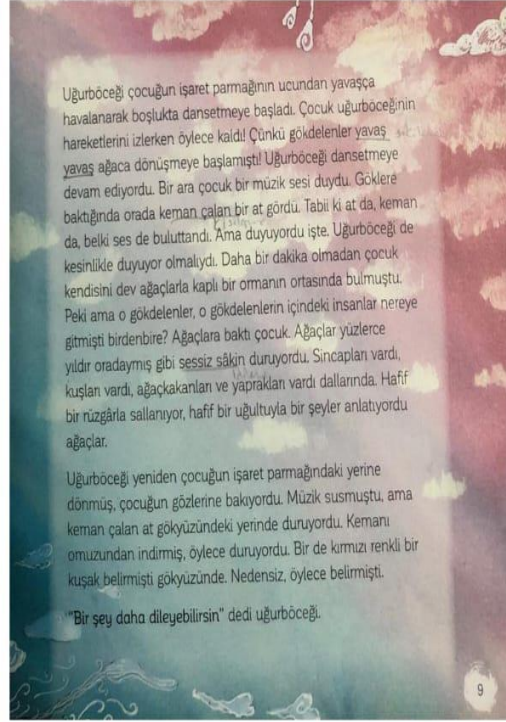
Çocuk yeniden bulut zürafaya baktığında o bulut kuşun uçup gittiğini gördü.

Uğurböceği bu sırada çocuğun işaret parmağına konmuş, çocuğa bakıyordu. Bir ara gözgöze geldiler ve uğurböceği sordu: "Benden bir şey dilemeyecek misin?"

Çocuk bulutlardan dünyaya indi ve uğurböceğini sessizce cevapladı: "Bir şey... Dilerim ama yapabilir misin bilmiyorum ki..."

"Sen dile, bakalım yapabilecek miyim?"

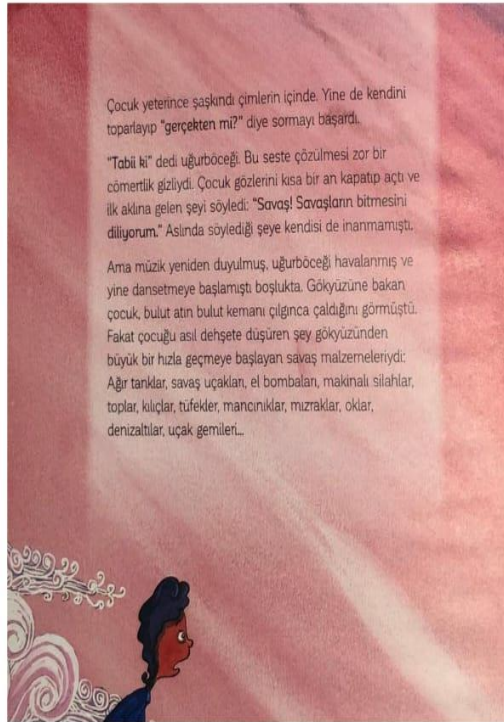
Çocuk biraz umutsuzca etrafına bakıp aklına gelen ilk şeyi söyledi: "Şu gökdelenlerin dev birer ağaca dönüşmesini diliyorum."

Uğurböceği çocuğun işaret parmağının ucundan yavaşça havalandırarak boşlukta dansetmeye başladı. Çocuk uğurböceğinin hareketlerini izlerken öylece kaldı! Çünkü gökdelenler yavaş yavaş ağaca dönüşmeye başlamıştı! Uğurböceği dansetmeye devam ediyordu. Bir ara çocuk bir müzik sesi duydu. Göklere baktığında orada keman çalan bir at gördü. Tabii ki at da, keman da, belki ses de buluttandı. Ama duyuyordu işte. Uğurböceği de kesinlikle duyuyor olmalıydı. Daha bir dakika olmadan çocuk kendisini dev ağaçlarla kaplı bir ormanın ortasında bulmuştu. Peki ama o gökdelenler, o gökdelenlerin içindeki insanlar nereye gitmişti birdenbire? Ağaçlara baktı çocuk. Ağaçlar yüzlerce yıldır oradaymış gibi sessiz sâkin duruyordu. Sincaplar vardı, kuşlar vardı, ağaçkakanlar ve yaprakları vardı dallarında. Hafif bir rüzgârla sallanıyordu, hafif bir uğultuyla bir şeyler anlatıyordu ağaçlar.

Uğurböceği yeniden çocuğun işaret parmağındaki yerine dönmüş, çocuğun gözlerine bakıyordu. Müzik susmuştu, ama keman çalan at gökyüzündeki yerinde duruyordu. Kemana omuzundan indirmiş, öylece duruyordu. Bir de kırmızı renkli bir kuşak belirmişti gökyüzünde. Nedenizmiş, öylece belirmişti.

"Bir şey daha dileyebilirsin" dedi uğurböceği.

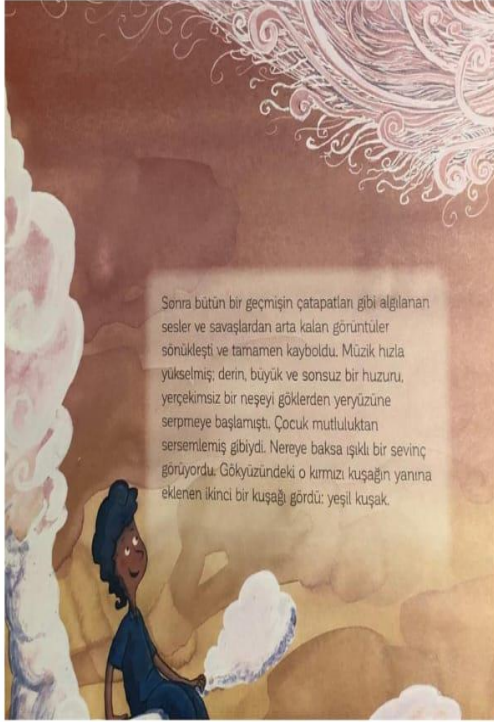
Çocuk yeterince şaşkındı çimlerin içinde. Yine de kendini toparlayıp "gerçekten mi?" diye sormayı başardı.

"Tabii ki" dedi uğurböceği. Bu seste çözülmesi zor bir cömertlik gizliydi. Çocuk gözlerini kısa bir an kapatıp açtı ve ilk aklına gelen şeyi söyledi: "Savaş! Savaşların bitmesini diliyorum." Aslında söylediği şey kendisi de inanamamıştı.

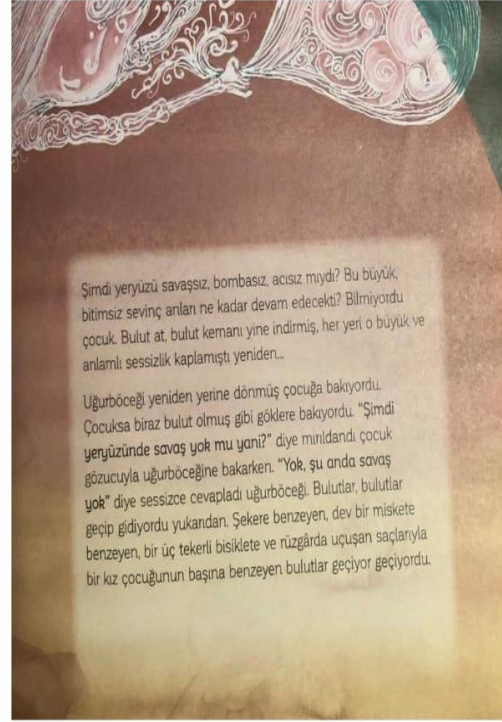
Ama müzik yeniden duyulmuş, uğurböceği havalanmış ve yine dansetmeye başlamıştı boşlukta. Gökyüzüne bakan çocuk, bulut atın bulut kemana çilginca çaldığını görmüştü. Fakat çocuğu asıl dehşete düşüren şey gökyüzünden büyük bir hızla geçmeye başlayan savaş malzemeleriydi: Ağır tanklar, savaş uçakları, el bombaları, makinalı silahlar, toplar, kılıçlar, tüfekler, mancınıklar, mızraklar, oklar, denizaltılar, uçak gemileri...

İnanılmaz bir şeydi bu. Yaralı askerler, toprağa düşmüş artık hareket etmeyen üniformalı askerler, bağırarak emirler veren subaylar, inli ufaklı ordular... Hepsi, büyük bir hızla kayıyor gibi gökyüzünden geçip gidiyordu. İyi ama nereye? Bilmiyordu çocuk, hiç bilmiyordu. Müzik çilginca sürüyor, uğurböceği boşluktaki olağandışı dansına devam ediyor ve dünyanın hafızasındaki bütün savaşlar, savaşçılar ve savaş tekniğinin ölümcül araçları kayıyordu. Dünyanın dışına bir yere mi? Bilmiyordu çocuk. Evrenin sonsuzluğu diye bir şey varsa, bilemezdi doğal olarak. Gökyüzünden geçip giden bu büyük savaş korvoyundan ara sıra ağır bombardıman ve makinalı tüfek sesleri de geliyordu. Ve bunlara karşın acılı insan sesleri. Bazı annelerin bazı çocukları için ve bazı çocukların bazı babaları için çıkardığı acılı sesler...

Sonra bütün bir geçmişin çatapatları gibi algılanan sesler ve savaşlardan arta kalan görüntüler sönükleşti ve tamamen kayboldu. Müzik hızla yükselmiş, derin, büyük ve sonsuz bir huzuru, yerçekimsiz bir neşeyi göklerden yeryüzüne serpmeye başlamıştı. Çocuk mutluluktan sersemlemiş gibiydi. Nereye baksa ışıklı bir sevinç görüyordu. Gökyüzündeki o kırmızı kuşağın yanına eklenen ikinci bir kuşağı gördü: yeşil kuşak.

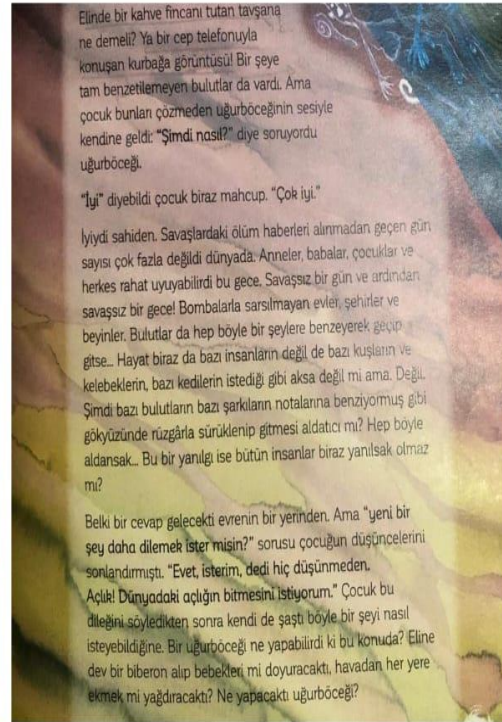
Şimdi yeryüzü savaşız, bombasız, acısız mıydı? Bu büyük, bitimsiz sevinç anları ne kadar devam edecekti? Bilmiyordu çocuk. Bulut at, bulut kemanı yine indirmiş, her yeri o büyük ve anlamlı sessizlik kaplamıştı yeniden...

Uğurböceği yeniden yerine dönmüş çocuğa bakıyordu. Çocuksa biraz bulut olmuş gibi göklere bakıyordu. "Şimdi yeryüzünde savaş yok mu yani?" diye minidandı çocuk gözucüyle uğurböceğine bakarken. "Yok, şu anda savaş yok" diye sessizce cevapladı uğurböceği. Bulutlar, bulutlar geçip gidiyordu yukarıdan. Şekere benzeyen, dev bir miskete benzeyen, bir üç tekerli bisiklete ve rüzgârda uçan saçlarıyla bir kız çocuğunun başına benzeyen bulutlar geçiyor geçiyordu.

Artık savaşız bir dünyada olduğuna inanan çocuğun aklı mutlulukla yumuşamıştı. Çimlerin üstünde ve bir süre önce yerinde gökdelenlerin olduğu dev ağaçların ortasında duruyor, bu imkansız gibi görülen durumu, güneşin altında buz gibi bir limonatayı yudumlamışçasına hissediyor, yaşıyordu.

Gökyüzündeki bulutların benzediği şekiller de biraz değişmişti sanki. Kalp şeklinde bir bulutun ortasından karnabaya benzeyen bir bulut geçiyordu, niyeyse.

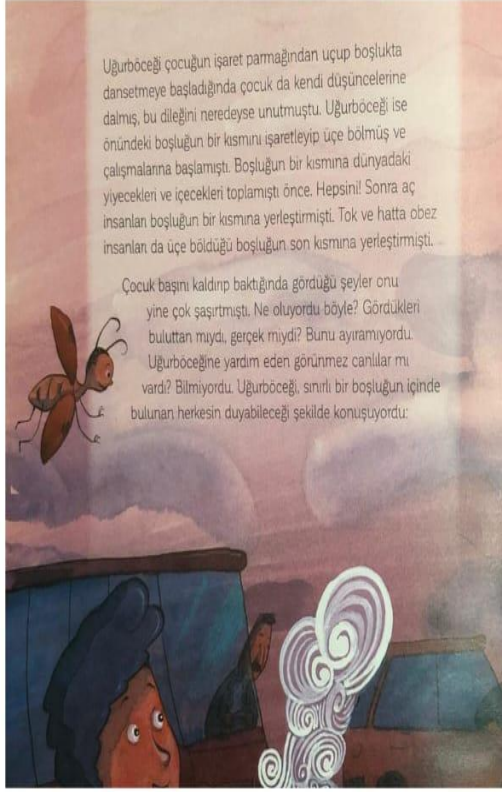

Elinde bir kahve fincanı tutan tavşana ne demeli? Ya bir cep telefonuyla konuşan kurbaga görüntüsü! Bir şey tam benzetilmeyen bulutlar da vardı. Ama çocuk bunları çözmeden uğurböceğinin sesiyle kendine geldi: "Şimdi nasıl?" diye soruyordu uğurböceği.

"İyi" diyebilirdi çocuk biraz mahcup. "Çok iyi."

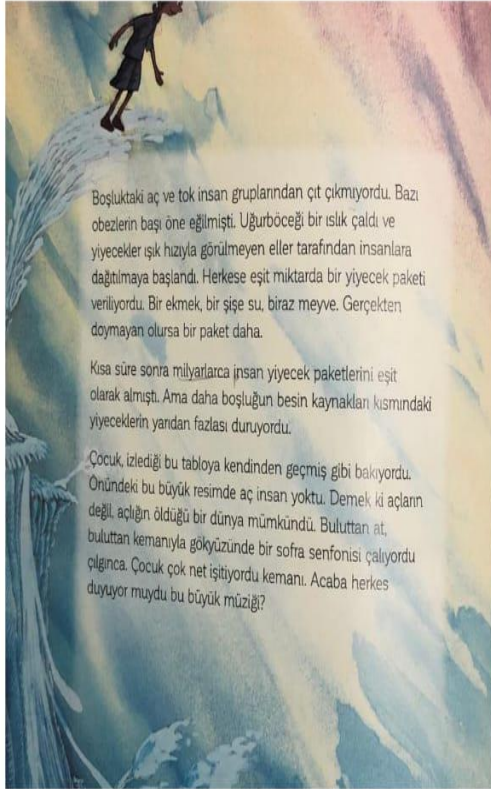
İyiydi şahiden. Savaşlardaki ölüm haberleri alınmadan geçen gün sayısı çok fazla değildi dünyada. Anneler, babalar, çocuklar ve herkes rahat uyuyabilirdi bu gece. Savaşız bir gün ve ardından savaşız bir gece! Bombalarla sarsılmayan evler, şehirler ve beyinler. Bulutlar da hep böyle bir şeylere benzeyerek geçip gitse... Hayat biraz da bazı insanların değil de bazı kuşların ve kelebeklerin, bazı kedilerin istediği gibi aksa değil mi ama. Değil. Şimdi bazı bulutların bazı şarkıların notalarına benziyor mu gibi gökyüzünde rüzgârla sürüklenip gitmesi aldatici mi? Hep böyle aldarsak... Bu bir yanlış ise bütün insanlar biraz yanlış olmaz mı?

Belki bir cevap gelecekti evrenin bir yerinden. Ama "yeni bir şey daha dilemek ister misin?" sorusu çocuğun düşüncelerini sonlandırmıştı. "Evet, isterim, dedi hiç düşünmeden. Açlık! Dünyadaki açlığın bitmesini istiyorum." Çocuk bu dileğini söyledikten sonra kendi de şaşıtı böyle bir şeyi nasıl isteyebileceğine. Bir uğurböceği ne yapabiliirdi ki bu konuda? Eline dev bir biberon alıp bebekleri mi doyuracaktı, havadan her yere eklemek mi yağdıracaktı? Ne yapacaktı uğurböceği?

Uğurböceği çocuğun işaret parmağından uçup boşlukta dansetmeye başladığında çocuk da kendi düşüncelerine dalmış, bu dileğini neredeyse unutmuştu. Uğurböceği ise önündeki boşluğun bir kısmını işaretleyip üçe bölmüş ve çalışmalarına başlamıştı. Boşluğun bir kısmına dünyadaki yiyecekleri ve içecekleri toplamıştı önce. Hepsini! Sonra aç insanlar boşluğun bir kısmına yerleşmişti. Tok ve hatta obez insanları da üçe böldüğü boşluğun son kısmına yerleşmişti.

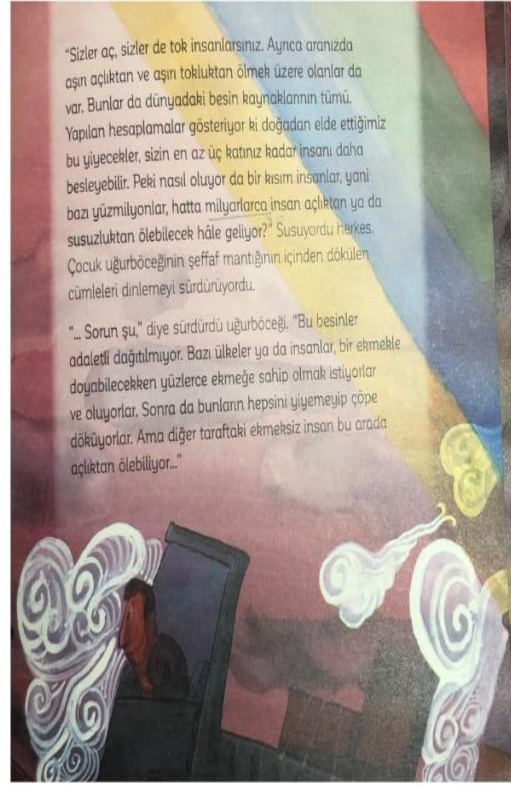
Çocuk başını kaldırıp baktığında gördüğü şeyler onu yine çok şaşırtmıştı. Ne oluyordu böyle? Gördükleri buluttan mıydı, gerçek miydi? Bunu ayıramıyordu. Uğurböceğine yardım eden görünmez canlılar mı vardı? Bilmiyordu. Uğurböceği, sınırlı bir boşluğun içinde bulunan herkesin duyabileceği şekilde konuşuyordu:

Boşluktaki aç ve tok insan gruplarından çıt çıkmıyordu. Bazı obezlerin başı öne eğilmişti. Uğurböceği bir ısıltı çaldı ve yiyecekler ışık hızıyla görülmeyen eller tarafından insanlara dağıtmaya başladı. Herkese eşit miktarda bir yiyecek paketi veniliyordu. Bir ekmeğe, bir şişe su, biraz meyve. Gerçekten doymayan olursa bir paket daha.

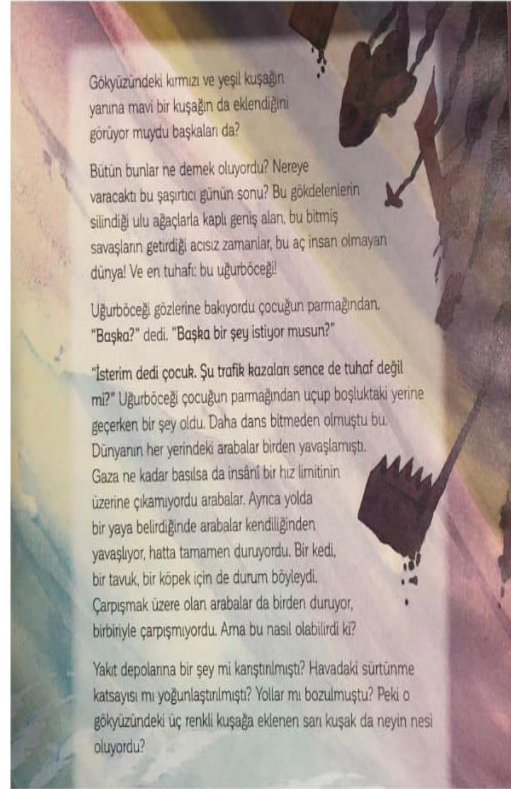
Kısa süre sonra milyarlarca insan yiyecek paketlerini eşit olarak almıştı. Ama daha boşluğun besin kaynakları kısmındaki yiyeceklerin yandan fazlası duruyordu.

Çocuk, izlediği bu tabloya kendinden geçmiş gibi bakıyordu. Önündeki bu büyük resimde aç insan yoktu. Demek ki açların değil, açlığın öldüğü bir dünya mümkündü. Buluttan at, buluttan kemanıyla gökyüzünde bir sofa senfonisi çalıyordu çığınca. Çocuk çok net işitiyordu kemani. Acaba herkes duyuyor muydu bu büyük müziği?

"Sizler aç, sizler de tok insanlarsınız. Ayrıca aranızda aşırı açlıktan ve aşırı tokluktan ölmek üzere olanlar da var. Bunlar da dünyadaki besin kaynaklarının tümü. Yapılan hesaplamalar gösteriyor ki doğadan elde ettiğimiz bu yiyecekler, sizin en az üç katınız kadar insanı daha besleyebilir. Peki nasıl oluyor da bir kısım insanlar, yani bazı yüz milyonlar, hatta milyarlarca insan açlıktan ya da susuzluktan ölebilecek hâle geliyor?" Susuyordu herkes. Çocuk uğurböceğinin şeffaf mantığını içinden dökülen cümleleri dinlemeyi sürdürüyordu.

"... Sorun şu," diye sürdürdü uğurböceği. "Bu besinler adaletli dağıılmıyor. Bazı ülkeler ya da insanlar, bir ekmeğe doyabilecekken yüzlerce ekmeğe sahip olmak istiyorlar ve oluyorlar. Sonra da bunların hepsini yiyemeyip çöpe döküyorlar. Ama diğer taraftaki ekmeksiz insan bu arada açlıktan ölebiliyor..."

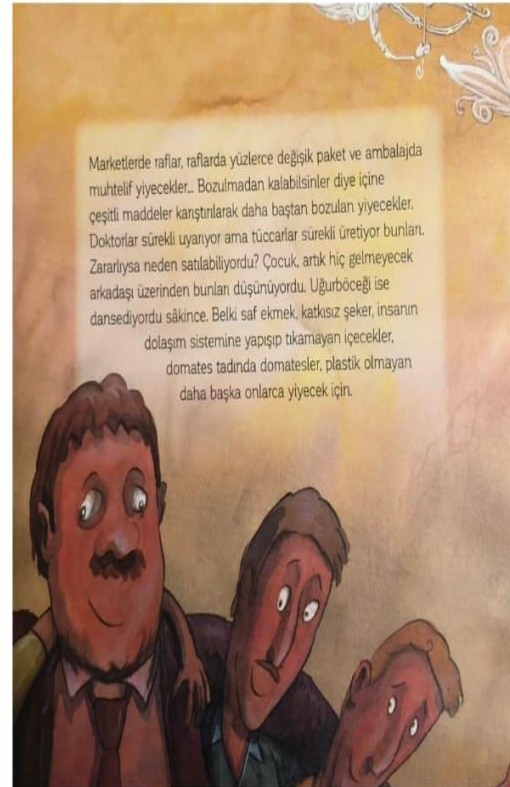
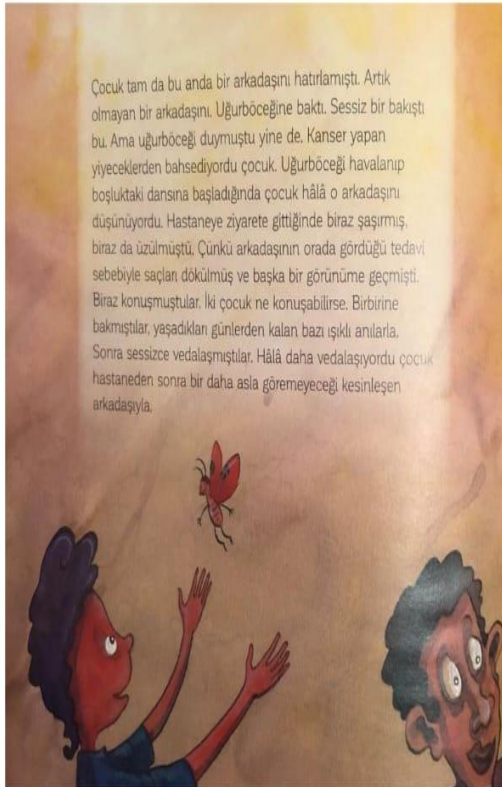
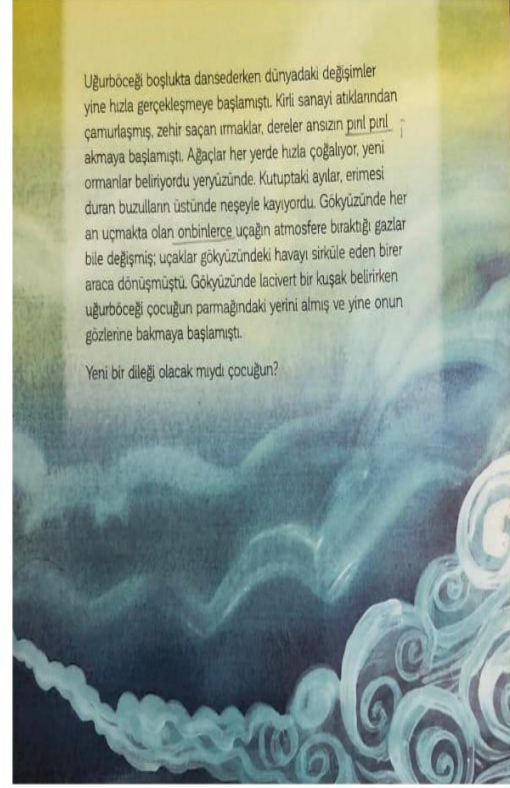
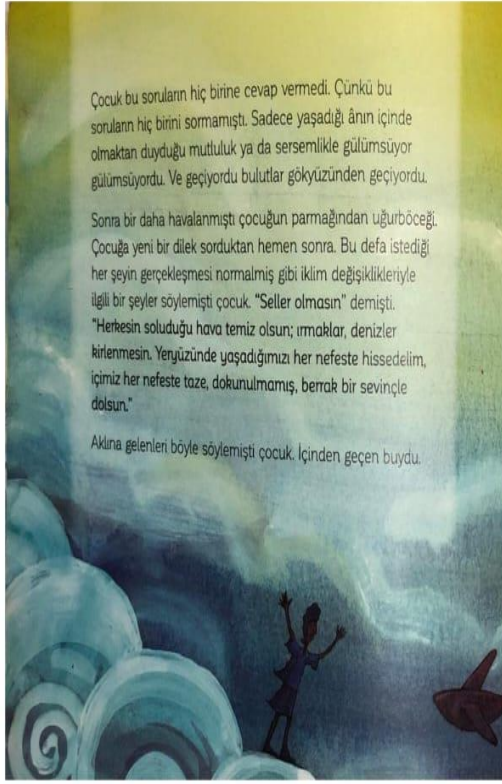
Gökyüzündeki kırmızı ve yeşil kuşağın yanına mavi bir kuşağın da eklendiğini görüyor muydu başkaları da?

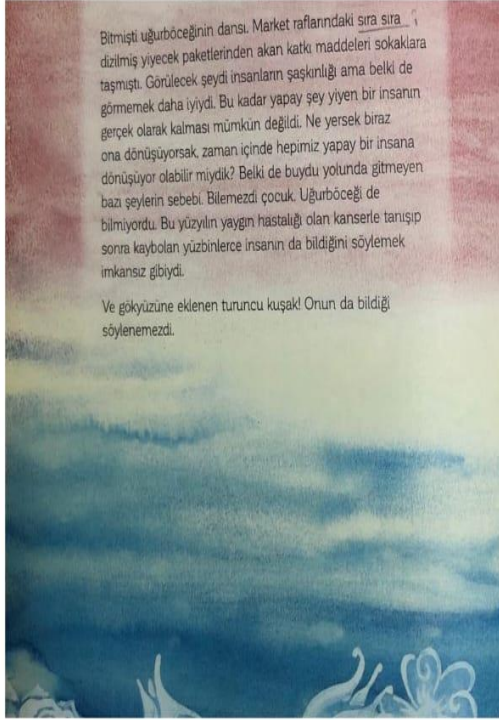
Bütün bunlar ne demek oluyordu? Nereye varacaktı bu şaşırtıcı günün sonu? Bu gökdelenlerin silindiği ulu ağaçlarla kaplı geniş alan, bu bitmiş savaşların getirdiği acısız zamanlar, bu aç insan olmayan dünya! Ve en tuhafı: bu uğurböceği!

Uğurböceği gözlerine bakıyordu çocuğun parmağından. "Başka?" dedi. "Başka bir şey istiyor musun?"

"İsterim dedi çocuk. Şu trafik kazaları sence de tuhaf değil mi?" Uğurböceği çocuğun parmağından uçup boşluktaki yerine geçerken bir şey oldu. Daha dans bitmeden olmuştu bu. Dünyanın her yerindeki arabalar birden yavaşlamıştı. Gaza ne kadar basılsa da insanlı bir hız limitinin üzerine çıkamıyordu arabalar. Ayrıca yolda bir yaya belirdiğinde arabalar kendiliğinden yavaşlıyor, hatta tamamen duruyordu. Bir kedi, bir tavuk, bir köpek için de durum böyleydi. Çarpışmak üzere olan arabalar da birden duruyor, birbiryle çarpışmıyordu. Ama bu nasıl olabilirdi ki?

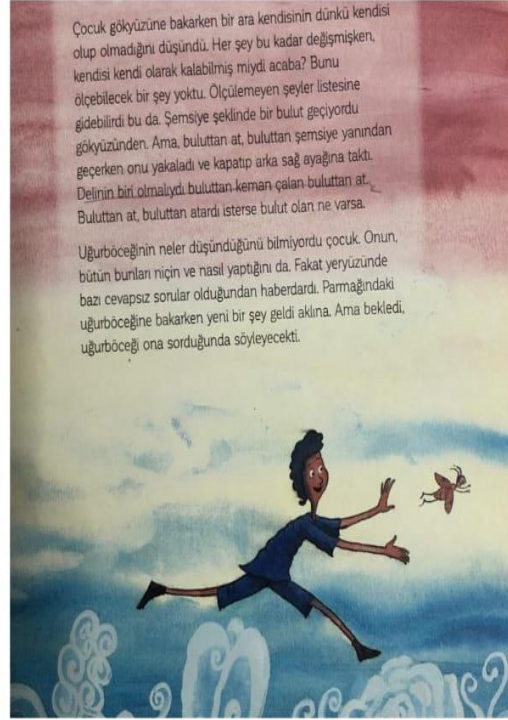
Yakıt depolarına bir şey mi karıştırmıştı? Havadaki sürtünme katsayısı mı yoğunlaştırılmıştı? Yollar mı bozulmuştu? Peki o gökyüzündeki üç renkli kuşağa eklenen sanı kuşak da neyin nesi oluyordu?

Bitmişti uğurböceğinin dansı. Market raflarındaki sıra sıra dizilmiş yiyecek paketlerinden akan katkı maddeleri sokaklara taşmıştı. Görülecek şeydi insanların şaşkınlığı ama belki de görmemek daha iyiydi. Bu kadar yapay şey yiyen bir insanın gerçek olarak kalması mümkün değildi. Ne yersek biraz ona dönüşüyorsak zaman içinde hepimiz yapay bir insana dönüşüyor olabilir miydik? Belki de buydu yolunda gitmeyen bazı şeylerin sebebi. Bilemezdi çocuk. Uğurböceği de bilmiyordu. Bu yüzünlü yağın hastalığı olan kanserle tanışıp sonra kaybolan yüzbinlerce insanın da bildiğini söylemek imkansız gibiydi.

Ve gökyüzüne eklenen turuncu kuşak! Onun da bildiği söyleyemezdi.

Çocuk gökyüzüne bakarken bir ara kendisinin dünkü kendisi olup olmadığını düşündü. Her şey bu kadar değişmişken, kendisi kendi olarak kalabilmiş miydi acaba? Bunu ölçebilecek bir şey yoktu. Ölçülemeyen şeyler listesine gidebilirdi bu da. Şemsiye şeklinde bir bulut geçiyordu gökyüzünden. Ama, buluttan at, buluttan şemsiye yanından geçerken onu yakaladı ve kapatıp arka sağ ayağına taktı. Delinin biri olmalıydı, buluttan keman çalan buluttan at, Buluttan at, buluttan atı isterse bulut olan ne varsa.

Uğurböceğinin neler düşündüğünü bilmiyordu çocuk. Onun, bütün bunları niçin ve nasıl yaptığını da. Fakat yeryüzünde bazı cevapsız sorular olduğundan haberdardı. Parmağındaki uğurböceğine bakarken yeni bir şey geldi aklına. Ama bekledi, uğurböceği ona sorduğunda söyleyecekti.

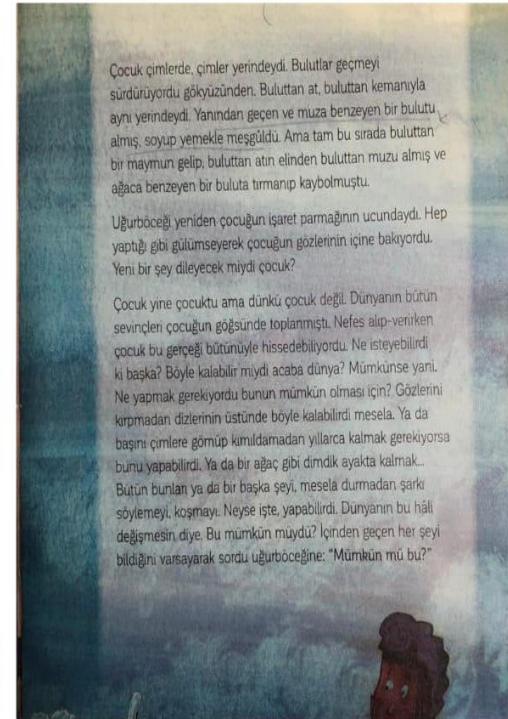

diye sormadı, ama bunu gözleriyle sordu ve çocuk onu gözleriyle cevap verdi: "Evet, yeni bir dileğim var." Sonra hafifçe konuştu: "Yoksulluğun bitmesi mümkün mü?"

Uçtu uğurböceği. Boşluğun tam içine. Ve dans...

Ve bahçe içinde güzel evlerde hiçbir şeyden şikayet etmeyen aileler. Hiç bozuk olmayan yollar, kaldırımlar vardı hiç rahatsız etmeyen şehirlerde. Hiç kimse çirkin çirkin bağırımıyordu, içindeki bir yoksulluk sebebiyle bir başkasına.

Gökyüzüne mor bir kuşak eklenirken bir defa daha değişen dünyaya baktı çocuk. Böyle de olabiliyordu işte. Dünya böyle de dönebiliyordu. Böyle dönebilen bir dünyayı nasıl ve niçin değiştiriyordu insanlar? Kimin işine yarıyordu yoksul, savaşlı, kanlı, mutsuz çoğunluklarla, aç insanlarla dolu bir dünya?

Çocuk çimlerde, çimler yerindeydi. Bulutlar geçmeyi sürdürüyordu gökyüzünden. Buluttan at, buluttan kemanıyla aynı yerindeydi. Yanından geçen ve muza benzeyen bir bulutu almış, soyup yemekle meşgüldü. Ama tam bu sırada buluttan bir maymun gelip, buluttan atın elinden buluttan muzunu almış ve ağaca benzeyen bir buluta tırmanıp kaybolmuştu.

Uğurböceği yeniden çocuğun işaret pamağının ucundaydı. Hep yaptığı gibi gülümseyerek çocuğun gözlerinin içine bakıyordu. Yeni bir şey dileyecek miydi çocuk?

Çocuk yine çocuktu ama dünkü çocuk değil. Dünyanın bütün sevinçleri çocuğun göğsünde toplanmıştı. Nefes alıp-venirken çocuk bu gerçeği bütünüyle hissedebiliyordu. Ne isteyebilirdi ki başka? Böyle kalabilirdi miydi acaba dünya? Mümkünse yarı. Ne yapmak gerekiyordu bunun mümkün olması için? Gözlerini kırpmadan dizlerinin üstünde böyle kalabilirdi mesela. Ya da başını çimlere gömüp kıldamadan yıllarca kalmak gerekiyorsa bunu yapabilirdi. Ya da bir ağaç gibi dımdık ayakta kalmak... Bütün bunları ya da bir başka şeyi, mesela dumandan şarkı söylemeyi, koşmayı. Neyse işte, yapabilirdi. Dünyanın bu hali değişmesin diye. Bu mümkün müydü? İçinden geçen her şeyi bildiğini varsayarak sordu uğurböceğine: "Mümkün mü bu?"

Uğurböceği her şeyi biliyormuş gibi cevapladı ama biraz tuhaf bir cevaplamadı bu. Çimlerin yerini bir anda gelincikler kaplamıştı. Sonsuz bir gelincik bahçesindeydi çocuk.

Sonra yine cevapladı uğurböceği: O gelinciklerin yerini mor cezayir menekşeleri almıştı aynı sonsuzlukla. Baştan sona mor menekşelerle kaplı bir bahçede oturan çocuğun yüzünde görülmemiş çizgiler oluştu. Başka bir dünyada gülümsüyor olmanın başka mutluluk çizgileri.

Sonra bir cevap daha verdi uğurböceği: Sonsuz bir gül bahçesinin içinde buldu kendini çocuk. Kızıl, sarı, beyaz, mavi ve siyah güller. Cevaplar bitmiyordu uğurböceğinde; nergisten, orkideden, sebboydan, karanfilden, laleden, sümbülden sonsuz bahçeli cevaplar.

Ve çocuk bir ara mutluluktan dönmüş başını gökyüzüne çevirdiğinde, orada da buluttan milyonlarca değişik çiçek gördü. Kendi bulunduğu sonsuz çiçek bahçesiyle, gökyüzündeki bulutlardan sonsuz çiçek bahçesi ufukta birleşiyor, kesintisiz bir çiçek evreni çocuğu bütünüyle içine alarak, çiçekten bir samanyolu içinde zamanı bir çiçek değişiminde öğütüp duruyordu.

Ve bu sonsuz çiçek evreninin içinde bir tek ses vardı: Buluttan atın çaldığı buluttan kemanın sesi! Buluttan at, bu sonsuz çiçek evreninin içinde bütünüyle kendinden geçmiş, buluttan kemanını, çok ışıklı bir dünyanın çok boyutlu notalarıyla çaldırılmış gibi çalıyordu. Çiçekten evrenin ışıktan müziği!

Cevapların içindeydi çocuk. Sonsuz güzel cevapların.

Gökyüzünde çivit mavisi bir kuşak daha belirildiğinde, çocuğun aklında birden o büyük tamamlama oluştu! Gökkuşağı! Oradaydı. O çiçekten samanyolunun hemen altında!

Uğurböceğine baktı: "bu kadar cevap yeter" der gibi bir bakışla.

Uğurböceği çocuğu işaret parmağından tutup, bir tüy kaldırmış gibi kaldırdı çimlerden. Ve sonra hep gidip durduğu boşluğa götürdü çocuğu. Boşluğun o noktasına geldiklerinde çocuk biraz şaşırdı. Oysa, bu olanlardan sonra artık hiç bir şeye şaşımayacağını düşünüyordu. Ama şaşırıldı. Çünkü boşlukta bulunduğu yerde elektronlardan, nötronlardan, atom altı parçacıklardan bir mahşer kaynıyordu. Uğurböceği çocuğa bu mahşer yerinde bazı noktadaki bazı olayları gösterdi. Çocuk eliyle oraları kaşırsa bazı şeyleri değiştirebileceğini hissetti. Ve burada dansetmeden durmak imkânsız gibiydi. Sonra göklere baktı uğurböceği. Eğildi. Şükür anlamında bir şeyler söyledi. Çocuk bu aşamada ve artık her aşamada bütünüyle katıldı: uğurböceğine.

Sonra yine işaret parmağından tutup bir tüy gibi yükseltmeye başladı çocuğu uğurböceği. Hızla gidiyorlardı çiçeklerin içinde hep yükselerek. Sonra birden buluttan kemanı çalan buluttan at belirdi önlerinde. Atladılar buluttan atın üzerine. Daha hızlı, daha hızlı gitmeye başladılar buluttan kemanın çok boyutlu müziğini dinleyip, içlerinde duyarak.

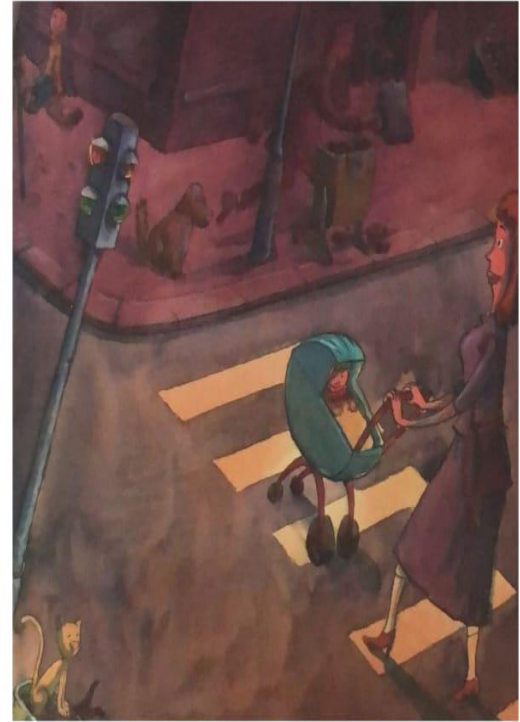
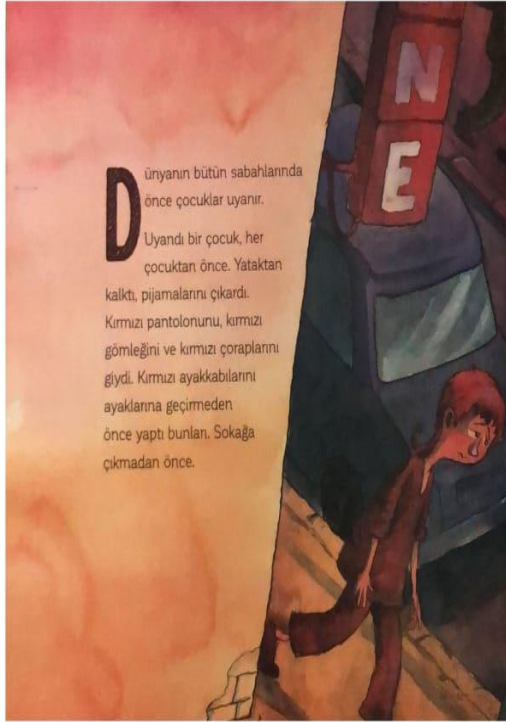
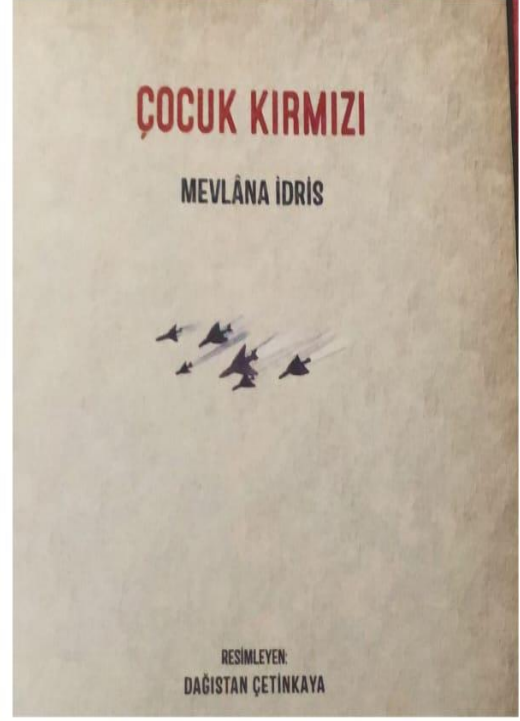
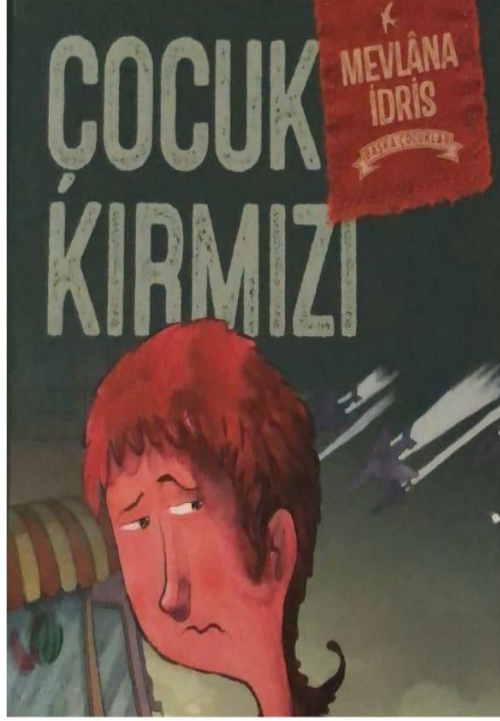
Buluttan at, gökkuşağının altından geçerken bir soru sordu çocuğa: "Mutlu musun?" "Çocuğun kafasını kaşıtıma" dedi uğurböceği.

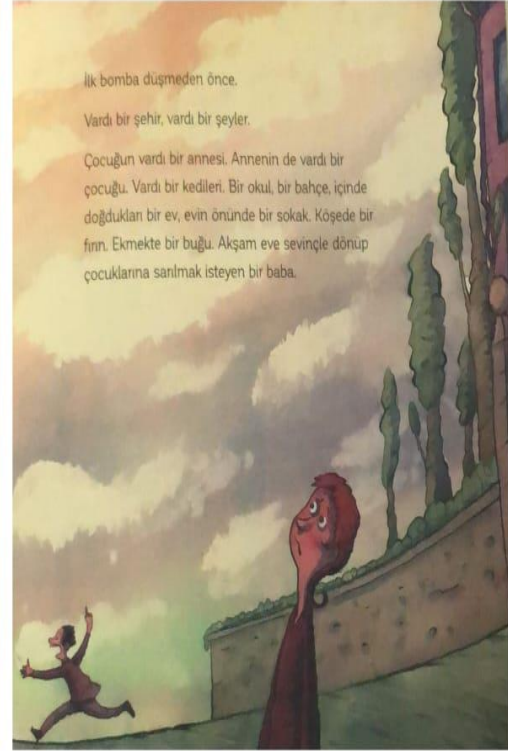
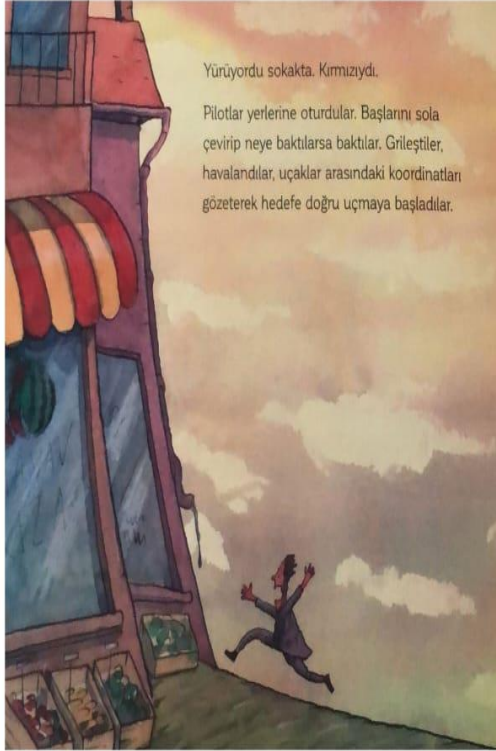
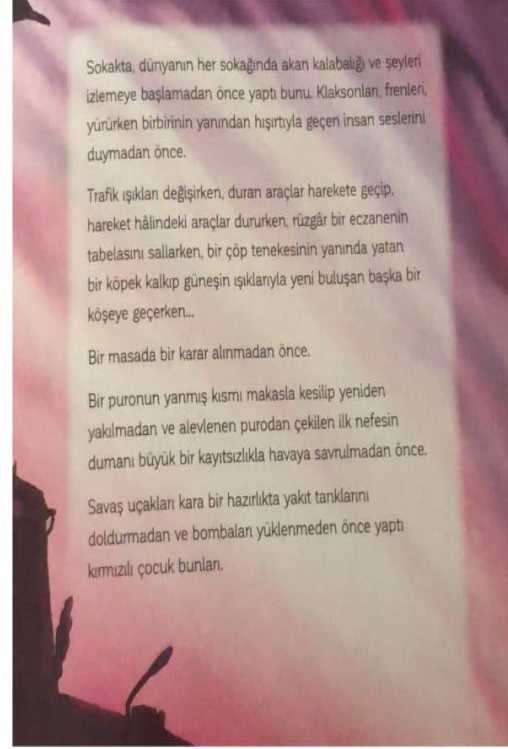
Ve geçtiler o gökkuşağının altından o büyük hızla.

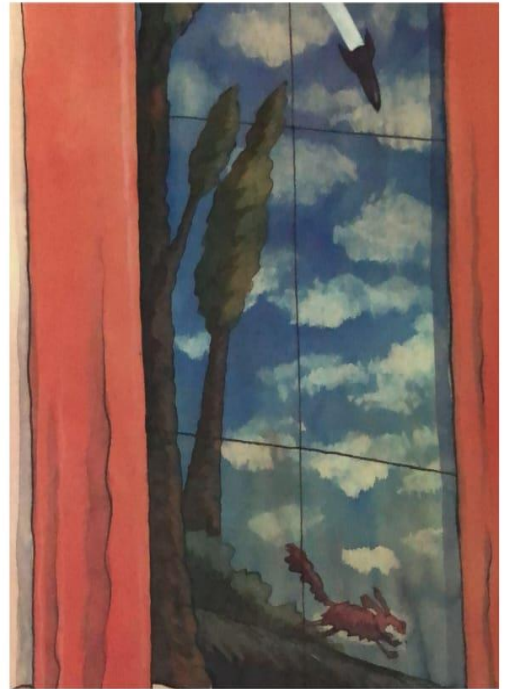
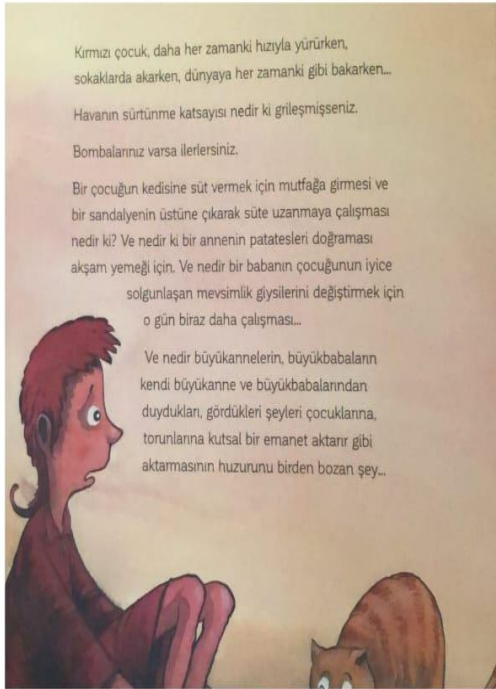
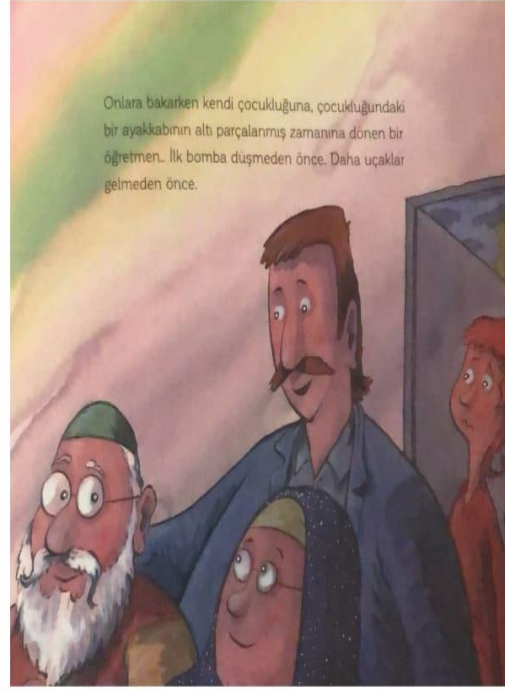
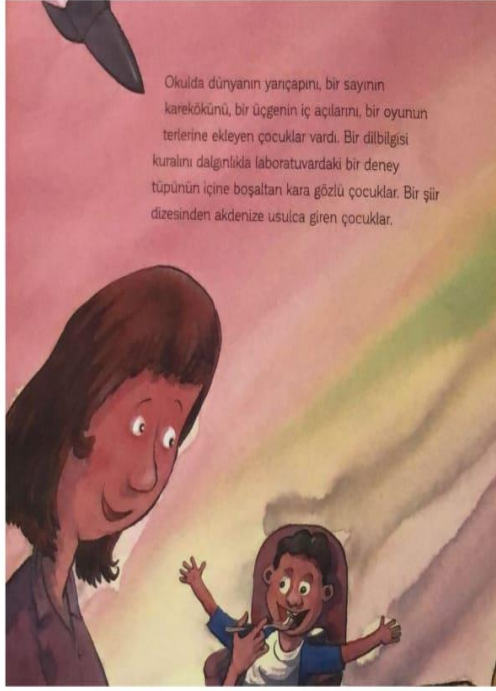
Nereye? Nereye! Nereye...

Bunu gerçekten bilemiyoruz. İnanın.

EK 4: Çocuk Kırmızı Hikâyesi

Kalabilir mi bunlar?

Gökler ve kuşlar, gökler ve bulutlar kalabilir mi, bomba yükü uçaklar görüldüğünde.

Birden gözler havaya çevrilip olanları anlamaya çalışırken, akşam yemeği için mercimek çorbası on dakika daha kaynamaya bırakılmışken, cacık için yoğurt belirli bir kıvama getirilirken, kedi, içeceği sütün çocuk tarafından şişeden kaba dökülüşünü mırıldanarak izlerken, ilk bombanın serbest bırakılması!

Bütün uçakların ilk bombalarını ve arkasından ikinci, üçüncü bombalarını serbest bırakışı.

Nereye? Nereye düşerse oraya.

Kimin üstüne? Kim varsa onun üstüne.

Daha yalnızca 'anne' ve 'baba' diyebilen ve o sırada yerde gördüğü bir kancayı izlemeye çalışan bir çocuk varsa onun da mı üstüne? Onun da üstüne.

Bir annenin de mi? Bir annenin de.

Buğusu kaybolmamış bir ekmeğin de. Deli gibi çiçek açmış bir erik ağacının üstüne. Mutlu bir günde çekildiği belli olan eski bir resmin üstüne de.

Ve gerçekliğin parçalanmaya, öğrenilen herşeyin parçalanmaya başlaması. Kapanlar, havaya uçanlar, yerde açılan çukurlar, yerinden büyük bir hızla savrulan ve artık asla eskisi gibi olmayacak nesnelere...

İnmeye devam eden bombalar bombalar.. Seyretilmiş uranyumlu misket bombaları. Hafızaların ve hafızalardaki herşeyin kaymaya başlaması. Anneye son bakış. Pilotlar bombalardan bir hali oluştururken. Annenin ağzından çıkan son kelime. Kedinin önce süt kabını, sonra kendini kaybedişi. Eriğin çiçekleri yok artık. Bir daha hiç erik olmayacak o ağaçta. Ağaç yok.

Çok anne, çok çocuk, çok kedi ve başka çok şeylerin yokşeyler oluşu... Birden! Evet birden.

Uçakların tekrar dönüşü. Göklerin yeniden bölünüşü. Merkezde durum değerlendirilmesi. Yeni bir purunun ateşlenmesi. Bir emir daha. Sonra tamamdır herhalde.

Ayaklarının içi kanla dolduğunda durmadı. Yürürken arkasında kırmızı, ıslak ve taze ayak izleri bırakmasındandı. Kanla ıslanmıştı giysileri ve her yeri. Ama suyla ıslansa da daha farklı görünmezdi. Herneyi kırmızıydı çocuğun. Şimdi biraz abartmıştı ebobeleri. Daha da abartıyacaktı.

Çakı taşları bazan, tozlar bazan, kahverengi bir toprak bazan... Çocuk yürüdükçe gende kaldılar. Yürüyordu çocuk. Kimin yerine? Onemiz artık.

Sadece arkasında kırmızı ayak izleri.

Yürüyordu ağır.

Biraz da ağlıyordu galiba.

Galiba.

Bırakmak nedir ki bombalan.

Uçaktaysanız ve bombalarınız varsa yerçekimi kanunları işler.

Bütün bunlar bir çizgi-film olamaz değil mi? Olamaz ve değil zaten.

Kırmızılar giymiş çocuk, bütün bunlardan haberdar olduğunda incecik kanamaya başladı. Kalbinin biraz altından başladı sanırım. Sonra sağ yanında biraz yukarılarda başka bir yeri daha. Sonra dizkapaklarının orada bir başka ince kan sızıntısı...

Benim yerime kanyordu galiba. Belki senin yerine de. Kanamayan kim varsa onun yerine. Yani biraz hepimizin. O savrulup, parçalanmış biçimde toprağa düşenler dışında.

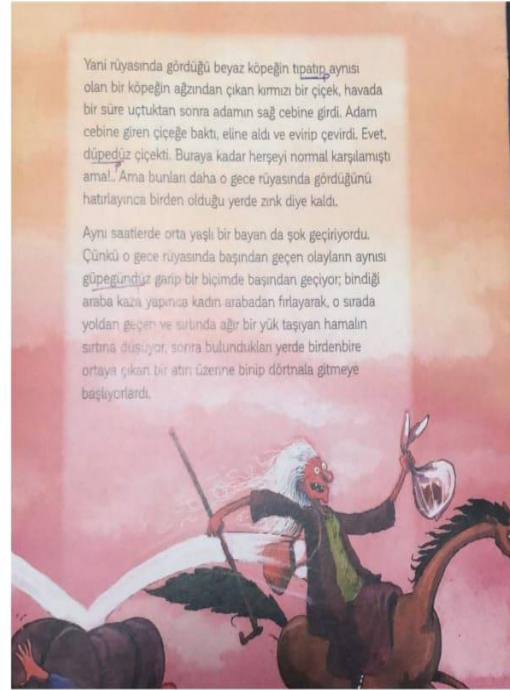
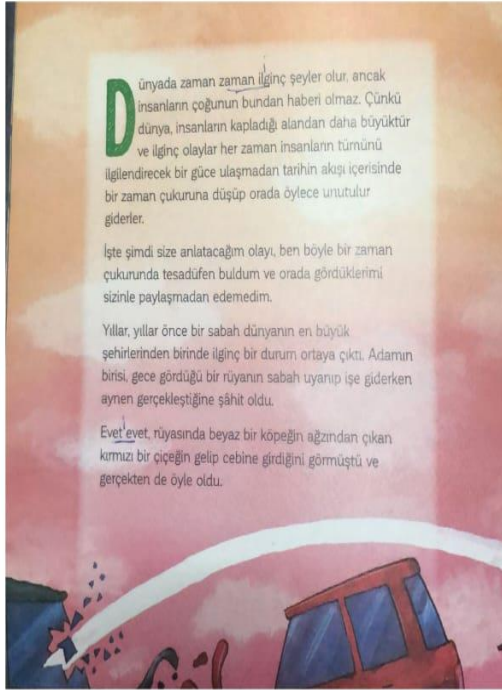
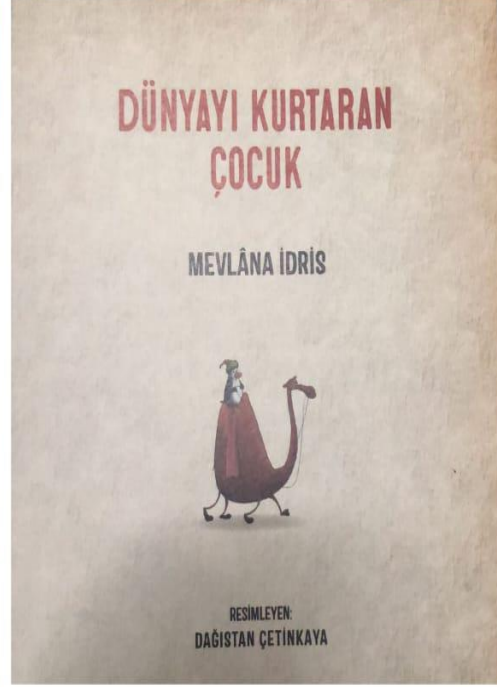
Asfaltlar, vip salonları, çok iyi korunan kimi binalar ve hemen herkesin yerine.

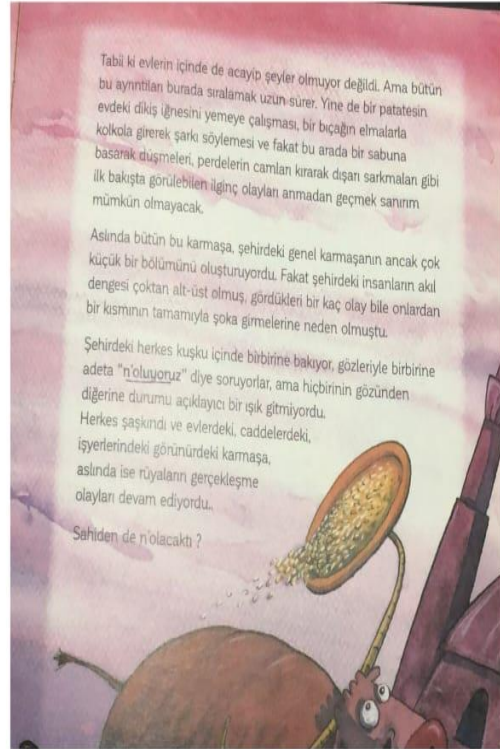
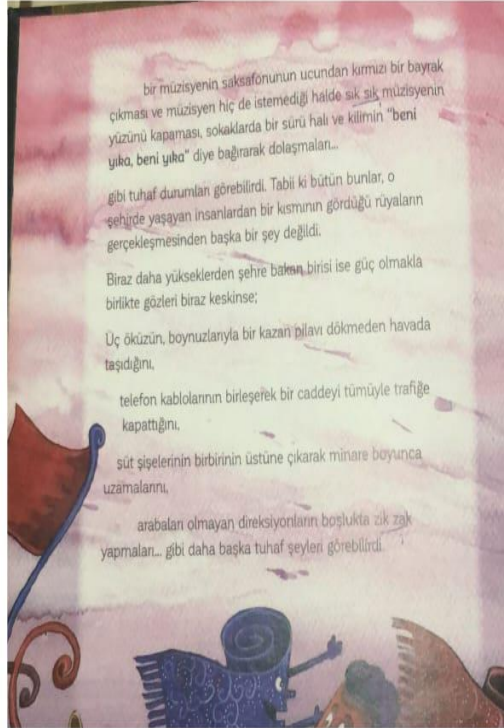
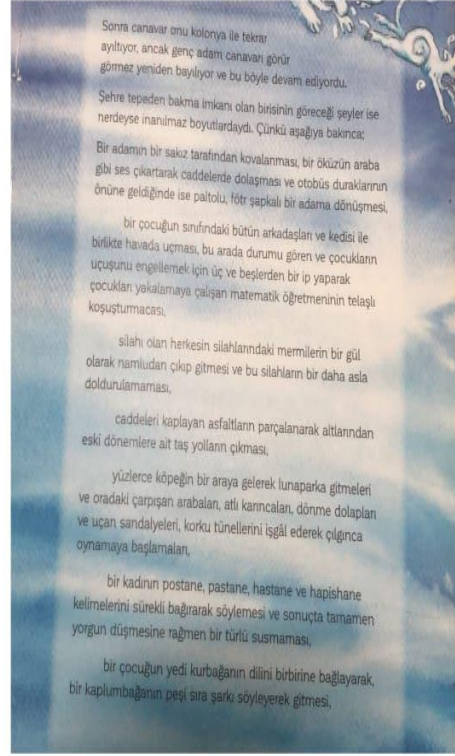

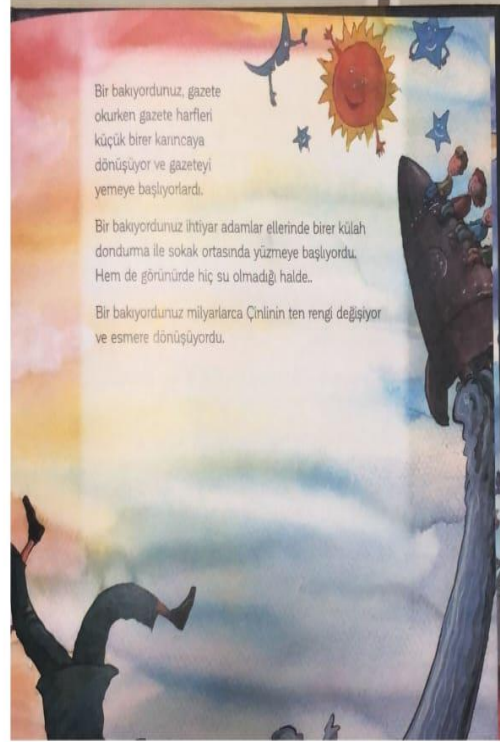
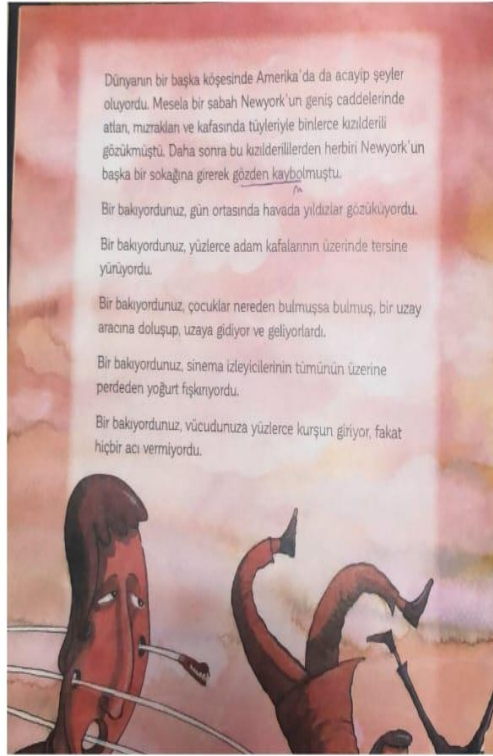
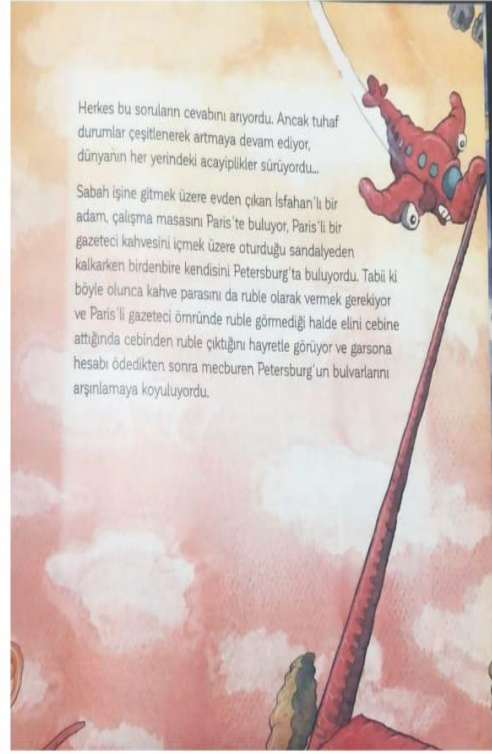
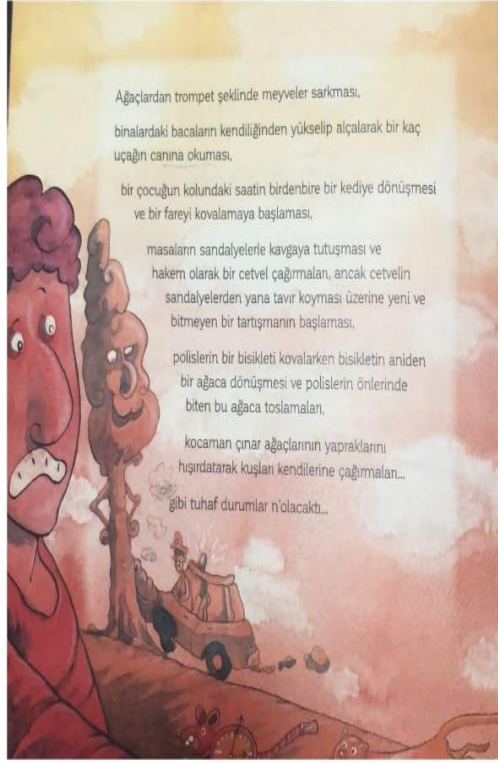
O kulda dünyanın yanıpını, bir sayının karekökünü, bir üçgenin iç açılarını, bir oyunun terlerine ekleyen çocuklar vardı. Bir dilbilgisi kuralını dalgınlıkla laboratuvardaki bir deney tüpünün içine boşaltan kara gözlü çocuklar. Bir şiir dizesinden akdenize usulca giren çocuklar.

...

EK 5: Dünyayı Kurtaran Çocuk Hikâyesi

Bir bakıyordunuz kuzey kutbundaki buzların arasında bir deve dolaşır ve penguenlerle moğol dilinde konuşuyordu.

Bir bakıyordunuz bütün yağmır leblebiller birleşiyor ve kuruyemişçilerin camını tıklatıyordu.

Bir bakıyordunuz çocuklar bütün gece "ben de pilot olacağım" diye tutturuyordu.

Bir bakıyordunuz, Hindistan'ın Bombay şehrindeki bir sokakta yüzlerce yoksul adam akşam yemeğinde ekmeğin arasına altın yemeye başlıyordu.

Bir bakıyordunuz üç tane zebra kavak ağacına çıkmış, aya bakıyordu.

Yani ne kadar anlatsak boş.. Dünyanın her yerinde garip şeyler oluyor da oluyordu. Herkesin ağız hayretten bir kaş açılmıştı. Evet, garipliklerden birisi de buydu. Hemen hemen herkes, olan garip şeyleri gördükçe, şaşkınlıktan, ellerinde olmadan ağızları açık bir durumda dolaşmaya başlamıştı.

N'olacaktı peki ?

Herkes birbirine bunu soruyordu. Bütün bunlar niçin oluyordu ve böyle giderse n'olacaktı ?..

İnsanlar herhangi bir konuda kesin bir dille bir soru sordukları zaman, o sorunun cevabını almadan rahat etmezler. Bu defa da böyle oldu. Küçük-büyük, yoksul-zengin demeden herkes olup-bitenlerin ne anlamaya geldiği, niçin olduğu ve sonuçta dünyanın nereye gideceği üzerine kafa yormaya başladı.

Kafalar yoruldu, yoruldu, yoruldu. Sonra herkes bu işten çok yoruldu. Bu acayip işleri araştırmak için kocaman kurumlar bile oluşturuldu. Bir yılın araştırma yapıldı. Boşuna !..

Bu araştırmalar esnasında da pireler telefonla konuşmaya, lahmacınlara uçan itane gibi orada burada uçmaya, dondurma külahları çocukların elinden kaçmaya, resimdeki bazı insanlar canlanarak resmin içinden çıkıp gitmeye devam etti.

Uluslararası garipçilerin arasında da bir kesime çıktığını kimsenin söylemeyeceği bu süre içerisinde insanların çoğu kelimenin tam anlamıyla bir düşünmeye, yani esasen hiç bir şey düşünmemeye başladı.

Herkes bütün bu olup-biten acayip işlere alışmış ve ellerinden hiçbir şey gelmeyen bu durum karşısında "ne yapalım çarım, ben mi yapıyorum sanık, Allah Allah" diye söylemeye başlarken duydukları bir habere seviniler..

Bu habere göre İran'ın bir köyünde yaşayan ve yıllardan beri hiç uyumayan çok yaşlı ve bilge bir adam vardı. Köyülerin ya da o civarda oturan kimselerin başı herhangi bir nedenle derde girdiği zaman o çok yaşlı ve bilge adama giderek dertlerine bir çözüm bulmasını ya da bir akıl vermesini isterlerdi.

İşte bu defa da böyle olmuş ve insanlardan birisi, bütün dünyanın derdi haline gelen bu acayip işlerin ne anlamaya geldiğini, niçin olduğunu ve nasıl ortadan kaldırılabileceğini sormak üzere bu yaşlı ve bilge adamın yanına gelmişti.

Yıllardır uyumayan yaşlı ve bilge adam, kendisine gelen adamı uzun uzun dinledikten sonra "vah vah, demek öyle.." dedi ve kalkıp mutfağa giderek, içi buz gibi köpüklü ayanla dolu olan büyük bir kase ile geri döndü. Sonra misafirine şöyle dedi :

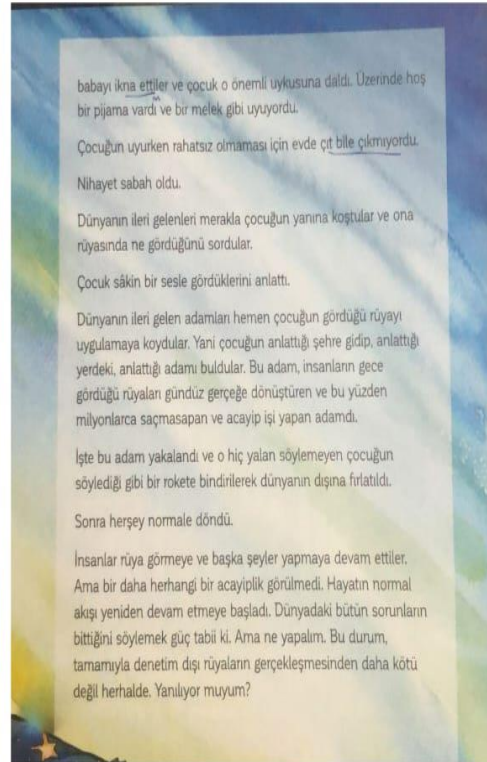
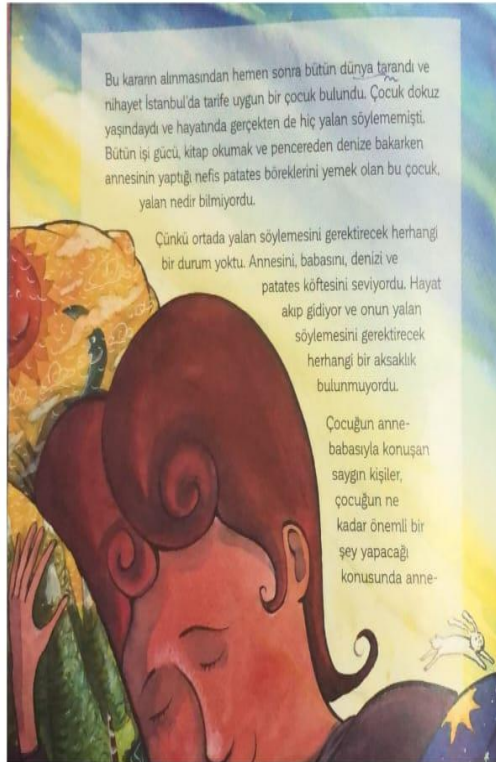
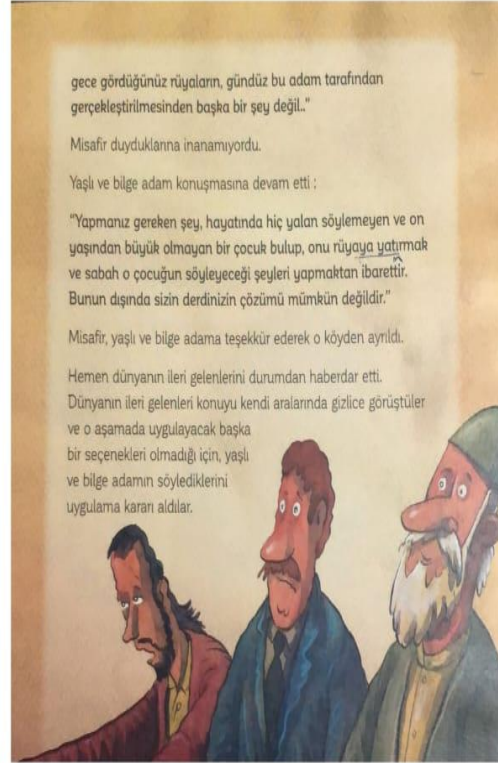
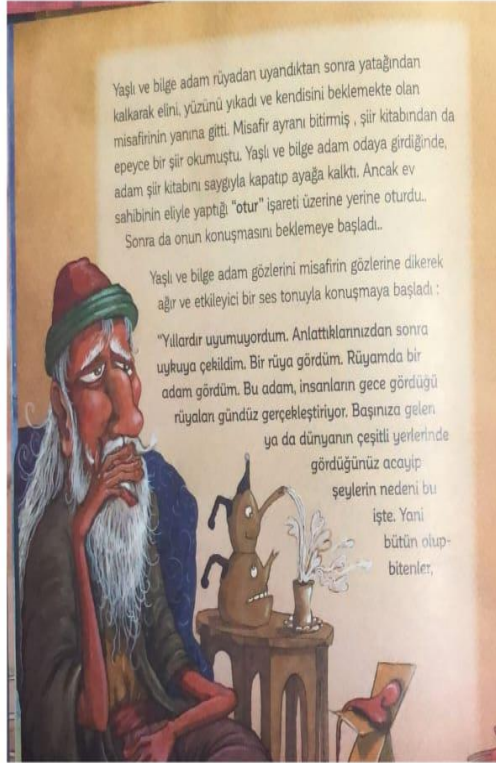
"Dostum, siz bu ayan için ve canınız sıkılırsa şiir okuyun, benim biraz içim olacaktı, lütfen ben geri dönünceye kadar beni bekleyin" diyerek, misafirinin evinin salonunda içi köpüklü ve buz gibi ayan dolu kâsenin yanısıra mavi cilalı kalın bir şiir kitabıyla başbasa oturarak yandırdığı odaya geçmiş ve odanın kapısını kademisi.

Yaşlı ve bilge adamın kapattığı kapının ardından duyulan "klık" sesi ile birlikte misafir buz gibi ayanı içmeye ve elindeki mavi kaplı şiir kitabını okumaya başladı.

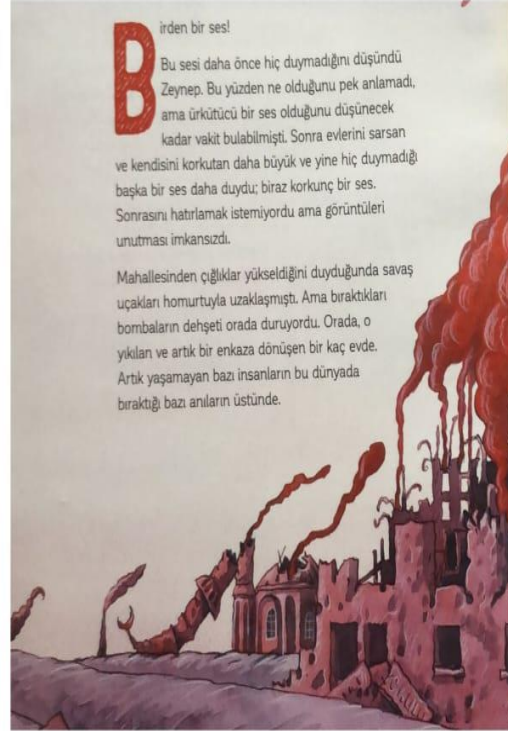
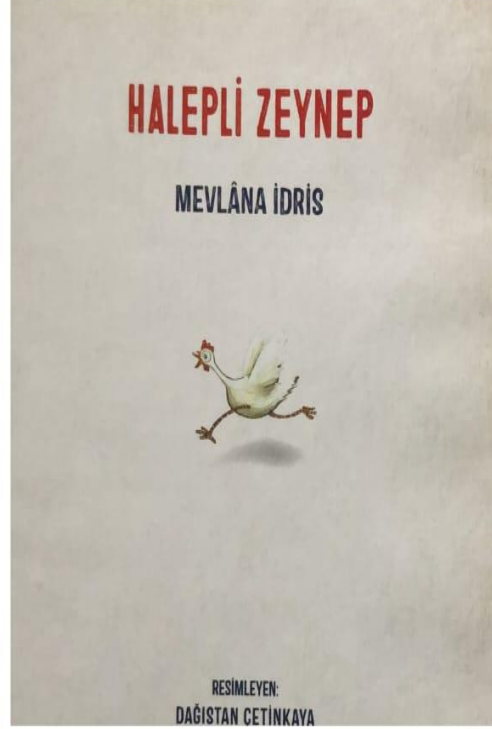
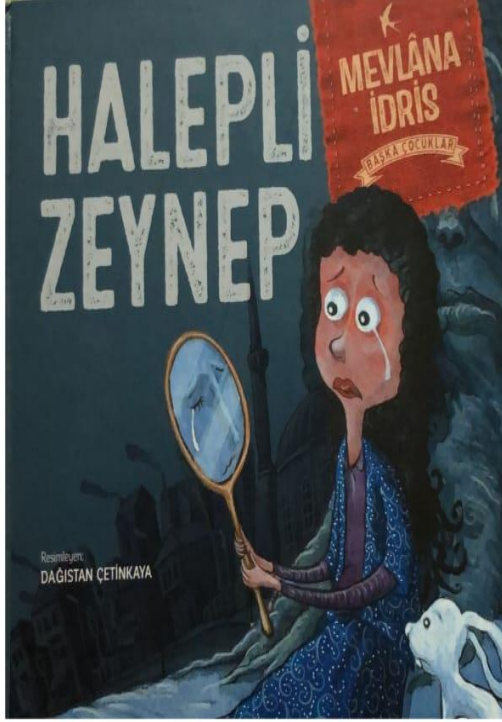
Yaşlı ve bilge adama gelince..

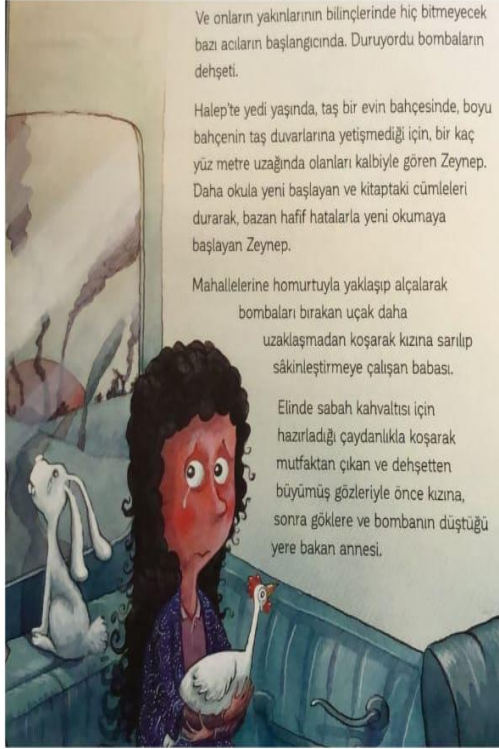
Yaşlı ve bilge adam, kendi özel odasına geçip kapıyı kilitledikten sonra misafirinin anlattıklarını sakin bir kafayla derin derin düşünmüş ve sonuçta yıllardan beri yapmadığı bir şeyi, "uyku" denilen ilginç şeyi gerçekleştirmek üzere geniş yatağına uzanmıştı..

Çok geçmeden nefis bir uykuya dalan yaşlı ve bilge adam, yıllardır hiç görmediği bir şeyi, "rüya" yı görmeye başladı.

EK 6: Halepli Zeynep Hikâyesi

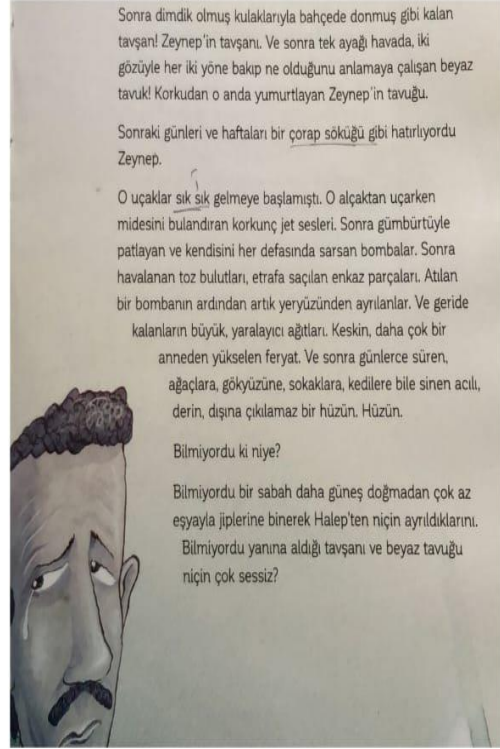

Ve onların yakınlarının bilinçlerinde hiç bitmeyecek bazı acıların başlangıcında. Duruyordu bombaların dehşeti.

Halep'te yedi yaşında, taş bir evin bahçesinde, boyu bahçenin taş duvarlarına yetmediği için, bir kaç yüz metre uzağında olanları kalbiyle gören Zeynep. Daha okula yeni başlayan ve kitaptaki cümleleri durarak, bazan hafif hatalarla yeni okumaya başlayan Zeynep.

Mahallelerine homurtuyla yaklaşp alçalarak bombaları bırakan uçak daha uzaklaşmadan koşarak kızına sarılıp sâkinleştirmeye çalışan babası.

Elinde sabah kahvaltısı için hazırladığı çaydanlıkla koşarak mutfaktan çıkan ve dehşetten büyümüş gözleriyle önce kızına, sonra göklere ve bombanın düştüğü yere bakan annesi.

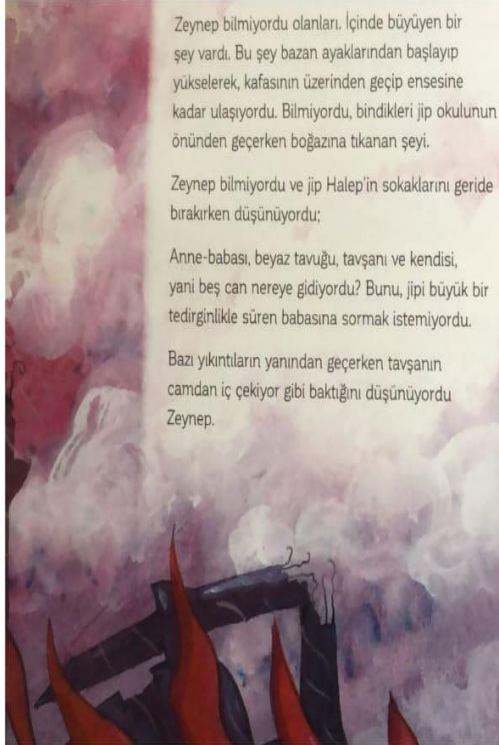
Sonra dimdik olmuş kulaklarıyla bahçede donmuş gibi kalan tavşanı! Zeynep'in tavşanı. Ve sonra tek ayağı havada, iki gözüyle her iki yöne bakıp ne olduğunu anlamaya çalışan beyaz tavuk! Korkudan o anda yumurtlayan Zeynep'in tavuğu.

Sonraki günleri ve haftaları bir çorap söküğü gibi hatırlıyordu Zeynep.

O uçaklar sık sık gelmeye başlamıştı. O alçaktan uçarken midelerini bulandıran korkunç jet sesleri. Sonra gümbürtüyle patlayan ve kendisini her defasında sarsan bombalar. Sonra havalanan toz bulutları, etrafa saçılan enkaz parçaları. Atılan bir bombanın ardından artık yeryüzünden ayrılanlar. Ve geride kalanların büyük, yaralayıcı ağrıları. Keskin, daha çok bir anneden yükselen feryat. Ve sonra günlerce süren, ağaçlara, gökyüzüne, sokaklara, kedilere bile sinen acılı, derin, dışına çıkılamaz bir hüznün. Hüznün.

Bilmiyordu ki niye?

Bilmiyordu bir sabah daha güneş doğmadan çok az eşyayla jiplerine binerek Halep'ten niçin ayrıldıklarını. Bilmiyordu yanına aldığı tavşanı ve beyaz tavuğu niçin çok sessiz?

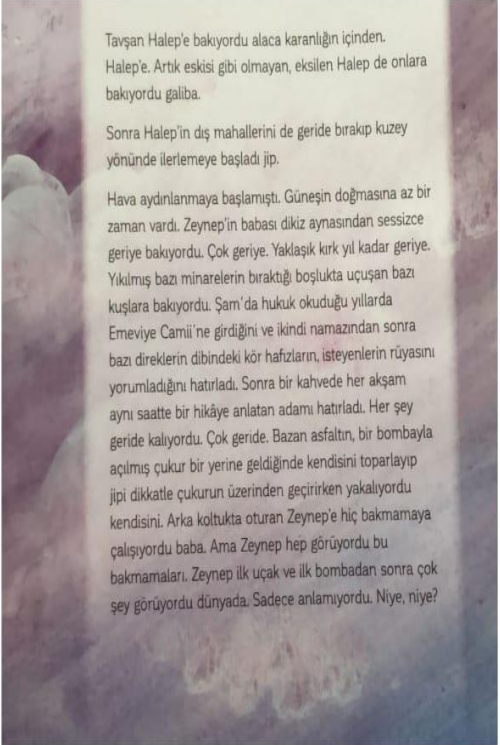

Zeynep bilmiyordu olanları. İçinde büyüyen bir şey vardı. Bu şey bazan ayaklarından başlayıp yükselerek, kafasının üzerinden geçip ensesine kadar ulaşıyordu. Bilmiyordu, bindikleri jip okulunun önünden geçerken boğazına tıkanan şeyi.

Zeynep bilmiyordu ve jip Halep'in sokaklarını geride bırakırken düşünüyordu:

Anne-babası, beyaz tavuğu, tavşanı ve kendisi, yani beş can nereye gidiyordu? Bunu, jipi büyük bir tedirginlikle süren babasına sormak istemiyordu.

Bazı yıkıntıların yanından geçerken tavşanın camdan iç çekiyor gibi baktığını düşünüyordu Zeynep.

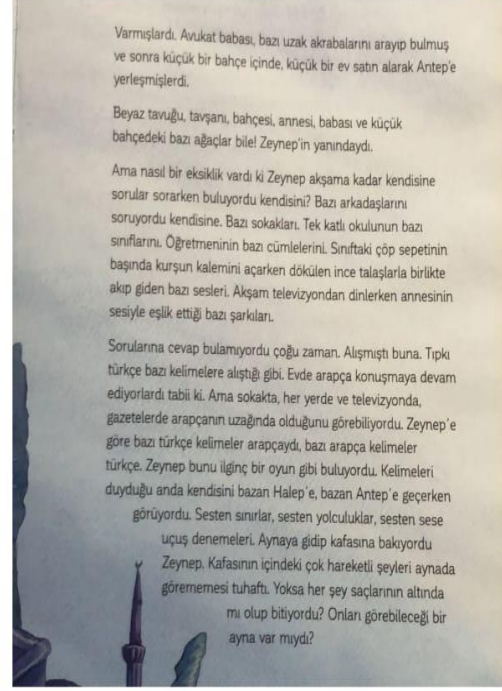
Tavşan Halep'e bakıyordu alaca karanlığın içinden. Halep'e. Artık eskisi gibi olmayan, eksilen Halep de onlara bakıyordu galiba.

Sonra Halep'in dış mahallerini de geride bırakıp kuzey yönünde ilerlemeye başladı jip.

Hava aydınlanmaya başlamıştı. Güneşin doğmasına az bir zaman vardı. Zeynep'in babası dikiz aynasından sessizce geriye bakıyordu. Çok geriye. Yaklaşık kırk yıl kadar geriye. Yıkılmış bazı minarelerin bıraktığı boşlukta uçan bazı kuşlara bakıyordu. Şam'da hukuk okuduğu yıllarda Emeviye Camii'ne girdiğini ve ikinci namazından sonra bazı direklerin dibindeki kör hafızların, isteyenlerin rüyasını yorumladığını hatırladı. Sonra bir kahvede her akşam aynı saatte bir hikâye anlatan adamı hatırladı. Her şey geride kalıyordu. Çok geride. Bazan asfaltın, bir bombayla açılmış çukur bir yerine geldiğinde kendisini toparlayıp jipi dikkatle çukurun üzerinden geçirirken yakalıyordu kendisini. Arka koltukta oturan Zeynep'e hiç bakmamaya çalışıyordu baba. Ama Zeynep hep görüyordu bu bakmamaları. Zeynep ilk uçak ve ilk bombadan sonra çok şey görüyordu dünyada. Sadece anlamıyordu. Niye, niye?

Sınırı geçerken sınıftaki haritayı hatırladı Zeynep. O haritada yukarı doğru akan nehirler vardı. Ülkeler arasında incecik çizgiler vardı. Aklına doğu ve batı kelimeleri geldi. Kuzeyle güney o sırada neredeydi acaba? Tavşan, Zeynep'in tavşanı jiplin arkasında, içteki bagaj kapağının üzerine oturmuştu. Camdan geriye bakan tavşan, güneşin çoktan doğmuş, biraz da yükselmiş olduğunu gördü. Havuç dışında az şeyle ilgilienirdi doğrusu. Şimdiyse kendini her şeyle ilgilienmek zorunda hissediyordu. Zeynep tavşanın aklından geçenleri anlıyormuş ama hiç şaşırılmıyormuş gibi dünyayı izlemeyi sürdürüyordu içinde. Babası yolda nadir olarak annesiyle konuşurken bir kaç defa "Antep" demişti. Antep.

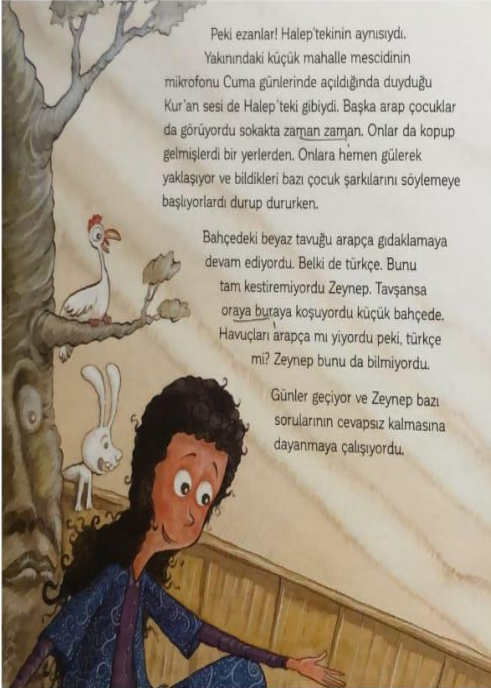

Varmışlardı. Avukat babası, bazı uzak akrabalarını arayıp bulmuş ve sonra küçük bir bahçe içinde, küçük bir ev satın alarak Antep'e yerleşmişlerdi.

Beyaz tavuğu, tavşanı, bahçesi, annesi, babası ve küçük bahçedeki bazı ağaçlar bile! Zeynep'in yanındaydı.

Ama nasıl bir eksiklik vardı ki Zeynep akşama kadar kendisine sorular sorarken buluyordu kendisini? Bazı arkadaşlarını soruyordu kendisine. Bazı sokakları. Tek katlı okulunun bazı sınıflarını. Öğretmeninin bazı cümlelerini. Sınıftaki çöp sepetinin başında kurşun kalemini açarken dökülen ince talaşlarla birlikte akıp giden bazı sesleri. Akşam televizyondan dinlerken annesinin sesiyle eşlik ettiği bazı şarkıları.

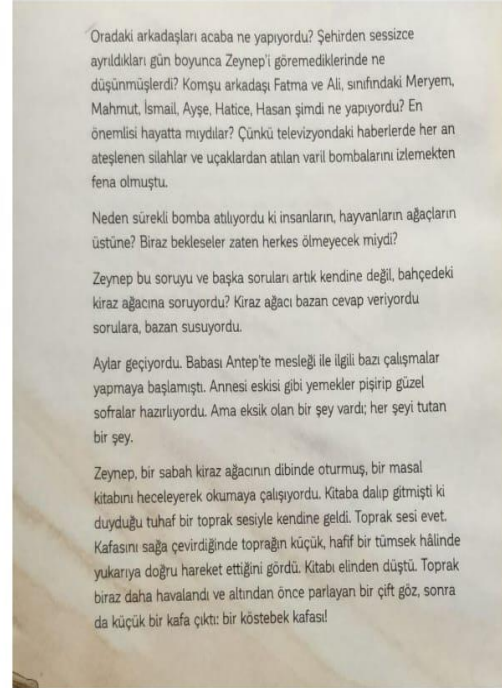
Sorularına cevap bulamıyordu çoğu zaman. Alışmıştı buna. Tıpkı türkçe bazı kelimelere alıştığı gibi. Evde arapça konuşmaya devam ediyorlardı tabii ki. Ama sokakta, her yerde ve televizyonda, gazetelerde arapçanın uzağında olduğunu görebiliyordu. Zeynep'e göre bazı türkçe kelimeler arapçaydı, bazı arapça kelimeler türkçe. Zeynep bunu ilginç bir oyun gibi buluyordu. Kelimeleri duyduğunda kendisini bazan Halep'e, bazan Antep'e geçerken görüyordu. Sesten sınırlar, sestem yolculuklar, sestem sese uçuş denemeleri. Aynaya gidip kafasına bakıyordu Zeynep. Kafasının içindeki çok hareketli şeyleri aynada görememesi tuhaftı. Yoksa her şey saçlarının altında mı olup bitiyordu? Onları görebileceği bir ayna var mıydı?

Peki ezanlar! Halep'tekinin aynısıydı. Yakınındaki küçük mahalle mescidinin mikrofonu Cuma günlerinde açıldığında duyduğu Kur'an sesi de Halep'teki gibiydi. Başka arap çocuklar da görüyordu sokakta zaman zaman. Onlar da kopup gelmişlerdi bir yerlerden. Onlara hemen gülerken yaklaşıyor ve bildikleri bazı çocuk şarkılarını söylemeye başlıyorlardı durup dururken.

Bahçedeki beyaz tavuğu arapça gidaklamaya devam ediyordu. Belki de türkçe. Bunu tam kestiremiyordu Zeynep. Tavşansa oraya buraya koşuyordu küçük bahçede. Havuçları arapça mı yiyordu peki, türkçe mi? Zeynep bunu da bilmiyordu.

Günler geçiyor ve Zeynep bazı sorularının cevapsız kalmasına dayanmaya çalışıyordu.

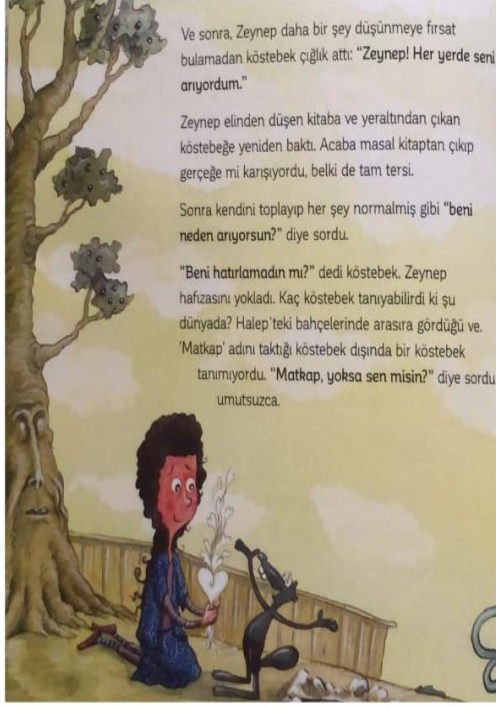
Oradaki arkadaşları acaba ne yapıyorlardı? Şehirden sessizce ayrıldıkları gün boyunca Zeynep'i görmediklerinde ne düşünüyorlardı? Komşu arkadaşı Fatma ve Ali, sınıftaki Meryem, Mahmut, İsmail, Ayşe, Hatice, Hasan şimdi ne yapıyorlardı? En önemlisi hayatta mıydılar? Çünkü televizyondaki haberlerde her an ateşlenen silahlar ve uçaklardan atılan varil bombalarını izlemekten fena olmuştu.

Neden sürekli bomba atılıyordu ki insanların, hayvanların ağaçların üstüne? Biraz bekleseler zaten herkes ölmeyecek miydi?

Zeynep bu soruyu ve başka soruları artık kendine değil, bahçedeki kiraz ağacına soruyordu? Kiraz ağacı bazan cevap veriyordu sorulara, bazan susuyordu.

Aylar geçiyordu. Babası Antep'te mesleği ile ilgili bazı çalışmalar yapmaya başlamıştı. Annesi eskisi gibi yemekler pişirip güzel sofralar hazırlıyordu. Ama eksik olan bir şey vardı; her şeyi tutan bir şey.

Zeynep, bir sabah kiraz ağacının dibinde oturmuş, bir masal kitabını heceleyerek okumaya çalışıyordu. Kitaba dalıp gitmişti ki duyduğu tuhaf bir toprak sesiyle kendine geldi. Toprak sesi evet. Kafasını sağa çevirdiğinde toprağın küçük, hafif bir tümsek hâlinde yukarıya doğru hareket ettiğini gördü. Kitabı elinden düştü. Toprak biraz daha havalandı ve altından önce parlayan bir çift göz, sonra da küçük bir kafa çıktı: bir köstebek kafası!

Ve sonra, Zeynep daha bir şey düşünmeye fırsat bulamadan köstebek çığlık attı: "Zeynep! Her yerde seni arıyordum."

Zeynep elinden düşen kitaba ve yeraltından çıkan köstebeğe yeniden baktı. Acaba masal kitaptan çıkıp gerçeğe mi karışıyordu, belki de tam tersi.

Sonra kendini toplayıp her şey normalmiş gibi "beni neden arıyorsun?" diye sordu.

"Beni hatırlamadın mı?" dedi köstebek. Zeynep hafızasını yokladı. Kaç köstebek tanıyabilirdi ki şu dünyada? Halep'teki bahçelerinde arasında gördüğü ve 'Matkap' adını taktığı köstebek dışında bir köstebek tanıyıyordu. "Matkap, yoksa sen misin?" diye sordu umutsuzca.

Köstebek birden havaya zıpladı, "yaşasın, beni unutmamışsın, yaşasın" diye bağırdı. Arapça konuşuyorlardı; tabii ki.

Bu heyecanlı anlar geçtikten sonra uzun uzun sustular ve konuşular. Konuşmanın ve susmanın bazı bölümlerinde Zeynep ağlamamak için kendini tuttu. Köstebek Matkap ise Halep'teki iç savaşta bazı olanları anlatırken Zeynep kadar başarılı olamadı ve ağladı.

Sakinleştiklerinde öğle ezanı okunuyordu.

Zeynep bir bardak su getirdi Matkap'a.

Bu sırada tavşan ve beyaz tavuk da gelmiş Matkap'la konuşuyorlardı. Onlar da kendi arkadaşları ile ilgili şeyler soruyordu Matkap'a.

İkindiye doğru Matkap izin istedi ve açtığı tünelden Halep'e döneceğini söyledi. "Kalabilirsin" dedi Zeynep. Tavşan ve beyaz tavuk da Zeynep'i desteklediler. Ama köstebek Matkap gitmesi gerektiğini söyledi ve "yarın yine geleceğim" dedi. Anlaşılan Halep'te işleri vardı. Bir şey demedi Zeynep. Bir köstebeğin ne kadar kararlı olabileceğine dair bir şey bilmiyordu ama, gitmeye karar vermiş bir köstebeği durduramayacağını hissediyordu. Zaten nasıl olsa yine gelmeyecek miydi? O bunları düşünürken, köstebek, geldiği yere hızla dalarak çoktan kaybolmuştu.

Zeynep o gece yatarken Halep'i ve mahallesini daha canlı hatırladı. Köstebek içindeki bir şeyleri yeniden uyandırmıştı. Rüyasında Halep'i gördü ve uyandığında buna hiç şaşırmadı.

Kahvaltıdan sonra bahçeye gidip yine masal kitabını okumaya başladı. Ama gözü köstebeğin dün açtığı çukurdaydı. Çukurun etrafını güzelce temizlemiş, köstebek geldiğinde otursun diye bir de otlardan küçük bir minder yapmıştı. Görünüşe bakılırsa, tavşan ve beyaz tavuk da dört gözle köstebeğin gelmesini bekliyor gibiydiler.

Öğleden sonra geldi köstebek. Yine birdenbire çıkmıştı topraktan.

Yalnız değildi ama, yanında bir de duman renkli bir kedi vardı, Halep'teki mahallenin kedisi! Önce tavşan tanıdı kediyi, sonra Zeynep ve en sonra da beyaz tavuk. "Tek gözüyle baktığı için olabilir miydi acaba?" Köstebek yine bir şeyler anlattı. Dinledi Zeynep. Diğer üç hayvan ise kendi aralarında bir şeyler anlatarak küçük bahçede dolaşıyordu.

Kedi bahçede kaldı ama köstebek yine vedalaşıp gitmişti. Gelirken biraz müzik getirmesini istedi Zeynep.

Ertesi gün müzik getirdi köstebek. Zeynep dinledi dinledi dinledi. Köstebek giderken ona biraz ekmekek verdi Zeynep, Halep'teki aç çocuklara vermesi için.

Ertesi gün köstebek Matkap, beş köstebek arkadaşıyla geldi. Antep'teki küçük bahçeye. Çok sevinmişti Halep'teki aç çocuklar ekmeğe. Daha çok ekmekek götürmek istiyorlardı, daha çok çocuk sevin sin diye. Zeynep bir kucak dolusu ekmekek getirip verdi köstebeğe.

Sonraki günlerde köstebek Matkap'ın önderliğinde tünel genişletme çalışmaları başladı. Antep'ten Halep'e oniki köstebeğin yanyana gidebileceği üç şeritli bir tüneldi bu.

Tünel, köstebek Matkap'ın Halep ve Antep'teki yüzlerce köstebek arkadaşının yardımıyla yirmibeş günde genişletilip tamamlanmıştı. Çalışmanın son günlerinde durumdan haberdar olan Antep'li köstebekler de ciddi bir çabayla bu işe katılmışlardı.

Zeynep değişmişti. Eski kadar sorular sormuyordu.

Matkap ve diğer beş köstebek için altı çift paten almıştı. Köstebekler bu patenlerle Antep'ten Halep'e, Halep'ten Antep'e rüzgâr gibi gidip geliyorlardı. İki şehir arasında yiyecek taşıyorlardı, umut taşıyorlardı, sevinç taşıyorlardı, ilaç taşıyorlardı.

Antep'teki küçük bahçe Halep için lojistik merkezi gibi olmuştu. Zeynep, köstebeklerden aldığı haberlerle Halep'in nabzını elinde tutuyordu. Silahları susturamıyordu, varil bombalarını durduramıyordu ama yine de bir şeyler yapıyordu işte.

Babası Zeynep ne isterse yerine getirmeye çalışıyordu. Bütün olanları biliyor muydu, yoksa her şeyden habersiz miydi, bunu bilemiyoruz. Ama Zeynep bir şeyler istiyor, babası ve annesi bu istekleri yerine getiriyordu.

Ve köstebekler durmadan durmadan tünelden patenleriyle hızla kayarak iki şehir arasında gidiyor, geliyordu.

Tavşan, beyaz tavuk ve duman renkli kedi de nereden bulmuşlarsa birer paten bulmuşlar, zaman zaman onlar da küçük bahçedeki tünelden dalıp Halep'ten çıkıyorlardı.

Halep'te de ilginç şeyler olmuştu. Her gün bir yeri bombalanıp harabeye dönen şehirde çaresizlikten kalan insanlar vardı. Bu insanlar hayata tutunmaya çalışırken en çok zorluğu küçük çocukların çektiği açıktı. Çoğunlukla Halep kalesinin önündeki geniş boş alanda toplanıp oynayan çocuklar, kale kapısının hemen karşısında yer alan kapalı çarşıya bakıyor ve olanlardan bir şey anlamıyorlardı. Bir zamanlar burasını civil civil yapan insanlar, o telaşlı kalabalık nasıl da dağılmıştı. Gök nasıl da kararmıştı.

Şimdi, birden bir jet sesi duyuyorlar ve artık iyice öğrendikleri gibi hemen güvenli olduğunu düşündükleri bir yere sığınıp uçanın varil bombasını atmasını, sonra çekip gitmesini bekliyorlardı. Aslına bakılırsa güvenli bir yerin artık olmadığını onlar da öğrenmişti. Tanıdıkları çok sayıda insanın aralarından ayrılırken bıraktıkları boşluğa bakarak.

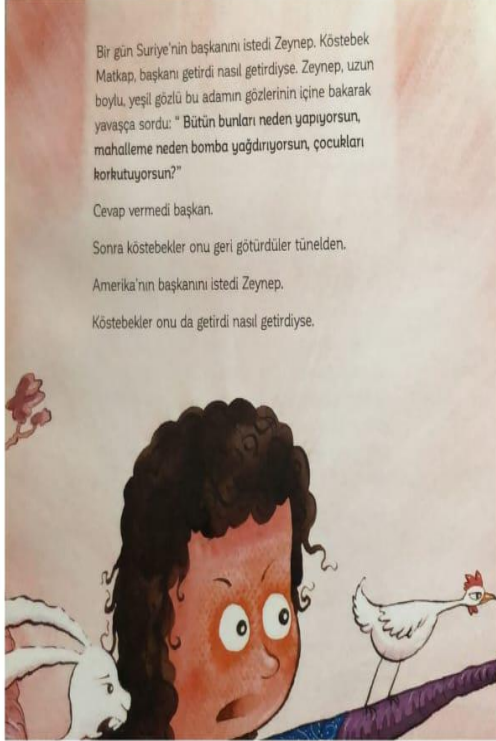
İşte bu çocukların çoğu köstebeklerin tünelden getirdiği şeyleri merakla bekliyorlardı. Gelen yiyecek ve diğer şeyler hepsinin ihtiyacı olan şeylerdi. Ama onlar köstebekleri her defasında, bir oyundaki sonucu bekler gibi bekliyordu.

Zeynep annesine patenli kutu ve sepetler yaptırmıştı. Artık her şey daha hızlı ve daha fazla gidebiliyordu. Durumu öğrenen bazı iyi insanlar da her gün küçük bahçeye bir şeyler getirip bırakmaya başlamıştı. Köstebeklerin sayısı duruma göre sürekli artırılıyordu. Yeraltındaki işlere köstebek Matkap, yerin üstündeki işlere ise Zeynep bakıyordu.

Halep'in suyunu istedi Zeynep. Su geldi.

Halep'in havasını istedi Zeynep. Hava geldi.

Her şey gelebilir miydi?

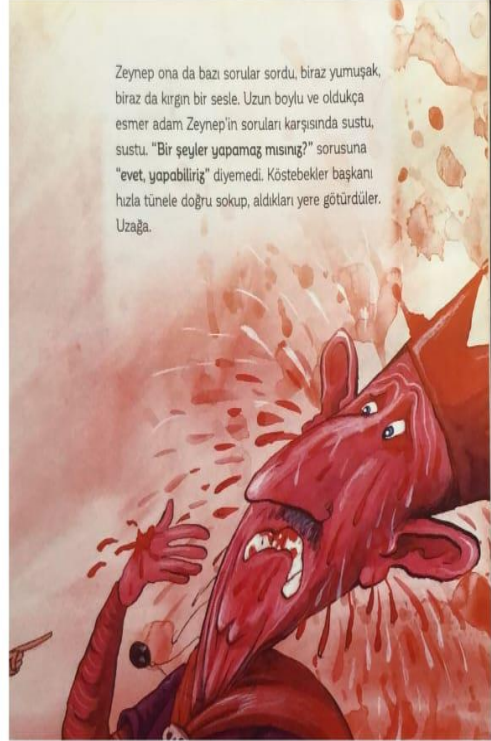
Bir gün Suriye'nin başkanını istedi Zeynep. Köstebek Matkap, başkanını getirdi nasıl getirdiyse. Zeynep, uzun boylu, yeşil gözlü bu adamın gözlerinin içine bakarak yavaşça sordu: "Bütün bunları neden yapıyorsun, mahalleme neden bomba yağdırıyorsun, çocukları korkutuyorsun?"

Cevap vermedi başkan.

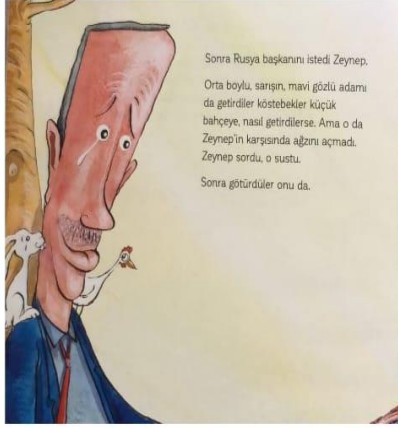
Sonra köstebekler onu geri götürdüler tünelden.

Amerika'nın başkanını istedi Zeynep.

Köstebekler onu da getirdi nasıl getirdiyse.

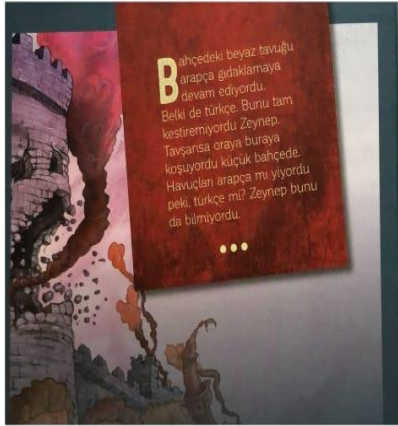

Zeynep ona da bazı sorular sordu, biraz yumuşak, biraz da kırgın bir sesle. Uzun boylu ve oldukça esmer adam Zeynep'in soruları karşısında sustu, sustu. "Bir şeyler yapamaz mısınız?" sorusuna "evet, yapabiliriz" diyemedi. Köstebekler başkanı hızla tünele doğru sokup, aldıkları yere götürdüler. Uzağa.

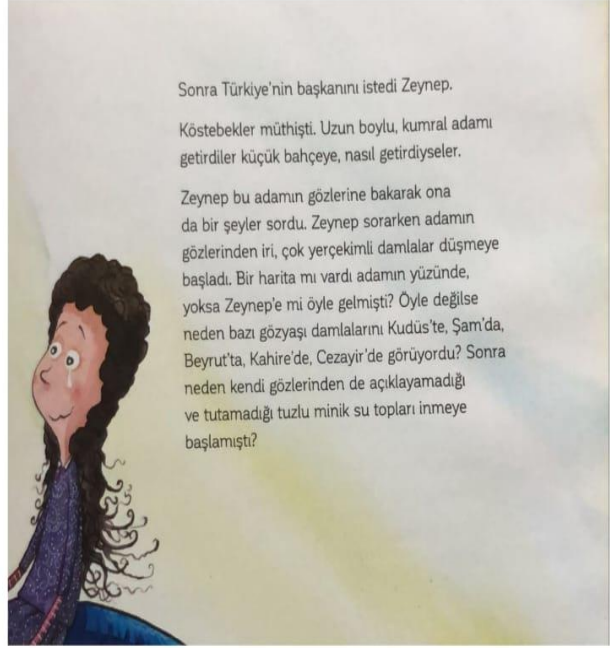

Sonra Rusya başkanını istedi Zeynep.
Orta boylu, sarışın, mavi gözlü adamı
da getirdiler köstebekler küçük
bahçeye, nasıl getirdilerse. Ama o da
Zeynep'in karşısında ağzını açmadı.
Zeynep sordu, o sustu.
Sonra götürdüler onu da.

Köstebekler Zeynep'in ellerinden tutup hızla tünel
çektiklerinde kayar gibi, uçar gibi gördüğüne asla anlayamamıştı.
Tünelin içi zamannın çok daha büyük ve genişti.
Koşuyor koşuyordu Zeynep. Koştuğu yolun iki yanında
önce mahallesinin, sonra bütün Halep'in belirlemeye
başladığını gördü. Çiçekler vardı çok. Konfetiler yağlıyordu.
Sonra arkadaşlarını gördü. Hepsini. Hatırlayabildiği kadar
geriye doğru bütün çocukluğu eksiksiz geri gelmişti. Yolun
iki yanında o koştuğu, onlar da kayarak onunla birlikte
geliyordu. Her şey her an yanındaydı. Koşuyordu. Kendisini
hiç bu kadar hafif hissetmemişti.
Böyle nereye koşuyordu, bilmiyordu.
Daha ne kadar koşacaktı, bilmiyordu.
İçtən bir şey vardı. Zeynep'in içinde miydi o? Yoksa Zeynep
o içtən şeyin içinde miydi?
Bir de tünel vardı değil mi? Kim bilir neredeydi, kim bilir
nerede?

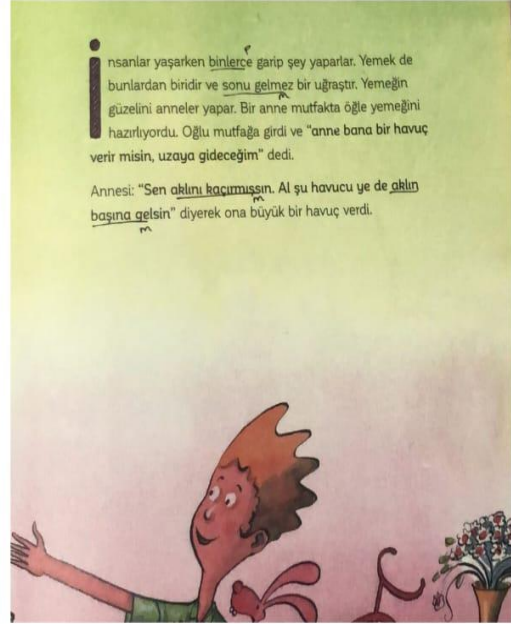
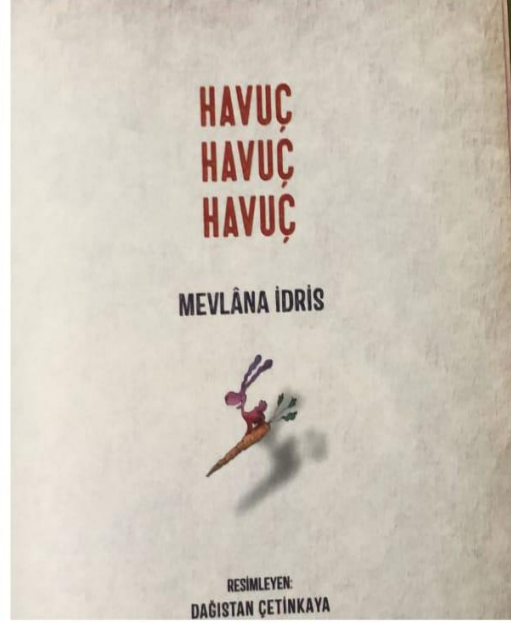
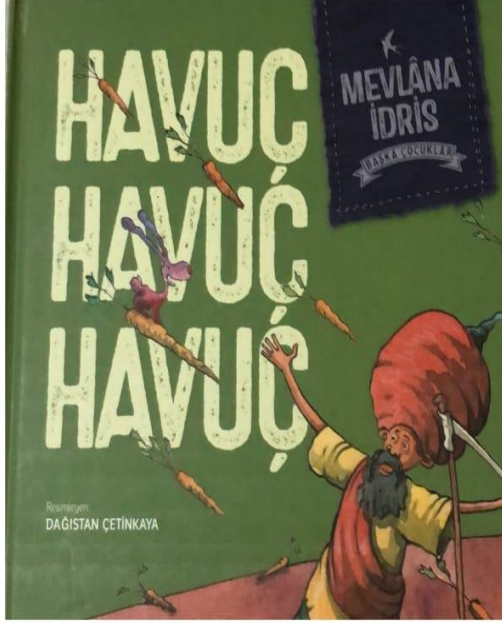
Bahçedeki beyaz tavuğu
arapça gidaklamaya
devam ediyordu.
Belki de türkçe. Bunu tam
kestiremiyordu Zeynep.
Tavşansa oraya buraya
koşuyordu küçük bahçede.
Havuçları arapça mı yiyordu
peki, türkçe mi? Zeynep bunu
da bilmiyordu.

Sonra Türkiye'nin başkanını istedi Zeynep.
Köstebekler müthişti. Uzun boylu, kumral adamı
getirdiler küçük bahçeye, nasıl getirdiyeler.
Zeynep bu adamın gözlerine bakarak ona
da bir şeyler sordu. Zeynep sorarken adamın
gözlerinden iri, çok yerçekimli damlalar düşmeye
başladı. Bir harita mı vardı adamın yüzünde,
yoksa Zeynep'e mi öyle gelmişti? Öyle değilse
neden bazı gözyaşı damlalarını Kudüs'te, Şam'da,
Beyrut'ta, Kahire'de, Cezayir'de görüyordu? Sonra
neden kendi gözlerinden de açıklayamadığı
ve tutamadığı tuzlu minik su topları inmeye
başlamıştı?

EK 7: Havuç Havuç Havuç Hikâyesi

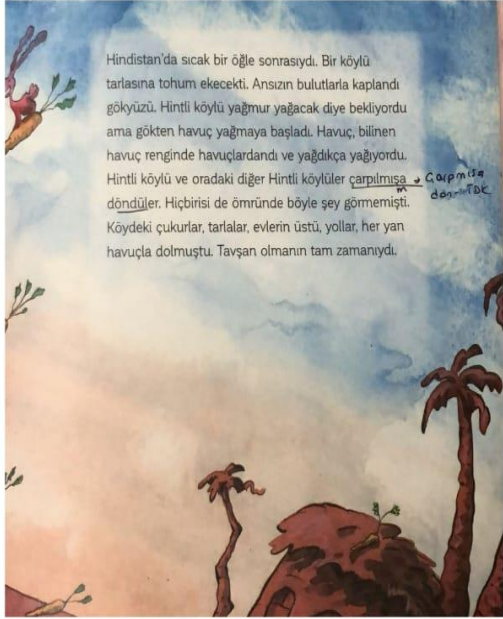

Çocuk havucu alıp dışarı çıktı. Ata nasıl binilirse öylece havucun üzerine bindi. Kısa bir süre sonra da havalanıp gözden kayboldu.

Gidiş o gidiş. Bir daha görünmedi. Onbir yaşındaydı. Annesi, babası, dört yaşındaki kardeşi onu öyle çok aradılar ki sonunda yorgun düşüp ümidi kestiler. Çocuk kaybolmuştu. Kesinlikle kaybolmuştu...

Aradan üç yıl geçti.

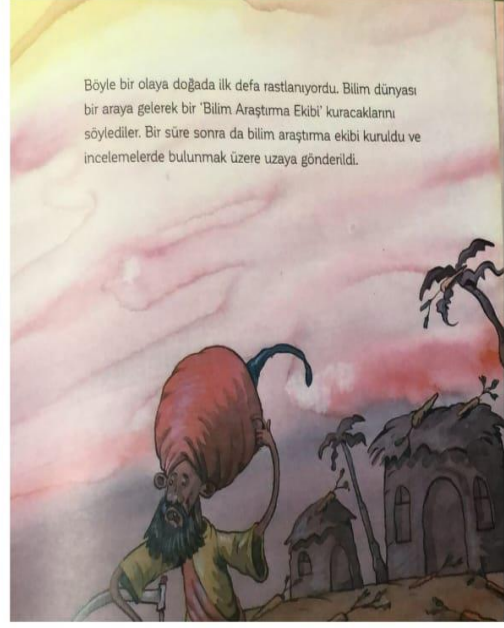
Hindistan'da sıcak bir öğle sonrasıydı. Bir köylü tarlasına tohum ekecekti. Ansızın bulutlarla kaplandı gökyüzü. Hintli köylü yağmur yağacak diye bekliyordu ama gökten havuç yağmaya başladı. Havuç, bilinen havuç renginde havuçlardandı ve yağdıkça yağıyordu. Hintli köylü ve oradaki diğer Hintli köylüler çarpılmış ^{→ Çarpılmış denir. Tok} döndüler. Hiçbirisi de ömründe böyle şey görmemişti. Köydeki çukurlar, tarlalar, evlerin üstü, yollar, her yan havuçla dolmuştu. Tavşan olmanın tam zamanıydı.

Olay kısa sürede bütün dünyada duyuldu ve geniş yankılar yaptı. Dünyanın her tarafından gazete, radyo ve televizyon muhabirleri köye gelip havuçların resmini çektiler. İki gün içinde dünyada o köye havuç yağdığını duymayan kimse kalmadı. Bu arada köyün adı değişerek Havuçköy oldu.

Bilim adamlarının şaşkınlığı büyüktü. Hatta içlerinden bazıları dehşete düşmüş ve "artık bilime inanmıyorum" diyerek bilim adamlarından ayrılıp elbise dikmeye başlamış ve terzi adam olmuşlardı.

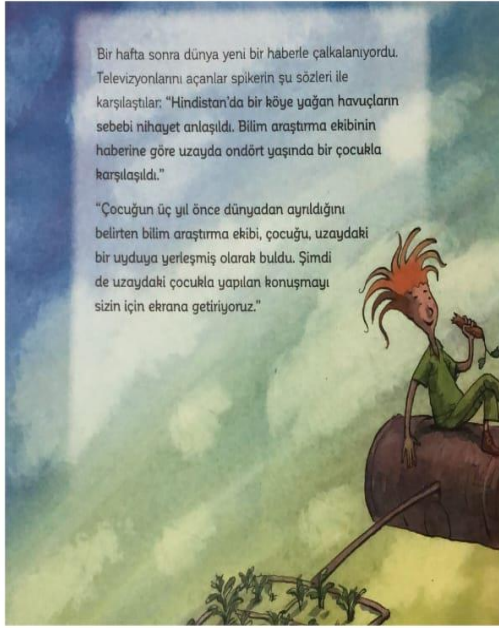

Böyle bir olaya doğada ilk defa rastlanıyordu. Bilim dünyası bir araya gelerek bir 'Bilim Araştırma Ekibi' kuracaklarını söylediler. Bir süre sonra da bilim araştırma ekibi kuruldu ve incelemelerde bulunmak üzere uzaya gönderildi.

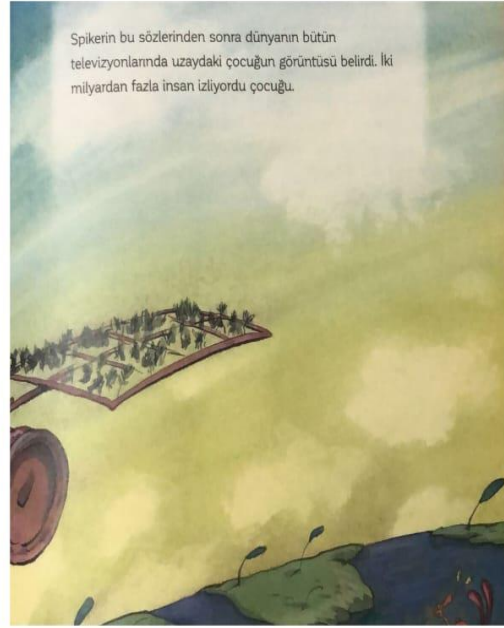

Bir hafta sonra dünya yeni bir haberle çalkalanıyordu. Televizyonlarını açanlar spikerin şu sözleri ile karşılaştılar: "Hindistan'da bir köye yağan havuçların sebebi nihayet anlaşıldı. Bilim araştırma ekibinin haberine göre uzayda ondört yaşında bir çocukla karşılaşıldı."

"Çocuğun üç yıl önce dünyadan ayrıldığını belirten bilim araştırma ekibi, çocuğu, uzaydaki bir uyduya yerleşmiş olarak buldu. Şimdi de uzaydaki çocukla yapılan konuşmayı sizin için ekrana getiriyoruz."

Spikerin bu sözlerinden sonra dünyanın bütün televizyonlarında uzaydaki çocuğun görüntüsü belirdi. İki milyardan fazla insan izliyordu çocuğu.

Çocuk gülümsüyordu. Saçları uzamıştı. Yüzü bütün ekranı kaplayınca konuşmaya başladı. "Sevgili anne sevgili baba ve bütün dünyalılar! Hepinize merhaba. Ben de dünyalıyım, üç yıl önce annemden aldığım bir havuçla dünyadan ayıldım. Ama o havucu yemedim, uzayda bulduğum bir uyduyu bahçe haline getirip havucu o bahçeye diktim. Havucun büyümesi ve yeni havuçların çıkması çok zor oldu ama sonunda başardım, uydusu anda baştan başa bir havuç bahçesine döndü. Bundan birkaç gün önce uyduyu hafifçe eğerek havuçların bir kısmını dünyaya gönderdim. Yaptıklarımın pişman değilim. Söyleyeceklerim bu kadar. Hepinize saygılar sunuyorum." Çocuk bunları söyledikten sonra el sallayarak ekrandan ayrıldı.

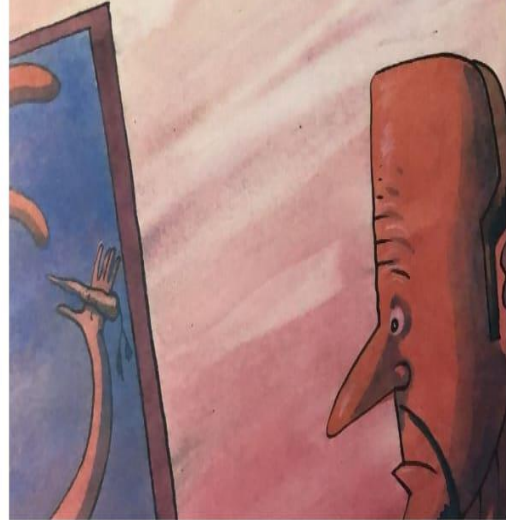
Çocuğun yaptığı bu kısa konuşma bütün dünyayı duygulandırmış; onu ekranda seyreden anne babası da birbirlerine sarılıp ağlamışlardı. Ertesi gün gazetelerin birinci sayfasında çocuğun resminden ve konuşmasından başka bir haber yoktu. Bu arada çocuğun anne ve babasının kim olduğunun öğrenilmesi üzerine çocuğun dünyadaki evi de gazete ve televizyoncularla dolup taşmıştı.

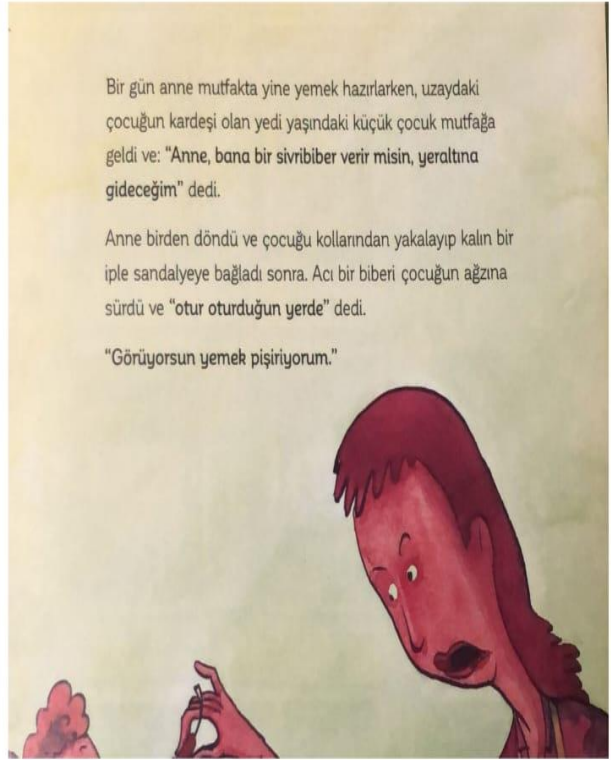
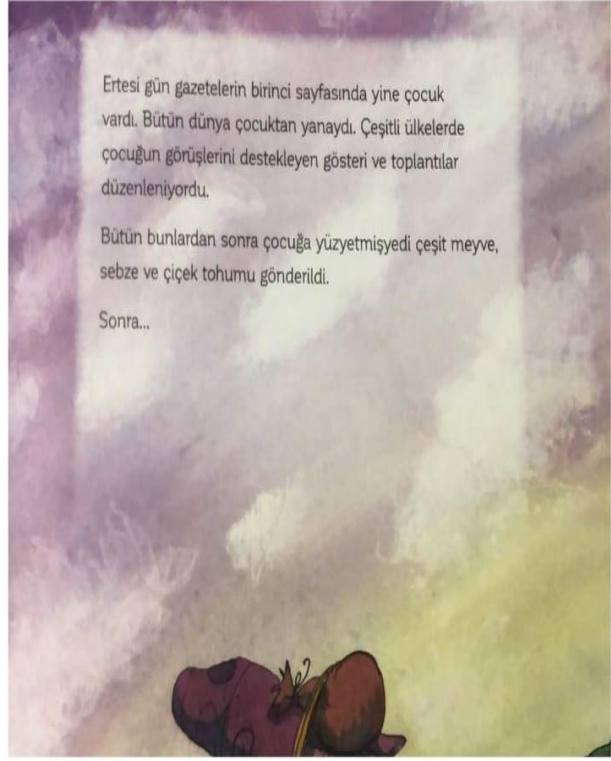
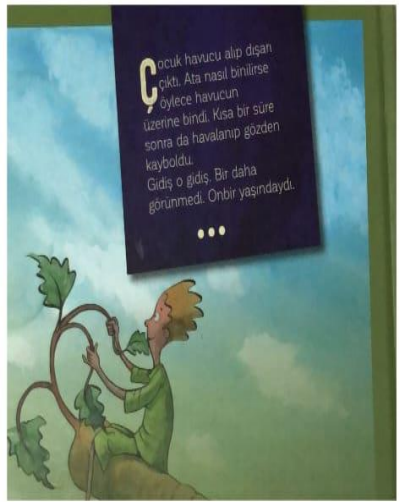
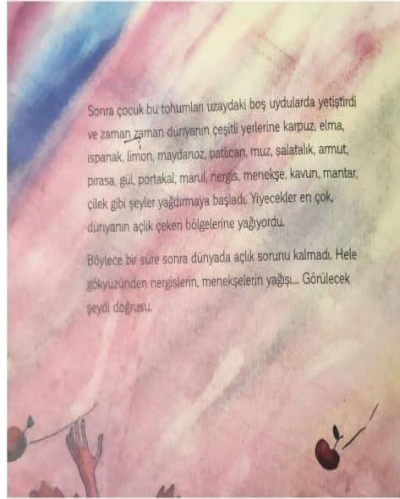
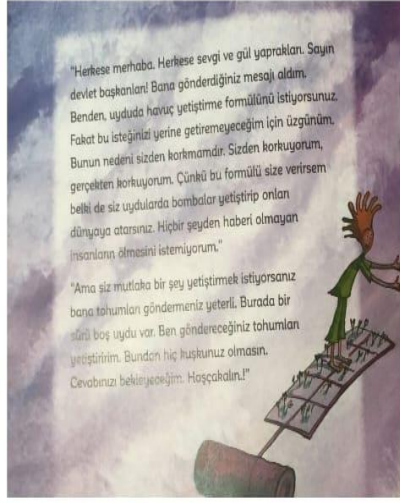

Birkaç büyük ülkenin devlet başkanı çocukla görüşmek istediler. Fakat çocuk, bilim araştırma ekibi aracılığıyla dünyaya gönderdiği mesajda görüşme isteğini kabul etmediğini bildirdi. Bunun üzerine devlet başkanları çocuğa yeni bir mesaj göndererek şöyle dediler: "Sevgili dünyalı çocuk! Uydusu üzerinde havucu nasıl yetiştirdiğini bize açıkla. Çünkü biz de uzaya göndereceğimiz uydularda bir şeyler yetiştirmek istiyoruz. Lütfen bize cevap ver."

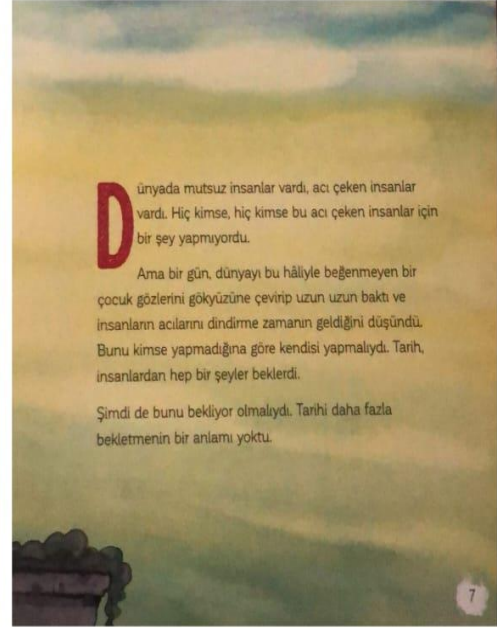
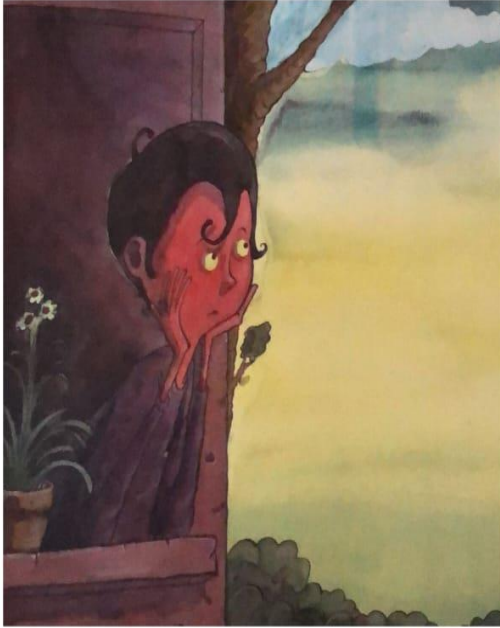
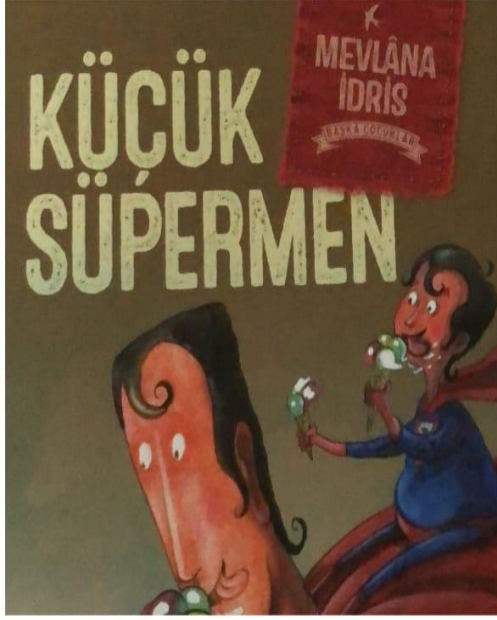

Bu mesajın dünyadan uzaya gönderildiği akşam, çocuk yine dünya televizyonlarındaydı. Yine o sevimli yüzü ve incecik sesiyle konuşmaya başladı:

EK 8: Küçük Süpermen Hikâyesi

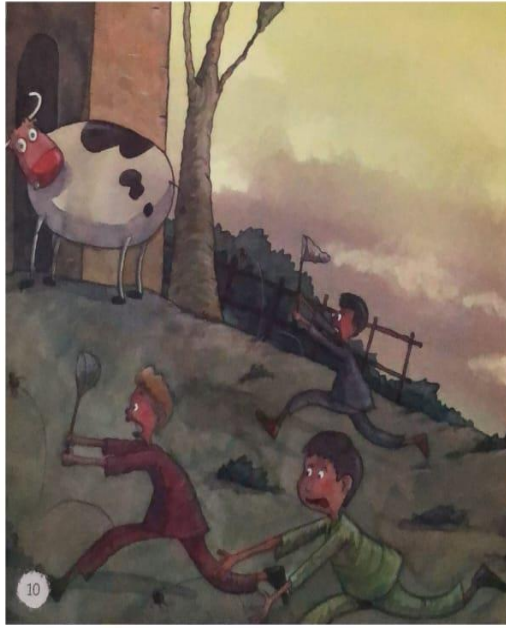
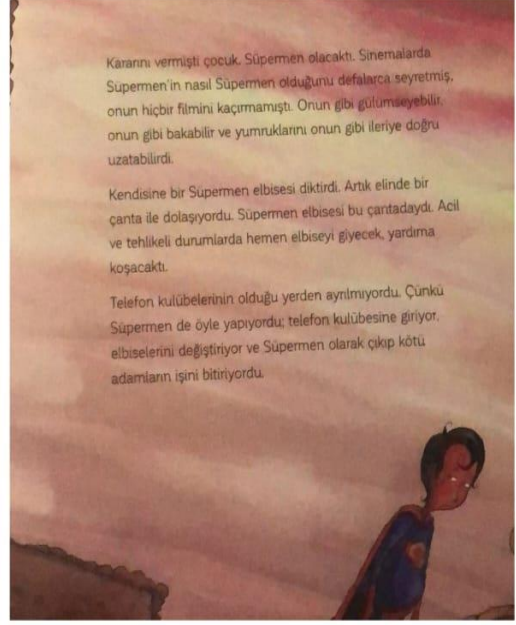

Kararını vermişti çocuk. Süpermen olacaktı. Sinemalarda Süpermen'in nasıl Süpermen olduğunu defalarca seyretmiş, onun hiçbir filmi kaçırmaştı. Onun gibi gülümseyebilir, onun gibi bakabilir ve yumruklarını onun gibi ileriye doğru uzatabilirdi.

Kendisine bir Süpermen elbisesi diktirdi. Artık elinde bir çanta ile dolaşıyordu. Süpermen elbisesi bu çantadaydı. Acil ve tehlikeli durumlarda hemen elbiseyi giyecek, yardıma koşacaktı.

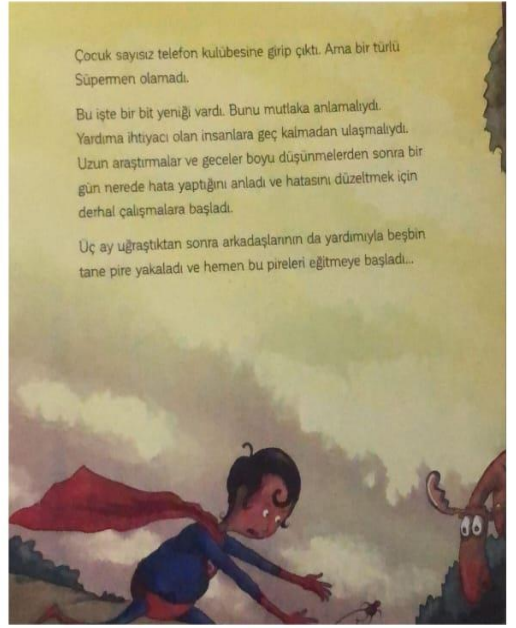
Telefon kulübelerinin olduğu yerden ayrılmıyordu. Çünkü Süpermen de öyle yapıyordu; telefon kulübesine giriyor, elbiselerini değiştiriyor ve Süpermen olarak çıkıp kötü adamların işini bitiriyordu.

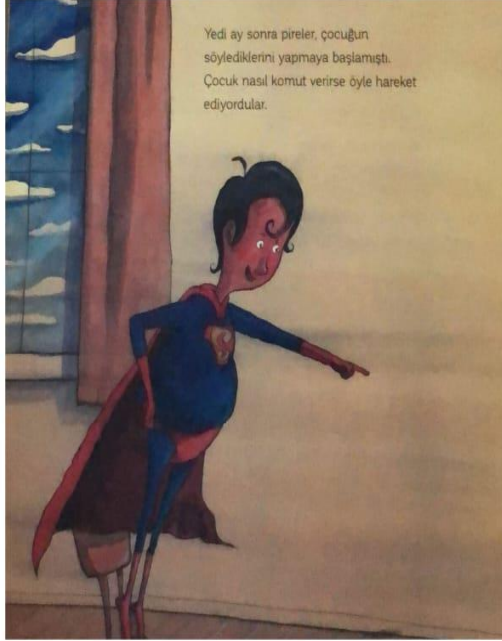

Çocuk sayısız telefon kulübesine girip çıktı. Ama bir türlü Süpermen olamadı.

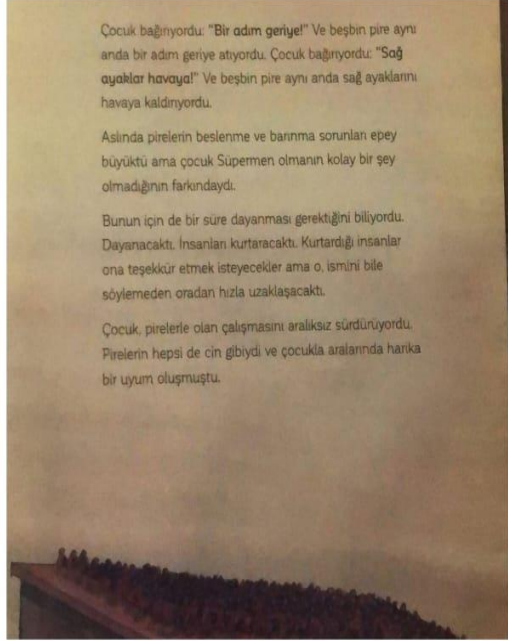
Bu işte bir bit yeniği vardı. Bunu mutlaka anlamalıydı. Yardıma ihtiyacı olan insanlara geç kalmadan ulaşmalıydı. Uzun araştırmalar ve geceler boyu düşünmelerden sonra bir gün nerede hata yaptığını anladı ve hatasını düzeltmek için derhal çalışmalara başladı.

Üç ay uğraştıktan sonra arkadaşlarının da yardımıyla beşbin tane pire yakaladı ve hemen bu pireleri eğitmeye başladı...

Yedi ay sonra pireler, çocuğun söylediklerini yapmaya başlamıştı. Çocuk nasıl komut verirse öyle hareket ediyorlardı.

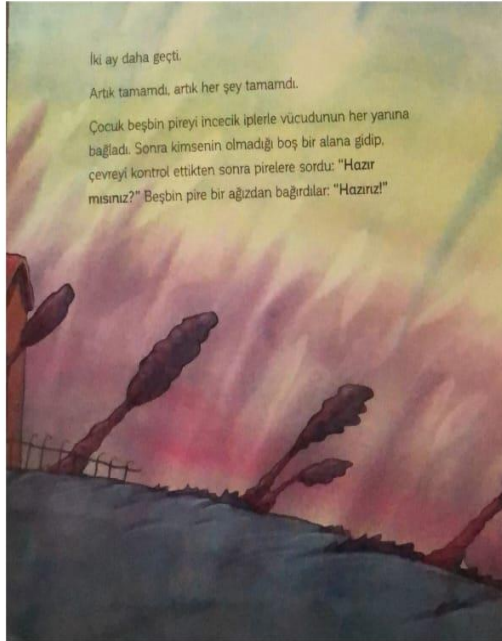

Çocuk bağırıyordu: "Bir adım geriye!" Ve beşbin pire aynı anda bir adım geriye atıyordu. Çocuk bağırıyordu: "Sağ ayaklar havaya!" Ve beşbin pire aynı anda sağ ayaklarını havaya kaldırıyorlardı.

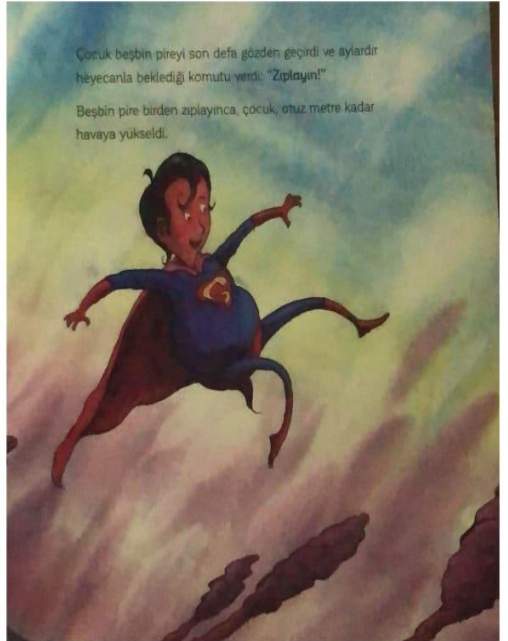
Aslında pirelerin beslenme ve barınma sorunları epey büyüktü ama çocuk Süpermen olmanın kolay bir şey olmadığını farkındaydı.

Bunun için de bir süre dayanması gerektiğini biliyordu. Dayanacaktı. İnsanları kurtaracaktı. Kurtardığı insanlar ona teşekkür etmek isteyecekler ama o, ismini bile söylemeden, oradan hızla uzaklaşacaktı.

Çocuk, pirelerle olan çalışmalarını aralıksız sürdürüyordu. Pirelerin hepsi de cin gibiydi ve çocukla aralarında harika bir uyum oluşmuştu.

İki ay daha geçti.
Artık tamamdı, artık her şey tamamdı.
Çocuk beşbin pireyi incecik iplerle vücudunun her yanına bağladı. Sonra kimsenin olmadığı boş bir alana gidip, çevreyi kontrol ettikten sonra pirelere sordu: "Hazır mısınız?" Beşbin pire bir ağızdan bağırıldılar: "Hazırız!"

Çocuk beşbin pireyi son defa gözden geçirdi ve ayırdır heyecanla beklediği komutu verdi: "Zıplayın!"

Beşbin pire birden zıplayınca, çocuk, otuz metre kadar havaya yükseldi.

Başarmıştı. İşte şimdi yeryüzüne otuz metre yükseklikten bakıyordu. Ve tabii ki buradan her şey daha iyi gözüküyordu.

Ama... Ama düşmeye başlamıştı. "Hayır!" diye bağırdı.

Süpermenlik bu kadar kısa sürmezdi. Yere düşmesine beş metre kala yeniden bağırdı: "Zıplayın aslanlarım!" Pireler aslan değildiler ama zıpladılar. Çocuk şimdi otuzbeş metre yükseklikteydi. Bir daha bağırdı ve altmış metreye çıktı. Sonra bir daha bağırdı, bir daha...

Ve yüzotuzbeş metrede bu yükselişe son verdi.

Şimdilik daha fazla yükselmenin bir anlamı yoktu. Ona asıl gereken şey, gökyüzüne doğru bir roket gibi yükselmek değil, havada manevra yapabilmektir. Bunun için pirelere yeni komutlar vermeye başladı: "Beş metre sağa! Dokuz metre aşağı! Yirmi metre doğru! Onaltı metre kuzey!..."

Çocuğun bu çalışması yarım saat devam etti. Pireler olağanüstü başarılıydı. Çocuk ne derse, anında yapıyorlardı. Bir ara, çocuğa havada takla bile attırdılar.

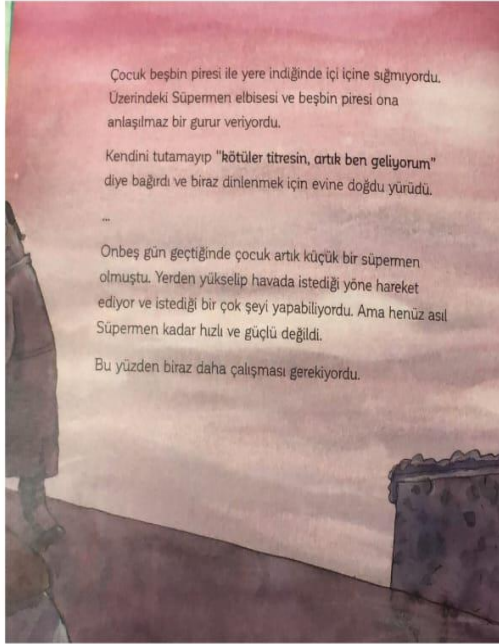
Çocuk beşbin piresi ile yere indiğinde içi içine sığmıyordu. Üzerindeki Süpermen elbisesi ve beşbin piresi ona anlaşılabilir bir gurur veriyordu.

Kendini tutamayıp "hötüler titresin, artık ben geliyorum" diye bağırdı ve biraz dinlenmek için evine doğru yürüdü.

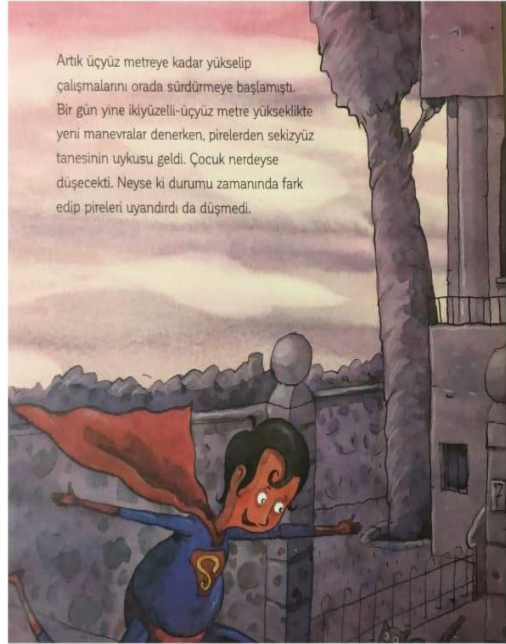
...

Onbeş gün geçtiğinde çocuk artık küçük bir süpermen olmuştu. Yerden yükselip havada istediği yöne hareket ediyor ve istediği bir çok şeyi yapılabiliyordu. Ama henüz asıl Süpermen kadar hızlı ve güçlü değildi.

Bu yüzden biraz daha çalışması gerekiyordu.

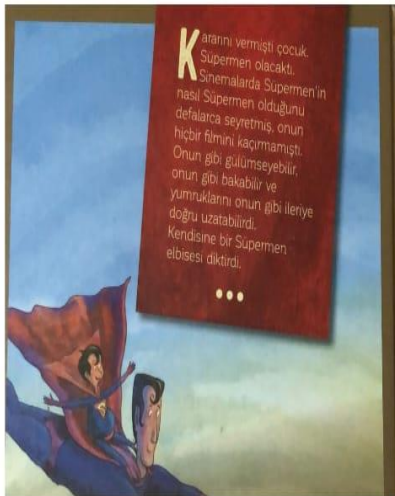
Artık üçyüz metreye kadar yükselip çalışmalarını orada sürdürmeye başlamıştı. Bir gün yine ikiyüzelli-üçyüz metre yükseklikte yeni manevralar denerken, pirelerden sekizyüz tanesinin uykusu geldi. Çocuk nerdeyse düşecekti. Neyse ki durumu zamanında fark edip pireleri uyandırdı da düşmedi.

Düşmedi ama bir anda düşmekten de beter oldu. Çünkü nüyasında görse inanamayacağı bir şey görmüştü: Süpermen karşısında duruyor ve kollarını kavuşturmuş gülmüşeyerek kendisine bakıyordu. Küçük Süpermen şaşkınlıktan konuşmasını unutmamıştı. "Siz, siz..." diye bir şeyler kekeledi.

"Evet" dedi Süpermen. "Ben Süpermen'im. O bildiğin Süpermen işte. Anlat bakalım sen n'apiyorsun böyle?"

Küçük Süpermen Büyük Süpermen'e her şeyi anlattı. Büyük Süpermen onun anlatıklarını ilgisiz dinledikten sonra "sen bir harikası" dedi ve küçük Süpermen'i kucağına alıp onu bir anda yedibin metre yüksekliğe çıkardı.

Küçük Süpermen yedibin metreden aşağılara baktı; her şey minicik kalmıştı. Kendisi bu kadar yüksekliğe kesinlikle çıkamazdı. Çünkü pireleri yorgunluktan mahvolurdu. Dayanamayıp sordu:

"Müthişsiniz. Nasıl bu kadar hızlı yükseliyorsunuz, doğrusu anlamıyorum."

Büyük Süpermen sevgi ile gülmüşedi ve Küçük Süpermen'in kulağına eğilerek: "Çünkü, senin beşbin pirene karşılık benim binsekizyüz kangurum var. Anlıyorsun değil mi?" dedi.

Küçük Süpermen anlamıştı. Her şeyi anlamıştı.

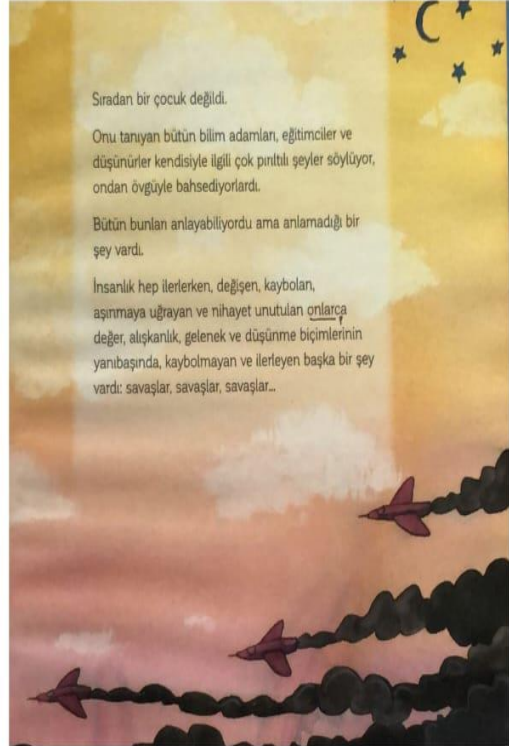
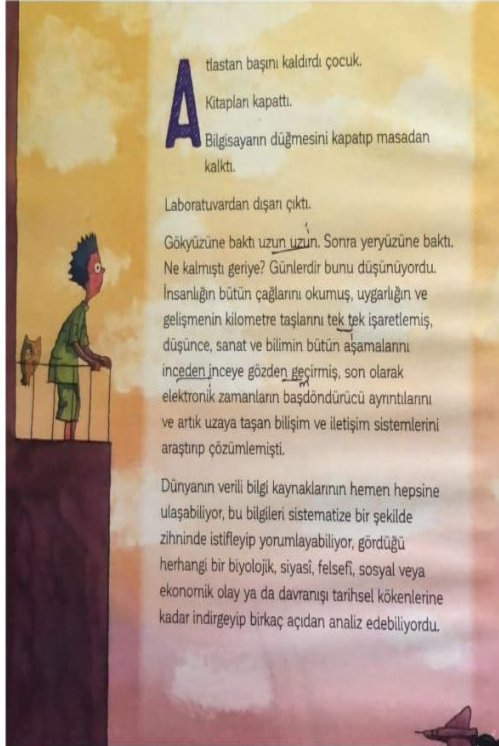
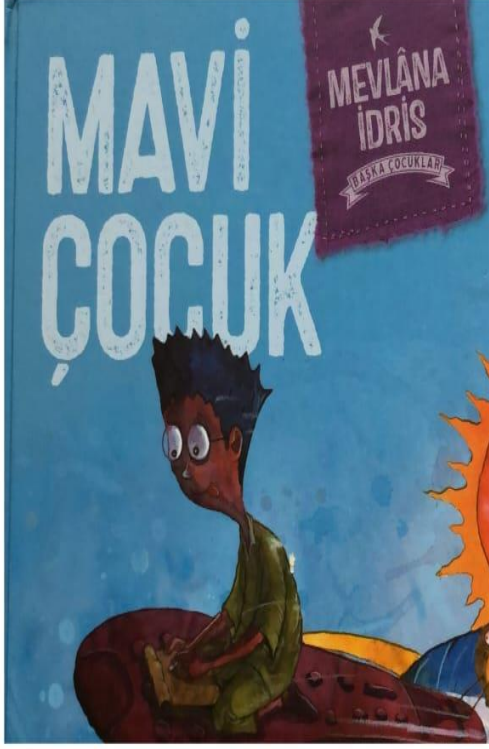
"Yaa, demek öyle ha!" dedi ve o anda kangurular bulup onlarla çalışmayı düşündü.

Ama Avustralya öylesine uzaktı ki...

"Hey", dedi Büyük Süpermen. "Dalıp gittin. Seninle yapacak bir sürü işimiz var. Ama önce gidip donduma yiyelim. Haydi kıpırda bakalım."

Ve iki Süpermen el ele tutuşarak hızla dondurmacıya doğru uçup gözlerden kayboldular.

EK 9: Mavi Çocuk Hikâyesi

Tarihin bütün dönemlerinde, sebepleri, amaçları ve araçları çok farklı ama hep insanların ölümü ile sonuçlanan savaşlar... Bazan onlarca, bazan yüzbinlerce ve hatta bazan milyonlarca insanın ölümü ile sonuçlanan bu savaşları anlamaya çalışıyordu ne zamandır.

Bir çocuk yeryüzünde birdenbire yalnız kaldığında, bir şehir artık yeryüzünden silindiğinde, bir kalp artık çarpmadığında, bir resim artık kimseler bakmadan yıkılmış bir duvarda öylece asılı kaldığında, bir eve uğrayacak bir baba artık olmadığında... Uzатыyordu bu soruları. İçinden çıkamıyordu.

Biraz bekleseler zaten herkes ölmeyecek miydi?

Zaten öldürenler de bir süre sonra zorunlu olarak bu hayattan çekip gitmiyor muydu? Neydi insanların vahşileştiren, diğerine karşı yabancılaştıran, diğer insanın celladı kılan, öldürmek için ölmeyi bile göze aldıkları o şey...

Macerası büyüktü insanlığın.

Keşifleri, göçleri, şehirler kumaları, hayvanları evcilleştirmeleri, büyük gemiler, uçaklar, uzay roketleri yapmaları, büyük tapınaklar inşa etmeleri vardı. Olağanüstü şairleri ve düşünme biçimleri vardı, ölümsüz şarkıları vardı, çarpıcı resimleri vardı.

Uzayıp giden yollar vardı insanlığın. Mesafeleri yok eden bilgisayarlar, televizyonlar, cep telefonları, bir düğmeye dokununca açılan veya kapanan elektronik sistemleri vardı. Sinemaları vardı, kimsenin bilmediği hikayeleri vardı, herkesin bildiği hikayeleri vardı.

Nasıl oluyordu? Nasıl oluyordu da her şey her an yok edilme tehdidi ile karşı karşıya bulunuyordu. Nasıl oluyordu da fırınlar ekmek, marketler yiyeceklerle dolu iken, bir tane değil, yüz tane değil, yüzbinlerce insan açlıktan ölebiliyordu?

Nasıl oluyordu da barış üzerine sonsuz parlaklıkta cümleler kurulurken bombalar, savaş uçakları gökyüzünü karartabiliyordu?

Nasıl oluyordu da siska, kemikleri sayılabilen zavallı insanlar biraz daha ötürken, çok şişman adamlar biraz daha yemek yiyebiliyorlardı?

Sorun neydi? Bir insan kendi çıkarları ve istekleri dışında bir başkasına gözlerini, kapisini, kalbini ve herşeyini nasıl kapatabiliyordu?

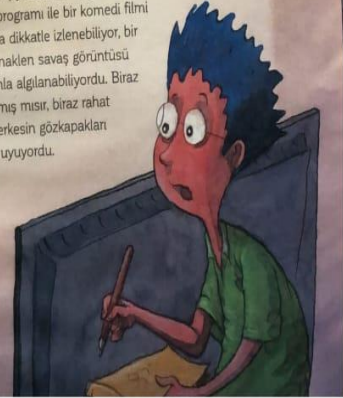
Çocuk, bütün bildiklerinin ışığında bu sorulara cevap arıyordu.

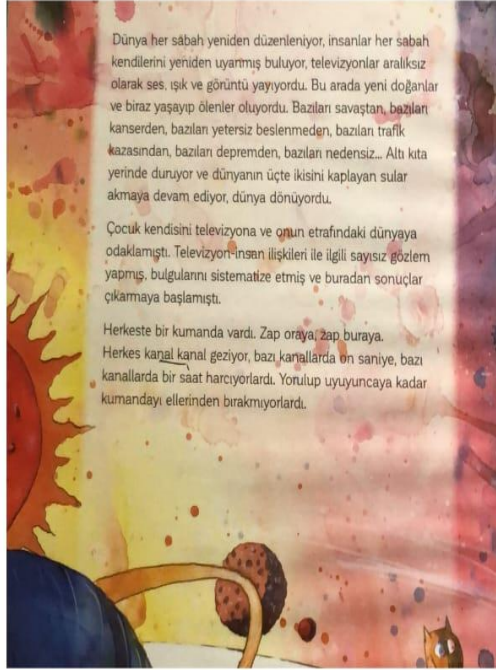
İnsanları uzun uzun inceliyor, notlar alıyor, analizler yapıyor, bir insanı diğerine karşı duyarsızlaştıran sebepleri bulmaya çalışıyordu. Zengin bir adamla yoksul bir adamı, öfkeli bir adamla sakin bir adamı, yaşlı bir insanla genç bir insanı, güzel bir kadınla çirkin bir kadını, uslu bir çocukla yaramaz bir çocuğu, bir işverenle bir işçiyi, bir bahçıvanla bir silah satıcısını, bir uçağı olantla bir bisikleti bile olmayanı, pahalı ayakkabılar giyen birisiyle çıplak ayakla gezen birisini...

Herkesi... Herkesi dikkate inceliyordu. Farklı sosyal ve ekonomik katmanlardaki insanların düşünme ve hareket biçimlerini kodluyor, daha sonra bu kodlamalarda kendi zihninde bir düşünsel ağ örüyordu.

Gömmüştü ki artık insanlar yapmaktan çok seyrediyordu. Her evde televizyon vardı. Herkesin televizyona ayıracak biraz zamanı vardı. Televizyonlar hızlıydı. Her üç saniyede görüntüler değişiyordu. Televizyonlar hızlıydı. Yüzlerce değişik kanal vardı. Televizyonlar hızlıydı. İnsanlar ekranda gördükleri her türlü duruma zamanla alışıyorlardı. Bir çizgi film ile bir caz konseri, bir haber programı ile bir komedi filmi aynı kayıtsızlık veya dikkate izlenebiliyor, bir futbol maçı ile bir naklen savaş görüntüsü benzer bir heyecanla algılanabiliyordu. Biraz içecek, biraz patlamış mısır, biraz rahat koltuk... Sonrası herkesin gözkapakları kapanıyor, herkes uyuyordu.

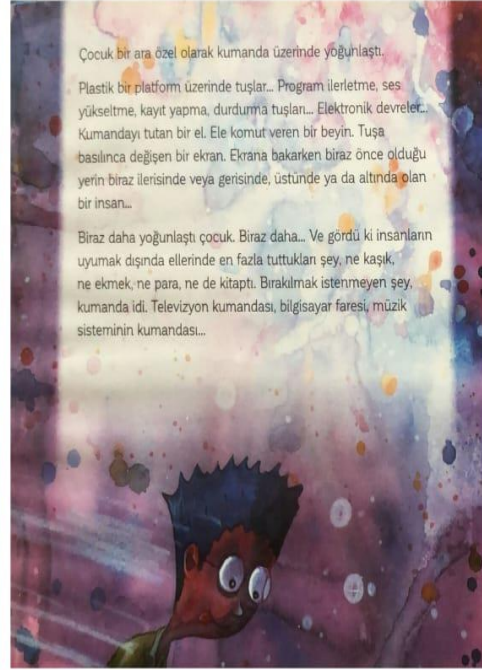

Dünya her sabah yeniden düzenleniyor, insanlar her sabah kendilerini yeniden uyarmış buluyor, televizyonlar aralıksız olarak ses, ışık ve görüntü yayıyordu. Bu arada yeni doğanlar ve biraz yaşayıp ölenler oluyordu. Bazıları savaşta, bazıları kanserden, bazıları yetersiz beslenmeden, bazıları trafik kazasından, bazıları depremden, bazıları nedensiz... Altı kıta yerinde duruyor ve dünyanın üçte ikisini kaplayan sular akmaya devam ediyor, dünya dönüyordu.

Çocuk kendisini televizyona ve onun etrafındaki dünyaya odaklamıştı. Televizyon-insan ilişkileri ile ilgili sayısız gözlem yapmış, bulgularını sistematize etmiş ve buradan sonuçlar çıkarmaya başlamıştı.

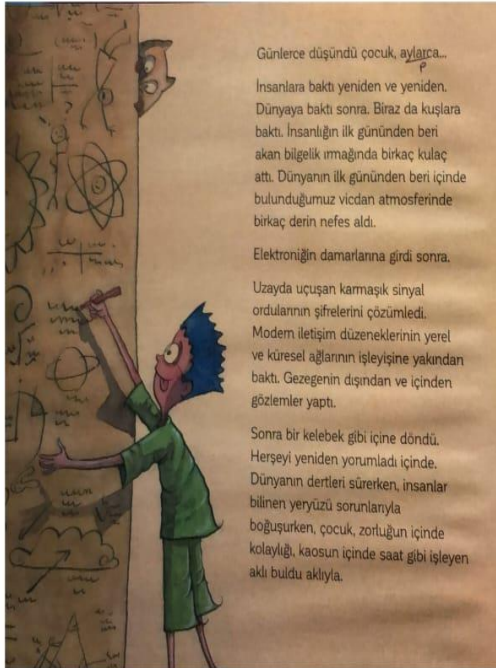
Herkeste bir kumanda vardı. Zap oraya, zap buraya. Herkes kanal kanal geziyor, bazı kanallarda on saniye, bazı kanallarda bir saat harcıyorlardı. Yorulup uyuyuncaya kadar kumandayı ellerinden bırakıyorlardı.

Çocuk bir ara özel olarak kumanda üzerinde yoğunlaştı.

Plastik bir platform üzerinde tuşlar... Program ilerletme, ses yükseltme, kayıt yapma, durdurma tuşları... Elektronik devreler... Kumandayı tutan bir el. Ele komut veren bir beyin. Tuşa basılınca değişen bir ekran. Ekranı bakarken biraz önce olduğu yerin biraz ilerisinde veya gerisinde, üstünde ya da altında olan bir insan...

Biraz daha yoğunlaştı çocuk. Biraz daha... Ve gördü ki insanların uyumak dışında ellerinde en fazla tuttukları şey, ne kaşık, ne ekmek, ne para, ne de kitap. Bırakılmak istenmeyen şey, kumanda idi. Televizyon kumandası, bilgisayar faresi, müzik sisteminin kumandası...

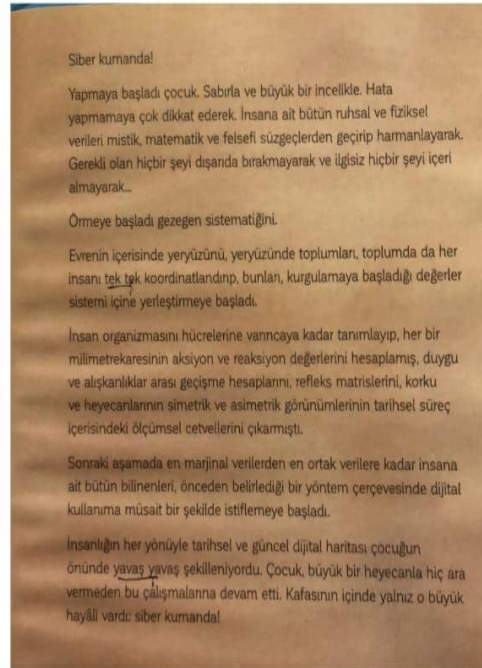
Günlerce düşündü çocuk, aylarca...

İnsanlara baktı yeniden ve yeniden. Dünyaya baktı sonra. Biraz da kuşlara baktı. İnsaniğin ilk gününden beri akan bilgelik imajında birkaç kulaç attı. Dünyanın ilk gününden beri içinde bulunduğumuz vicdan atmosferinde birkaç derin nefes aldı.

Elektronikğin damarlarına girdi sonra.

Uzayda uçan karmaşık sinyal ordularının şifrelerini çözümledi. Modern iletişim düzeneklerinin yerel ve küresel ağlarının işleyişine yakından baktı. Gezegenin dışından ve içinden gözlemler yaptı.

Sonra bir kelebek gibi içine döndü. Herşeyi yeniden yorumladı içinde. Dünyanın dertleri sürerken, insanlar bilinen yeryüzü sorunlarıyla boğuşurken, çocuk, zorluğun içinde kolaylığı, kaosun içinde saat gibi işleyen aklı buldu akliya.

Siber kumanda!

Yapmaya başladı çocuk. Sabırla ve büyük bir incellekle. Hata yapmamaya çok dikkat ederek. İnsana ait bütün ruhsal ve fiziksel verileri mistik, matematik ve felsefi süzgeçlerden geçirip harmanlayarak. Gerekli olan hiçbir şeyi dışarıda bırakmayarak ve ilgisiz hiçbir şeyi içeri almıyarak...

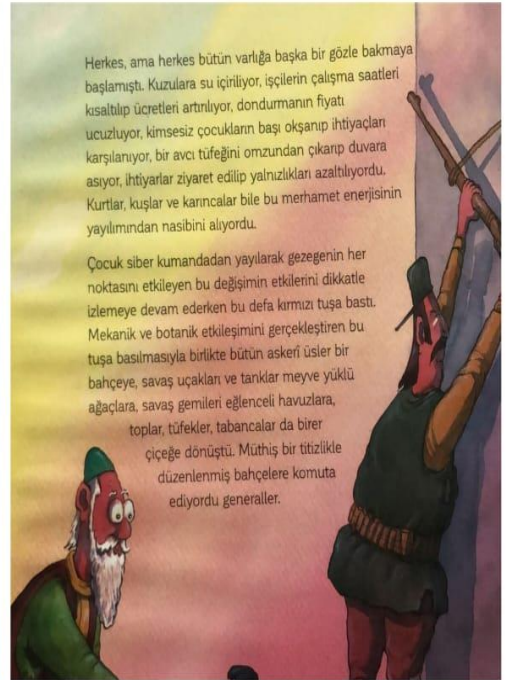
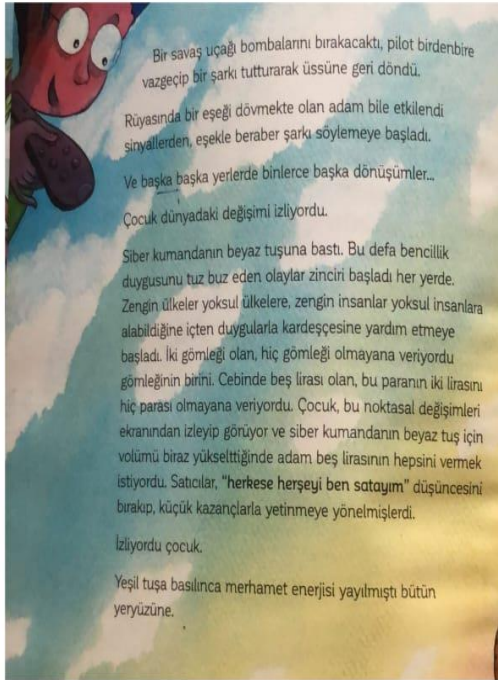
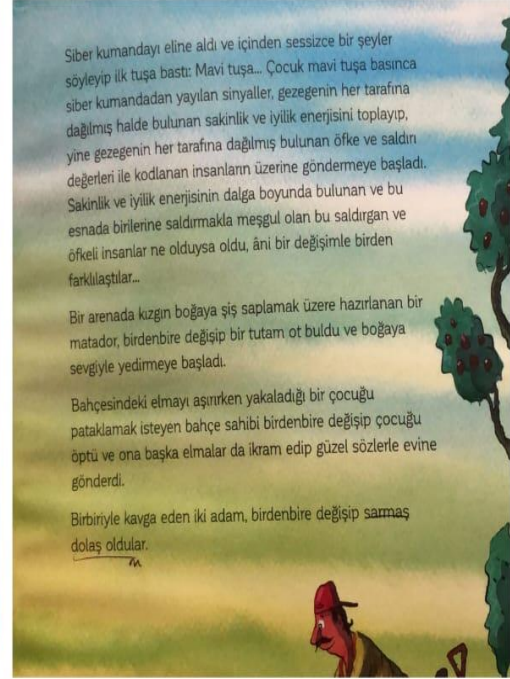
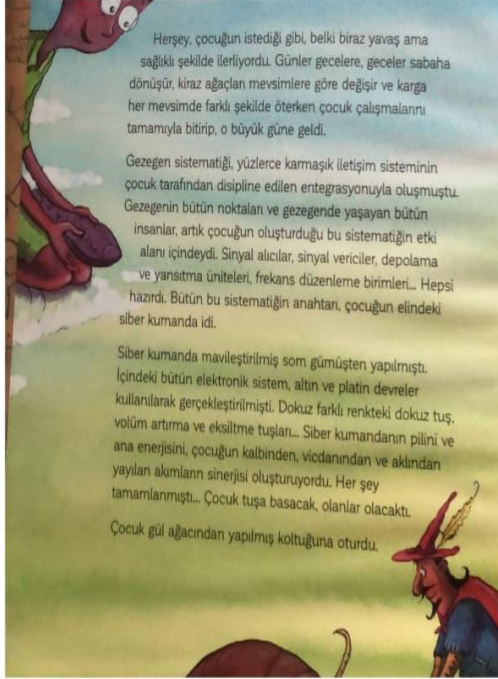
Örmeye başladı gezegen sistematizini.

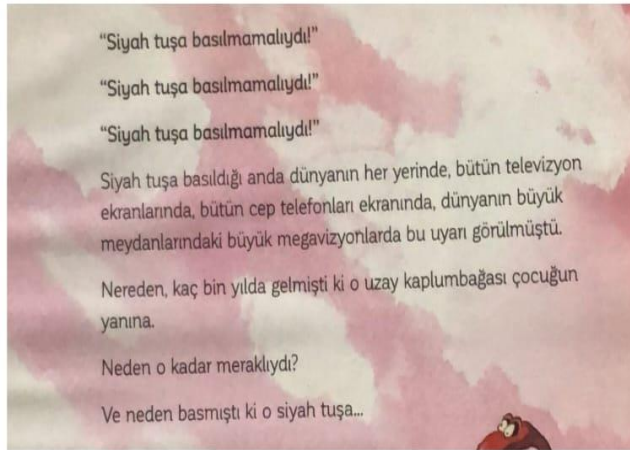
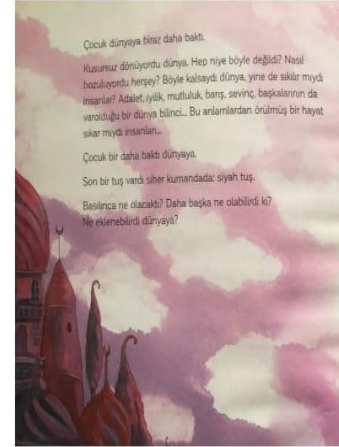
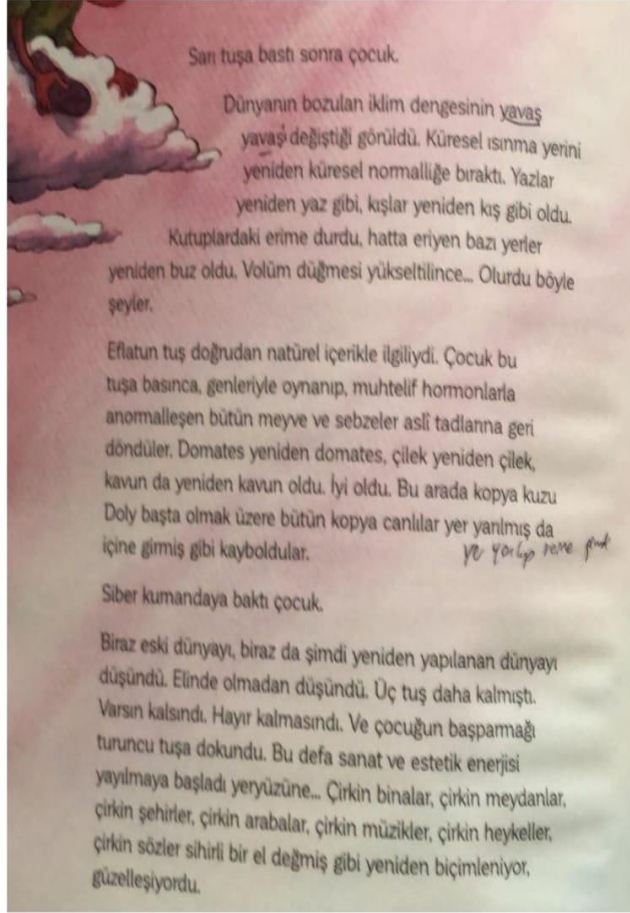
Evenin içerisinde yeryüzünü, yeryüzünde toplumları, toplumdaki her insanı tek tek koordinatlandırıp, bunları, kurgulamaya başladığı değerler sistemi içine yerleştirmeye başladı.

İnsan organizmasını hücrelerine varıncaya kadar tanımlayıp, her bir milimetresinin aksiyon ve reaksiyon değerlerini hesaplamış, duygu ve alışkanlıklar arası geçişme hesaplarını, refleks matrislerini, korku ve heyecanlarının simetrik ve asimetric görünümünün tarihsel süreç içerisindeki ölçümsel cetvellerini çıkarmıştı.

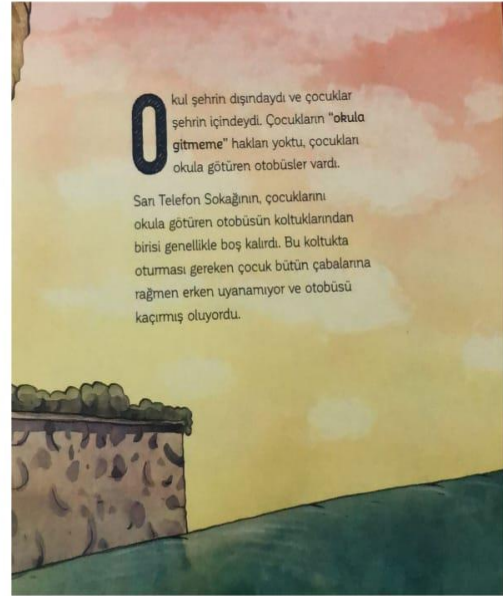
Sonraki aşamada en marjinal verilerden en ortak verilere kadar insana ait bütün bilinenleri, önceden belirlediği bir yöntem çerçevesinde dijital kullanıma müsait bir şekilde istiflemeğe başladı.

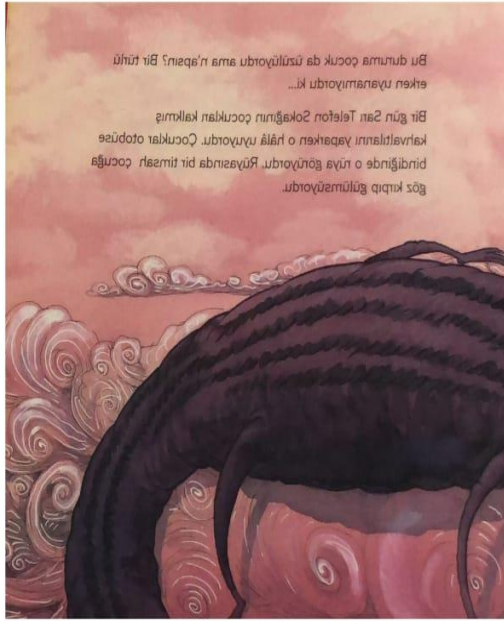
İnsaniğin her yönüyle tarihsel ve güncel dijital haritası çocuğun önünde yavaş yavaş şekilleniyordu. Çocuk, büyük bir heyecanla hiç ara vermeden bu çalışmalara devam etti. Kafasının içinde yalnız o büyük hayali vardı: siber kumanda!

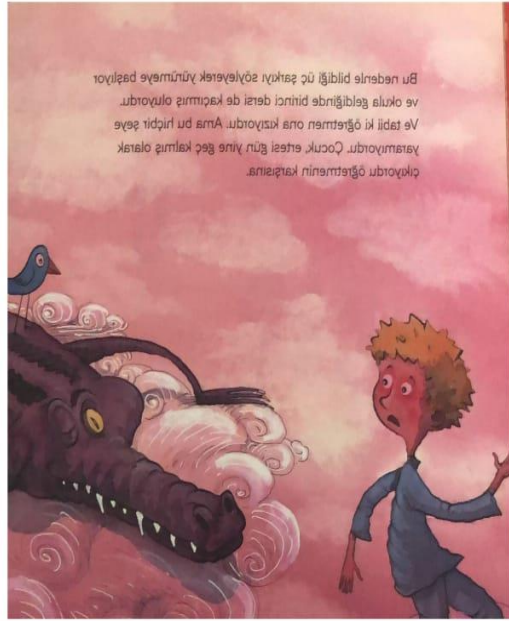

EK 10: Sarı Telefon Sokağında Rüya Hikâyesi

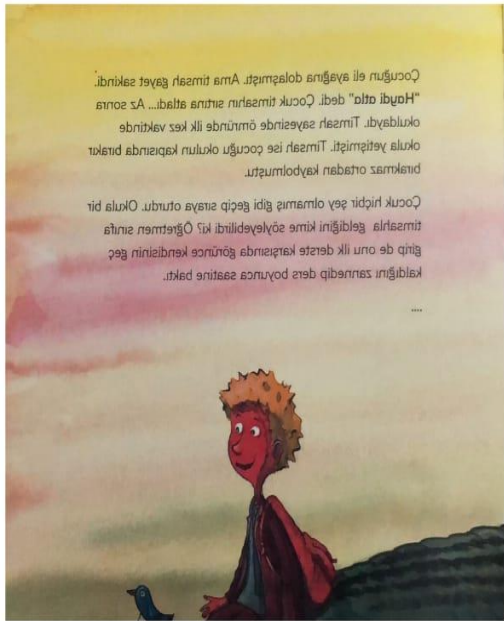

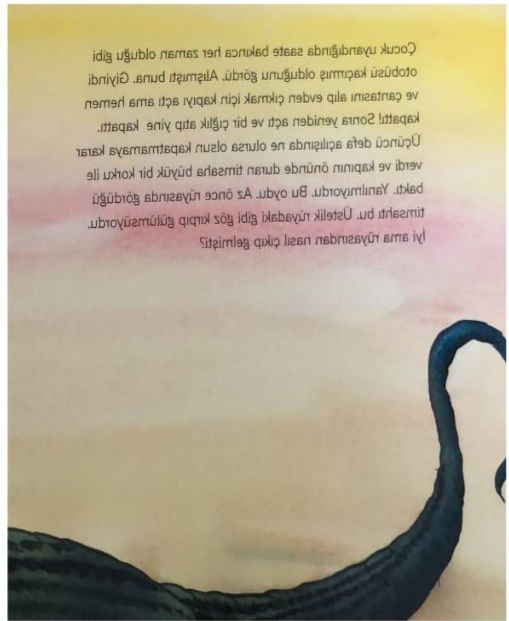
Çocuk bu yaratıcı düşünceyi paylaşmıştı. Çocuğun bu yaratıcı düşüncesiyle ilgili bir hikaye yazmıştı. Çocuğun bu yaratıcı düşüncesiyle ilgili bir hikaye yazmıştı. Çocuğun bu yaratıcı düşüncesiyle ilgili bir hikaye yazmıştı.

Çocuğun bu yaratıcı düşüncesiyle ilgili bir hikaye yazmıştı. Çocuğun bu yaratıcı düşüncesiyle ilgili bir hikaye yazmıştı. Çocuğun bu yaratıcı düşüncesiyle ilgili bir hikaye yazmıştı.

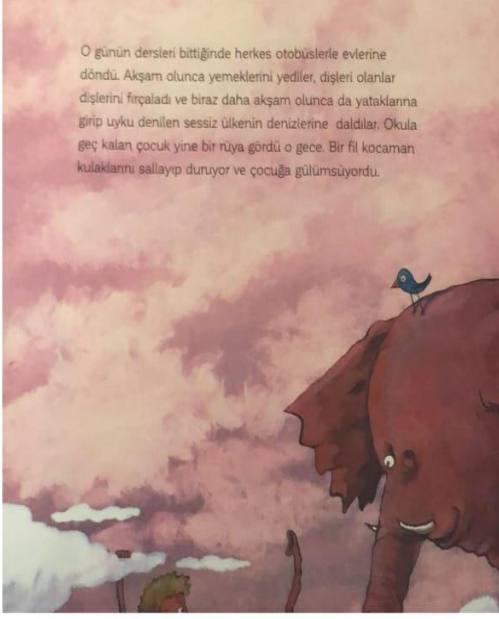

Çocuğun bu yaratıcı düşüncesiyle ilgili bir hikaye yazmıştı. Çocuğun bu yaratıcı düşüncesiyle ilgili bir hikaye yazmıştı. Çocuğun bu yaratıcı düşüncesiyle ilgili bir hikaye yazmıştı.

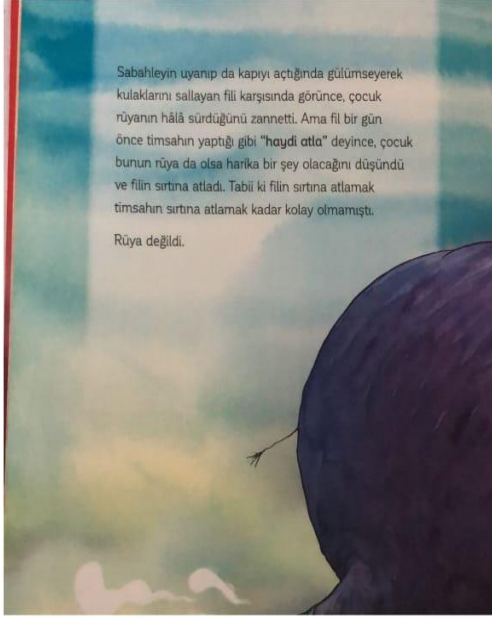

Çocuğun bu yaratıcı düşüncesiyle ilgili bir hikaye yazmıştı. Çocuğun bu yaratıcı düşüncesiyle ilgili bir hikaye yazmıştı. Çocuğun bu yaratıcı düşüncesiyle ilgili bir hikaye yazmıştı.

O günün dersleri bittiğinde herkes otobüslerle evlerine döndü. Akşam olunca yemeklerini yediler, dişleri olanlar dişlerini fırçaladı ve biraz daha akşam olunca da yataklarına girip uyku denilen sessiz ülkenin denizlerine daldılar. Okula geç kalan çocuk yine bir rüya gördü o gece. Bir fil kocaman kulaklarını sallayıp duruyor ve çocuğa gülümsüyordu.

Sabahleyin uyanıp da kapıyı açtığında gülümseyerek kulaklarını sallayan fili karşısında görünce, çocuk rüyanın hâlâ sürdüğünü zannetti. Ama fil bir gün önce timsahın yaptığı gibi "haydi otla" deyince, çocuk bunun rüya da olsa harika bir şey olacağını düşündü ve filin sırtına atladı. Tabii ki filin sırtına atlamak timsahın sırtına atlamak kadar kolay olmamıştı. Rüya değildi.

Çocuk ikinci defa, gecikmeden ilk derse yetişmişti. Fil, tıpkı timsah gibi okulun kapısında kaybolmuştu. Ve çocuk okula bir file geldiğini kimseye söyleyemezdi.

Dersler yine geçti.

Okul yine dağıldı.

Yine gece oldu.

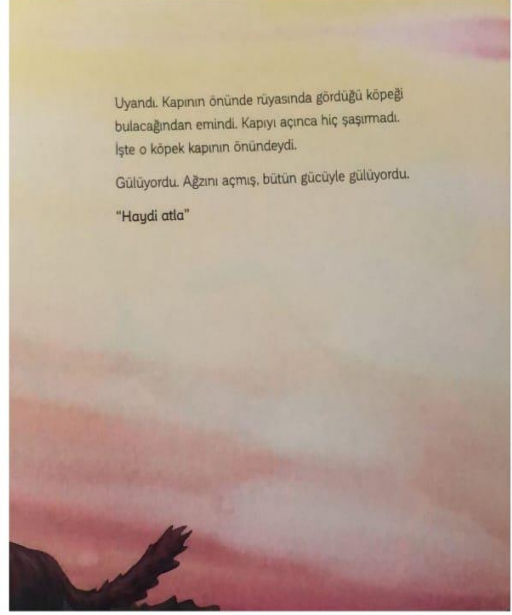
Ve o çocuk yine rüya gördü. Bu defa ağzını açmış, gülen bir köpek vardı rüyasında.

Uyandı. Kapının önünde rüyasında gördüğü köpeği bulacağından emindi. Kapıyı açınca hiç şaşırmadı. İşte o köpek kapının önündeydi.

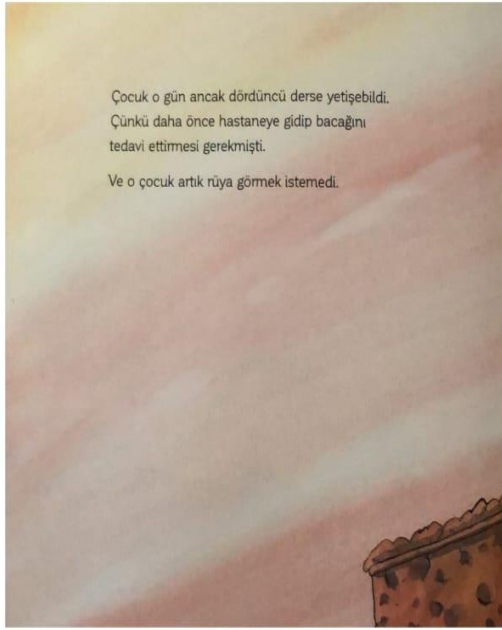
Gülüyordu. Ağzını açmış, bütün gücüyle gülüyordu.

"Haydi atla"

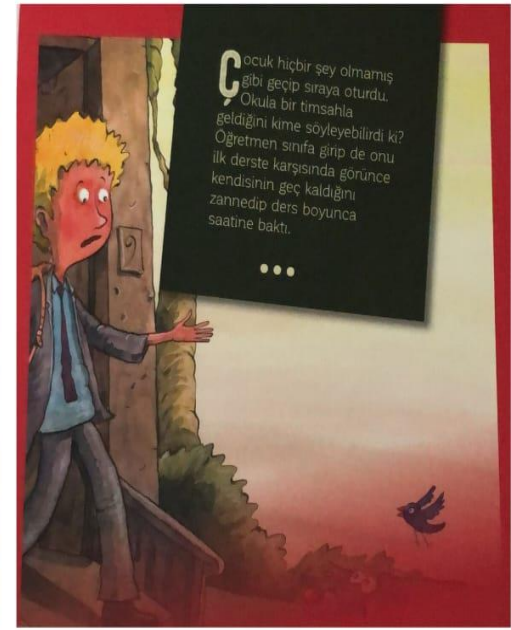

Çocuk da zaten bu sözü bekliyordu. Rüyasında gördüğü hayvanların üstüne binip okula vaktinde gitmeye alışmıştı. Bu nedenle hiç tereddüt etmeden köpeğin üstüne binmek için ona yaklaştı. Ama tam da bu sırada gülüp duran köpek ansızın atılarak çocuğun bacağından iki defa ısırdı: "Hart hart."

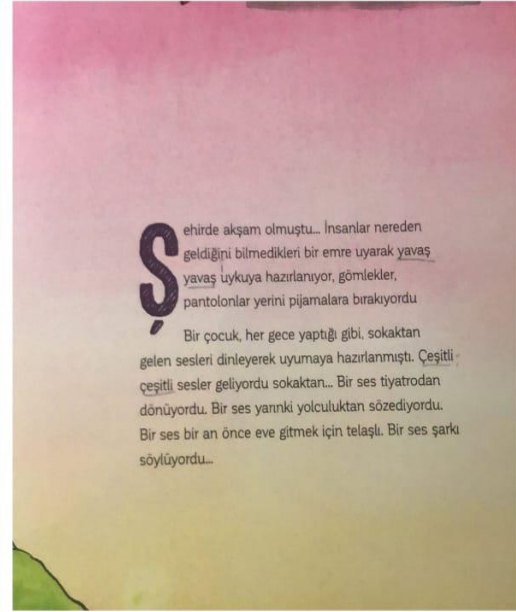

Çocuk o gün ancak dördüncü derse yetişebildi. Çünkü daha önce hastaneye gidip bacağına tedavi ettirmesi gerekmişti. Ve o çocuk artık rüya görmek istemedi.

Çocuk hiçbir şey olmamış gibi geçip sıraya oturdu. Okula bir timsahla geldiğini kime söyleyebilirdi ki? Öğretmen sınıfa girip de onu ilk derste karşısında görünce kendisinin geç kaldığını zannedip ders boyunca saatine baktı.

EK 11: Sessizlik Torbası Hikâyesi

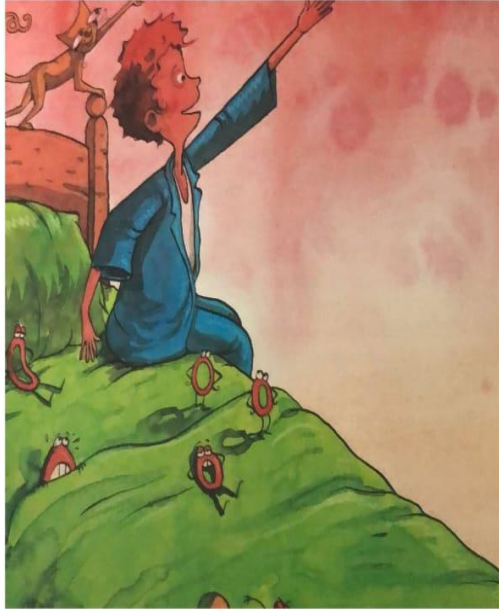

Çocuk, zaman zaman birbirine karışmış gibi olan bu sesleri dikkatle dinliyor ve onları asla birbirine karıştırmadan zihninde çözümlenip istifiyordu. Birkaç aydır penceresini açık tutarak uyumaya alışmıştı. Artık, uyurken pencere açık olmayınca kendisini bir tutsak gibi hissediyordu. Çocuk için sokaktan gelen sesleri dinleyerek uykuya dalmak kelimesinin tam anlamıyla bir tutkuya, ilerleyen zamanlarda da bir maceraya dönüşmüştü.

Bazı akşamlar, sokaktan duyduğu kelimeleri gruplandırarak en çok hangi kelimenin kullandığını belirlemeye çalışırdı. Kimi akşamlar bazı kelimeler öylesine çok kullandı ki, çocuk, o kelimeyi az sonra duyacağını anlar ve yatağında gülümserdi.

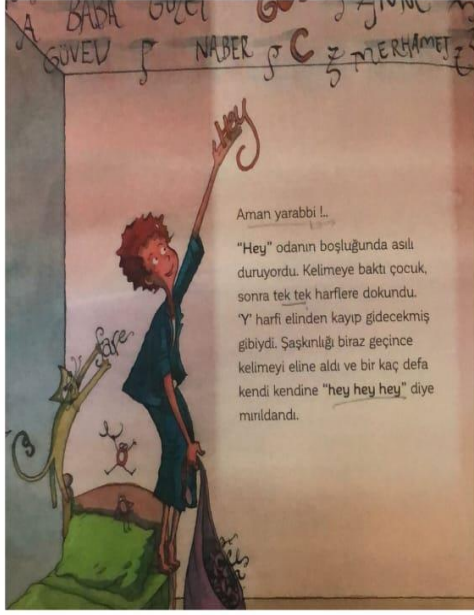
Kimi akşamlar yağmur yağardı. O zaman yalnızca yağmurun sesini dinlerdi çocuk. Kelimeler hiç yağmurun sesinden daha ilginç olmadı. Çocuk en güzel rüyalarını yağmurdan sonra uyurken gördü.

Günler ve geceler kelimeleri, yağmuru, rüzgârı, şarkıları dinleyerek geçen bir gece çocuğun canını sıkan bir şey oldu. Bir kelime gelmişti çocuğun kulağına. Kötü bir kelime, bir küfür kelimesi. Çocuk önce kulağına inanmak istemedi. Bir insan nasıl olur da böyle bir kelimeyi kullanabilirdi. Bu kelimeyi hiç duymamış gibi yaşamaya devam etmek istedi. Ama yapamadı. Kelime beyininde bir kıymık gibi kalmıştı.

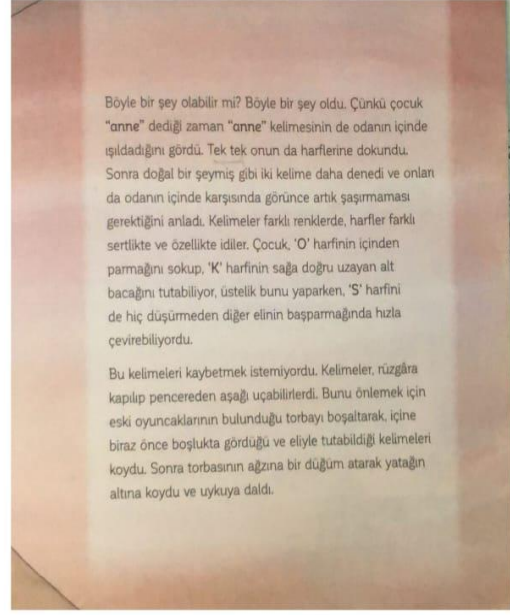
Ertesi gün sokağa çıkan çocuk, binlerce insanın ağzından çıkan binlerce kelimeyi dinleyerek dolaştı. Kelimelerin hiçbirini atlamamaya çalışıyordu. Duyduğu her kelime onda farklı bir çağrışım yapıyor, düşünceleri bir kelimenin anlamına takılmış giderken, duyduğu yeni bir kelime ile bu düşünceleri kesiliyor, sonra, duyduğu o yeni kelimenin peşine düşüyor ve bu böyle devam ediyordu.

Doğrusu biraz yorulmuştu ama yaptığı işten vazgeçmeyi düşünmüyordu. Kafasında yüzlerce kelime ile eve dönüp yatağına uzandığında yüzlerce, binlerce yeni şey düşünmeye başladı. Düşünüyor, düşünüyordu. Düşüncelerini "hey" diye bir ses böldü. Sokaktan geçen bir adamın sesi.

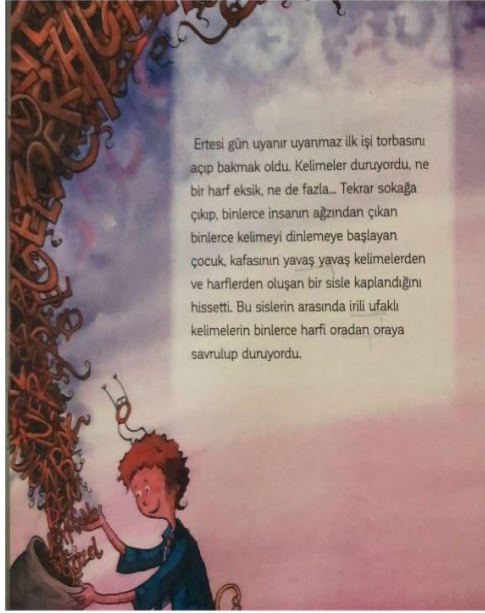
Aman yarabbi !..

"Hey" odanın boşluğunda asılı duruyordu. Kelimeye baktı çocuk, sonra tek tek harflere dokundu. "Y" harfi elinden kayıp gidecekmis gibiydi. Şaşkınlığı biraz geçince kelimeyi eline aldı ve bir kaç defa kendi kendine "hey hey hey" diye mınıldandı.

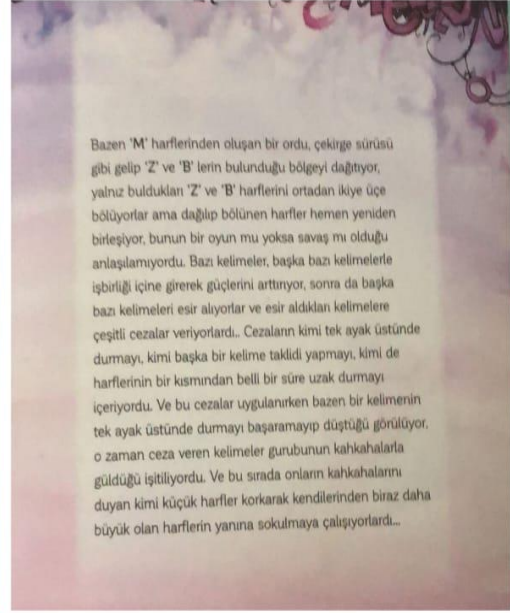

Boyle bir şey olabilir mi? Böyle bir şey oldu. Çünkü çocuk "anne" dediği zaman "anne" kelimesinin de odanın içinde işıldadığını gördü. Tek tek onun da harflerine dokundu. Sonra doğal bir şeymiş gibi iki kelime daha denedi ve onları da odanın içinde karşısında görünce artık şaşırması gerektiğini anladı. Kelimeler farklı renklerde, harfler farklı sertlikte ve özellikte idiler. Çocuk, 'O' harfinin içinden parmağını sokup, 'K' harfinin sağa doğru uzayan alt bacağına tutabiliyor, üstelik bunu yaparken, 'S' harfini de hiç düşünmeden diğer elinin başparmaklarında hızla çevirebiliyordu.

Bu kelimeleri kaybetmek istemiyordu. Kelimeler, rüzgâra kapılıp pencereden aşağı uçabiliyordu. Bunu önlemek için eski oyuncaklarının bulunduğu torbayı boşaltarak, içine biraz önce boşlukta gördüğü ve eliyle tutabildiği kelimeleri koydu. Sonra torbasının ağzına bir düğüm atarak yatağın altına koydu ve uykuya daldı.

Ertesi gün uyanır uyanmaz ilk işi torbasını açıp bakmak oldu. Kelimeler duruyordu, ne bir harf eksik, ne de fazla... Tekrar sokağa çıkıp, binlerce insanın ağzından çıkan binlerce kelimeyi dinlemeye başlayan çocuk, kafasının yavaş yavaş kelimelerden ve harflerden oluşan bir sisle kaplandığını hissetti. Bu sislerin arasında inili ufaklı kelimelerin binlerce harfi oradan oraya savrulup duruyordu.

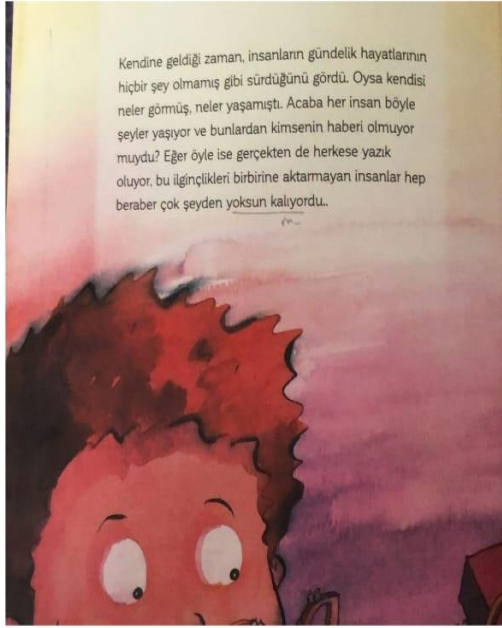

Bazen 'M' harflerinden oluşan bir ordu, çekirge sürüsü gibi gelip 'Z' ve 'B' lerin bulunduğu bölgeyi dağıtıyor, yalnız buldukları 'Z' ve 'B' harflerini ortadan ikiye üçe böüyorlar ama dağılıp bölünen harfler hemen yeniden birleşiyor, bunun bir oyun mu yoksa savaş mı olduğu anlaşlamıyordu. Bazı kelimeler, başka bazı kelimelerle işbirliği içine girerek güçlerini arttırıyor, sonra da başka bazı kelimeleri esir alıyorlar ve esir aldıkları kelimelere çeşitli cezalar veriyorlardı.. Cezaların kimi tek ayak üstünde durmayı, kimi başka bir kelime taklidi yapmayı, kimi de harflerinin bir kısmından belli bir süre uzak durmayı içeriyordu. Ve bu cezalar uygulanırken bazen bir kelimenin tek ayak üstünde durmayı başaramayıp düştüğü görülüyor. o zaman ceza veren kelimeler gurubunun kahkahaları güldüğü iştiliyordu. Ve bu sırada onların kahkahalarını duyan kimi küçük harfler korkarak kendilerinden biraz daha büyük olan harflerin yanına sokulmaya çalışıyorlardı...

Sis tabakası giderek kalınlaşıyordu. Sokaktaki hiç kimse o anda çocuğun neler yaşadığını bilemezdi. "Yumuşak G'nin savunmasız duruşu, P'nin 'R'ye, "bir zamanlar ben de senin gibiydim, ama sen bacağıma yüyince böyle kaldım" deyişi, 'Z' ile 'N' harfinin duruşlarını değiştirerek yaşı küçük harfleri şaşırtmaları, artık çok yaşlandığı için bu dünyaya veda ederek yuvarlak bir tabut içine gömülen 'O' harfinin ardından gözyaşı döken diğer 'O'ları ve yakın akrabaları 'Ö'leri kime nasıl anlatabilirdi..

Bu bir rüya mıydı. Oyle olmasını çok istedi çocuk, ne yazık ki gördükleri bir rüya değildi. Kulağının dibinde "haydaaa" diye bağırarak bir hamalın sesi ile kendine gelmeseydi, yaşadığı bu farklı gerçeklik hâli bir süre daha devam edecekti..

Kendine geldiği zaman, insanların gündelik hayatlarının hiçbir şey olmamış gibi sürdüğünü gördü. Oysa kendisi neler görmüş, neler yaşamıştı. Acaba her insan böyle şeyler yaşıyor ve bunlardan kimsenin haberi olmuyor muydu? Eğer öyle ise gerçekten de herkese yazık oluyor, bu ilginçlikleri birbirine aktarmayan insanlar hep beraber çok şeyden yoksun kalıyordu..

Akşam olduğu zaman evine dönen çocuk, yatağına uzanıp gündüz yaşadıklarını düşündü. Fakat içinden çıkamayacağını anlayınca vazgeçerek, her zaman söylediği bir şarkıyı mırıldanmak istedi..

Anne
Kiraz ver bana
Anne
Uzağa gitme
Biraz sev beni.

Şarkı böyle başlıyordu. Fakat ne yazık ki çocuğun ağzından "anne" kelimesi çıkmadı. Tabii böyle olunca çocuk da şarkıyı söyleyemedi..

Bilmiyorlardı ki o kelimeler çocuğun torbasında olduğu sürece artık asla kullanamayacaklar..

Ve ertesi akşam çocuk torbada yeni kelimeler olmasına özellikle dikkat ediyordu. Çünkü biliyordu ki kötü kelimeleri dolaşımdan kaldırdığı zaman hiç kimse o kelimeleri kullanamayacaktı. Aslında bu kötü kelimeleri bir defatlığına da olsa kullanmaktan çok utanıyordu ama o kelimeleri torbaya koyabilmesi için bu kaçınılmaz bir şeydi. Eline bir maşa almıştı. Kötü kelimeleri bu maşayla tutuyor, elini dokundurmak istemiyordu. Torbaya koyduğu kelimelerin sayısı üçyüzyetmişkize ulaştığı zaman uykusunun geldiğini farkedip uyudu.

Gündüz şehirde dolaşan çocuk, hiç kimsenin birbirine kötü şeyler söyleyemediğini gördü. Çocuğun gömediği şey ise dünyanın her tarafında torbada bulunan kelimelerin artık söylenememesiydi.

Çocuk akşam evine döndüğünde aklına ilginç bir şey daha geldi. Böyle tek tek kelimelerle uğraşmak yorucu oluyordu. Kitaplığındaki kalın sözlük!

Evet o! Az sonra kalın sözlük, içindeki onbinlerce kelime ile birlikte çocuğun torbasına girmişti. Sabah caddelerde, sokaklarda dolaşan çocuk, insanların çok az konuştuğunu gördü. Konuşanlar da çok anlamsız şeyler söylüyordu. İnsanların kelimeleri alınca ipleri kopmuştu. Çocuk bilmiyordu ama aynı anda bütün dünyada işler karışmış ve çocuğun torbaya koyduğu kelimeler bütün dünyada dolaşımdan kalkmıştı.

"Dün akşam patlamış mısır yiyerek televizyon seyrettim,"

"Niçin ders çalışmadın"

"Bu evraklar eksik, tamamla ve öyle gel!"

"Bombaların satın alınma işlemi tamam komutanım."

"Bu yemeğin hâli ne böyle, yine salça doldumuşsun."

gibi cümleler ve daha pek çok cümle dünyanın hiçbir yerinde söylenemiyordu. Çinli, Hindistanlı, İranlı, Amerikalı, Malezyalı, Faslı, Fransalı, Cezayirli, İngiltereli, Türkiyeli, Mısırlı, Afganistanlı, Meksikalı ve dünyanın her yerindeki milyarlarca insan artık hiç konuşuyorlardı...

Şaşkın ve çaresizdiler.

El-kol işaretleri ile anlaşmaya çalışıyorlar, ama herşey giderek daha komik oluyordu. Çocuk ise durmadan kelimelere yeni kelimeler ekliyor, gazete, kitap ne bulursa hiç düşünmeden atıyordu torbaya.

Torba da torbaydı yani. Bana mısır demiyor, çocuğun içine attığı bütün kelimeleri fil gibi karnında tutuyor, en küçük bir rahatsızlık bile duymuyordu.

Kelimelerse, hâllerinden çok memnundular. Uzun bir tatile çıktıklarını düşünüyor ve dinlenerek ya da birbirleriyle şakalaşarak vakit geçiriyorlardı.

Çocuk kelimeleri torbaya attı, attı, attı... Ve öyle bir an geldi ki yeryüzünde torbaya girmeyen bir kelime bile kalmadı! Bir kelime bile yoktu ve dünyadaki insanlar, artık hiç konuşuyorlardı.

Yeryüzü derin bir sessizlik içine girmişti.

Yalnızca hayvanların sesi, ırmakların, rüzgârın ve müziğin sesi duyuluyordu artık. Araba gürültüsü, çekiç sesi, bilgisayar tiktirtileri, iş yaparken çıkan diğer sesler.. Hiçbiri kalmamıştı. Çünkü insanlar tek kelime ile olsun konuşamadıkları için artık işe de gitmiyorlar, arabaya da binmiyorlardı.

Herşey anlamsızdı artık

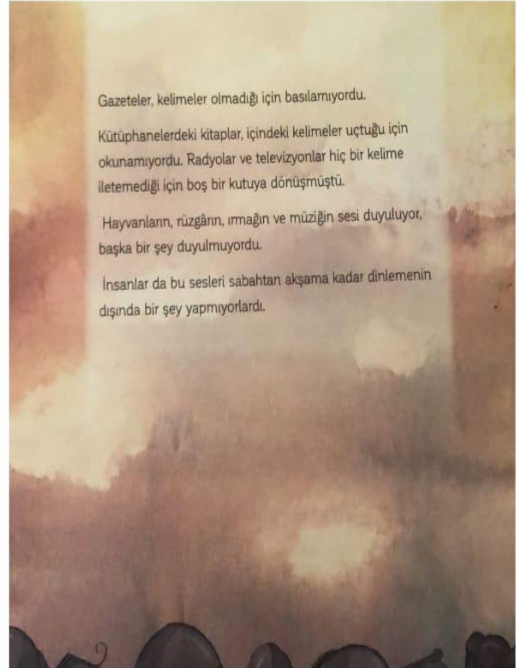

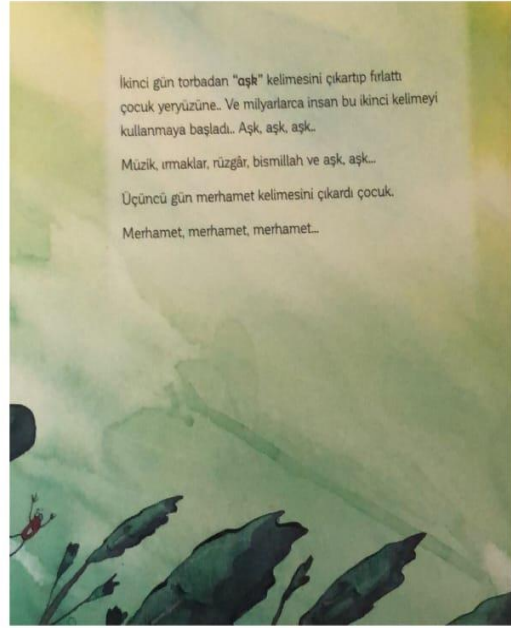
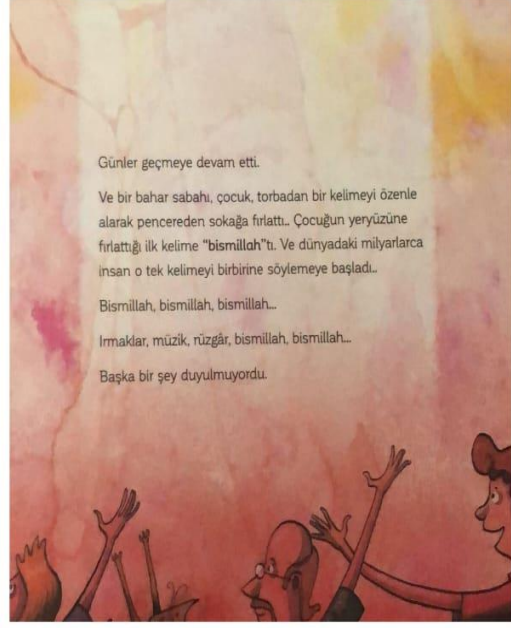
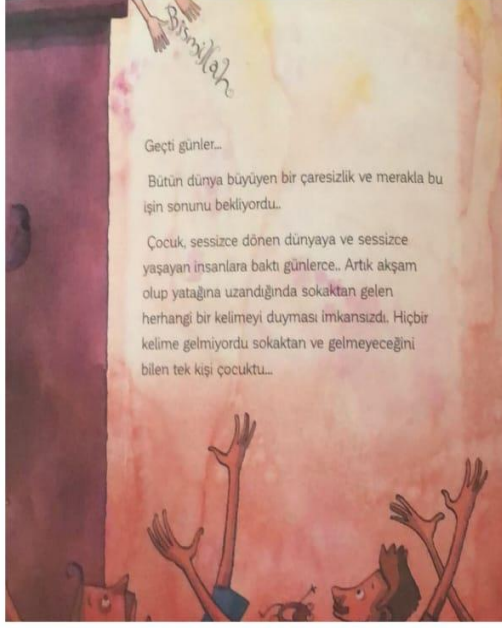
Gazeteler, kelimeler olmadığı için basılmıyordu.

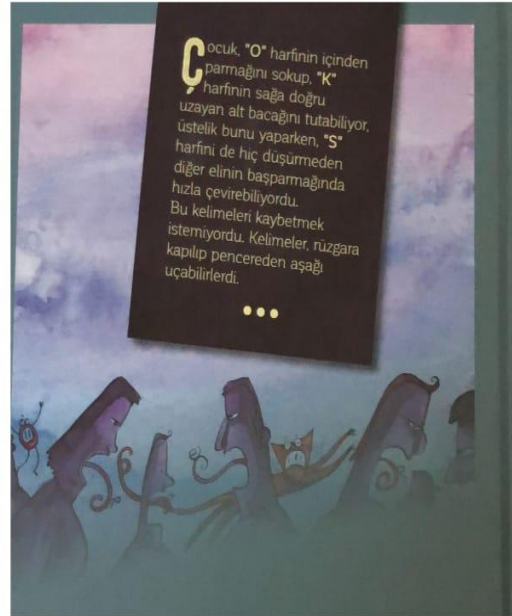
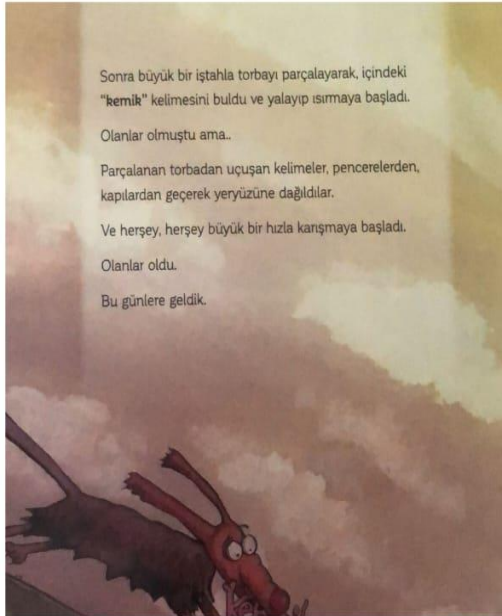
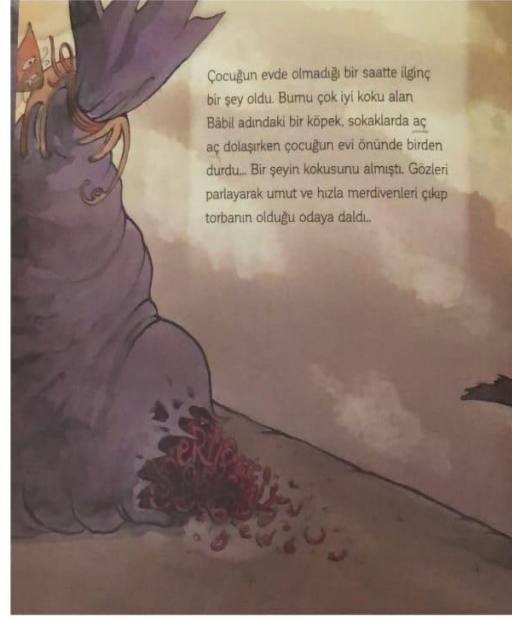
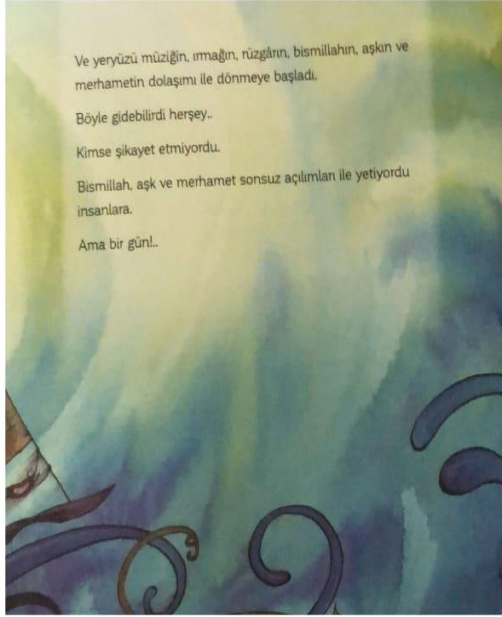
Kütüphanelerdeki kitaplar, içindeki kelimeler uçtuğu için okunamıyordu. Radyolar ve televizyonlar hiç bir kelime iletemediği için boş bir kutuya dönüşmüştü.

Hayvanların, rüzgârın, ımağın ve müziğin sesi duyuluyor, başka bir şey duyulmuyordu.

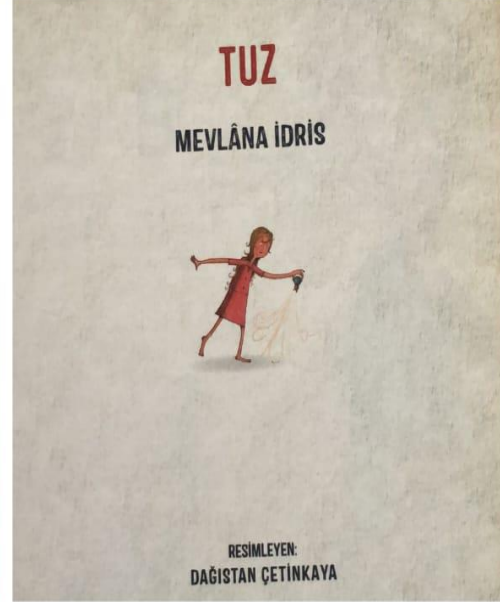
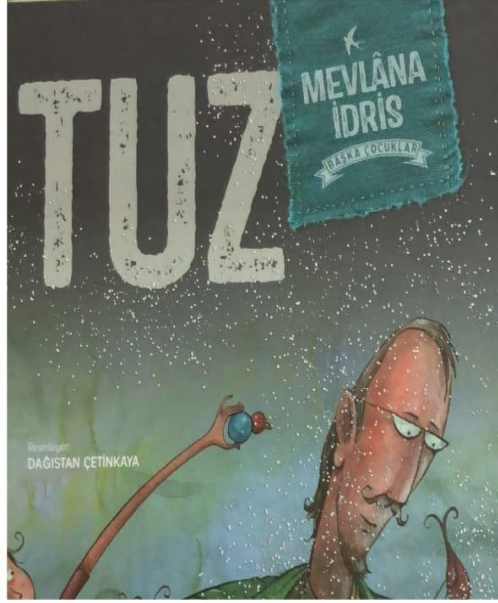
İnsanlar da bu sesleri sabahdan akşama kadar dinlemenin dışında bir şey yapmıyorlardı.

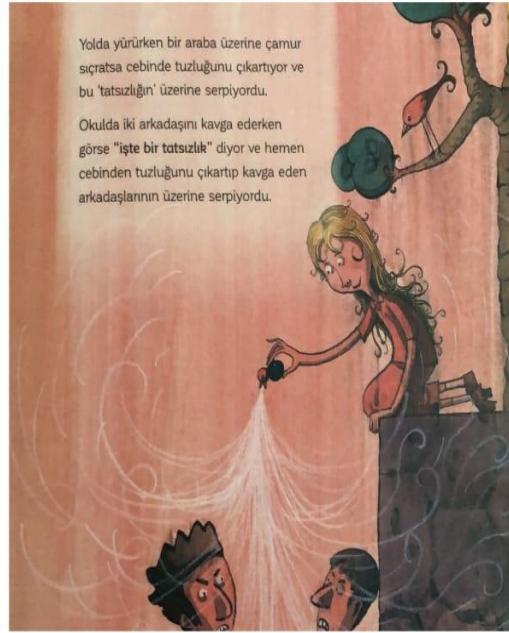
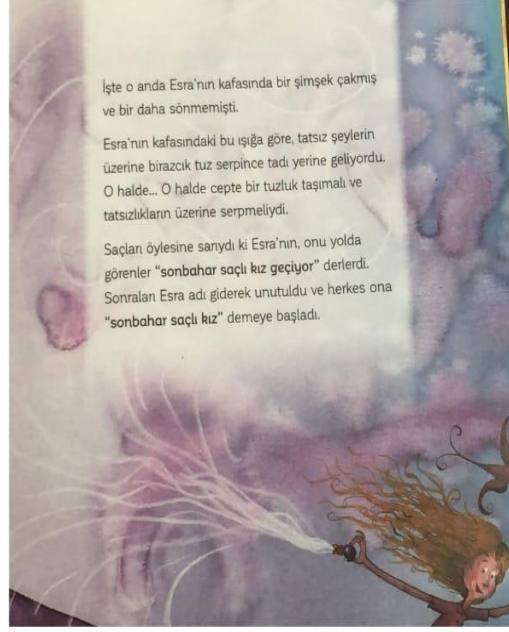

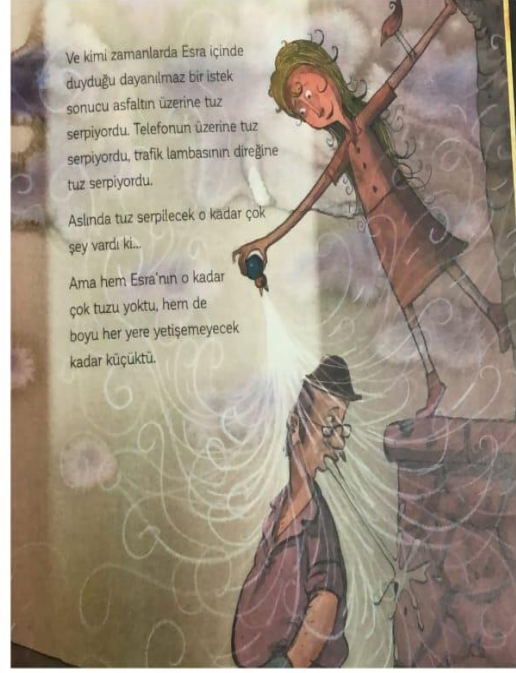
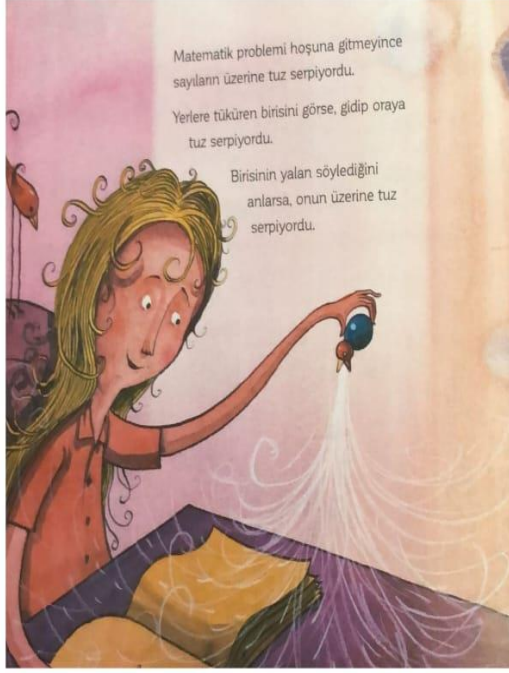

EK 12: Tuz Hikâyesi

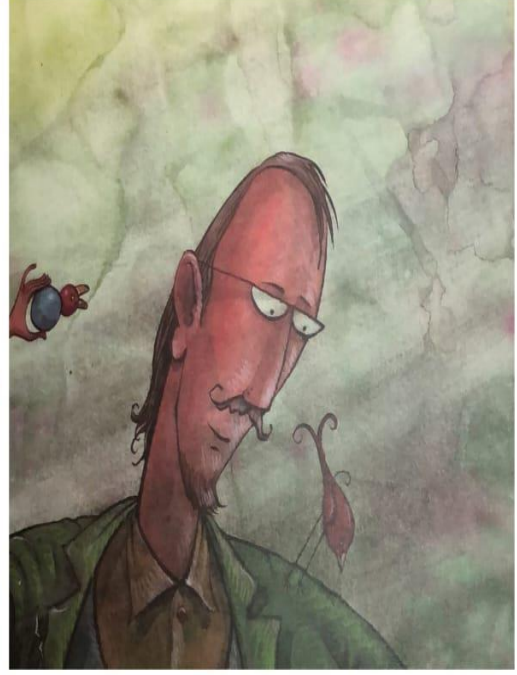
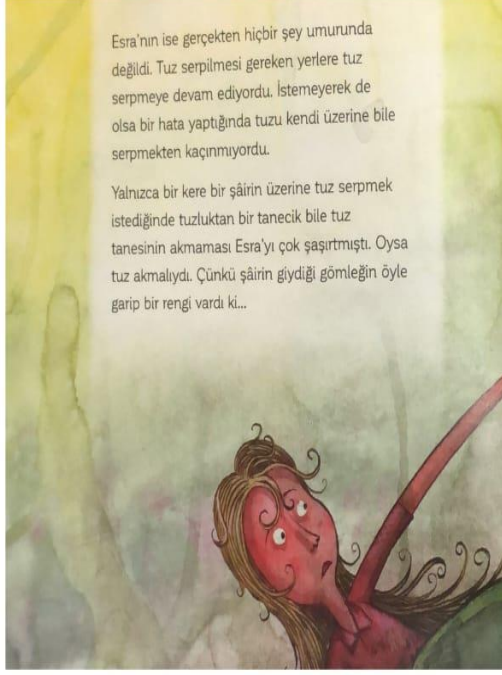

Esra'nın ise gerçekten hiçbir şey umurunda değildi. Tuz serpmesi gereken yerlere tuz serpmeye devam ediyordu. İstemeyerek de olsa bir hata yaptığında tuzu kendi üzerine bile serpmekten kaçınıyordu.

Yalnızca bir kere bir şâirin üzerine tuz serpmek istediğinde tuzluktan bir tanecik bile tuz tanesinin akmaması Esra'yı çok şaşırtmıştı. Oysa tuz akmalıydı. Çünkü şâirin giydiği gömleğin öyle garip bir rengi vardı ki...

Ve yine bir keresinde Amerika'nın üzerine tuz serpmek istediğinde orasının çok uzak olduğunu öğrenince atlasını açıp Amerika'yı bulmuş ve tuzu atlataki Amerika'ya serpmek zorunda kalmıştı. Tuz taneciklerinin bir kısmı başka ülkelere de sıçramıştı ama n'apsın?
Ülkeleri birbirine bu kadar yakın kurmasalardı.

